

การเงินและสินเชื่อ
กับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัด

การเงินและสินเชื่อกับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัด

โดย

สาโรช อังสุมาลิน

เมษายน 2533

รายงานฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ภายใต้โครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสำนักงานยูเนสโก ผ่าน บริษัท แพคมาร์ อิงค์

การเงินและสินเชื่อกับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัด

สารบัญ

	<u>หน้า</u>
สรุปย่อ	x
1. บทนำ	1
1.1 ความนำ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
1.3 วิธีการศึกษา	1
1.4 การสุ่มตัวอย่าง จำนวน และการกระจายของสาขาศาณาคารตัวอย่าง	2
1.5 โครงสร้างของรายงาน	2
2. แหล่งเงินทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด	4
2.1 แหล่งเงินทุนของกิจการ	4
2.1.1 แหล่งเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการ	5
2.1.2 แหล่งเงินทุนเพื่อขยายกิจการ	7
2.1.3 แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจ	9
2.1.4 แหล่งเงินทุนของกิจการในขณะสำรวจ	11
2.2 อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืม	14
2.3 หลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืม	16
2.4 ปัญหาในการกู้เงิน	17
2.4.1 ปัญหาในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน	17
2.4.2 ปัญหาในการกู้เงินจากแหล่งที่ไม่ใช่สถาบัน	20
2.4.3 ปัญหาในการกู้เงิน ผลการศึกษาในอดีต	21
2.5 การใช้และปัญหาในการใช้บริการสินเชื่อประเภท	21

	หน้า
3. การใช้เงินทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด	45
3.1 การลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ	45
3.2 ความต้องการเงินทุนตามฤดูกาล (เงินทุนหมุนเวียน)	49
3.3 ผลตอบแทนของเงินลงทุน	52
4. การให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน	59
4.1 ระบบสถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัดในปัจจุบัน	59
4.2 การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินแก่อุตสาหกรรมในชนบท	63
4.2.1 ความสำคัญของสถาบันการเงินต่างๆ	63
4.2.2 ธนาคารพาณิชย์	63
4.2.3 บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์	72
4.2.4 บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (บรพท.)	72
4.2.5 สำนักงานธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (สอ.)	74
4.2.6 การดำเนินงานของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (กสย.)	78
4.2.7 การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ตามนโยบาย "สินเชื่อสู่ชนบท"	81
4.2.8 การดำเนินการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย	82
4.2.9 การหาเงินลงทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์	84
4.3 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อ	85
4.3.1 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์	85
4.3.2 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์	92
4.3.3 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	92
4.4 ปัญหาในการให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมของสถาบันการเงินต่างๆ	104
4.4.1 ข้อคิดเห็นของธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับข้อจำกัดในการให้สินเชื่อ แก่อุตสาหกรรม	104
4.4.2 ปัญหาและข้อจำกัดของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (บรพท.)	105
4.4.3 ปัญหาของสำนักงานธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (สอ.)	106
4.4.4 ปัญหาและข้อจำกัดของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (กสย.)	109

	<u>หน้า</u>
4.4.5 ปัญหาและข้อจำกัดในการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินของ ธนาคารแห่งประเทศไทย	110
5. เงินนอกระบบ	156
5.1 คำนิยามของเงินนอกระบบ	156
5.2 แหล่งเงินนอกระบบเป็นแหล่งสินเชื่อที่สำคัญของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก	156
5.3 เงินนอกระบบประเภทต่างๆ	157
5.3.1 วงแชร์	157
5.3.2 สินเชื่อการค้า	160
5.3.3 การซื้อขายลดเช็ค	161
5.3.4 นายทุนเงินกู้ ญาติ พี่น้อง	164
5.3.5 ลีสซิ่ง	164
5.3.6 การเช่าซื้อ	168
5.4 ลักษณะที่สำคัญของเงินนอกระบบ	169
5.4.1 ตลาดเงินนอกระบบประกอบด้วยตลาดผู้ให้กู้ขนาดเล็กจำนวนมาก	170
5.4.2 ตลาดนอกระบบกับการผูกขาด	171
5.4.3 อัตราดอกเบี้ยในตลาดนอกระบบ	171
5.5 แหล่งเงินนอกระบบกับเพดานอัตราดอกเบี้ย	172
6. สรุปและเสนอแนะ	178
6.1 สรุป	178
6.2 ข้อเสนอแนะ	190
เอกสารอ้างอิง	201
ภาคผนวก	204

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1	การกระจายของสาขานาการพาณิชย์ตัวอย่าง
ตารางที่ 2.1	แหล่งเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการ จำแนกตามขนาดของกิจการ ในปี 2508 2519 2521 และ 2527
ตารางที่ 2.2	การขยายการผลิตในระยะ 5 ปีข้างหน้า จำแนกตามขนาดของกิจการ
ตารางที่ 2.3	ความต้องการเงินลงทุนเพื่อขยายกิจการเฉลี่ยต่อกิจการ
ตารางที่ 2.4	จำนวนและร้อยละของกิจการที่คาดว่าจะประสบปัญหาในการหาเงิน จากแหล่งภายนอกกิจการ จำแนกตามขนาดของกิจการ
ตารางที่ 2.5	สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการหาเงินจากแหล่งภายนอกกิจการ
ตารางที่ 2.6	แหล่งเงินทุนเพื่อขยายกิจการ (ขยายการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร) จำแนกตามขนาดของกิจการ ปี 2527
ตารางที่ 2.7	ร้อยละของจำนวนกิจการ จำแนกตามแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ที่สำคัญของกิจการ และขนาดของกิจการ
ตารางที่ 2.8	ร้อยละของจำนวนกิจการ จำแนกตามแหล่งเงินภายนอกกิจการ และขนาดของกิจการ
ตารางที่ 2.9	แหล่งเงินทุนของกิจการในขณะทำการสำรวจ จำแนกตาม ขนาดของกิจการ
ตารางที่ 2.10	โครงสร้างการเงินจำแนกตามขนาดกิจการ
ตารางที่ 2.11	กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามร้อยละของเงินกู้ เบิกเกินบัญชีต่อเงินกู้ทั้งหมด และขนาดของกิจการ
ตารางที่ 2.12	กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามการใช้เงินกู้ เบิกเกินบัญชีลงทุนในสินทรัพย์ถาวร และขนาดของกิจการ
ตารางที่ 2.13	อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย จำแนกตามแหล่งเงินกู้และขนาดของกิจการ
ตารางที่ 2.14	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้จำแนกตามแหล่งเงินกู้
ตารางที่ 2.15	อัตราดอกเบี้ยของวงแชร์ ปี 2527
ตารางที่ 2.16	ประเภทของการค้าประกัน จำแนกตามแหล่งเงินกู้ ปี 2519
ตารางที่ 2.17	กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามการมีปัญหา ในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน
ตารางที่ 2.18	กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่มีปัญหาในการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามลักษณะปัญหา และขนาดของกิจการ

	หน้า
ตารางที่ 2.19 กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่มีปัญหาในการกู้ยืมจากบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ จำแนกตามลักษณะปัญหา และขนาดของกิจการ	34
ตารางที่ 2.20 กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่มีปัญหาในการกู้ยืมจาก บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำแนกตามลักษณะปัญหา และขนาดของกิจการ	35
ตารางที่ 2.21 กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่มีปัญหาในการกู้ยืม จากสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม จำแนกตามลักษณะปัญหา และขนาดของกิจการ	35
ตารางที่ 2.22 กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่กู้ยืมเงินจากพ่อแม่ญาติพี่น้อง จำแนกตามลักษณะปัญหาในการกู้ และขนาดของกิจการ	36
ตารางที่ 2.23 กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่กู้ยืมเงินเพื่อน จำแนกตามลักษณะปัญหาในการกู้ และขนาดของกิจการ	36
ตารางที่ 2.24 กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่กู้ยืมเงินจากวงแชร์ จำแนกตามลักษณะปัญหาในการกู้และขนาดของกิจการ	37
ตารางที่ 2.25 กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะปัญหาในการกู้เงินจาก แหล่งภายนอกกิจการ	37
ตารางที่ 2.26 กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่สามารถกู้เงิน จากธนาคารพาณิชย์ได้, 2525	38
ตารางที่ 2.27 การรู้จักและการใช้บริการบางประเภทของบริษัทฯ และการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย จำแนกตามขนาดของกิจการ	39
ตารางที่ 2.28 กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการสินเชื่อ อุตสาหกรรมส่งออกของบริษัทฯ และขนาดของกิจการ	41
ตารางที่ 2.29 กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุที่ไม่เคยใช้บริการ สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมของบริษัทฯ	42
ตารางที่ 2.30 กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ กองทุนประกันสินเชื่อขนาดย่อม	43
ตารางที่ 2.31 กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ ซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯสินค้าส่งออก และขนาดของกิจการ	43
ตารางที่ 2.32 กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ ซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯ การประกอบกิจการอุตสาหกรรม และขนาดของกิจการ	44

	<u>หน้า</u>
ตารางที่ 2.33	กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ ซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม
	44
ตารางที่ 3.1	การลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ ของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด จำแนกตามขนาดของกิจการ
	56
ตารางที่ 3.2	อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดบางประเภท
ตารางที่ 3.3	อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดบางประเภท ปี 2527
	58
ตารางที่ 3.4	อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนส่วนของผู้ถือหุ้นของอุตสาหกรรม จำแนกตามที่ตั้ง
	58
ตารางที่ 4.1	เงินให้กู้ (ยอดค้างชำระ) แก่ภาคอุตสาหกรรมปี 2531
	111
ตารางที่ 4.2	จำนวนและร้อยละของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่ภาคอุตสาหกรรม
	111
ตารางที่ 4.3	ร้อยละของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคต่างๆ
	112
ตารางที่ 4.4	ร้อยละของสินเชื่อที่ให้แก่ภาคอุตสาหกรรม ต่อสินเชื่อทั้งหมด ของภูมิภาคในแต่ละภูมิภาค ของธนาคารพาณิชย์
	112
ตารางที่ 4.5	ร้อยละของสินเชื่อที่ให้แก่ภาคอุตสาหกรรม ในแต่ละภูมิภาค ต่อสินเชื่อทั้งหมด (ทั่วประเทศ) ของธนาคารพาณิชย์
	113
ตารางที่ 4.6	ร้อยละของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาค ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของทั่วประเทศ
	113
ตารางที่ 4.7	ร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ในภูมิภาคต่างๆ
	114
ตารางที่ 4.8	สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้อุตสาหกรรมขนาดเล็ก
	114
ตารางที่ 4.9	จำนวนร้อยละของสาขานาการพาณิชย์แยกตามสัดส่วนของเงินให้กู้ ต่อเงินฝาก ประเภทอำเภอและภูมิภาค
	115
ตารางที่ 4.10	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามปัจจัยที่จำกัดการให้กู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค
	116
ตารางที่ 4.11	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของ สินเชื่อที่ให้แก่กิจการอุตสาหกรรม ต่อสินเชื่อทั้งหมดของสาขา ประเภทอำเภอ และภูมิภาค
	117
ตารางที่ 4.12	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของ สินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก (วงเงินกู้ต่ำกว่า 5 ล้านบาท) ต่อสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมทั้งหมดของสาขา ประเภทอำเภอ และภูมิภาค
	118

ตารางที่ 4.13	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของจำนวนเงินกู้ ประเภทเบิกเกินบัญชีต่อเงินกู้ทั้งหมด ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	119
ตารางที่ 4.14	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของคำขอกู้ที่ถูกปฏิเสธต่อคำขอกู้ทั้งหมดของกิจการอุตสาหกรรม ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	120
ตารางที่ 4.15	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามเหตุผลที่ปฏิเสธการให้กู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	121
ตารางที่ 4.16	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามขนาดของวงเงินกู้ที่ถูกปฏิเสธ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	122
ตารางที่ 4.17	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่คิดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	123
ตารางที่ 4.18	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่คิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	124
ตารางที่ 4.19	จำนวนร้อยละสาขาของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่ติดกับกิจการประเภทอื่นๆ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	125
ตารางที่ 4.20	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทบัญชีที่ต้องการคิดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	126
ตารางที่ 4.21	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทบัญชีที่ต้องการคิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	127
ตารางที่ 4.22	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทบัญชีที่ต้องการคิดกับกิจการประเภทอื่นๆ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	128
ตารางที่ 4.23	จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามความประสงค์จะให้กู้เพิ่มขึ้นถ้าหากสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้สูงขึ้น ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	129

	หน้า
ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามเหตุผล ที่จะไม่ให้กู้เพิ่มขึ้น ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	130
ตารางที่ 4.25 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตาม การให้บริการบางประเภท ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	131
ตารางที่ 4.26 จำนวนและร้อยละของสาขาของธนาคารพาณิชย์ จำแนกเหตุผลที่ไม่ให้บริการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก อุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมขนาดย่อม ของธนาคารแห่งประเทศไทย ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	132
ตารางที่ 4.27 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามคำแนะนำ เพื่อให้มีการใช้บริการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินมากขึ้น ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	133
ตารางที่ 4.28 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามคำแนะนำ เพื่อให้มีการใช้บริการการค้าประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม ขนาดย่อมมากขึ้น ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	134
ตารางที่ 4.29 การให้สินเชื่อยอดค้างชำระของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์	135
ตารางที่ 4.30 การให้สินเชื่อ (ยอดค้างชำระ) ของบริษัทเงินทุน อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	136
ตารางที่ 4.31 การให้สินเชื่อของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำแนกตามขนาดของเงินกู้	137
ตารางที่ 4.32 การให้สินเชื่อของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำแนกตามภูมิภาค	138
ตารางที่ 4.33 การให้สินเชื่อของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม	139
ตารางที่ 4.34 ร้อยละของสินเชื่อของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม	140
ตารางที่ 4.35 จำนวนและร้อยละของบัญชีเงินกู้ จำแนกตามภูมิภาค ปี 2509 - 2527	140
ตารางที่ 4.36 จำนวนและร้อยละของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ปี 2530	141
ตารางที่ 4.37 จำนวนบัญชีเงินกู้ของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม จำแนกตามจำนวนคนงาน ปี 2527	141
ตารางที่ 4.38 จำนวนโครงการและจำนวนเงินค้ำประกัน ของกองทุน ประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม จำแนกตามภูมิภาค	142
ตารางที่ 4.39 จำนวนโครงการที่ได้รับการค้ำประกันจากกองทุนประกันสินเชื่อ อุตสาหกรรมขนาดย่อมจำแนกตามขนาดของวงเงินค้ำประกัน	142
ตารางที่ 4.40 การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ตามนโยบายสินเชื่อสู่ชนบท ปี 2530	143

	<u>หน้า</u>
ตารางที่ 4.41 การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ตามนโยบายสินเชื่อสู่ชนบท จำแนกตามประเภทของผู้กู้	144
ตารางที่ 4.42 การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย	145
ตารางที่ 4.43 การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย จำแนกตามระเบียบฯ	146
ตารางที่ 4.44 ร้อยละของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามระเบียบฯสินค้าส่งออก จำแนกตามประเภทสินค้า	147
ตารางที่ 4.45 ร้อยละของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯสินค้าส่งออก จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2530	147
ตารางที่ 4.46 การหาเงินทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	148
ตารางที่ 4.47 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละ ของจำนวนโครงการที่ต้องมีการวิเคราะห์อย่างละเอียด ก่อนพิจารณาอนุมัติให้กู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	149
ตารางที่ 4.48 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตาม การมี/ไม่มี ปัญหาในการวิเคราะห์เงินกู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	150
ตารางที่ 4.49 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามลักษณะ ปัญหาในการวิเคราะห์เงินกู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	151
ตารางที่ 4.50 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตาม การใช้/ไม่ใช้ แนวปฏิบัติศูนย์กำไร ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	152
ตารางที่ 4.51 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามวงเงินกู้สูงสุด ที่ผู้จัดการสาขาอนุมัติได้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	153
ตารางที่ 4.52 จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของ คำขอกู้ของกิจการอุตสาหกรรมที่ต้องขออนุมัติจากสำนักงานใหญ่ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค	154
ตารางที่ 4.53 ความคิดเห็นของธนาคารพาณิชย์ เกี่ยวกับข้อจำกัดในการให้เงินเชื่อ แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก	155
ตารางที่ 5.1 ต้นทุนของเงินทุน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ของธุรกิจซื้อลดเช็ค	177
ตารางที่ 5.2 สถานภาพการให้กู้ ของธุรกิจซื้อลดเช็ค	177

สรุปย่อ

ในการผลิตสินค้าและบริการของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดนั้น กิจการต้องลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ การสำรวจของโครงการ พบว่าขนาดสินทรัพย์ทั้งหมด เฉลี่ยของกิจการทุกขนาดของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด เท่ากับประมาณ 16 ล้านบาท เมื่อแบ่งตามขนาดแล้ว สินทรัพย์รวมเฉลี่ยของกิจการขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เท่ากับประมาณ 4 ล้านบาท 13 ล้านบาท และ 260 ล้านบาท ตามลำดับ

ความต้องการเงินทุนระยะยาว เพื่อลงทุนในสินทรัพย์ถาวร เท่ากับประมาณ 2 ใน 3 ของสินทรัพย์รวม หรืออีกนัยหนึ่งความต้องการเงินทุนระยะสั้นเพื่อลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนจะเท่ากับประมาณ 1 ใน 3 ของสินทรัพย์รวม ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามฤดูกาล ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของอุปสงค์ของสินค้าที่ผลิต และอุปทานของวัตถุดิบ และแรงงาน

อัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉลี่ยแล้วเท่ากับประมาณร้อยละ 26 และเท่ากับร้อยละ 11, 78 และ 33 ของกิจการขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ตามลำดับ

อุตสาหกรรมในต่างจังหวัดมีแหล่งเงินทุนหลักอยู่ 3 แหล่ง คือ แหล่งภายในกิจการ สถาบันการเงิน และแหล่งเงินนอกระบบ การสำรวจของโครงการพบว่า ร้อยละ 24 ของกิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดใช้เงินทุนจากแหล่งภายในกิจการแต่เพียงอย่างเดียว ร้อยละ 52 ใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ในสัดส่วนต่างๆ กัน โดยที่ร้อยละ 34 ใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์แต่เพียงแหล่งเดียว ร้อยละ 12 ใช้เงินกู้จากสถาบันการเงินอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ (ส่วนใหญ่คือ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์) ร้อยละ 6 กู้เงินจากเฉพาะแหล่งเงินนอกระบบ

การใช้เงินกู้จากแหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เมื่อเริ่มตั้งกิจการ ในการขยายกิจการ และในขณะสำรวจ ของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดขนาดต่างๆ พบว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็กใช้เงินจากแหล่งภายในกิจการเป็นร้อยละสูงที่สุด และการใช้เงินจากแหล่งนอกกิจการ กิจการขนาดเล็กใช้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบในร้อยละที่มากที่สุด

ผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากแบบแผนการใช้เงินที่กล่าวถึงข้างต้นคือ กิจการขนาดใหญ่มีการขยายตัวมากกว่า มีการลงทุนในเครื่องจักรกลอุปกรณ์ที่ทันสมัยมากกว่า และมีต้นทุนของเงินลงทุนต่ำกว่า

กิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กในต่างจังหวัด มีปัญหาในการกู้ยืมเงินไม่ว่าจากสถาบันการเงิน หรือแหล่งเงินนอกระบบมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ ปัญหาสำคัญที่ผู้ประกอบการประสบในการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์คือ วงเงินกู้ที่ได้รับไม่เพียงพอ และธนาคารเรียกหลักทรัพย์ค้ำประกันสูงเกินไป ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย และการขาดข้อมูลเครดิต ความเชื่อถือในตัวผู้ประกอบการ การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย ทำให้เกิดมีความต้องการส่วนเกิน ธนาคารจึงปันส่วนสินเชื่อส่วนมากให้แก่กิจการขนาดใหญ่ที่มีความเสี่ยงน้อยกว่า มีต้นทุนในการให้กู้ยืมต่ำกว่า และเรียกครองหลักทรัพย์สูงกว่าปกติ เพื่อชดเชยกับความเสี่ยง นอกจากนั้น การขาดข้อมูลหรือมีข้อมูลไม่สมบูรณ์ในเรื่องความเชื่อถือ หรือความเป็นไปได้ของโครงการ ก็อาจทำให้ธนาคารเรียกครองหลักทรัพย์มาก เพื่อป้องกันการให้กู้ สาเหตุที่ทำให้หลักทรัพย์ค้ำประกันเป็นปัญหาคือ ธนาคารมักจะยอมรับเฉพาะที่ดิน หรือโรงเรือน เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันได้เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการกู้เงินระยะสั้นหรือยาว สินทรัพย์ที่จะใช้ค้ำประกันได้จึงจำกัด ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากบริษัทฯ และ สธอ. คือ ต้องจัดเตรียมเอกสาร (ข้อมูล) มาก เสียเวลานาน ทั้งนี้เป็นผลมาจากสถาบันเหล่านี้เน้นการให้กู้เงินระยะยาว เน้นการให้กู้แบบ project lending ซึ่งต้องการการวิเคราะห์โครงการอย่างละเอียด ต้องการข้อมูลมาก เป็นข้อมูลที่ผู้ประกอบการในต่างจังหวัดโดยเฉพาะขนาดเล็ก ไม่มีการเก็บไว้อย่างเป็นระบบ ต้องเสียเวลาตรวจสอบและหาข้อมูล การอนุมัติไม่สามารถทำได้ที่สำนักงานสาขา ในกรณีของบริษัทฯ การที่ผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่เป็นเอกชน และการที่ถูกกำหนดให้อัตราดอกเบี้ยต่ำ ทำให้การให้กู้แก่กิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนาดเล็กเป็นเป้าหมายในลำดับหลังๆ ปัญหาในการกู้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบ คือ อัตราดอกเบี้ยสูง และต้องกู้จากหลายแหล่ง ทั้งนี้เป็นเพราะตลาดเงินนอกระบบมีลักษณะแยกกระจายมาก ผู้ให้กู้จะให้กู้แต่เฉพาะผู้ที่รู้จักดีที่สุดเท่านั้น จึงทำให้มีอำนาจผูกขาดพอควร นอกจากนั้น ผู้ให้กู้มีความเสี่ยงสูงและต้นทุนของเงินทุนสูง เนื่องจากเงินที่นำมาปล่อยให้กู้ บางส่วนมาจากสถาบันการเงิน หรือแม้กระทั่งแหล่งเงินนอกระบบอื่นๆ

ในเรื่องอัตราดอกเบี้ยนั้นพบว่า โดยทั่วไป อัตราดอกเบี้ยของแหล่งเงินนอกระบบสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน และอัตราดอกเบี้ยที่กิจการขนาดใหญ่จ่ายต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กิจการขนาดเล็กจ่าย

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุด ที่ให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด สินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์คิดเป็นประมาณร้อยละ 84 ของสินเชื่อจากสถาบันการเงินทั้งหมด อย่างไรก็ตาม สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ให้แก่อุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานครและภาคกลาง สินเชื่อที่อุตสาหกรรมในภูมิภาคอื่นๆ ได้รับต่อสินเชื่อทั้งหมด คิดเป็นสัดส่วนแล้ว น้อย

กว่าสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ และการให้สินเชื่อมากกว่าร้อยละ 90 ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 6 ของสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมทั้งประเทศเป็นสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก

ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ แม้จะมีโครงสร้างการบริหารงานและการจัดองค์กรโดยเปรียบเทียบซับซ้อนกว่าธนาคารขนาดเล็ก แต่กลับมีประสิทธิภาพกว่าในการอนุมัติสินเชื่อคือทำได้เร็วกว่าและให้กู้ในวงเงินจำนวนสูงกว่า เนื่องจากการกระจายอำนาจในการอนุมัติไปให้สำนักงานเขตและสาขา ข้อจำกัดในการให้สินเชื่อในกรณีที่ต้องมีการวิเคราะห์โครงการ คือ ความไม่พร้อมในเรื่องบุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ และขาดข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อจำกัดอีกประการคือ การที่วงเงินที่ผู้จัดการสาขามีอำนาจอนุมัติได้นั้นเป็นจำนวนเงินค่อนข้างต่ำ ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 87 ของธนาคารสาขาที่อยู่ในต่างจังหวัด มีวงเงินกู้ที่สูงกว่าอำนาจการอนุมัติของผู้จัดการ

การขอกู้ที่สถาบันการเงินมักปฏิเสธการให้กู้ยืม ส่วนมากเป็นการขอกู้จากกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลหลักๆ เช่น ความไม่แน่ใจในผลตอบแทนของโครงการที่เสนอ หรือสัดส่วนของเงินกู้เมื่อเทียบกับเงินลงทุนทั้งหมดของกิจการเป็นสัดส่วนที่สูงเกินไป ตลอดจนความน่าเชื่อถือของตัวผู้ประกอบการที่มีไม่พอ

ข้อบ่งชี้ของการให้กู้ยืมของบรรษัทฯ สธอ. ตลอดจนการค้ำประกันของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (กสย.) ยังจำกัดมาก โดยเฉพาะการให้กู้ยืมของบรรษัทฯ แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องจำนวนสาขา บุคลากร แหล่งเงินทุน ต้นทุน และขั้นตอนในการพิจารณาเงินกู้ และการให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์ ในกรณีของ กสย. นั้น อุปสรรคเกิดจากการไม่เป็นเอกเทศเพราะการให้บริการขึ้นอยู่กับความเต็มใจและความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ข้อจำกัดเพิ่มเติมในกรณีของ สธอ. คือ การไม่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และการ (ไม่) ให้ความร่วมมือของธนาคารกรุงไทย

การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย คิดเป็นมูลค่า 142 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2531 โดยขยายตัวในอัตราร้อยละ 17.6 ต่อปี ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การให้บริการร้อยละ 94 ทำผ่านสำนักงานใหญ่ของธนาคารในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นการรับซื้อจากกิจการขนาดใหญ่ ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก สาเหตุที่มีกิจการขนาดเล็กใช้บริการน้อยเพราะไม่มีผู้ไปขอใช้บริการ เนื่องจากไม่ทราบว่ามีบริการ ไม่มีข้อมูลที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการหรือไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูล กลัวถูกเก็บภาษี ไม่มีหลักทรัพย์ ส่วนทางด้านธนาคารระบุว่า มีขั้นตอนและต้องการข้อมูลมาก ต้นทุนในการให้บริการสูง และช่วงเหลื่อมกำไรต่ำ

การให้ความช่วยเหลือของธนาคารแห่งประเทศไทยตามนโยบาย "สินเชื่อสู่ชนบท" ทำให้การให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมเห็นได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งในปี 2530 คิดเป็นประมาณร้อยละ 6 ของสินเชื่อที่ให้แก่ภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด

แหล่งเงินนอกระบบของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดมีมากมาย ได้แก่ วงแชร์ สินเชื่อการค้า การขายลดเช็ค การกู้ยืมจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน เป็นต้น แหล่งเงินนอกระบบแม้จะมีอัตราดอกเบี้ยสูง แต่ก็แหล่งเงินที่สำคัญของกิจการขนาดเล็ก เพราะหาได้สะดวก รวดเร็ว ไม่มีขั้นตอนมาก ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน (ยกเว้นกรณีที่วงเงินมาก และ/หรือ กู้ระยะยาว) การให้กู้ยืมบนพื้นฐานความเชื่อถือ ประวัติ (เครดิต) ของผู้ขอกู้มากกว่าความเป็นไปได้ของโครงการ หรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน แหล่งที่มาของเงินของผู้กู้มีทั้งที่เป็นเงินออมของผู้ให้กู้เอง เงินจากสถาบันการเงิน และเงินจากแหล่งนอกระบบเอง เงินที่กู้ได้นอกจากจะใช้ในการผลิตแล้ว ยังใช้ในการบริโภค และการเก็งกำไรด้วย ตลาดเงินนอกระบบประกอบด้วยผู้ให้กู้ขนาดเล็กจำนวนมาก ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศเกี่ยวกับความเชื่อถือ และความสามารถในการชำระคืนของผู้ขอกู้ ซึ่งเป็นผลให้ผู้กู้จะกู้ได้จากผู้ให้กู้ที่มีสารสนเทศของผู้กู้ดีเท่านั้น

ในสภาพการณ์ที่มีกิจการขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก หลายประเภท การปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินลอยตัว ยังไม่ทำให้แน่ใจว่า อุตสาหกรรมขนาดเล็กจะได้รับบริการสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้ทั่วถึง ทั้งนี้ เพราะความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศ อาจทำให้สถาบันการเงินตัดสินใจไม่ขึ้นอัตราดอกเบี้ย แต่ใช้วิธีเลือกผู้ขอกู้ที่จะให้บริการแทน การปันส่วนสินเชื่อจะยังคงมีอยู่ ทั้งนี้เพราะ ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยสูงๆ อาจจะมีแต่ผู้ขอกู้ที่มีความเสี่ยงที่จะไม่ชำระคืนสูงเท่านั้นที่จะมาขอกู้ และการที่อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น อาจเป็นการบีบบังคับหรือชักนำให้ผู้ขอกู้เลือกโครงการลงทุนที่มีความเสี่ยงมากขึ้น

การสำรวจทัศนคติของผู้จัดการสาขานาการในต่างจังหวัด เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยที่ควรจะคิด พบว่า หนึ่ง อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ควรคิดสูงกว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยในปัจจุบัน สอง อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยที่ควรคิด จะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยที่คิดในปัจจุบันประมาณร้อยละ 0.5 และ สาม อัตราดอกเบี้ยที่ควรคิดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ควรคิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ร้อยละ 76 ของผู้จัดการสาขานาการระบุว่า ถ้าหากคิดอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นได้ตามที่เสนอแล้ว จะให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กมากขึ้น

การเช่า (ลีสซิ่ง) และเช่าซื้อ เป็นวิธีการอีกอย่างหนึ่งที่กิจการจะหาสินทรัพย์มาใช้ได้ในปัจจุบัน การให้บริการลีสซิ่งยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ทั้งนี้เพราะกำไรจากการให้บริการต่ำ การคิดภาษีรายได้เป็นการคิดจากฐานรายได้ ไม่ใช่ค่าบริการที่ได้รับ การให้บริการเช่าซื้อที่มากมาย กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป เพราะเป็นการให้บริการที่มีอัตราผลตอบแทนสูงและมีสินทรัพย์ค้ำประกัน

ประเด็นนโยบาย

ประเด็นนโยบายที่จะกล่าวถึงต่อไป มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีโอกาสและสามารถที่จะใช้เงินจากสถาบันการเงินได้มากขึ้น

1. เพื่อเป็นการชักจูงให้สถาบันการเงิน ปลดysinเชื่อให้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กในต่างจังหวัดให้มากขึ้น ควรพิจารณาปล่อยให้อัตรดอกเบี้ยเงินกู้ลอยตัว ให้สถาบันการเงินสามารถคิดอัตรดอกเบี้ยให้คุ้มกับความเสี่ยงและต้นทุนในการให้กู้ยืมได้ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ หนึ่ง อัตรดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินจะไม่สูงขึ้นมากนัก อัตรดอกเบี้ยจะมีช่วงกระจายมากขึ้น แต่อัตรดอกเบี้ยเฉลี่ยหลังจากที่ปล่อยให้ลอยตัว จะไม่แตกต่างจากเมื่อยังมีเพดานอัตรดอกเบี้ยไม่มากนัก สอง ความต้องการสินเชื่อจากสถาบันการเงิน และความต้องการส่วนเกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากกิจการที่มีอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนต่ำจะลดลง สาม เป็นการชักนำให้สถาบันการเงินมีการระดมเงินออมมากขึ้น สี่ กิจการหรือโครงการที่มีอัตราผลตอบแทนสูงที่แต่เดิมไม่ได้รับสินเชื่อเนื่องมาจากสินเชื่อมีจำกัด หรือเนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศ มีโอกาสจะได้รับสินเชื่อมากขึ้น ห้า การลงทุนรวมไม่น่าจะลดลง เพราะถึงแม้การลงทุนของโครงการที่มีอัตราผลตอบแทนเงินลงทุนต่ำจะหายไป ก็จะถูกทดแทนด้วยการลงทุนของโครงการที่มีอัตราผลตอบแทนสูง หก การใช้เงินจากแหล่งนอกระบบจะลดลง

2. นโยบายสินเชื่อสู่ชนบท เป็นนโยบายที่น่าจะคงไว้ เพราะมีผลให้สินเชื่อจากสถาบันการเงินไปถึงอุตสาหกรรมในชนบทมากกว่าในกรณีที่ไม่มี เงินที่ธนาคารพาณิชย์นำไปฝากกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่จะกล่าวถึงต่อไป ก็ควรนับเป็นวงเงินสินเชื่อสู่ชนบทด้วย

3. การช่วยเหลือทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ในรูปการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน มีลักษณะเป็นการให้การสนับสนุนด้านการเงิน สมควรเลิกการให้การสนับสนุนนี้ ถ้าหากจะคงไว้ ควรพิจารณาให้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กเท่านั้น และควรพิจารณาให้ทุนเงื่อนไของการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจต้องพิจารณาปรับส่วนเหลื่อมอัตรดอกเบี้ย เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สนใจให้บริการมากขึ้น ในการขอใช้บริการข้อมูลบางอย่างที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

ไทยต้องการ ที่นอกเหนือจากข้อมูลที่จะหาได้จากงบดุล งบกำไร-ขาดทุน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินที่กิจการต้องทำเป็นประจำ ควรดัดทอนออกไป ตัวอย่างของข้อมูลเหล่านี้ ได้แก่ ชนิดของผลผลิต วิธีการผลิต ระยะเวลาการผลิตสินค้าแต่ละชนิด เป็นต้น

4. ควรจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ที่จะให้บริการสินเชื่อและบริการอื่นๆ แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้นมา ลักษณะของสถาบันการเงิน ควรพิจารณาหลักเสี่ยงข้อบกพร่องที่เกิดกับบริษัทฯ และ สธอ. ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น หนึ่ง ประเภทบริการ ควรเหมือนกับธนาคารพาณิชย์ทำ ไม่จำกัดเฉพาะการให้สินเชื่อระยะยาว สอง อัตราดอกเบี้ยไม่ควรต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ สาม เน้นการระดมเงินฝาก เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับปล่อยกู้ สี่ project lending ควรพิจารณาใช้เฉพาะเงินกู้ระยะยาวจำนวนมาก เงินกู้ระยะสั้นควรพิจารณาจากอัตราส่วนการเงินอื่นๆ ห้า การปล่อยกู้ให้ระยะสั้น ควรยอมรับสินทรัพย์อื่นที่นอกเหนือจากที่ดินในการค้ำประกัน หก เน้นให้มีสาขากระจายอยู่ทุกจังหวัด เพื่อความสะดวกในการติดต่อ และจะได้ใกล้ชิดรู้ข้อสันเทษของผู้ประกอบการมากขึ้น เจ็ด ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ระดับสูงสุดในสาขาพิจารณาอนุมัติเงินกู้ได้ แปด เป็นนิติบุคคลมี พรบ. รองรับ มีรัฐเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นใหญ่ เป็นต้น การจัดตั้งอาจทำได้โดยแยกส่วนงานของบริษัทฯ ที่ให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมออกมา และให้บริษัทฯ ถือหุ้นในสถาบันการเงินเฉพาะกิจใหม่นี้ด้วย

5. กองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ในกรณีที่มีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การให้บริการของสถาบันนี้ ยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจการที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ การดำเนินงานประกันสินเชื่อควรเป็นบริการส่วนหนึ่งของสถาบันการเงินที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ นอกจากนั้น เพื่อเป็นการลดขั้นตอน น่าจะพิจารณาให้ธนาคารพาณิชย์ทำการค้ำประกันเงินกู้เองได้

6. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ควรเน้นการให้บริการแก่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลาง และการพัฒนาตลาดทุน

7. สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม ควรยุบเข้าไปรวมกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ หรือนำเข้าไปรวมเป็นส่วนงานหนึ่งของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อให้บริการแก่อุตสาหกรรมในครัวเรือนที่กรมฯ ให้การส่งเสริม

8. รัฐไม่ควรเข้าไปยุ่งกับแหล่งเงินนอกระบบ แต่ควรสนับสนุนให้สถาบันการเงินเข้าไปแข่งขันกับแหล่งเงินนอกระบบให้มากขึ้น

9. น่าจะให้ประโยชน์ทางด้านภาษีแก่บริษัทที่ซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ใหม่ ในรูป investment tax credit หรือ การให้ประโยชน์ในการหักค่าเสื่อมราคาแบบเร่งรัด (accelerated depreciation) เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้กิจการลีสซิ่งไปให้บริการแก่อุตสาหกรรม ขนาดเล็กในต่างจังหวัด

10. ต้องปรับปรุงตัวผู้ประกอบการ ให้มีวิธีการบริหารงานที่เป็นระบบมากขึ้น มีการเก็บ ข้อมูลการเงินอย่างเป็นระบบ รู้จักใช้ประโยชน์จากข้อมูลการเงินที่เก็บเรียนรู้วิชาการใหม่ๆ ที่จะนำไปใช้ในการบริหารการเงิน การตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน และสินทรัพย์ถาวร เป็นต้น

การเงินและสินเชื่อกับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัด

1. บทนำ

1.1 ความนำ

ความสำคัญของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น เป็นที่ตระหนักกันโดยทั่วไป ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลเริ่มมีแผนพัฒนาอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมขนาดย่อม ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 และเน้นให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน

การเงินและสินเชื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ที่มีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ในการผลิตสินค้าและบริการ กิจการจำเป็นต้องลงทุนในที่ดิน โรงเรือน เครื่องจักร อุปกรณ์ ยานพาหนะ และเงินทุนหมุนเวียนเพื่อจัดท้าวัตถุดิบ จ้างแรงงาน ฯลฯ การลงทุนต่างๆ เหล่านี้ จำเป็นต้องใช้เงินทุน เงินทุนจากตัวผู้ประกอบการเองมักมีไม่เพียงพอ เงินทุนอีกส่วนหนึ่งจึงจำเป็นต้องใช้จากแหล่งภายนอกกิจการในรูปแบบต่างๆ ทั้งจากแหล่งที่เป็นสถาบัน และไม่ เป็นสถาบัน เงินทุนจากสถาบันการเงินแม้จะมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ แต่ก็มีข้อจำกัดต่างๆ มากมาย อุตสาหกรรมจำนวนมากโดยเฉพาะอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด จึงจำเป็นต้องใช้เงินจากแหล่งที่ไม่ เป็นสถาบัน ซึ่งต้องเสียอัตราดอกเบี้ยสูง ดังนั้น มาตรการและนโยบายต่างๆ ที่เอื้ออำนวยให้ กิจการมีเงินทุนทั้งระยะสั้น และระยะยาว จากสถาบันการเงินอย่างเพียงพอในระดับอัตรา ดอกเบี้ยที่เหมาะสม จึงจำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาแหล่งเงินทุน การใช้เงินทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด เพื่อศึกษาการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินต่างๆ เงินนอกระบบในชนบท และ เพื่อเสนอมาตรการและแนวทางที่เป็นไปได้ เพื่อสามารถสนองความต้องการด้านการเงินของ อุตสาหกรรมต่างจังหวัดในอนาคตได้

1.3 วิธีการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งที่เป็นรายงานการศึกษาวิจัยที่ทำมาแล้ว และข้อมูลที่พิมพ์เผยแพร่โดยหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสอบถามผู้จัดการสาขา

ธนาคาร และผู้ประกอบการ สำหรับข้อมูลสถิติ ปีที่สำรวจ สถานที่สำรวจ ประเภทอุตสาหกรรม และจำนวนตัวอย่าง ของรายงานวิจัยบางรายงาน ได้แสดงไว้ในภาคผนวก

การวิเคราะห์เป็นแบบพรรณนา เป็นการวิเคราะห์แยกตามขนาดของอุตสาหกรรมและภูมิภาค โดยนำเสนอข้อมูลในรูป ตาราง แสดงค่าจริง ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

1.4 การสุ่มตัวอย่าง จำนวน และการกระจายของสาขานาการตัวอย่าง

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาส่วนนี้ มาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด และกลุ่มที่สองคือ สาขานาการพาณิชย์ในต่างจังหวัด การสุ่มตัวอย่าง จำนวน และการกระจายของผู้ประกอบการ มีการกล่าวถึงแล้วในรายงานส่วนอื่น ดังนั้น จึงไม่นำมากล่าวซ้ำในที่นี้

ในกลุ่มตัวอย่างธนาคารพาณิชย์ ประชากรคือ สาขานาการพาณิชย์ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอรอบนอก ในจังหวัดต่างๆ ที่มีการสำรวจผู้ประกอบการ (กลุ่มที่ 1) ทั้งหมด การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) การสำรวจทำโดยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้จัดการสาขานาการตอบกลับมา จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 200 ชุด ที่ส่งออกไป มีจำนวนแบบสอบถามที่ส่งกลับมา และสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ได้จำนวน 62 ชุด ซึ่งมีการกระจายในแต่ละภูมิภาคและตามประเภทอำเภอ แสดงไว้ในตารางที่ 1.1

1.5 โครงสร้างของรายงาน

รายงานนี้แบ่งออกเป็นเจ็ดส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ บทนำ ส่วนที่สอง อธิบายถึง แหล่งเงินทุนของกิจการ อัตราดอกเบี้ย หลักทรัพย์ค้ำประกัน และปัญหาในการใช้เงินจากแหล่ง ภายนอกกิจการ ส่วนที่สาม อธิบายขนาดเงินลงทุนของกิจการในสินทรัพย์ประเภทต่างๆ และ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ส่วนที่สี่ อธิบายถึงระบบสถาบันการเงิน การให้สินเชื่อของสถาบัน การเงินต่างๆ รวมทั้งธนาคารแห่งประเทศไทย และปัญหาในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน ส่วนที่ห้า อธิบายความสำคัญ ลักษณะ ประเภทของเงินนอกระบบ ส่วนที่หก เป็นส่วนสุดท้าย เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 1.1
การกระจายของสาขาศาสนาคริสต์ตัวอย่าง

อำเภอ	ภูมิภาค									
	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคกลาง		ภาคใต้		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เมือง	2	9	10	45	5	23	5	23	22	100
รอบนอก	9	23	13	32	10	25	8	20	40	100
รวม	11	18	23	37	15	24	13	21	62	100

2. แหล่งเงินทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด

แหล่งเงินทุนของกิจการที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นแหล่งเงินทุนของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งในลักษณะ stock ไม่ใช่ flow แหล่งเงินทุนที่จะกล่าวถึง แบ่งเป็นแหล่งเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการ แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ขยายกิจการ และแหล่งเงินทุนของกิจการในปัจจุบัน นอกจากนี้ในส่วนนี้จะกล่าวถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของกิจการและปัญหาการเงินของกิจการ

2.1 แหล่งเงินทุนของกิจการ

แหล่งเงินทุนของกิจการสามารถแบ่งได้เป็น 2 แหล่งใหญ่ๆ คือ แหล่งภายในกิจการและแหล่งภายนอกกิจการ แหล่งภายในกิจการประกอบด้วยทุนเรือนหุ้น ซึ่งอาจเป็นเงินของผู้ประกอบการเอง หุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ ผู้ถือหุ้นอาจเป็นเอกชน หรือบริษัทร่วมลงทุน (Venture Capital) หรือเป็นกองทุนประเภทต่างๆ ก็ได้ ดังนั้นเงินลงทุนประเภททุนเรือนหุ้นนี้อาจมาจากแหล่งภายในประเทศหรือต่างประเทศก็ได้ แหล่งเงินทุนจากภายในกิจการอีกแหล่งคือ กำไรสะสมของกิจการ ซึ่งเป็นส่วนของกำไรสุทธิของกิจการที่ไม่ได้จ่ายคืนให้เจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นในรูปของเงินปันผล

แหล่งเงินจากภายนอกกิจการแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ แหล่งที่เป็นสถาบันและแหล่งที่ไม่เป็นสถาบัน แหล่งเงินทุนที่เป็นสถาบันที่ให้บริการแก่อุตสาหกรรมได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติอุตสาหกรรมขนาดย่อม แหล่งเงินทุนที่ไม่เป็นสถาบัน ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน หุ้นส่วน วงแชร์ และสินเชื่อการค้า เงินทุนจากแหล่งภายนอกกิจการมีทั้งเงินระยะสั้น (ต้องชำระคืนภายใน 1 ปี) ระยะปานกลาง และระยะยาว ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น เงินกู้เบิกเกินบัญชี เงินกู้แบบมีกำหนดชำระคืนแน่นอน การกู้ยืมโดยออกหุ้นกู้ หุ้นบุริมสิทธิ หรือตราสารการเงินประเภทอื่นๆ การออกตั๋วสัญญาใช้เงิน การขายเช็ค เป็นต้น เช่นเดียวกันกับเงินจากแหล่งภายในกิจการ เงินจากแหล่งภายนอกกิจการอาจมาจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ กิจการยังสามารถหาเงินจากแหล่งภายนอกกิจการได้โดยการขายบัญชีลูกหนี้การค้า (Factoring) และการกู้ยืมโดยใช้บัญชีลูกหนี้การค้าค้ำประกัน (Pledging) และการใช้สินค้าคงคลังค้ำประกัน และถ้าหากใช้เงินกู้จากแหล่งภายนอกกิจการเป็นจำนวนมากแล้ว กิจการอาจหาสินทรัพย์ถาวรมาใช้โดยไม่ต้องกู้ในรูปของการเช่า (Leasing) และการเช่าซื้อ (Hire Purchase) ก็ได้

2.1.1 แหล่งเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการ

เงินทุนที่กิจการใช้เมื่อเริ่มตั้งกิจการนั้นมาจากแหล่งภายในกิจการเป็นสัดส่วนที่มากกว่าเงินทุนที่มาจากแหล่งภายนอกกิจการ นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าสัดส่วนของเงินทุนจากแหล่งภายนอกกิจการทั้งจากแหล่งที่เป็นสถาบัน และไม่เป็นสถาบันเพิ่มมากขึ้นเมื่อขนาดของกิจการโตขึ้น

Rozental 1965 ระบุว่าโดยเฉลี่ยแล้วร้อยละ 88 ของเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการได้มาจากแหล่งภายในกิจการ อีกร้อยละ 12 ได้มาจากแหล่งภายนอกกิจการ ร้อยละ 50 ของแหล่งภายนอกกิจการ ได้มาจากสถาบันการเงินซึ่งเกือบทั้งหมดมาจากธนาคารพาณิชย์ ในส่วนของเงินทุนจากแหล่งนอกระบบ ญาติ และแชร์ ประกอบเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 23 และ 6 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอุตสาหกรรมแต่ละขนาด อุตสาหกรรมมีขนาดใหญ่ขึ้นสัดส่วนของเงินจากแหล่งภายในกิจการลดลง ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมขนาดเล็กร้อยละ 96 ของเงินทุน มาจากแหล่งภายในกิจการ ส่วนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่เพิ่มเป็นร้อยละ 81 และ 56 ตามลำดับ หรืออีกนัยหนึ่งเมื่อเริ่มตั้งกิจการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่พึ่งพาเงินจากแหล่งภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากธนาคารพาณิชย์มากกว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (ตารางที่ 2.1)

การศึกษาของแสงและคณะ 1976 ได้ผลทำนองเดียวกับ Rozental คือร้อยละ 73 ของเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการมาจากแหล่งภายในกิจการ อุตสาหกรรมขนาดเล็กจะพึ่งพาเงินจากแหล่งภายในกิจการมากกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ กล่าวคืออุตสาหกรรมในครอบครัว เงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการร้อยละ 90 จะเป็นเงินจากแหล่งภายในกิจการ ส่วนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ร้อยละ 61 ของเงินเมื่อเริ่มตั้งกิจการมาจากแหล่งภายในกิจการ ส่วนเงินทุนจากแหล่งภายนอกกิจการประมาณร้อยละ 55 มาจากแหล่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินหรือร้อยละ 45 มาจากสถาบันการเงินนั่นเอง ในบรรดาแหล่งที่ไม่ใช่สถาบัน ญาติเป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดคือประมาณร้อยละ 40 ของเงินจากแหล่งที่ไม่ใช่สถาบัน จากผู้ขายวัตถุดิบสำคัญรองลงมาก็คือประมาณร้อยละ 25 แชร์ประกอบเป็นเพียงร้อยละ 12 เท่านั้น ส่วนเงินจากสถาบันการเงินร้อยละ 90 มาจากธนาคารพาณิชย์ เงินจากบริษัทเงินทุน IFCT และ SIFO ประกอบเป็นเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น (ตารางที่ 2.1)

การศึกษาของแสงและคณะ 1978 ก็ให้ผลไม่แตกต่างกันมากนักกล่าวคือ ประมาณร้อยละ 74 ของเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการ มาจากแหล่งภายในกิจการ เงินจากแหล่งภายนอกกิจการเท่ากับร้อยละ 26 และเงินจากแหล่งภายนอกร้อยละ 65 มาจากธนาคารพาณิชย์ (ตารางที่ 2.1)

การศึกษาของทองโรจน์และคณะ 1985 พบว่าการใช้เงินจากแหล่งต่างๆ แตกต่างกันไป ระหว่างอุตสาหกรรม และท้องที่ อย่างไรก็ตาม พอสรุปได้ว่า เงินลงทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการส่วนใหญ่มาจากแหล่งภายในกิจการเช่นกัน ส่วนเงินจากแหล่งภายนอกกิจการ ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งที่สำคัญที่สุด เงินจากแหล่งที่ไม่ใช่สถาบันมีสัดส่วนน้อยมาก (ตารางที่ 2.1)

การศึกษาเรื่องแหล่งเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการ ของรายงานวิจัยต่างๆ แม้จะทำกับช่วงเวลา ท้องที่ ประเภทอุตสาหกรรม และจำนวนตัวอย่างที่แตกต่างกัน แต่ก็ให้ผลสรุปออกมาในแนวเดียวกันคือ

หนึ่ง เมื่อเริ่มตั้งกิจการนั้น กิจการอุตสาหกรรมจะใช้เงินจากแหล่งภายในกิจการ ซึ่งเป็นเงินทุนของผู้ประกอบการเอง ของหุ้นส่วน หรือของผู้ถือหุ้นคนอื่นๆ เป็นสัดส่วนที่มากกว่าเงินลงทุนจากแหล่งภายนอกกิจการ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อเริ่มตั้งกิจการนั้น ผู้ให้กู้ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินหรือแหล่งที่ไม่ใช่สถาบัน ยังไม่มีความมั่นใจว่า การดำเนินกิจการจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ ผู้ประกอบการจะเอาจริงเอาจังแค่ไหน หรือประสบการณ์ของผู้ประกอบการยังน้อยอยู่ ความเสี่ยงในการให้กู้จึงยังสูงมาก และถ้าทุนสำรองมีไม่ค่อยมาก (หรือที่ภาษาชาวบ้านเรียกว่า “สายป่านไม่ยาว”) แล้ว โอกาสที่จะล้มเลิกกิจการมีมาก

สอง รายงานต่างๆ พบว่า กิจการขนาดใหญ่กว่าจะมีการใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสถาบันการเงินในสัดส่วนที่มากกว่ากิจการขนาดเล็กกว่า ที่เป็นดังนี้อาจจะเนื่องมาจากสาเหตุหลายๆ ประการด้วยกัน ทั้งทางด้านผู้ประกอบการ และด้านสถาบันการเงิน กล่าวคือกิจการขนาดใหญ่ที่ผู้ประกอบการ หรือเจ้าของกิจการส่วนมากมักจะทำกิจการอื่นๆ อยู่ก่อน และมีความสัมพันธ์กับผู้ให้กู้มาก่อน เช่น แต่เดิมผู้ประกอบการอาจทำการค้าขายอยู่ หลังจากนั้นก็ขยายมาทำการผลิตด้วย และก็มีกิจการอีกหลายประเภทที่เป็นหน่วยการผลิตเป็นสาขาหรือมีการเชื่อมโยงกับกิจการขนาดใหญ่ระหว่างประเทศ เช่น โรงงานทำห้องเย็น ทำปลากะปอง ทำมะเขือเทศเข้มข้น เป็นต้น โรงงานเหล่านี้ เป็นโรงงานที่ทันสมัย มีการบริหารงานการจัดการที่เป็นระบบ ถึงแม้จะเริ่มตั้งกิจการใหม่ ผู้ให้กู้ก็ยินดีให้กู้ เพราะรู้จักคุ้นเคยกับเจ้าของกิจการหรือหุ้นส่วน หรือสำนักงานใหญ่มาก่อน เป็นที่ทราบ credit standing และความสามารถในการชำระคืนกันดี ส่วนกิจการขนาดเล็กมักเป็นผู้ประกอบการหน้าใหม่ ถึงแม้จะเคยเป็นคนงานหรือคุ้นเคยกับประเภทอุตสาหกรรมที่ทำอยู่บ้าง แต่การบริหารงานให้ได้รับความสำเร็จยังเป็นปัญหา เพราะกิจการขนาดเล็กผู้ประกอบการต้องทำงานทุกด้าน ตั้งแต่การผลิต การขาย การควบคุมการเงิน การหาเงิน การหาตลาด หาคนงาน นอกจากนั้น ผู้ประกอบการขนาดเล็กมักจะไม่ค่อยมีข้อมูลการเงิน (financial records) หรือแหล่งอ้างอิงที่ผู้ให้กู้พอจะสืบทราบประวัติการทำงานและส่วนตัวได้ ความสามารถในการชำระคืนก็ยังเป็นปัญหา เพราะกิจการขนาดเล็กมัก

จะผลิตสินค้าที่มีตลาดค่อนข้างแคบ เช่นตลาดในตัวจังหวัด อำเภอก หรือจังหวัดใกล้เคียง เป็นตลาดที่มีการแข่งขันกันมาก barriers to entry ต่ำ นอกจากนั้น ผู้ประกอบการมักมีทุนสำรองน้อย (สายป่านไม่ยาว) และมักมีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ ส่วนทางด้านสถาบันการเงินนั้น การให้กู้แก่กิจการขนาดใหญ่กว่าที่กู้เป็นจำนวนเงินกู้ต่อหนึ่งสัญญากู้มากกว่า จะมีต้นทุนในการให้กู้ต่ำกว่า ดังนั้นเมื่อผู้ให้กู้พิจารณาตัวแปรต่างๆ ของผู้ขอกู้และต้นทุนในการให้กู้แล้ว จึงมีแนวโน้มที่จะให้กิจการขนาดใหญ่กว่ากู้ในสัดส่วนที่มากกว่าให้กิจการขนาดเล็กกู้

ผลการศึกษาตั้งแต่ Rozental มาจนถึงทองโรจน์ ระบุว่าสัดส่วนของเงินจากแหล่งภายนอกกิจการเมื่อเริ่มตั้งกิจการมีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของเงินจากแหล่งภายในกิจการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวน่าจะมีสาเหตุมาจาก หนึ่ง ความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการดีขึ้น นำเชื่อถือมากขึ้น จึงขอกู้เงินจากแหล่งนอกกิจการได้มากขึ้น สอง สถาบันการเงินมีการขยายการให้บริการในต่างจังหวัดมากขึ้น ทำให้อยู่ใกล้ชิดและรู้ข่าวสารของผู้ประกอบการมากขึ้น สาม ขนาดการลงทุนสูงขึ้นมาก จนมีความจำเป็นต้องพึ่งพาเงินจากแหล่งภายนอกมากขึ้น

เมื่อพิจารณาเฉพาะแหล่งเงินกู้ในระบบ พบว่าการกู้ของกิจการขนาดใหญ่ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของ "สินเชื่อการค้า" มักไม่กู้เป็นจำนวนเงิน ซึ่งทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าแม้จะเพิ่งเริ่มตั้งกิจการ แต่กิจการขนาดใหญ่ก็มีเครดิตดี (ความเสี่ยงต่ำ) ผู้ที่ส่งสินค้า หรือวัตถุดิบให้ก็ยังยินดีจะขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ขายสินค้าให้เชื่อถือในตัวผู้ประกอบการ เชื่อความสามารถในการทำรายได้ หรือกำไรของกิจการ ส่วนกิจการขนาดเล็กได้สินเชื่อการค้าในสัดส่วนที่น้อยกว่ากิจการขนาดกลางและใหญ่มาก การกู้ยืมจากวงแชร์ประกอบเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าการกู้ยืมจากพ่อแม่หรือเพื่อน ทั้งนี้เพราะวงแชร์จะต้องมีผู้เล่นหลายคน และแต่ละคนจะต้องเชื่อใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น การตั้งวงแชร์จึงค่อนข้างจำกัด การกู้ยืมจากพ่อแม่ ญาติ และเพื่อนทำได้ง่ายกว่า เพราะอย่างน้อยพ่อแม่ หรือญาติ หรือเพื่อน ก็ต้องการให้การสนับสนุนอยู่แล้ว นอกจากนั้น ยังทราบประวัติส่วนตัว และประวัติการทำงานกันดี การติดต่อก็ก็น่าจะเฉพาะผู้กู้และผู้ไ้กู้ ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ เช่นกรณีการตั้งวงแชร์

2.1.2 แหล่งเงินทุนเพื่อขยายกิจการ

ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมของโครงการเกี่ยวกับการขยายกิจการในช่วงระยะเวลา 5 ปี ข้างหน้า พบว่ามีประมาณร้อยละ 29 ของจำนวนกิจการทั้งหมดที่คิดจะขยายกิจการโดยที่อีกประมาณร้อยละ 34 ระบุว่ายังไม่แน่ใจ และอีกร้อยละ 37 ระบุว่าจะไม่ขยายกิจการ (ตารางที่ 2.2) และเมื่อพิจารณาตามขนาดของกิจการ พบว่ากิจการ

ขนาดใหญ่ค่อนข้างจะทัศนคติที่ดีมากกว่ากิจการขนาดเล็ก กล่าวคือ กิจการขนาดใหญ่มีจำนวนกิจการที่คิดจะขยายกิจการมากกว่ากิจการขนาดเล็ก กิจการขนาดใหญ่ร้อยละ 61 คิดจะขยายกิจการ ในขณะที่กิจการขนาดเล็กมีเพียงประมาณร้อยละ 24 ที่คิดจะขยายกิจการ หรือเมื่อพิจารณาจากจำนวนกิจการที่ไม่คิดจะขยายกิจการ กิจการขนาดเล็กมีจำนวนร้อยละ 41 ที่ไม่คิดจะขยายกิจการ ในขณะที่ประมาณร้อยละ 18 ของกิจการขนาดใหญ่ไม่คิดจะขยายกิจการ ที่ความคิดเกี่ยวกับการขยายกิจการเป็นเช่นนั้น อาจเนื่องมาจากกิจการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในต่างจังหวัดกำลังอยู่ในช่วงเวลาที่มียอตราการขยายตัวสูง คือกิจการสะสมประสบการณ์ความชำนาญงานมาพอสมควร ทำให้เกิดความมั่นใจที่จะขยายกิจการต่อไปในอนาคตอย่างรวดเร็ว ส่วนกิจการขนาดเล็กอาจจะดำเนินงานอยู่ในช่วงของการเริ่มต้น ซึ่งโอกาสที่จะล้มเลิกกิจการก็มีโอกาสที่จะขยายกิจการต่อไปก็มี แต่ก็ไม่ค่อยมากนักซึ่งอาจจะเกิดจากการดำเนินงานอยู่ในตลาดที่ค่อนข้างเล็ก มี barrier to entry ต่ำการแข่งขันค่อนข้างสูงก็ได้

สำหรับกิจการที่ต้องการขยายกิจการ การสำรวจของโครงการพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วกิจการอุตสาหกรรมต้องการเงินเพื่อการขยายกิจการโรงงานละประมาณ 10 ล้านบาท ซึ่งในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 50 หรือ 5.1 ล้านบาท เป็นส่วนของเงินทุนหมุนเวียนที่ต้องการเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 50 เป็นเงินทุนระยะยาวที่ต้องการเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 2.3) ผลการสำรวจนี้แสดงว่าในการขยายกิจการ กิจการต้องการทั้งเงินทุนระยะสั้น และเงินทุนระยะยาวเพิ่มขึ้น เงินทุนระยะสั้นก็เพื่อจะลงทุนในสินค้าคงคลังประเภทต่างๆมากขึ้น และเมื่อขยายเพิ่มขึ้นกิจการอาจต้องให้สินเชื่อการค้าแก่อุตสาหกรรมมากขึ้น และอาจต้องถือเงินสดในมือมากขึ้นด้วย ส่วนเงินลงทุนระยะยาวที่ต้องการคงเพื่อใช้ลงทุนในทรัพย์สินถาวรที่เสื่อมสภาพลง เพื่อขยายกำลังการผลิตสินค้าเดิม เพื่อลงทุนผลิตสินค้าใหม่ที่ไม่เคยผลิตมาก่อน หรือทั้งนี้เพื่อจะปรับปรุงเครื่องจักร อุปกรณ์ในการผลิตให้ทันสมัยขึ้น ผลิตสินค้ามีคุณภาพดีขึ้น และเพื่อลดต้นทุนผันแปรต่อหน่วยสินค้าที่ผลิตลง

ในการหาเงินจากแหล่งภายนอกกิจการเพื่อขยายกิจการ การสำรวจของโครงการพบว่า กิจการส่วนใหญ่ระบุว่าสามารถจะกู้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการได้ไม่ยาก คือร้อยละ 77 ของกิจการทั้งหมดที่ระบุว่าขยายกิจการ ตอบว่าสามารถจะหาเงินได้ไม่ยาก (ตารางที่ 2.4) เมื่อพิจารณาตามขนาดของกิจการ พบว่ากิจการขนาดเล็กจะประสบความยุ่งยากมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ กล่าวคือ ร้อยละ 26 ของกิจการขนาดเล็กที่คาดว่าจะขยายกิจการ คาดว่าจะประสบปัญหาในการกู้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 17 ของกิจการขนาดใหญ่ที่ระบุปัญหาดังกล่าว

การที่กิจการคาดว่า จะพบปัญหาในการกู้ยืมเงินจากแหล่งภายนอกกิจการ เพื่อขยายกิจการ มีสาเหตุจากหลายประการด้วยกัน เช่น ฐานะสภาพคล่องของกิจการไม่ค่อยดี ฐานะการเงินของกิจการไม่ค่อยดี อัตราส่วนเงินกู้ของกิจการสูงมากอยู่แล้ว การดำเนินกิจการและกำไรของกิจการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ หลักทรัพย์ไม่เพียงพอ และอัตราดอกเบี้ยสูง เป็นต้น สาเหตุที่มีการระบุดังกล่าวมากที่สุดคือ หลักทรัพย์ไม่เพียงพอ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการกู้เงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสถาบันการเงิน มักจะใช้ที่ดินเป็นหลักประกัน และจำนวนเงินที่จะกู้ได้ก็กำหนดเป็นสัดส่วนหนึ่งของมูลค่าที่ดินนั้น ดังนั้น ถ้าหากกิจการไม่สามารถหาที่ดินมาเป็นหลักทรัพย์เพิ่มเติมได้ ก็ย่อมจะประสบปัญหาในการขอเงินเพิ่ม กิจการที่ระบุดังกล่าวนี้คือ กิจการขนาดเล็กและขนาดกลาง ไม่มีกิจการขนาดใหญ่ระบุสาเหตุนี้เลย สาเหตุที่กิจการขนาดใหญ่ระบุว่าเป็นอุปสรรคต่อการกู้เงิน คือการที่ฐานะการเงินของกิจการไม่ค่อยดี เพราะในปัจจุบันกู้มากอยู่แล้ว และอัตราดอกเบี้ยสูง (ตารางที่ 2.5)

การศึกษาเรื่องแหล่งเงินทุน เพื่อขยายกิจการของโครงการได้ผลแตกต่างจากการศึกษาของทองโรจน์ และคณะ 1985 ไปบ้าง กล่าวคือสัดส่วนของการใช้เงินทุนจากแหล่งภายนอกกิจการ จากการศึกษาของทองโรจน์ และคณะ (ตารางที่ 2.6) สูงกว่าของโครงการ ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจาก หนึ่ง การศึกษาของทองโรจน์ และคณะ เป็นการศึกษาแหล่งเงินทุนเพื่อขยายการลงทุนเฉพาะส่วนของสินทรัพย์ถาวร ส่วนการศึกษาของโครงการเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อขยายการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมด สอง ในช่วงระยะเวลาการศึกษาของทองโรจน์ และคณะ อัตราส่วนหนี้สิน (ต่อสินทรัพย์ทั้งหมด) ของกิจการอยู่ในระดับต่ำ การขยายกิจการจึงสามารถใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการในสัดส่วนที่สูงได้ ส่วนในช่วงระยะเวลาการศึกษาของโครงการ อัตราส่วนหนี้สินของกิจการอยู่ในระดับสูง การขยายกิจการจึงใช้เงินจากแหล่งภายในกิจการในสัดส่วนที่สูง ทั้งนี้ เพื่อปรับให้อัตราส่วนหนี้สินอยู่ในระดับที่เหมาะสม

2.1.3 แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจ

เมื่อพิจารณาเฉพาะเงินทุนหมุนเวียน แหล่งเงินทุนที่สำคัญของธุรกิจประกอบด้วย เงินทุนส่วนตัว เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินในประเทศ เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินต่างประเทศ เงินกู้ยืมจากญาติพี่น้อง การขายลดเช็ค การเช่าเช่าซื้อ สินเชื่อการค้า และเงินทุนหมุนเวียนในรูปแบบอื่นๆ

การสำรวจของโครงการในเรื่องแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของกิจการพบว่า ร้อยละ 82 ของกิจการระบุแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญที่สุดของกิจการคือ เงินทุนหมุนเวียนจากการขายสินค้า ประมาณร้อยละ 12 ของกิจการระบุแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญที่สุดของกิจการคือ ธนาคาร

พาณิชย์ แหล่งเงินทุนอื่นๆ ก็พอมีกิจการระบุว่าแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญที่สุดบ้าง แต่จำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสองแหล่งที่ระบุข้างต้น นอกจากนั้น ยังสังเกตพบว่า ไม่มีกิจการใดเลยที่ระบุว่า นายทุนเงินกู้ และสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (สธอ.) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญที่สุด (ตารางที่ 2.7) ในกรณีของนายทุนเงินกู้คงสืบเนื่องมาจากอัตราดอกเบี้ยแพง ส่วนในกรณีของ สธอ. คงสืบเนื่องมาจากความไม่สะดวกในระเบียบปฏิบัติต่างๆ และจำนวนวงเงินกู้ที่กู้ได้ไม่มากนัก

การที่กิจการพึ่งพาเงินจากแหล่งภายในกิจการเป็นจำนวนมากที่สุด อาจเนื่องมาจากความสะดวก เพราะเป็นเงินของกิจการเองไม่ต้องไปติดต่อกู้ยืมจากใคร หรืออาจเนื่องมาจากการที่ผู้ประกอบการคิดว่าการใช้เงินจากแหล่งนี้ไม่มีข้อผูกมัดจะต้องชำระดอกเบี้ยให้กับใคร มักจะคิดค่าเสียโอกาสของเงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และคิดว่าถ้าหากใช้เงินของตัวเองแล้วเมื่อได้กำไรก็ไม่จำเป็นต้องแบ่งกำไรให้แก่ผู้อื่นเหมือนเช่นกรณีที่ใช้เงินกู้ ส่วนกิจการที่ใช้เงินกู้มากอาจสืบเนื่องมาจากอยู่ในระยะขยายกิจการเงินทุนของกิจการเองมีไม่เพียงพอหรืออาจใช้เงินกู้เพื่อจะเพิ่มอัตราผลตอบแทนของเงินทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของให้สูงขึ้นก็ได้

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกิจการขนาดต่างๆ พบว่ากิจการขนาดเล็กจะมีสัดส่วนของกิจการที่ใช้เงินจากเงินทุนหมุนเวียนจากการขายสินค้าของกิจการมากกว่า และใช้เงินจากธนาคารพาณิชย์น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการขนาดใหญ่ กล่าวคือ ในกรณีของกิจการขนาดเล็กจำนวนร้อยละ 84 และร้อยละ 11 ที่ระบุว่า เงินทุนจากการขายสินค้าและเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญที่สุดตามลำดับ ส่วนกรณีของกิจการขนาดใหญ่ จำนวนร้อยละ 68 และร้อยละ 15 ที่ระบุในลักษณะดังกล่าว มีสิ่งที่สังเกตได้อีกคือ จำนวนกิจการขนาดเล็กที่พึ่งเงินจากแหล่งเงินนอกระบบจะมากกว่าจำนวนกิจการขนาดใหญ่ กล่าวคือไม่ปรากฏว่ามีกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบประกอบเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดเลย ในขณะที่มีกิจการขนาดเล็กจำนวนหนึ่งที่ใช้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบ ประกอบเป็นสัดส่วนของเงินทุนหมุนเวียนที่มากที่สุด (ตารางที่ 2.7) การที่กิจการขนาดเล็กใช้เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินน้อยกว่ากิจการขนาดกลางและขนาดใหญ่ อาจมีสาเหตุจากการหลักทรัพ์ค้าประกันเพื่อใช้การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมีจำกัด ดังนั้น กิจการขนาดเล็กจึงต้องอาศัยเงินกู้ยืมจากแหล่งเงินนอกระบบ เป็นสัดส่วนที่มากกว่า นอกจากนั้น กิจการขนาดเล็กยังได้รับสินเชื่อการค้าต่ำกว่ากิจการขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งน่าจะเป็นเพราะความน่าเชื่อถือยังมีน้อยกว่า

2.1.4 แหล่งเงินทุนของกิจการในขณะสำรวจ

ผลการสำรวจของโครงการเกี่ยวกับการใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการ พบว่าในจำนวนกิจการทั้งหมด มีร้อยละ 24 ที่ไม่ได้กู้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการเลย ใช้เงินทุนจากแหล่งภายในกิจการแต่เพียงอย่างเดียว แหล่งเงินภายนอกกิจการแบ่งออกได้เป็นกลุ่มใหญ่ๆ คือ ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ และแหล่งเงินกู้ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน การกู้เงินของกิจการอาจกู้จากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว หรืออาจกู้จากหลายกลุ่มก็ได้ ผลการสำรวจของโครงการพบว่าในบรรดาแหล่งเงินจากภายนอกกิจการ ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินภายนอกกิจการที่สำคัญที่สุด สถาบันการเงินอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ และแหล่งเงินนอกระบบมีความสำคัญรองลงไปตามลำดับ ทั้งนี้ จะเห็นได้จากการที่ร้อยละ 34 ของจำนวนกิจการทั้งหมดใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์แต่เพียงแหล่งเดียว ไม่ใช้เงินจากแหล่งนอกกิจการอื่นๆ เลย ในทำนองเดียวกันมีร้อยละ 12 และร้อยละ 6 ของจำนวนกิจการทั้งหมดใช้เงินกู้จากสถาบันการเงินอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์และแหล่งเงินนอกระบบแต่เพียงอย่างเดียวตามลำดับ จำนวนกิจการที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 25 ใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการหลายแหล่งผสมกันไป กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดคือ ธนาคารพาณิชย์และแหล่งเงินนอกระบบ ซึ่งร้อยละ 12 ของจำนวนกิจการทั้งหมดใช้เงินจากแหล่งนี้ (ตารางที่ 2.8) เมื่อพิจารณาทั้งหมดแล้ว จะมีกิจการเป็นจำนวนเพียงร้อยละ 52 ของจำนวนกิจการทั้งหมดที่ใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์

เมื่อพิจารณาแยกตามขนาดของกิจการ พบว่า กิจการขนาดเล็กที่ไม่ได้ใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการเลยมีสัดส่วนมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ ส่วนกิจการที่มีการใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการพบว่าสัดส่วนของกิจการขนาดเล็ก ที่ใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นๆ มีน้อยกว่าสัดส่วนของกิจการขนาดใหญ่ แต่ในทางตรงกันข้ามการใช้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบพบว่าสัดส่วนของกิจการขนาดใหญ่น้อยกว่ากิจการขนาดเล็ก กล่าวคือประมาณร้อยละ 27 ของกิจการขนาดเล็กไม่ได้ใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการเลย ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 15 ของกิจการขนาดใหญ่ที่ไม่ได้ใช้เงินจากแหล่งดังกล่าว ร้อยละ 44 ของกิจการขนาดใหญ่กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์แต่เพียงแหล่งเดียว โดยที่มีเพียงร้อยละ 32 ของกิจการขนาดเล็กที่กู้ในลักษณะดังกล่าว และมีถึงร้อยละ 7 ของกิจการขนาดเล็กที่ต้องใช้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบแต่เพียงแหล่งเดียว ในขณะที่ไม่มีกิจการขนาดใหญ่อยู่ในสภาพการณ์นี้เลย (ตารางที่ 2.8) การที่แหล่งเงินทุนของกิจการขนาดต่างๆ เป็นดังที่กล่าวข้างต้น คงเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น การให้กู้ยืมแก่กิจการขนาดเล็ก ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินมีต้นทุนในการให้กู้ยืมสูงกว่า สถาบันการเงินมีข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับกิจการขนาดเล็กไม่เพียงพอ กิจการขนาดเล็กมีความเสี่ยงมากกว่า ขาดหรือมีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ และการที่อัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินคิดได้ไม่เกินเพดานที่ทางการกำหนด ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าอัตราตลาด ทำให้

เกิดความต้องการส่วนเกิน และสถาบันการเงินปันส่วนสินเชื่อก็มี เป็นต้น

การวิเคราะห์แหล่งเงินทุนโดยพิจารณาจากโครงสร้างการเงิน ในบัญชีงบดุล พบว่า แหล่งเงินทุนในปัจจุบันของกิจการ นั้นเป็นเงินทุนจากแหล่งภายในกิจการและแหล่งภายนอกกิจการ มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือเงินทุนจากแหล่งภายในกิจการ ประกอบเป็นร้อยละ 49 ของเงินทุนทั้งหมดของกิจการ หรืออีกนัยหนึ่งร้อยละ 51 ของเงินทุนของกิจการเป็นเงินจากแหล่งภายนอกกิจการในรูปของเงินกู้ประเภทต่างๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว (ตารางที่ 2.9)

ส่วนการศึกษาที่ทำในอดีตพบว่าแหล่งเงินทุนของกิจการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ประมาณ 2 ใน 3 ได้มาจากแหล่งภายในกิจการ เงินส่วนที่เหลือได้มาจากแหล่งภายนอกกิจการ จากแหล่งที่เป็นสถาบันและเงินนอกระบบในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดในบรรดาแหล่งต่างๆ ที่เป็นสถาบัน

การศึกษาของแสงและคณะ 1976 ระบุว่าร้อยละ 64 ของเงินลงทุนทั้งหมดได้มาจากแหล่งภายในกิจการ และร้อยละ 36 ได้มาจากแหล่งภายนอกกิจการ ซึ่งเงินจากแหล่งภายนอกกิจการนี้ร้อยละ 50 เป็นการกู้จากสถาบันการเงิน นั่นคืออีกร้อยละ 50 กู้จากแหล่งที่ไม่เป็นสถาบัน เงินกู้จากแหล่งที่ไม่เป็นสถาบัน ได้แก่ วงแชร์ เพื่อนและญาติ มีความสำคัญพอๆ กัน รายงานการศึกษาของแสงและคณะ 1978 ได้ผลใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 62 ของเงินลงทุนได้มาจากแหล่งภายในกิจการ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของเงินจากสถาบันการเงิน และแหล่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินจากแหล่งภายนอกกิจการแตกต่างกันมาก คือ เงินจากแหล่งภายนอกร้อยละ 80 ได้มาจากสถาบันการเงิน ซึ่งทั้งหมดมาจากธนาคารพาณิชย์แต่เพียงแหล่งเดียว การที่ผลการศึกษาดังกล่าวจากปี 1976 มาก เป็นเพราะตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์แตกต่างกัน (ดูภาคผนวก) การศึกษาของสาโรช 1982 พบว่า การลงทุนของอุตสาหกรรมขนาดย่อมใช้เงินจากแหล่งภายในกิจการ ประมาณร้อยละ 70 อีกร้อยละ 30 เป็นเงินจากแหล่งภายนอกกิจการ หรือเงินกู้ ซึ่งร้อยละ 45 เป็นเงินกู้ระยะสั้นที่เหลืออีกร้อยละ 55 เป็นเงินกู้ระยะยาว ร้อยละ 12 ของเงินกู้ระยะสั้นเป็นเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ อีกร้อยละ 88 เป็นเงินกู้ระยะสั้นจากแหล่งเงินนอกระบบต่างๆ ส่วนเงินกู้ระยะยาวร้อยละ 80 เป็นเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ ที่เหลือเป็นเงินกู้จากแหล่งนอกระบบ เมื่อรวมทั้งเงินกู้ระยะสั้นและเงินกู้ระยะยาว เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ประกอบเป็นร้อยละ 50 ของเงินกู้ทั้งหมด เงินกู้จากแหล่งนอกระบบเป็นเงินกู้จากวงแชร์มากที่สุด เงินกู้จากญาติและเพื่อนรองลงมา ทองโรจน์และคณะ 1985 ระบุว่า ร้อยละ 60-75 ของเงินทุนทั้งหมดของกิจการได้มาจากแหล่งภายในกิจการ หรือเงินทุนจากแหล่งภายนอกกิจการประกอบเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่า คือ ประมาณร้อยละ 25-40 ของเงินทุนทั้งหมดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ให้ผลแตกต่างไปจากการศึกษาข้างต้น กล่าวคือเงินที่มาจากแหล่งภายนอกกิจการเกือบทั้ง

หมดคือประมาณร้อยละ 90-100 ได้มาจากแหล่งที่เป็นสถาบัน และเกือบทั้งหมดของเงินที่ได้จากแหล่งนี้ได้จากธนาคารพาณิชย์ (ตารางที่ 2.9)

จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของเงินจากแหล่งภายนอกกิจการ ที่เป็นผลการศึกษาของโครงการสูงกว่าผลการศึกษาอื่นๆ ที่เคยมีทำมาในอดีต อาจเป็นผลมาจากการที่กิจการปรับสัดส่วนของเงินจากแหล่งต่างๆ ตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อยุติการให้อัตราส่วนของเงินทุนจากแหล่งต่างๆ อยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted average cost of capital) ของเงินทุนต่ำที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกิจการขนาดต่างๆ ความแตกต่างจะเห็นได้ค่อนข้างชัดเจน ผลการสำรวจของโครงการพบว่า กิจการขนาดเล็กใช้เงินทุนจากแหล่งภายในกิจการในสัดส่วนที่สูงกว่า กิจการขนาดใหญ่มาก กล่าวคือ กิจการขนาดเล็ก ประมาณร้อยละ 83 ของเงินทุนทั้งหมดเป็นเงินจากแหล่งภายในกิจการ ส่วนกิจการขนาดใหญ่มีเพียงประมาณร้อยละ 46 เท่านั้นที่เป็นเงินจากภายในกิจการ (ตารางที่ 2.10) การศึกษาในอดีตก็ให้ข้อสรุปในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ การศึกษาของแสง และคณะ 1976 ระบุว่า การใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการเพิ่มจากร้อยละ 13.9 ของกิจการขนาดเล็กเป็นร้อยละ 37.9 ของกิจการขนาดใหญ่ ส่วนการศึกษาของทองโรจน์ และคณะ 1985 สัดส่วนของการใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการเพิ่มจากร้อยละ 26.6 ของกิจการขนาดเล็กเป็นร้อยละ 35.8 ของกิจการขนาดใหญ่

การกู้เงินจาก ธนาคารพาณิชย์ อาจอยู่ในรูปของเงินกู้เบิกเกินบัญชี (OD) หรือการกู้แบบมีกำหนดเวลาการชำระคืนแน่นอน (term loans) ก็ได้ ซึ่งการกู้แบบมีกำหนดเวลาการชำระคืนแน่นอนอาจมีระยะเวลาสั้นกว่าหนึ่งปีไปจนถึงยาวหลายปี ผลการสำรวจพบว่าประมาณร้อยละ 39 ของกิจการทั้งหมด กู้เงินในรูปของเงินเบิกเกินบัญชีเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 76 ถึง 100 ของเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด และประมาณร้อยละ 51 ของกิจการทั้งหมด มีเงินกู้เบิกเกินบัญชีประกอบเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 0 ถึง 25 ของเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด (ตารางที่ 2.11)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกิจการขนาดต่างๆ พบว่า กิจการขนาดเล็กมีสัดส่วนของเงินกู้เบิกเกินบัญชีน้อย มีสัดส่วนของเงินกู้แบบมีกำหนดระยะเวลาการชำระคืนแน่นอนมาก ส่วนกิจการขนาดใหญ่มีสัดส่วนของเงินกู้เบิกเกินบัญชีมาก และสัดส่วนของเงินกู้ที่มีกำหนดระยะเวลาการชำระคืนน้อย ทั้งนี้จะเห็นได้จากการที่ประมาณร้อยละ 55 ของกิจการขนาดเล็กมีสัดส่วนของเงินกู้เบิกเกินบัญชี อยู่ในช่วงร้อยละ 0 ถึง 25 ของเงินกู้ทั้งหมดโดยที่ประมาณร้อยละ 34 ของกิจการขนาดใหญ่มีสัดส่วนเงินกู้เบิกเกินบัญชีในสัดส่วนดังกล่าว (ตารางที่ 2.11) กิจการส่วนใหญ่มี

ชอบที่จะกู้เงินแบบเบิกเกินบัญชี เพราะไม่ต้องมาทำสัญญากู้ยืมเงินใหม่บ่อยครั้ง และการชำระคืนเงินกู้ก็ไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน มีเมื่อไรก็นำมาชำระคืนได้ แต่การที่ปรากฏว่ากิจการขนาดใหญ่ใช้เงินกู้เบิกเกินบัญชีในสัดส่วนที่มากกว่าคงสืบเนื่องมาจาก กิจการขนาดใหญ่มีฐานะการเงินดีกว่า มีอำนาจในการต่อรองกับธนาคารพาณิชย์มากกว่ากิจการขนาดเล็ก

เงินกู้เบิกเกินบัญชีนั้น โดยวัตถุประสงค์แล้วควรใช้เป็นเงินกู้ระยะสั้นเพื่อใช้เป็นส่วนของเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ แต่เนื่องจากการที่ ธนาคารพาณิชย์ ต่อดำเนินการให้เรื่อยๆ จึงมีการนำเงินกู้แบบเบิกเกินบัญชีไปใช้ลงทุนในสินทรัพย์ถาวรซึ่งมีอายุการใช้งานนาน และไม่สามารถจะทำให้กิจการมีรายได้เพิ่มในระยะสั้นๆ รวดเร็วพอที่จะชำระคืนเงินลงทุนได้หมด การใช้เงินเบิกเกินบัญชีลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ทำให้ความเสี่ยงของกิจการที่ทำเช่นนั้นสูงมาก เพราะถ้าเกิดธนาคารพาณิชย์ ไม่ต่อดำเนินการเงินกู้แบบเบิกเกินบัญชีให้แล้ว กิจการจะมีปัญหาการชำระคืนเงินกู้ อาจต้องขายสินทรัพย์ออกไป หรืออาจถูกฟ้องร้องให้หาเงินมาชำระคืนได้ การสำรวจของโครงการพบว่า ประมาณร้อยละ 50 ของกิจการที่ตอบคำถามยังใช้เงินกู้เบิกเกินบัญชีลงทุนในสินทรัพย์ระยะยาวอยู่ และเมื่อพิจารณากิจการขนาดต่างๆ พบว่าสัดส่วนของกิจการขนาดเล็กที่ใช้เงินกู้เบิกเกินบัญชีลงทุนในสินทรัพย์ถาวรสูงกว่ากิจการขนาดใหญ่ (ตารางที่ 2.12) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการขนาดใหญ่มีการจัดการการเงินที่ดีกว่า (ถูกต้องกว่า) กิจการขนาดเล็กและมีความเสี่ยงน้อยกว่า

2.2 อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอดีตที่เคยทำมา พอจะสรุปได้ว่า โดยทั่วไปแล้วอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงิน จะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของแหล่งเงินนอกระบบ ในระหว่างสถาบันการเงิน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์จะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ (ตารางที่ 2.13, 2.14 และ 2.15) และในบรรดาแหล่งเงินนอกระบบ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของวงแชร์ จะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของแหล่งเงินนอกระบบอื่นๆ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับขนาดของกิจการ ก็พอจะสรุปได้เช่นกันว่ากิจการขนาดใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จ้างคนงานมากกว่า 200 คน จ่ายอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่ากิจการขนาดเล็ก ไม่ว่าจะเป็นอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน หรือแหล่งเงินนอกระบบ ในกรณีของวงแชร์แล้ว อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของกิจการขนาดใหญ่นั้นต่ำมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจการขนาดใหญ่อาจจะดำเนินการเป็นเท่าแชร์ หรือผู้จัดการวงแชร์เสียเอง

สาเหตุที่อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ของแหล่งต่างๆ ไม่เท่ากัน เป็นเพราะตลาดสินเชื่อมิได้มีการแข่งขันกันอย่างสมบูรณ์ แต่มีลักษณะแยกกระจาย (fragmented) ทั้งตลาดสินเชื่อในระบบและตลาดสินเชื่อในระบบ และในตลาดสินเชื่อในระบบลักษณะการกระจายจะมีมากกว่าตลาดสินเชื่อในระบบหลายเท่า สาเหตุที่ตลาดสินเชื่อมีลักษณะแยกกระจายเป็นเพราะ ทักษะด้านความเสี่ยง (risk perception) ต่างกัน และเพราะความรู้เกี่ยวกับบริษัทหรือกิจการต่างๆ มีไม่เท่ากัน¹ ความรู้เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ (credit worthiness) ของบริษัทหรือผู้กู้มีจำกัดในวงแคบๆ เท่านั้น ทักษะเกี่ยวกับความเสี่ยงยังเกิดอีกในหลายๆ ปัญหา เช่น ในบรรดาผู้ชื้อกันนั้นมีทั้งที่ซื่อสัตย์ ไม่ซื่อสัตย์ เป็นกิจการที่มีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำ รวมทั้งยังต้องคิดว่าเงินกู้อาจถูกนำไปใช้ในการลงทุน หรือใช้เป็นทุนหมุนเวียน หรือใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค เป็นต้น

เมื่อตลาดสินเชื่อมีลักษณะกระจาย อัตราดอกเบี้ยในแต่ละตลาดจึงไม่เท่ากัน อัตราดอกเบี้ยในแต่ละแหล่งจะขึ้นอยู่กับค่าเสียโอกาสของเงินทุน หรือต้นทุนของเงิน ค่าเสียโอกาสในการให้กู้มีความเสี่ยงและอำนาจผูกขาดของผู้ให้กู้² นอกจากนั้นสำหรับธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน อัตราดอกเบี้ยยังขึ้นอยู่กับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย และสภาพคล่องในแต่ละขณะอีกด้วย สำหรับแหล่งเงินในระบบ การศึกษาของทองโรจน์ (1985) ระบุว่ามีความสัมพันธ์กับสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มาก คือผู้ให้กู้เอกชน จะเอาเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์มาปล่อยให้ผู้ถือทอดหนึ่ง ดังนั้น โดยทั่วไปจึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่อในระบบ จะมากกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่อในระบบ

อัตราดอกเบี้ยของวงแชร์ขึ้นอยู่กับทั้งปัจจัยภายในและภายนอก³ ปัจจัยภายในได้แก่อัตราประมาณของมือก่อนหน้าตำแหน่งของสมาชิกที่กำลังขอประมาณ ลักษณะพิเศษของแต่ละวงแชร์ เช่น

¹ประสาร ไตรรัตน์วรกุล และณัฐ ตาปนันทน์ ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย "ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนในตลาดเงินในระบบ"

²U Tun Wai, "Interest Rates Outside the Organized Money Markets of Underdeveloped Countries", IMF Staff Papers, Vol VI, Nos. 1-3, Nov. 1957-58, pp. 80-142; U Tun Wai, "A Revisit to Interest Rates Outside the Organized Money Markets of Underdeveloped Countries," Banca Nazionale Del Lavoro Quarterly Review, No. 122, September 1977, pp. 291-312. และ Anthony Bottomley, "Interest Rate Determinations in Underdeveloped Rural Areas," American Journal of Agricultural Economics, Vol. 57, May 1975, pp. 279-291.

³ประสาร และณัฐ อ่างแล้ว

ร้อนเงินหรือไม่ กลุ่มสังคมเศรษฐกิจ คาบเวลาของการประมวล (ถ้าคาบสั้น ดอกประมวลมักจะสูง) ส่วนปัจจัยภายนอกที่สำคัญคือ ความมั่นใจในเสถียรภาพของวงแชร์ ส่วนภาวะการเงินในระบบจะมีอิทธิพลมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานเงินทุนของสมาชิกวงแชร์ ว่ามีส่วนสัมพันธ์กับสถาบันในระบบมาน้อยเพียงใด ถ้าสัมพันธ์มากก็จะมีผลมากหรือในทางกลับกัน

2.3 หลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืม

หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกันการกู้ยืมมีหลายประเภท เช่น ที่ดินและสินทรัพย์ถาวร เครดิตของผู้กู้และฐานะการเงินของกิจการ บัญชีเงินฝาก เช็ค เป็นต้น และมีผู้บางกิจการที่สามารถกู้โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันก็มี

ประเภทของหลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน แตกต่างกันระหว่างผู้ให้กู้แต่ละประเภท ผู้ให้กู้ที่เป็นสถาบันการเงิน คือ ธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ เรียกร้องหลักทรัพย์ที่เป็นที่ดินและสินทรัพย์ถาวร และฐานะการเงินของกิจการ ร้อยละ 78 ของผู้ขอกู้เงินจากธนาคาร และร้อยละ 53 ของผู้ขอกู้เงินจากบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและกลาง ต้องใช้หลักทรัพย์ดังกล่าวค้ำประกันการกู้เงิน ผู้ขอกู้จากบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์อีกประมาณร้อยละ 28 และ 19 กู้โดยใช้ฐานะการเงินของกิจการ และการเขียนเช็คส่งจ่ายล่วงหน้าเป็นการค้ำประกันตามลำดับ (ตารางที่ 2.16) ผู้ขอกู้จากสถาบันการเงินจำนวนน้อยมากที่กู้ได้โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน

ส่วนการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินนอกระบบของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ส่วนใหญ่ต้องมีการค้ำประกันเช่นกัน ประเภทของสิ่งที่ใช้ค้ำประกันที่ใช้มากคือ เครดิตหรือความเชื่อถือของผู้ขอกู้และฐานะการเงินของกิจการ และเช็คส่งจ่ายล่วงหน้า ซึ่งร้อยละ 65 ถึงร้อยละ 85 ของการกู้เงินจากญาติ พี่น้อง และวงแชร์ ต้องใช้หลักทรัพย์ดังกล่าวค้ำประกัน การกู้โดยไม่มีการค้ำประกัน มีสัดส่วนสูงพอสมควรคือร้อยละ 23 และร้อยละ 14 ของการกู้ยืมจากญาติ และวงแชร์ตามลำดับ ประมาณร้อยละ 10 ของการกู้ยืมจากญาติ ต้องใช้ที่ดินค้ำประกัน ส่วนการกู้ยืมจากวงแชร์ ไม่มีการใช้ที่ดินค้ำประกันเลย(ตารางที่ 2.16) ในปัจจุบันความสำคัญของหลักทรัพย์ค้ำประกันแต่ละประเภทอาจเปลี่ยนแปลงไป หลังจากที่มีการล้มของวงแชร์เป็นจำนวนมากในปี 2527 และการลดความเชื่อถือของการใช้เช็คส่งจ่ายล่วงหน้าตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา

การเรียกร้องและการเก็บหลักทรัพย์ทำให้ต้นทุนในการให้กู้ยืมสูงขึ้น เพราะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง ประเมินมูลค่าทำนิติกรรม และการเก็บรักษา เป็นต้น ดังนั้นถ้า credit

rating ของผู้กู้ดีแล้ว ผู้ให้กู้ก็อาจให้กู้โดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเลยก็ได้ หรือในทางตรงกันข้ามผู้ให้กู้ที่มี credit rating ดี อาจจะทำให้หลักทรัพย์ค้ำประกันแก่ผู้ให้กู้เพื่อจะให้ผู้ให้กู้ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลง อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ให้กู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินเรียกร้องสิ่งค้ำประกันที่เป็นหลักทรัพย์ต่างๆ ส่วนใหญ่ (ที่ดินและสินทรัพย์ถาวรอื่นๆ) ก็เพราะ credit rating ของผู้ขอกู้ไม่สู้ดี และสถาบันการเงินก็ไม่สามารถจะเรียกอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้เพิ่มขึ้นได้ เพราะติดอัตราเพดานที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งหลักฐานที่สนับสนุนแนวความคิดนี้คือการที่ผู้ให้กู้ที่ไม่ใช่สถาบัน ที่ให้กู้ได้โดยไม่มีเพดานอัตราดอกเบี้ยสูงสุด ให้กู้โดยใช้สิ่งค้ำประกันที่อ่อนลงมาก เช่น ความเชื่อถือในตัวบุคคล ฐานะการเงินของกิจการ เชื้อที่ขึ้นสิ่งจำล่งหน้า หรือแม้กระทั่งไม่เรียกร้องสิ่งที่ใช้ค้ำประกันเลย ซึ่งการศึกษาของทองโรจน์ (1985) ระบุว่า การให้กู้ยืมของแหล่งเงินนอกระบบที่คิดอัตราดอกเบี้ยสูง และใช้การค้ำประกันที่อ่อนกว่ามีอัตราการชำระคืนตามกำหนดเวลาที่สูงมาก ดังนั้น เพดานอัตราดอกเบี้ยและหลักทรัพย์ค้ำประกันจึงเป็นเครื่องกีดขวางการเข้าถึงเพื่อใช้บริการจากสถาบันการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกิจการขนาดเล็กที่มีหลักทรัพย์ค่อนข้างจำกัด นอกจากนั้น การเชื่อมโยงปริมาณสินเชื่อกับหลักทรัพย์ทำให้กิจการมีโอกาสที่จะได้สินเชื่อในปริมาณที่ไม่เพียงพอด้วย ตามปกติแล้วหลักทรัพย์ที่ดินและสินทรัพย์ถาวรควรจะใช้ค้ำประกันเงินกู้ระยะยาว เงินกู้ระยะสั้นควรค้ำประกันโดยใช้บัญชีลูกหนี้การค้า หรือสินค้าคงคลัง ในประเทศไทยการใช้ที่ดินและสินทรัพย์ถาวรค้ำประกันสินเชื่อระยะสั้น (เงินเบิกเกินบัญชี) ทำให้โอกาสการหาเงินสินเชื่อระยะยาวน้อยลงไป

2.4 ปัญหาในการกู้เงิน

ถึงแม้กิจการใช้เงินจากแหล่งภายในกิจการเป็นสัดส่วนที่มากกว่าเงินจากนอกกิจการ และถึงแม้ว่าจะมีกิจการประมาณร้อยละ 24 ที่ไม่ใช้เงินกู้จากภายนอกกิจการเลย ก็ยังมีกิจการอีกเป็นจำนวนมากที่จำเป็นต้องใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการ มิฉะนั้นการผลิต การขาย และรายได้ของกิจการจะต้องลดลงมาก ซึ่งอาจไม่เพียงพอสำหรับการขยายกิจการ ในส่วนนี้จะเป็นการรายงานผลการสำรวจเกี่ยวกับปัญหาในการกู้เงิน จากแหล่งเงินกู้ต่างๆ ทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและแหล่งเงินนอกระบบ

2.4.1 ปัญหาในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินในที่นี้ประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และ สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม

จากที่กล่าวถึงแล้วข้างต้นว่าประมาณร้อยละ 24 ของกิจการทั้งหมดไม่ได้ใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการเลย และอีกประมาณร้อยละ 6 ที่กู้เงินจากแหล่งนอกระบบอย่างเดียว ไม่ได้ใช้เงินจากสถาบันการเงินเลย ผลการศึกษาที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ จึงเป็นส่วนของกิจการประมาณร้อยละ 70 ของกิจการทั้งหมด ซึ่งใช้เงินกู้จากสถาบันการเงินประเภทต่างๆ

การศึกษาปัญหาในการกู้ยืมเงินของกิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด จากสถาบันการเงินประเภทต่างๆ พบว่า ประมาณ 1 ใน 3 ของกิจการที่กู้เงินหรือร้อยละ 34 มีปัญหาในการกู้ (ตารางที่ 2.17) รายละเอียดของปัญหาแยกตามสถาบันจะกล่าวถึงต่อไปข้างล่างนี้ เมื่อพิจารณาตามขนาดของกิจการพบว่า กิจการขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหาในการกู้ยืมมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ ซึ่งสภาพการณ์นี้อาจมาจากสาเหตุทั้งด้านสถาบันการเงินเอง และทางด้านกิจการอุตสาหกรรม เช่น สถาบันการเงินมักจะพิจารณาว่ากิจการขนาดเล็กมีความเสี่ยง และต้นทุนในการกู้ยืมสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการขนาดใหญ่ ส่วนทางด้านกิจการนั้น ประสบการณ์ในการจัดการอาจยังไม่เพียงพอ ไม่มีการบันทึกบัญชีต่างๆ ให้ถูกต้อง หรือยังไม่มีหรือนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินงาน เป็นต้น ส่วนการที่สัดส่วนของกิจการขนาดกลางระบุว่า มีปัญหามากที่สุด อาจเนื่องมาจากในขณะนี้สำรวจ กิจการขนาดกลางมีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ทั้งหมดสูงที่สุดในบรรดากิจการขนาดต่างๆ สถาบันการเงินจึงระมัดระวังในการให้กิจการขนาดกลางกู้ มากกว่ากิจการขนาดอื่นๆ

1) ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์

ในบรรดากิจการที่ระบุว่า มีปัญหา ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ วงเงินกู้ที่ได้ไม่เพียงพอ กิจการที่พบปัญหานี้มากคือ กิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก ปัญหาที่สำคัญอันดับสองคือ ปัญหาที่ผู้ประกอบการระบุว่า อัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ยังสูงเกินไป ทั้งสามขนาดของกิจการระบุปัญหานี้ ปัญหาที่มีความสำคัญอันดับสาม คือ ธนาคารเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้สูงเกินไป กิจการประสบปัญหามากคือ กิจการขนาดใหญ่ และ ขนาดเล็ก (ตารางที่ 2.18)

ปัญหาในข้อที่หนึ่ง และ ข้อที่สาม มีความสัมพันธ์กัน และสัมพันธ์กับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด กล่าวคือ เมื่อธนาคารไม่สามารถคิดอัตราดอกเบี้ยมากกว่า เพดานที่กำหนดไว้ ธนาคารก็ไม่สามารถจะคิดอัตราดอกเบี้ยชดเชยกับความเสี่ยง และต้นทุนในการให้กู้ยืมได้ ธนาคารจึงปันส่วนสินเชื่อที่มีให้แก่กิจการที่มีความเสี่ยงต่ำ มีต้นทุนในการให้กู้ยืมต่ำซึ่งมักจะได้แก่กิจการขนาดใหญ่ ลักษณะดังกล่าวนี้จึงทำให้กิจการระบุว่า วงเงินกู้ไม่เพียงพอ และธนาคารเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันสูง เมื่ออัตราดอกเบี้ยมีเพดานสูงสุด ธนาคารจึงหาทางชดเชยความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันสูงกว่าปกติ ซึ่ง

การเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันก็จะ เป็นวิธีหนึ่งที่จะคัดเลือกผู้กู้ที่ไม่สู้จะดีออกไปด้วย อย่างไรก็ตามการที่ผู้ประกอบการระบุงเงินกู้ไม่เพียงพอสั่งให้ เห็นประการหนึ่งด้วยว่า กิจการยังมีโครงการการลงทุนใดๆ ที่มีอัตราผลตอบแทนสูงกว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมอีก ส่วนที่ระบุว่าอัตราดอกเบี้ยสูงเกินไป ซึ่งส่วนมากเป็นการระบุปัญหาของกิจการขนาดกลางและเล็ก คงเป็นการระบุปัญหาเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนมากธนาคารมักจะคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่า กิจการขนาดกลางและเล็ก

2) ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์

กิจการส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการกู้ยืมจากบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ สำหรับกิจการที่ระบุ ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ ปัญหาที่ระบุงมากที่สุด คือ อัตราดอกเบี้ยสูงเกินไป ปัญหาที่สำคัญอันดับสองคือ เรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันมากไป และเป็นที่น่าสังเกตว่า กิจการที่ระบุปัญหาเป็นกิจการขนาดกลางทั้งสิ้น (ตารางที่ 2.19) ที่กิจการระบุว่าอัตราดอกเบี้ยสูงเกินไป น่าจะเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างกิจการขนาดที่ใหญ่กว่า และเปรียบเทียบกับ การกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ และ สถาบันการเงิน ประเภทอื่นๆ ที่คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าทั้ง นั้น และเนื่องจากเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเพดานเอาไว้ ส่วนปัญหา หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่พอ คงมีสาเหตุมาจากการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยง และต้นทุนในการให้กู้ยืม เช่นเดียวกับกรณีของธนาคารพาณิชย์ที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น

3) ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ปัญหาที่กิจการตอบมากที่สุดคือ อัตราดอกเบี้ยสูงซึ่งกิจการที่ระบุปัญหานี้คือ กิจการขนาด กลางและใหญ่ ปัญหาที่มีความสำคัญรองลงไปคือ ในการขอกู้ต้องใช้เอกสารมากมายยุ่งยาก และทำเอกสารเสนอโครงการไม่เป็น เวลาที่กำหนดให้ชำระคืน ไม่สอดคล้องกับกระแสหมุนเวียน เงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นปัญหาที่ระบุโดยกิจการขนาดกลางและเล็ก (ตารางที่ 2.20) การที่ กิจการตอบว่าอัตราดอกเบี้ยสูงไป สันนิษฐานว่าเกิดจากการที่บริษัทฯ คิดอัตราดอกเบี้ยคงที่ ตลอดระยะเวลาของการกู้ ในช่วงระยะเวลาที่อัตราดอกเบี้ยทั่วไปลดต่ำลง อัตราดอกเบี้ยที่ บริษัทฯคิดยังคงเดิม ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบแล้วจึงดูเหมือนว่า บริษัทฯคิดอัตราดอกเบี้ยสูง ส่วนปัญหาการใช้เอกสารมากมาย และการเขียนเสนอโครงการ เป็นผลจากวิธปฏิบัติในการให้กู้ ของบริษัทฯ เพราะการให้กู้เป็นแบบ project lending และต้องมีการเขียนเสนอโครงการ มีการวิเคราะห์โครงการ อีกทั้งยังต้องการข้อมูลทั้งทางด้านเทคนิคการผลิต การตลาด และการเงิน ซึ่งกิจการส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจการในต่างจังหวัดไม่มีการเก็บข้อมูลไว้ เป็นระบบ จึงประสบปัญหา ทั้งด้านการหาข้อมูล และการเขียนโครงการ

4) ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ปัญหาที่มีการตอบมาคือปัญหาในการทำเอกสารเสนอโครงการไม่เป็น (ตารางที่ 2.21) ทั้งนี้เพราะ การบริหารงานของกิจการขนาดเล็กยังไม่ทันสมัย (แม้จะเป็นกิจการขนาดกลางและใหญ่ในต่างจังหวัดส่วนมากก็ตาม) ไม่มีการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ และไม่เคยเขียนโครงการเพื่อเสนอขอกู้เงิน ดังนั้น การที่ สธอ. พิจารณาเงินกู้ในลักษณะ project lending การเตรียมเอกสารเสนอโครงการจึงเป็นปัญหา

2.4.2 ปัญหาในการกู้เงินจากแหล่งที่ไม่ใช่สถาบัน

1) ปัญหาในการกู้ยืมเงินจาก พ่อ แม่ ญาติ

ปัญหาที่ระบุเกือบทั้งหมดเป็นปัญหาที่ระบุโดยกิจการขนาดเล็ก กิจการขนาดใหญ่ไม่มีการระบุปัญหาเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจการขนาดใหญ่ไม่ค่อยได้กู้ยืมเงินจากแหล่งนี้เลย หรือกู้ยืมแต่ไม่มีปัญหาก็ได้ ปัญหาที่ตอบกันมากที่สุดคือวงเงินไม่พอ ปัญหาอันดับสองคือ อัตราดอกเบี้ยสูง ปัญหาอันดับรองๆ ลงไปคือต้องกู้จากหลายแหล่งเพื่อจะได้จำนวนเงินที่ต้องการ และหลักทรัพย์ค้ำประกันสูงเกินไป (ตารางที่ 2.22) ปัญหาวงเงินไม่พอ และ ปัญหาต้องกู้เงินจากหลายแหล่ง เป็นปัญหาที่สัมพันธ์กัน คือ เมื่อวงเงินให้กู้จากเจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดยังไม่พอ กิจการก็จะหากู้จากแหล่งอื่นๆ ต่อไป ถ้าหากกู้ได้ ส่วนสาเหตุที่วงเงินกู้ไม่พอ น่าจะสืบเนื่องมาจากความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศ ทำให้ผู้ให้กู้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการชำระคืน ความน่าเชื่อถือ ของผู้ขอกู้ไม่เท่ากัน จะมีผู้รู้ข้อมูลที่ล้นเกินกว่าที่ผู้ให้กู้จะรู้ และการจะไปกู้จากหลายๆ ราย ก็ทำได้จำกัด เพราะจะทำให้ความสามารถในการชำระคืนแก่ผู้ให้กู้เดิมลดลง ซึ่งผู้ให้กู้เดิมมักจะไม่นิยม ดังนั้นถึงแม้จะมีผู้ให้กู้หลายราย ผู้กู้จะกู้ได้จริงๆ จากหนึ่งรายเป็นส่วนมาก ดังนั้นจำนวนเงินที่จะขอได้จึงขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่ผู้ให้กู้จะมีให้กู้ด้วย และ ถ้ามีผู้มาขอกู้หลายรายจากผู้ให้กู้คนเดียวก็จะเกิดการปันส่วนเงินให้กู้ ทำให้วงเงินกู้แก่ผู้ขอทุกรายใดรายหนึ่งไม่เพียงพอได้ ส่วนในเรื่องอัตราดอกเบี้ยสูงนั้นก็เป็นเรื่องปกติของแหล่งเงินกู้ที่ไม่ใช่สถาบันอยู่แล้ว ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นว่า ความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศ ทำให้การขอเงินจะจำกัดอยู่กับผู้ให้กู้ที่ทราบสารสนเทศดีจากสภาพการณ์ผู้ให้กู้จึงมีอำนาจผูกขาด สามารถคิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจจากผู้ขอได้

2) ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากเพื่อน และวงแชร์

ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากเพื่อนก็เหมือนกัน ปัญหาการกู้ยืมเงินจากญาติพี่น้อง พ่อแม่

ปัญหาที่ระบุนมากที่สุดคือ วงเงินไม่พอ ปัญหาอันดับสองและสามคือ อัตราดอกเบี้ยสูง และต้องกู้เงินจากหลายแหล่งตามลำดับ ซึ่งเหตุผลที่ใช้อธิบายก็เหมือนดังที่อธิบายไว้ในส่วนปัญหาของการกู้ยืมเงินจาก พ่อแม่ ญาติ ช้างต้น (ตารางที่ 2.23 และ 2.24)

2.4.3 ปัญหาในการกู้เงิน ผลการศึกษาในอดีต

การศึกษาของแสงและคณะ (1976) ระบุว่าประมาณร้อยละ 60-70 ของจำนวนกิจการไม่มีปัญหาในการเข้าถึง หรืออีกนัยหนึ่งมีกิจการอีกจำนวนร้อยละ 30-40 ที่มีปัญหาในการเข้าถึงเพื่อใช้บริการเงินทุนจากแหล่งภายนอกกิจการ ความรุนแรงของปัญหาแตกต่างกันไปตามขนาดกิจการ กิจการขนาดกลางมีปัญหามากที่สุด ส่วนกิจการขนาดใหญ่มีปัญหาน้อยที่สุด (ตารางที่ 2.25) มีปัจจัยที่สำคัญที่สุด 2 ปัจจัยที่จำกัดการเข้าถึงเพื่อใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็นของกิจการขนาดใดก็ตามคือหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืมไม่เพียงพอ และอัตราดอกเบี้ยสูงเกินไป สำหรับกิจการขนาดเล็กปัจจัยทั้งสองมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่สำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดใหญ่แล้ว อัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไปเป็นตัวจำกัดการให้บริการ การศึกษาของ IFCT (1982) ให้ข้อสรุปทั้งที่ตรงและไม่ตรงกับการศึกษาของแสงและคณะ (1976) กล่าวคือกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางระบุว่าตัวจำกัดก็คือหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ แต่กิจการขนาดใหญ่กลับระบุว่าที่ไม่ใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการ ก็เพราะเงินจากแหล่งภายในกิจการมีเพียงพอแล้ว และตัวจำกัดอีกประการก็คือ ขั้นตอนในการกู้ยืมยุ่งยากเกินไป (ตารางที่ 2.26)

2.5 การให้และปัญหาในการให้บริการสินเชื่อบางประเภท

บริการสินเชื่อบางประเภทที่จะกล่าวถึงในส่วนนี้ประกอบด้วย บริการสินเชื่อบางประเภทของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมส่งออก สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม บริการการประกันสินเชื่อของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม และการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินผ่านธนาคารพาณิชย์ที่เกิดจากการส่งออก การประกอบอุตสาหกรรม และการประกอบอุตสาหกรรมขนาดย่อม ผลการสำรวจของโครงการเป็นดังต่อไปนี้

การรู้จักหรือได้ยิน เกี่ยวกับบริการ

การสำรวจของโครงการพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่สำรวจยังไม่เคยได้ยินหรือรู้จัก บริการสินเชื่อต่างๆ ที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น ตัวอย่างเช่น บริการสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมของบรรษัทฯ มีโรงงานอุตสาหกรรมประมาณร้อยละ 42 ที่ไม่เคยได้ยินหรือรู้จัก ในขณะที่

ที่บริการกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม มีถึงประมาณร้อยละ 55 ของโรงงานทั้งหมดที่ไม่เคยได้ยื่นหรือรู้จักเลย (ตารางที่ 2.27)

การที่ร้อยละของการไม่รู้จักหรือได้ยื่น บริการต่างๆ ที่กล่าวถึงข้างต้นแสดงให้เห็นถึงช่องว่างของการประชาสัมพันธ์ ซึ่งอาจเกิดจากทั้งด้านผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ผู้ให้บริการอาจประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ ซึ่งอาจเกิดจากมีงบประมาณไม่เพียงพอ หรือไม่ได้ให้ความสนใจกับบริการด้านนี้มากเท่าที่ควร หรืออาจเป็นเพราะเลือกใช้สื่อการประชาสัมพันธ์ไม่ถูก ไม่เหมาะสม ส่วนเหตุผลอีกด้านหนึ่งอาจเกิดจากทางด้านตัวผู้ประกอบการเอง ถ้าผู้ประกอบการไม่สนใจข่าวสารต่างๆ แล้วก็ยากที่จะทราบหรือได้ยื่นบริการต่างๆ เช่นกัน แต่เหตุผลหลังนี้จะไม่เน้นมากนัก เพราะรู้สึกว่าจะเป็นไปได้ยากที่ร้อยละ 40 ถึงร้อยละ 50 ของผู้ประกอบการจะไม่เป็นผู้ที่กระตือรือร้น หาข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบการกิจการ

การใช้บริการ

การใช้บริการสินเชื่อที่กล่าวถึงนี้อยู่ในระดับต่ำมาก ถึงแม้จะมีประมาณร้อยละ 40 ถึงร้อยละ 50 ของกิจการทั้งหมดที่รู้จักหรือได้ยื่นเกี่ยวกับบริการ แต่ในบริการแต่ละประเภทจำนวนกิจการที่ใช้บริการมีไม่ถึงร้อยละ 5 ของจำนวนกิจการทั้งหมด (ตารางที่ 2.27) ปัญหาที่มีการใช้บริการน้อยจะกล่าวถึงต่อไป

ปัญหาในการใช้บริการ

จากที่กล่าวถึงข้างต้นว่ามีผู้ใช้ประโยชน์ของบริการสินเชื่อประเภทต่างๆ น้อยมาก การสำรวจพบว่ามีสาเหตุสำคัญอยู่ 4 ประการ ที่ทำให้การใช้บริการต่ำ สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือผู้ประกอบการไม่ต้องการใช้ หรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ หรือไม่อยู่ในกลุ่มที่จะใช้ประโยชน์ได้ ตัวอย่างเช่นสินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมส่งออก ถ้ากิจการไม่ได้ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปขายต่างประเทศก็ไม่มีความจำเป็นที่ต้องใช้ หรือไม่สามารถใช้ได้ ส่วนสินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ถ้ากิจการไม่จัดอยู่ในกลุ่มที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมก็ไม่สามารถใช้ได้ การค้าประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมก็เช่นกัน ถ้าไม่เป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมก็ไม่สามารถใช้บริการได้ การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินเพื่อกิจการประเภทต่างๆ ก็เช่นกัน เป็นบริการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการแก่กลุ่มกิจการที่เฉพาะเจาะจงกลุ่มหนึ่ง กิจการกลุ่มหรือประเภทอื่นๆ จึงไม่สามารถใช้ได้ นอกจากนั้น การกู้ยืมจะต้องมีกำหนดระยะเวลาการชำระคืนที่แน่นอน กิจการจำนวนมากจึงไม่ชอบใช้ เมื่อเปรียบเทียบกับเงินกู้แบบเบิกเกินบัญชี ซึ่งกิจการสามารถชำระคืนเมื่อไรก็ได้

นอกจากนั้น บางกิจการไม่ต้องการจะเปิดเผยบัญชี การเงินของกิจการ เพราะกลัวว่าจะต้องเสียภาษีเพิ่มกว่าเดิม

สาเหตุสำคัญประการที่สองที่มีกิจการให้บริการน้อยมากคือ กิจการไม่ทราบว่า จะให้บริการได้ที่ใด ไม่ทราบวิธีที่จะให้บริการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ยังไม่มีดีพอ ยังไม่มากพอ หรือ สื่อการประชาสัมพันธ์ยังไม่เหมาะสม สาเหตุที่สำคัญประการที่ 3 และ 4 เกี่ยวข้องกันค่อนข้างสูง กล่าวคือ สาเหตุประการที่สามระบุว่า มีขั้นตอนและระเบียบมาก ส่วนสาเหตุประการที่สี่ระบุว่า กิจการไม่มีข้อมูลการเงินที่บริการต่างๆ ต้องการ ทั้งนี้เพราะการให้บริการสินเชื่อของบรรษัทฯ หรือของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ต้องมีการประเมินโครงการก่อน ซึ่งต้องการข้อมูลค่อนข้างมาก การค้าประกันสินเชื่อถึงแม้ว่าจะมีการปรับปรุงการประเมินโครงการ แต่ก็ต้องผ่านการอนุมัติภายในธนาคารและที่กองทุนฯเอง หลายขั้นตอน การขอกู้โดยการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินก็ต้องมีข้อมูล งบดุล งบกำไรขาดทุน ย้อนหลังหลายปี ซึ่งกิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดมักไม่ค่อยเก็บ กิจการที่ต้องการให้บริการจึงถูกจำกัดด้วยระเบียบต่างๆ เหล่านี้ (ตารางที่ 2.28-2.33)

ตารางที่ 2.1
แหล่งเงินทุนเมื่อเริ่มตั้งกิจการ จำแนกตามขนาดของกิจการ ในปี 2508 2519 2521 และ 2527

(หน่วย: ร้อยละ)

แหล่งเงินทุน	2508 1/				2519 2/				2521 3/				2527 4/		
	ขนาดของกิจการ				ขนาดของกิจการ				ขนาดของกิจการ				ขนาดของกิจการ		
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย	เล็ก	กลาง	ใหญ่
แหล่งภายในกิจการ	96.5	81.5	56.1	88.1	65.0	71.2	61.5	72.6	72.0	82.2	63.3	74.0	84.8	46.7	62.3
แหล่งภายนอกกิจการ	3.4	19.0	44.0	11.9	39.0	28.9	38.7	27.4	28.0	17.8	36.7	26.0	15.2	53.3	37.7
แหล่งนอกระบบ	1.8	6.7	23.0	6.1	24.3	11.8	19.3	15.1	9.7	7.4	-	9.1	5.9	-	-
- ครอบครัว/เพื่อน															
/ญาติ	1.4	5.4	0.7	1.4	12.3	4.6	-	5.8	7.6	4.3	-	6.7	1.8	-	-
- แשר	0.4	1.3	-	0.4	3.1	1.9	-	1.8	-	-	-	-	0.3	-	-
- อื่นๆ	-	-	22.3	4.3	8.9	5.3	19.3	7.5	2.1	3.1	-	2.4	3.8	-	-
สถาบันการเงิน	1.6	12.3	21.0	5.8	10.5	17.1	19.4	12.3	18.3	10.4	36.7	16.9	9.3	53.3	37.7
- ธนาคารพาณิชย์	1.6	12.3	20.2	5.6	9.4	16.0	17.8	11.1	18.3	10.4	36.7	16.9	9.3	31.3	37.7
- บริษัทเงินทุน															
และหลักทรัพย์					0.2	0.0	1.6	0.5	-	-	-	-	-	-	-
- บรรษัทฯ			0.8	0.2	0.8	0.2	-	0.6	-	-	-	-	-	22.0	-
- สชอ.					0.1	0.8	-	0.1	-	-	-	-	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
อัตราส่วนแหล่งเงินทุนภายใน															
: ภายนอก	1: .03	1: .23	1: .78	1: .13	1: .12	1: .54	1: .41	1: .38	1: .39	1: .22	1: .58	1: .35	1: .18	1: 1.14	1: .60

ที่มา: 1/ Rozental, Alek A., 1970, Finance and Development in Thailand.

2/ Sanguanruang, Saeng et al., 1976, Small and Medium Scale Industries in Thailand.

3/ Sanguanruang, Saeng et al., 1978, Development of Small and Medium Manufacturing Enterprises in Thailand.

4/ Onchan, Tongroj et al., 1985, Rural Industrialization and Employment Generation: A Study of Regional Industries in Thailand.

ตารางที่ 2.2
การขยายการผลิตในระยะ 5 ปีข้างหน้า จำแนกตามขนาดของกิจการ
(หน่วย: จำนวนโรงงานตัวอย่าง)

รายการ	เล็ก		กลาง		ใหญ่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ขยาย	265	40.8	23	22.8	7	17.9	295	37.3
ไม่แน่ใจ	229	35.2	26	25.7	8	20.5	263	33.8
ขยาย	156	24.0	52	51.5	24	61.5	232	28.9
รวม	722	100.00	109	100.00	42	100.00	873	100.00

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.3
ความต้องการเงินลงทุนเพื่อขยายกิจการเฉลี่ยต่อกิจการ
จำแนกตามประเภทสินทรัพย์

ประเภทสินทรัพย์	จำนวน (ล้านบาท)
สินทรัพย์หมุนเวียน	5.09
สินทรัพย์ถาวร	5.17
รวม	10.26

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.4
จำนวนและร้อยละของกิจการที่คาดว่าจะประสบปัญหาในการหาเงินจากแหล่งภายนอกกิจการ
จำแนกตามขนาดของกิจการ

รายการ	เล็ก		กลาง		ใหญ่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คาดว่าจะไม่ประสบปัญหา	110	74	26	87	15	83	151	77
คาดว่าจะประสบปัญหา	38	26	4	13	3	17	45	23
รวม	148	100	30	100	18	100	196	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.5
สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการหาเงินจากแหล่งภายนอกกิจการ
(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหาที่คาดว่าจะเกิด	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
ฐานะสภาพคล่องของกิจการไม่ดี	13.5	0.0	0.0	11.4
ฐานะการเงินของกิจการไม่ค่อยดี	2.7	0.0	33.3	4.5
การดำเนินการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลง				
สภาพเศรษฐกิจ	2.7	0.0	0.0	2.3
หลักทรัพย์มีไม่พอ	62.2	96.8	0.0	59.1
อัตราดอกเบี้ยสูง	10.8	3.2	33.3	13.6
อื่นๆ	8.1	0.0	33.3	9.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.6
แหล่งเงินทุนเพื่อขยายกิจการ (ขยายการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร)
จำแนกตามขนาดของกิจการ ปี 2527

(หน่วย: ร้อยละ)

แหล่งเงินทุน	เล็ก	กลาง	ใหญ่
แหล่งภายในกิจการ	40.4	36.0	51.5
แหล่งภายนอกกิจการ	59.6	64.0	48.5
สถาบันการเงิน	51.2	64.0	48.5
ธนาคารพาณิชย์	51.0	64.0	48.5
บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	-	-	-
สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม	-	-	-
บริษัทเงินทุน และหลักทรัพย์	0.2	-	-
แหล่งนอกระบบ	8.4	-	-
เพื่อน	3.5	-	-
ครอบครัว	1.2	-	-
แซร์	3.5	-	-
อื่นๆ	0.2	-	-

ที่มา: คำวนจาก Onchan, Tongroj et al., Rural Industrialization and Employment Generation. A showly of Regional Industries in Thailand. Center for Applicant Economics Research, Kasetsart University. 1985.

ตารางที่ 2.7

ร้อยละของจำนวนกิจการ จำแนกตามแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญของกิจการ และขนาดของกิจการ

แหล่งเงินทุน	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
เงินทุนจากการขายสินค้า	83.6	75.3	67.6	81.9
ยืมจากหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น	0.2	0.0	5.9	0.4
ธนาคารพาณิชย์	11.4	18.5	14.7	12.4
กับบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์	0.2	0.0	0.0	0.1
กับบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	0.3	0.0	0.0	0.3
พ่อแม่/ญาติ/เพื่อน	0.8	1.2	0.0	0.8
แชร์	0.3	0.0	0.0	0.3
เครดิตจากผู้ขายวัตถุดิบ	1.5	1.2	2.9	1.6
อื่นๆ	1.7	3.7	8.8	2.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.8

ร้อยละของจำนวนกิจการ จำแนกตามแหล่งเงินภายนอกกิจการ และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

แหล่งเงินทุน	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
ธนาคารพาณิชย์เท่านั้น	32.3	39.4	43.6	33.8
ธนาคารพาณิชย์และแหล่งที่ไม่เป็นสถาบัน	12.2	13.8	5.1	12.0
แหล่งที่เป็นสถาบันอื่นที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์เท่านั้น	10.1	20.2	15.4	11.5
แหล่งที่เป็นสถาบันอื่นที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ และแหล่งที่ไม่เป็นสถาบัน	7.6	2.1	0.0	6.6
แหล่งที่ไม่เป็นสถาบันเท่านั้น	6.6	2.1	0.0	5.8
สถาบันการเงินทุกประเภท	3.1	6.4	10.3	3.8
ทุกแหล่ง	1.4	7.4	10.3	2.5
ไม่เคยกู้เงินเลย	26.6	8.5	15.4	24.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.9
แหล่งเงินทุนของกิจการในขณะทำการสำรวจ จำแนกตามขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

แหล่งเงินทุน	2519 1/				2521 2/				2524 3/				2527 4/				2531 5/			
	ขนาดของกิจการ				ขนาดของกิจการ				ขนาดของกิจการ				ขนาดของกิจการ				ขนาดของกิจการ			
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย	เล็ก	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
แหล่งภายในกิจการ	66.7	63.1	62.1	64.2	71.1	52.6	46.3	61.5	70.2	73.4	63.2	64.2	83.4	37.1	45.8	48.7				
แหล่งภายนอกกิจการ	33.3	36.9	37.9	35.8	28.9	47.4	53.7	38.5	29.8	26.6	37.7	35.8	16.6	62.9	54.2	51.2				
แหล่งนอกกระแสม	20.0	18.2	14.7	17.2	10.1	4.8	8.5	8.1	14.5	3.1	-	4.0								
-เพื่อน/ครอบครัว/ญาติ	8.9	8.3	0.6	5.7	8.9	2.9	8.5	6.3	5.0	-	-	-								
-แบงก์	2.5	1.1	12.2	5.2	-	-	-	-	7.5	1.2	-	-								
-อื่นๆ	2.6	8.8	1.9	6.2	1.2	1.9	-	1.8	2.0	1.9	-	4.0								
สถาบันการเงิน	13.3	18.7	23.1	18.6	18.8	42.6	45.2	30.4	15.3	23.5	37.7	31.8								
-ธนาคารพาณิชย์	11.8	16.6	22.9	17.3	18.8	42.6	45.2	30.4	15.3	23.0	33.6	31.8								
-บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์	0.4	1.5	-	0.7	-	-	-	-	-	-	-	-								
-บรรษัทฯ	0.8	0.5	0.2	0.5	-	-	-	-	-	*	4.1	-								
-สธอ.	0.3	0.1	-	0.1	-	-	-	-	-	0.5	-	-								
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0								
แหล่งภายนอกกิจการ									29.8				16.6	62.9	54.2	48.7				
เงินกู้ระยะสั้น									13.6				6.1	59.4	11.0	26.8				
-จากแหล่งนอกกระแสม									11.7											
-จากสถาบันการเงิน									1.9											
เงินกู้ระยะยาว									16.2				10.5	3.5	43.2	24.4				
-จากแหล่งนอกกระแสม									2.8											
-จากสถาบันการเงิน									13.4											

หมายเหตุ: * จำนวนน้อยมาก

ที่มา: 1/ Sanguanruang, Saeng et al., 1976, op.cit.

2/ Sanguanruang, Saeng et al., 1978, op.cit.

3/ Aumsumalin, Saroj, 1982, Financial Structure and Credit Needs of Small Scale Industries.

4/ Onchan, T. et al., 1985, op.cit.

5/ การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.10
โครงสร้างการเงินจำแนกตามขนาดกิจการ

(หน่วย: ล้านบาท)

โครงสร้างการเงิน	เล็ก		กลาง		ใหญ่		เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เงินกู้ระยะสั้น	0.23	6.15	14.65	59.38	28.78	10.98	4.34	26.81
เงินกู้ระยะยาว	0.40	10.46	0.87	3.53	113.44	43.26	3.96	24.44
รวมเงินกู้	0.63	16.61	15.52	62.91	142.21	54.24	8.31	51.25
ส่วนของผู้ถือหุ้น	3.15	83.39	9.15	37.09	120.00	45.76	7.90	48.75
รวมหนี้สินและ ส่วนของผู้ถือหุ้น	3.78	100.00	24.67	100.00	262.21	100.00	16.21	100.00

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.11
กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามร้อยละของเงินกู้
เบิกเกินบัญชีต่อเงินกู้ทั้งหมด และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ร้อยละของเงินกู้เบิกเกินบัญชีต่อเงินกู้ทั้งหมด	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
0-25	55.1	34.1	34.3	51.8
26-50	5.3	13.6	14.3	6.5
56-75	1.7	6.8	14.3	2.8
76-100	37.9	45.5	37.1	38.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.12
กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามการใช้เงินทุน
เบิกเกินบัญชีลงทุนในสินทรัพย์ถาวร และขนาดของกิจการ
(หน่วย: ร้อยละ)

รายการ	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
ใช้	51	45	38	49
ไม่ใช้	49	55	62	51
รวม	100	100	100	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัย
เพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.13
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย จำแนกตามแหล่งเงินทุนและขนาดของกิจการ
(หน่วย: ร้อยละต่อปี)

ขนาดของกิจการ (จำนวนคนงาน)	แหล่งเงินทุน					
	ญาติ/เพื่อน	ธนาคารพาณิชย์	บริษัทเงินทุนฯ	แชร์	อื่นๆ	เฉลี่ย
น้อยกว่า 10	18.7	13.3	21.0	17.0	18.7	16.8
10-49	19.3	13.4	14.8	17.0	19.3	16.3
50-99	18.3	13.6	17.1	13.2	18.3	15.5
100-199	20.6	13.6	16.2	5.5	20.6	16.2
200 และมากกว่า	18.0	12.9	12.0	3.0	18.0	9.6

ที่มา: แสง สงวนเรือง, สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศชัย และ นิต สัมมาพันธ์, อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาด
กลางในประเทศไทย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

ตารางที่ 2.14
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้จำแนกตามแหล่งเงินกู้

(หน่วย: ร้อยละต่อปี)

แหล่งเงินกู้	ขนาดของกิจการ (จำนวนคนงาน)					
	เฉลี่ย	< 10	10-19	20-49	50-99	100+
ธนาคารพาณิชย์	17	18	17	16	15	17
แชร์	16	24	16	8	13	NA
เครดิตจากร้านค้า	15	8	NA	10	NA	60 1/

หมายเหตุ: 1/ มีเพียง 1 ตัวอย่าง

ที่มา: USAID, Small Industries Survey, 1984.

ตารางที่ 2.15
อัตราดอกเบี้ยของวงแชร์ ปี 2527

วงแชร์ลำดับที่	จำนวนสมาชิก ในวงแชร์	จำนวนเงินที่สมาชิก แต่ละคน ต้องจ่ายแต่ละครั้ง	สมาชิกที่ ประมาณคนแรก	สมาชิกที่ ประมาณคนสุดท้าย
	(คน)	(บาท)	(%)	(%)
1	13	5,000	3.9	97.2
2	19	10,000	2.6	27.6
3	14	20,000	3.5	54.7
4	16	5,000	3.1	103.2
5	12	10,000	4.2	132.0
6	21	10,000	2.4	103.2
7	21	20,000	0.8	70.8

ที่มา: คำานวนจาก Onchan, Tongroj, 1985, Informal Credit and
The Development of Non-Farm Enterprises in Thailand.

ตารางที่ 2.16
ประเภทของการค้าประกัน จำแนกตามแหล่งเงินทุน ปี 2519
(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบคำถาม)

การค้าประกัน	แหล่งเงินทุน			
	ญาติ	ธนาคารพาณิชย์	บริษัทเงินทุน	แชร์
ที่ดินและสินทรัพย์ถาวรอื่นๆ	9.6	78.5	53.5	-
ความเชื่อถือส่วนตัว และฐานะ				
การเงินของกิจการ	45.6	16.4	27.6	42.4
บัญชีเงินกู้เบิกเกินบัญชี	-	2.7	-	-
เช็คสั่งจ่ายล่วงหน้า	20.7	0.6	19.0	43.2
ไม่มีการค้าประกัน	23.4	1.4	-	14.4
อื่นๆ	0.4	0.4	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: แสง สงวนเรือง, สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย และ นิต สัมมานันท์ อุตสาหกรรมขนาดย่อม และขนาดกลางในประเทศไทย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

ตารางที่ 2.17
กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามการมีปัญหาในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน
(หน่วย: ร้อยละ)

	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
คาดว่าจะไม่มีปัญหา	66	61	77	66
คาดว่าจะมีปัญหาบางประการ	34	39	23	34
รวม	100	100	100	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.18
กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่มีปัญหาในการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์
จำแนกตามลักษณะปัญหา และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหาในการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
วงเงินไม่พอ	41.7	43.5	33.3	41.8
ใช้เวลานานกว่าจะได้เงิน	4.8	13.0	0.0	6.4
อัตราดอกเบี้ยสูง	33.3	34.8	33.3	33.6
ต้องใช้เอกสารมากมายยุ่งยาก	1.2	0.0	0.0	0.9
หลักประกันค้ำประกันไม่เพียงพอ	14.3	4.3	33.3	12.7
กำหนดชำระคืนไม่เหมาะสมกับเงินทุนเวียน อื่นๆ	3.6	0.0	0.0	2.7
	1.2	4.3	0.0	1.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.19
กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่มีปัญหาในการกู้ยืมจากบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์
จำแนกตามลักษณะปัญหา และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหา	เล็ก	กลาง	ใหญ่
อัตราดอกเบี้ยสูงไป	0.0	66.7	0.0
หลักประกันค้ำประกันไม่เพียงพอ	0.0	33.3	0.0
รวม	0.0	100.0	0.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.20
กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่มีปัญหาในการกู้ยืมจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
จำแนกตามลักษณะปัญหา และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหา	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
อัตราดอกเบี้ยสูงไป	0.0	50.0	100.0	50.0
ต้องใช้เอกสารมากมายยุ่งยาก	0.0	25.0	0.0	16.7
ทำเอกสารเสนอโครงการไม่เป็น	100.0	0.0	0.0	16.7
กำหนดชำระคืนไม่เหมาะสมกับเงินทุนเวียน	0.0	25.0	0.0	16.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.21
กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่มีปัญหาในการกู้ยืมจากสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม
จำแนกตามลักษณะปัญหา และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหา	เล็ก	รวม
ทำเอกสารเสนอโครงการไม่เป็น	100.00	100.00
รวม	100.00	100.00

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.22
กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่กู้ยืมเงินจากพ่อแม่ญาติพี่น้อง
จำแนกตามลักษณะปัญหาในการกู้ และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหา	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
วงเงินไม่พอ	70.4	100.0	0.0	71.4
อัตราดอกเบี้ยสูงไป	7.4	0.0	0.0	7.1
ต้องกู้หลายรายกว่าจะได้เงินจำนวนที่ต้องการ	3.7	0.0	0.0	3.6
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	3.7	0.0	0.0	3.6
อื่นๆ	14.8	0.0	0.0	14.3
รวม	100.0	100.0	0.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.23
กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่กู้ยืมเงินเพื่อนจำแนกตามลักษณะปัญหาในการกู้
และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหา	เล็ก	กลาง	เฉลี่ย
วงเงินไม่พอ	60.0	20.0	53.3
อัตราดอกเบี้ยสูง	32.0	80.0	40.0
ต้องกู้หลายรายกว่าจะได้เงินจำนวนที่ต้องการ	8.0	0.0	6.7
รวม	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.24
กลุ่มโรงงานตัวอย่างที่กู้ยืมเงินจากวงแชร์ จำแนกตามลักษณะปัญหาในการกู้
และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหา	เล็ก	กลาง	เฉลี่ย
วงเงินไม่พอ	44.0	0.0	37.9
ใช้เวลานานกว่าจะได้เงิน	4.0	0.0	3.4
อัตราดอกเบี้ยสูง	40.0	75.0	44.8
ต้องกู้หลายรายกว่าจะได้เงินจำนวนที่ต้องการ	8.0	0.0	6.9
อื่นๆ	4.0	25.0	6.9
รวม	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการ
พัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.25
กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะปัญหาในการกู้เงินจาก
แหล่งภายนอกกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปัญหา	เล็ก	กลาง	ใหญ่
ขั้นตอนยุ่งยาก	2.5	2.6	3.6
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	9.7	10.3	7.1
อัตราดอกเบี้ยสูงไป	9.8	17.1	14.3
ระยะเวลาสั้นเกินไป	2.6	1.4	-
ต้องจ่ายค่าธรรมเนียม	2.0	3.1	-
กำหนดการชำระคืนไม่แน่นอน	0.6	0.4	-
ไม่แน่นอนกว่าจะได้เงินกู้	2.2	0.4	-
อื่นๆ	2.1	3.2	3.6
ไม่มีปัญหา	68.5	61.5	71.4
รวม	100.0	100.0	100.0

ที่มา: แสง สงวนเรือง, สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศชัย และ นิต สัมมานันท์ อุตสาหกรรมขนาดย่อม
และขนาดกลางในประเทศไทย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2520

ตารางที่ 2.26

กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่สามารถกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ได้, 2525

(หน่วย: ร้อยละ)

เหตุผล	เล็ก	กลาง	ใหญ่
ขั้นตอนมาก ยุ่งยาก	7.0	25.0	25.0
อัตราดอกเบี้ยสูงไป	14.0	-	15.0
ระยะเวลาสั้นเกินไป	9.0	-	-
หลักทรัพย์ค้ำประกันสูงไป	67.0	41.0	-
เงินจากแหล่งภายในกิจการมีเพียงพอ	-	-	50.0
อื่นๆ	3.0	34.0	10.0
รวม	100.0	100.0	100.0

ที่มา: Research and Planning Division, IFCT, 1982, Investment of Manufacturing Companies.

ตารางที่ 2.27

การรู้จักและการใช้บริการบางประเภทของบริษัทฯ และการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน
ของธนาคารแห่งประเทศไทยโดย จำแนกตามขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

บริการ/การรู้จัก/การใช้บริการ	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
สินเชื่ออุตสาหกรรมส่งออก (บริษัทฯ)				
ไม่รู้จัก	61.1	28.7	9.8	54.9
เคยใช้	0.7	9.6	19.5	2.7
รู้จักแต่ไม่เคยใช้	38.1	60.6	65.9	42.0
รู้จัก (แต่ไม่ระบุว่าเคย/ไม่เคยใช้บริการ)	0.1	1.1	4.9	0.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บริษัทฯ)				
ไม่รู้จัก	48.5			
เคยใช้	3.9			
รู้จักแต่ไม่เคยใช้	47.4			
รู้จัก (แต่ไม่ระบุว่าเคย/ไม่เคยใช้บริการ)	0.1			
รวม	100.0			
กองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บริษัทฯ)				
ไม่รู้จัก	63.7			
เคยใช้	0.3			
รู้จักแต่ไม่เคยใช้	35.9			
รู้จัก (แต่ไม่ระบุว่าเคย/ไม่เคยใช้บริการ)	0.1			
รวม	100.0			
การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินจากธนาคารพาณิชย์ที่เกิดจากการส่งสินค้าออก (ธนาคารแห่งประเทศไทย)				
ไม่รู้จัก	78.6	38.0	15.0	70.6
เคยใช้	0.7	16.3	30.0	4.0
รู้จักแต่ไม่เคยใช้	20.5	43.5	47.5	24.7
รู้จัก (แต่ไม่ระบุว่าเคย/ไม่เคยใช้บริการ)	0.1	2.2	7.5	0.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 2.27 (ต่อ)

บริการ/การรู้จัก/การใช้บริการ	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินจากธนาคารพาณิชย์ที่เกิดจากการประกอบอุตสาหกรรม				
(ธนาคารแห่งประเทศไทย)				
ไม่รู้จัก	76.6	37.8	18.4	69.3
เคยใช้	2.2	14.4	13.2	4.1
รู้จักแต่ไม่เคยใช้	20.8	46.7	63.2	25.9
รู้จัก (แต่ไม่ระบุว่าเคย/ไม่เคยใช้บริการ)	0.4	1.1	5.3	0.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินจากธนาคารพาณิชย์ที่เกิดจากการประกอบอุตสาหกรรมขนาดย่อม				
(ธนาคารแห่งประเทศไทย)				
ไม่รู้จัก	74.0			
เคยใช้	1.5			
รู้จักแต่ไม่เคยใช้	24.0			
รู้จัก (แต่ไม่ระบุว่าเคย/ไม่เคยใช้บริการ)	0.6			
รวม	100.0			

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.28
กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการสินเชื่อ
อุตสาหกรรมส่งออกของบริษัทฯ และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

เหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
ไม่รู้จักบริการ	62.8	41.8	39.5	59.3
ไม่รู้จักที่/วิธีใช้บริการ	4.2	4.4	0.0	4.0
ไม่ต้องการใช้	27.1	36.3	55.3	29.6
ไม่มีข้อมูลการเงิน	1.3	2.2	0.0	1.3
ธนาคารไม่รู้จักบริการ	0.1	0.0	0.0	0.1
ธนาคารไม่ทำให้	0.4	1.1	2.6	0.6
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	0.3	2.2	0.0	0.5
มีขั้นตอนระเบียบมาก	2.6	8.8	2.6	3.3
สาขาที่จะติดต่อได้อยู่ไกลมาก	0.6	0.0	0.0	0.5
อื่นๆ	0.6	3.3	0.0	0.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.29
กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุที่ไม่เคยใช้บริการ
สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมของบรรษัทฯ

(หน่วย: ร้อยละ)

เหตุที่ไม่เคยใช้บริการ	
ไม่รู้จักรบริการ	54.3
ไม่รู้จักรที่/วิธีใช้	8.0
ไม่ต้องการใช้	28.1
ไม่มีข้อมูลการเงิน	1.7
ธนาคาร ไม่รู้จักรบริการ	0.3
ธนาคาร ไม่ทำให้	0.6
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	0.7
มีขั้นตอนระเบียบมาก	5.2
สาขาที่จะติดต่อได้ยุ่งไกลมาก	0.4
อื่นๆ	0.7
รวม	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท,
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.30

กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการกองทุนประกันสินเชื่อขนาดย่อม

(หน่วย: ร้อยละ)

เหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ	
ไม่รู้จักบริการ	66.0
ไม่รู้จักวิธีใช้	5.5
ไม่ต้องการใช้	22.2
ไม่มีข้อมูลการเงิน	1.2
ธนาคารไม่รู้จักบริการ	0.1
ธนาคารไม่ทำให้	0.6
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	1.5
มีขั้นตอนระเบียบมาก	1.9
สาขาที่จะติดต่อได้อยู่ไกลมาก	0.1
อื่นๆ	0.9
รวม	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.31

กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน
ตามระเบียบและสินค้าส่งออก และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

เหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
ไม่รู้จักบริการ	80.2	56.2	55.3	73.0
ไม่รู้จักวิธี/วิธีใช้	2.8	4.5	2.6	3.3
ไม่ต้องการใช้	14.4	27.0	39.5	19.4
ไม่มีข้อมูลการเงิน	0.9	2.2	0.0	1.3
ธนาคารไม่ทำให้	0.0	1.1	2.6	0.3
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	0.0	1.1	0.0	0.1
มีขั้นตอนระเบียบมาก	1.2	6.7	0.0	1.9
อื่นๆ	0.6	1.1	0.0	0.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.32
กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน
ตามระเบียบฯ การประกอบกิจการอุตสาหกรรม และขนาดของกิจการ

(หน่วย: ร้อยละ)

เหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เฉลี่ย
ไม่รู้จักบริการ	79.1	55.2	40.0	74.5
ไม่รู้จักที่/วิธีใช้	3.4	4.6	2.9	3.5
ไม่ต้องการใช้	14.8	31.0	54.3	18.5
ไม่มีข้อมูลการเงิน	0.7	2.3	0.0	1.0
ธนาคารไม่รู้จักบริการ	0.1	0.0	0.0	0.1
ธนาคารไม่ทำให้	0.0	1.1	2.9	0.3
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	0.0	1.1	0.0	0.1
มีขั้นตอนระเบียบมาก	1.2	4.6	0.0	1.5
อื่นๆ	0.6	0.0	0.0	0.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 2.33
กลุ่มโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน
ตามระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม

(หน่วย: ร้อยละ)

เหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการ	
ไม่รู้จักบริการ	76.1
ไม่รู้จักที่/วิธีใช้	4.0
ไม่ต้องการใช้	16.7
ไม่มีข้อมูลการเงิน	1.0
ธนาคารไม่รู้จักบริการ	0.1
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	0.1
มีขั้นตอนระเบียบมาก	1.2
อื่นๆ	0.6
รวม	100.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

3. การใช้เงินทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด

ในบทที่ 2 ที่ผ่านมา ได้กล่าวถึงแหล่งเงินทุนต่างๆ ที่กิจการอุตสาหกรรมหามาใช้ในกิจการ ในบทนี้จะอธิบายว่ากิจการใช้เงินทุนไปในด้านต่างๆ อย่างไร การใช้เงินลงทุนหรือเงินทุนเวียนแตกต่างกันไปตามฤดูกาลอย่างไร และเงินลงทุนนั้นมีอัตราผลตอบแทนมากน้อยเท่าใด

3.1 การลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ

การใช้เงินลงทุนของกิจการสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ซึ่งเป็นการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานนาน และต้องใช้เวลาลงทุนเป็นจำนวนมาก สินทรัพย์ประเภทนี้ ได้แก่ ที่ดิน โรงเรือน เครื่องจักร อุปกรณ์ และรถยนต์ รถบรรทุกต่างๆ การใช้เงินลงทุนของกิจการอีกส่วนหนึ่งคือ การลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน ดังนั้น ในบางครั้งจึงเรียกเงินลงทุนในส่วนนี้ว่า เงินทุนหมุนเวียนเป็นการใช้เงินลงทุนจัดหาสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ และใช้ในการบริหารงานและขายสินค้า สินทรัพย์หมุนเวียนในขณะหนึ่งๆ ของกิจการแบ่งออกได้เป็น เงินสดในมือและเงินฝากธนาคาร ทรัพย์สินทางการเงินต่างๆ ลูกหนี้การค้า และสินค้าคงคลัง ซึ่งแบ่งเป็นสินค้าที่ผลิตเรียบร้อยแล้วพร้อมที่จะจำหน่ายได้ สินค้าอยู่ระหว่างการผลิต และวัตถุดิบการลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ ที่จะอธิบายต่อไปนี้เป็นการลงทุนในขณะใดขณะหนึ่ง (ในขณะที่มีการสำรวจ) เท่านั้น ทั้งนี้เพราะสินทรัพย์หมุนเวียนนั้นเปลี่ยนแปลงมูลค่าตลอดเวลา สินทรัพย์หมุนเวียนที่สำรวจส่วนมาก มักจะไม่รวมเงินสดในมือ เงินฝากในธนาคาร และทรัพย์สินทางการเงินต่างๆ เพราะสินทรัพย์เหล่านี้สภาพคล่องสูงมาก และผู้ประกอบการมักไม่ต้องการเปิดเผย

การสำรวจอุตสาหกรรมขนาดย่อม 8 ประเภท จำนวน 106 ตัวอย่าง ในจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น และเชียงใหม่ ในปี 1981 พบว่าการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมด หรือมูลค่าของสินทรัพย์ทั้งหมดของอุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 640,000 บาท (ตารางที่ 3.1) ในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 75 หรือประมาณ 480,000 บาท เป็นการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ที่เหลืออีกร้อยละ 25 หรือประมาณ 160,000 บาท เป็นการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน

การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมานั้น การลงทุนในที่ดินและโรงเรือนเมื่อรวมกันแล้ว คิดเป็นประมาณร้อยละ 50 ของการลงทุนทั้งหมด โดยที่สัดส่วนการลงทุนในที่ดินมากกว่าการลงทุนในโรงเรือนเล็กน้อย การลงทุนในที่ดินและโรงเรือน เท่ากับประมาณร้อยละ 28 และ 22 ของการลงทุนทั้งหมดตามลำดับ การลงทุนในเครื่องจักร อุปกรณ์ ประกอบเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกับการลงทุนในรถยนต์ รถบรรทุก ซึ่งการลงทุนในแต่ละประเภทคิดเป็นประมาณร้อยละ 13 ของ

การลงทุนทั้งหมด หรือเท่ากับเกือบประมาณครึ่งหนึ่งของการลงทุนในที่ดิน

การลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนนั้น มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นการลงทุนในสินค้านำเข้าซึ่งเป็นสินค้านำเข้ารูป กล่าวคือการลงทุนในสินค้านำเข้าซึ่งเป็นสินค้านำเข้ารูป เท่ากับประมาณร้อยละ 15 ของการลงทุนทั้งหมด อุตสาหกรรมขนาดย่อมต้องให้เครดิตแก่ลูกค้าเช่นเดียวกันกับอุตสาหกรรมขนาดอื่นๆ การลงทุนในรูปของลูกหนี้การค้านี้ คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 5 ของการลงทุนทั้งหมด

การศึกษาที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดที่กล่าวถึง การลงทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดไว้บ้างมีอีก 2 การศึกษา ซึ่งการศึกษาทั้งสองมีการสำรวจในปี 1984 เหมือนกันการศึกษาทั้งสองคือ การศึกษาของ Kuroda และ Kasajima และการศึกษาของทองโรจน์ และคณะ การศึกษาของ Kuroda และ Kasajima ประมวลข้อมูลจากการสำรวจของผู้เชี่ยวชาญของ JICA ครอบคลุมกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนรวมทั้งหมด 542 ตัวอย่างทั่วประเทศ ส่วนการศึกษาของทองโรจน์ และคณะ ทำการสำรวจในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในจังหวัด กาญจนบุรี ขอนแก่น และสงขลา ครอบคลุมกิจการอุตสาหกรรม 14 ประเภท จำนวน 74 ตัวอย่าง

การศึกษาให้ผลเกี่ยวกับขนาดการลงทุนทั้งหมดที่ใกล้เคียงกัน คือสินทรัพย์ทั้งหมดของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เท่ากับประมาณ 2.6 ล้านบาท สินทรัพย์ทั้งหมดของอุตสาหกรรมขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยประมาณ 10 ล้านบาท ถึง 13 ล้านบาท ส่วนสินทรัพย์ทั้งหมดของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เท่ากันประมาณ 19 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1)

การสำรวจของโครงการจากจำนวนเกือบ 1000 ตัวอย่าง กระจายในจังหวัดทั่วทุกภูมิภาคของประเทศพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วขนาดการลงทุนทั้งหมด หรือขนาดของทรัพย์สินทั้งหมดของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดเท่ากับประมาณ 16 ล้านบาท ในจำนวนนี้ประมาณ 1 ใน 3 (ประมาณ 5 ล้านบาท) เป็นการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน และประมาณ 2 ใน 3 (ประมาณ 11 ล้านบาท) เป็นการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร และการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมัน เกือบร้อยละ 60 เป็นการลงทุนในเครื่องจักร เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ การลงทุนในที่ดิน ประกอบเป็นเพียงประมาณร้อยละ 20 ของการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรทั้งหมดเท่านั้น (ตารางที่ 3.1)

การลงทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดขนาดต่างๆ แตกต่างกันมากการลงทุนของอุตสาหกรรมขนาดเล็กนั้นเท่ากับประมาณ 4 ล้านบาท ในขณะที่การลงทุนของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่เท่ากับประมาณ 24 ล้านบาท และ 260 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้

ว่าอุตสาหกรรมขนาดกลางนั้นโตเท่ากับประมาณ 6 เท่าของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ในขณะที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่โตเท่ากับประมาณเกือบ 70 เท่าของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก หรือโตเท่ากับประมาณ 10 เท่าของอุตสาหกรรมขนาดกลาง (ตารางที่ 3.1) ซึ่งความแตกต่างระหว่างขนาดนี้ใกล้เคียงกับความแตกต่างในมูลค่าของสินค้าที่ผลิต (เป็น proxy ของยอดขาย) กล่าวคือ มูลค่าของสินค้าที่ผลิตของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เท่ากับประมาณ 4 ล้านบาท 55 ล้านบาท และ 277 ล้านบาท ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบขนาดการลงทุนทั้งหมดของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดที่สำรวจในปี 1981 1984 และ 1988 (ของโครงการเอง) จะเห็นได้ว่าแตกต่างกันมาก ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นนอกจาก ห้องที่สำรวจเป็นคณะท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลให้ประเภทของอุตสาหกรรมและจำนวนตัวอย่างของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทแตกต่างกันแล้ว การสำรวจยังทำในเวลาต่างกัน ดังนั้นมูลค่าสินทรัพย์น่าจะแตกต่างกันตามอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นด้วย และมีโอกาสเป็นไปได้ที่การศึกษาของทองโรจน์ และคณะ จะคาดประมาณขนาดการลงทุนของกิจการขนาดใหญ่ต่ำกว่าความเป็นจริง (underestimate) สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้ขนาดการลงทุนแตกต่างออกไปได้คือมีการขยายการลงทุนหรือการลงทุนเพิ่ม จึงเป็นผลให้ขนาดของสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการขนาดใหญ่ ซึ่งมีอัตราผลตอบแทนเงินลงทุน และ อัตรากำไรสะสมสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกิจการขนาดเล็ก และที่สำคัญคือ กิจการขนาดใหญ่ได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงิน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยต่ำได้ง่ายกว่า และในจำนวนที่มากกว่า เมื่อเทียบกับกิจการขนาดเล็ก

การสำรวจในปี 1984 ให้ผลที่แตกต่างกันเล็กน้อยในเรื่องของสัดส่วนของสินทรัพย์ถาวรหรือสินทรัพย์หมุนเวียนต่อสินทรัพย์ทั้งหมด กล่าวคือการศึกษาของ Kuroda และ Kasajima ระบุว่าสัดส่วนของสินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์ทั้งหมด อยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 55 ถึง 59 แต่การศึกษาของทองโรจน์ และคณะ ระบุว่าสัดส่วนจะสูงกว่าเล็กน้อย คือสัดส่วนดังกล่าวของอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง จะเท่ากับประมาณร้อยละ 67 ถึง 72 ซึ่งความแตกต่างนี้คงสืบเนื่องมาจากประเภทอุตสาหกรรมแตกต่างกัน

การศึกษาในอดีตยังไม่บ่งให้เห็นชัดเจนว่า กิจการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จะมีสัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากกว่ากิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก การศึกษาของทองโรจน์ และคณะ พบว่าสัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เท่ากับร้อยละ 71 ของเงินลงทุนทั้งหมด แต่ของกิจการอุตสาหกรรมขนาดกลางลดลงเป็นร้อยละ 67 ของเงินลงทุนทั้งหมด และสัดส่วนของเงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพิ่มเป็นร้อยละ 74 ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (ตารางที่ 3.1)

การศึกษาของโครงการให้ข้อสรุปที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ สัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนเพิ่มขึ้นเมื่อขนาดของอุตสาหกรรมโตขึ้น ในอุตสาหกรรมขนาดเล็ก การลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน ประกอบเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 22 ของการลงทุนทั้งหมด ในขณะที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ การลงทุนดังกล่าว ประกอบเป็นสัดส่วนประมาณเกือบร้อยละ 40 ของการลงทุนทั้งหมด (ตารางที่ 3.1) ตามปกติแล้วสินทรัพย์หมุนเวียนจะเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามฤดูกาล อย่างไรก็ตามสินทรัพย์หมุนเวียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าคงคลังจะไม่ลดลงจนถึงศูนย์ และจะกลายเป็นส่วนที่เรียกว่า permanent working capital และจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตามยอดขาย ตัวอย่างเช่น เมื่อยอดขายสูงขึ้น กิจการก็ต้องมีสินค้าคงคลังมากขึ้น มีการให้สินเชื่อการค้ามากขึ้น และต้องถือเงินสดไว้ในมือมากขึ้น ดังนั้นเมื่อกิจการโตขึ้น สัดส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียนต่างๆ จึงเพิ่มขึ้นด้วย หรืออีกนัยหนึ่งการสำรวจของโครงการ พบว่า สัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของกิจการจะลดลงเมื่อกิจการมีขนาดโตขึ้น หรือเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกิจการขนาดเล็ก กับกิจการขนาดใหญ่

เมื่อศึกษาจากข้อมูลที่ทองโรจน์ และคณะ ทำไว้ พบว่าสัดส่วนของการลงทุนในที่ดิน โรงเรือน เครื่องจักรกล และรถบรรทุก มีแบบแผนที่พอสังเกตได้คือ กิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จะมีสัดส่วนการลงทุนในที่ดินมากที่สุด และการลงทุนในโรงเรือนจะมีขนาดรองลงมา และเมื่อกิจการมีขนาดใหญ่มากขึ้น สัดส่วนของการลงทุนในที่ดินจะค่อยๆ ลดลง ในขณะที่การลงทุนในโรงเรือนและเครื่องจักรกลเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ จะเห็นได้จากสัดส่วนของการลงทุนในที่ดินของกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก กลางและใหญ่ เท่ากับร้อยละ 35, 20 และ 6 ของเงินลงทุนทั้งหมดของกิจการแต่ละขนาดตามลำดับ (ตารางที่ 3.1) ในขณะที่สัดส่วนการลงทุนในโรงเรือนและเครื่องจักรกลเพิ่มจากประมาณร้อยละ 30 ของเงินลงทุนทั้งหมด เป็นประมาณร้อยละ 50 และร้อยละ 60 ของเงินลงทุนทั้งหมดของกิจการขนาดกลางและใหญ่ตามลำดับ

การสำรวจของโครงการก็ให้ข้อสรุปที่เหมือนกัน คือ สัดส่วนของการลงทุนในโรงเรือน สิ่งปลูกสร้าง และเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ จะประกอบเป็นสัดส่วนในสินทรัพย์ถาวรมากขึ้น เมื่อขนาดของกิจการโตขึ้น กล่าวคือ การลงทุนในโรงเรือน และเครื่องจักรกล ประกอบเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 45 ของสินทรัพย์ถาวรของกิจการขนาดเล็ก แต่ประกอบเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 89 ของสินทรัพย์ถาวรของกิจการขนาดใหญ่ (ตารางที่ 3.1)

การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการลงทุนในรายการต่างๆ ของสินทรัพย์ถาวรที่สังเกตพบนั้นแสดงให้เห็นว่ากิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดขนาดใหญ่ หรือกิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดที่กำลังเติบโตขึ้น พยายามจะยกระดับ operating leverage ของกิจการขึ้นโดยการลงทุนใน

เครื่องจักรกล เครื่องไม้ เครื่องมือ ที่ทันสมัยมากขึ้น เป็นผลให้ค่าใช้จ่ายคงที่สูงขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายผันแปรต่อหน่วยของผลผลิตลดลง ถ้าไรต่อหน่วยของผลผลิตสูงขึ้น และถ้าหากยอดขายสูงกว่าจุดคุ้มทุนแล้ว จะเป็นผลให้กำไรของกิจการสูงกว่าในกรณีที่ไม่มีการลงทุนในเครื่องจักรกล อุปกรณ์ที่ทันสมัย นอกจากนี้ การลงทุนในลักษณะนี้จะเป็นการเพิ่มคุณภาพของสินค้าให้สูงขึ้น สามารถผลิตสินค้าได้ในจำนวนมากๆ โดยที่ควบคุมคุณภาพให้ใกล้เคียงกันได้ และสามารถจะผลิตเพื่อสนองคำสั่งซื้อสินค้าจำนวนมากๆ ที่มีเวลาผลิตจำกัดได้ด้วย

การลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งในรายงานการศึกษามีสินทรัพย์อยู่ 2 ประเภท คือ ลูกหนี้การค้า และสินค้าคงคลัง การศึกษาพบว่าส่วนประกอบส่วนมากของสินทรัพย์หมุนเวียนคือ สินค้าคงคลัง ซึ่งประกอบเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 ถึงร้อยละ 100 ของสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งหมด (ตารางที่ 3.1) และในบรรดารายการสินค้าคงคลังต่างๆ สินค้าคงคลังของสินค้าสำเร็จรูปประกอบเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ในส่วนของรายการลูกหนี้การค้า การเปรียบเทียบสัดส่วนของลูกหนี้การค้า ระหว่างกิจการอุตสาหกรรมขนาดต่างๆ พบว่าสัดส่วนของลูกหนี้การค้าจะลดลงเมื่อขนาดของกิจการโตขึ้น หรือกิจการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จะมีสัดส่วนของลูกหนี้การค้าต่ำกว่าของกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก กล่าวคือตามการศึกษาพบว่าสัดส่วนของลูกหนี้การค้าของกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กเท่ากับร้อยละ 9 ของสินทรัพย์ทั้งหมด ส่วนกิจการอุตสาหกรรมขนาดกลางและใหญ่ มีสัดส่วนของลูกหนี้การค้าเท่ากับร้อยละ 0.1 และร้อยละ 0 ของสินทรัพย์ทั้งหมดตามลำดับ ข้อมูลนี้บ่งว่ากิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ณ วันที่ทำการสำรวจ มีการให้สินเชื่อการค้าแก่ลูกค้ามากกว่า อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่จะ ไม่ได้ให้สินเชื่อการค้า กิจการทั้งสองขนาดคงจะมีการให้สินเชื่อการค้าบ้าง แต่ในขณะที่ทำการสำรวจปรากฏว่า ลูกหนี้ชำระค่าสินค้าจนหมดหรือเกือบหมด การตีความหมายเกี่ยวกับสัดส่วนของรายการสินค้าคงคลังต่างๆ ก็ต้องระมัดระวัง เพราะสัดส่วนที่ปรากฏในตาราง เป็นสัดส่วนในวันทำการสำรวจ สัดส่วนในวันหรือช่วงเวลาอื่นๆ อาจแตกต่างออกไป ทั้งนี้เพราะการผลิตส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล ตามการมีของวัตถุดิบหรือความต้องการสินค้า

3.2 ความต้องการเงินทุนตามฤดูกาล (เงินทุนหมุนเวียน)

ขนาดของเงินลงทุนและการจำแนกการลงทุนตามสินทรัพย์ประเภทต่างๆ ที่กล่าวถึงในส่วนที่ 3.1 ข้างต้น เป็นขนาดจำนวนเงินลงทุนในขณะใดขณะหนึ่ง การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเนื่องจากการเป็นลงทุนที่ต้องใช้เงินจำนวนมาก และเป็นสินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานนาน ขนาดของเงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวรจึงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ในทางตรงกันข้ามขนาดการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื้อหาของการศึกษาในส่วนนี้ พยายามจะอธิบายการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียน หรือเงินทุนตามฤดูกาล หรือเวลา

ความต้องการเงินทุนตามฤดูกาล หรือความต้องการเงินทุนหมุนเวียนของกิจการแต่ละประเภทแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ มีสาเหตุใหญ่ๆ มากจาก หนึ่ง ความต้องการสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล และสอง ลักษณะการมีของวัตถุดิบ วัตถุดิบบางประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุดิบที่เป็นสินค้าเกษตร จะมีอยู่เฉพาะในบางช่วงฤดูเท่านั้น แต่วัตถุดิบบางชนิด โดยเฉพาะที่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ก็มีให้ใช้ได้ตลอดทั้งปี จำนวนไม่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลมากนัก นอกจากปัจจัยด้านความต้องการสินค้า และการมีของวัตถุดิบตามฤดูกาลแล้ว ก็ยังมีปัจจัยอื่นๆ หรือมีส่วนปลักย่อยที่มีผลกระทบถึงความต้องการ เงินทุนหมุนเวียนตามฤดูกาล เช่น ลักษณะการขายสินค้าให้ส่วนราชการ การขายสินค้าออกไปต่างประเทศ และการให้หรือการได้รับสินเชื่อการค้าก็มีผลกระทบเช่นกัน ซึ่งจะได้อธิบายและยกตัวอย่างเป็นกรณีๆ ไป

หนึ่ง กรณีที่วัตถุดิบมีบางฤดู และความต้องการก็มีมากน้อยเป็นฤดูกาลเช่นเดียวกับตัวอย่างของกิจการในกลุ่มนี้คือ โรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทต่างๆ เช่น โรงงานแปรรูปผักผลไม้กระป๋อง โรงงานทำนํ้ามะเขือเทศเข้มข้น หรือโรงงานทำปลากระป๋อง เป็นต้น ตัวอย่างในกรณีของโรงงานแปรรูปผักผลไม้ ความต้องการเงินทุนของกิจการจะมีมาก ในช่วงเวลาที่ผักผลไม้ ออกผล โรงงานจะซื้อผลไม้สดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทำการแปรรูปและเก็บเข้าโกดังไว้เพื่อขายตลอดปี เช่น โรงงานทำกระเทียมดอง โรงงานจะมีความต้องการเงินทุนมากประมาณเดือนกุมภาพันธ์ และมีนาคม โรงงานทำหัตถ์ดองจะมีความต้องการเงินทุนมากในช่วงเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน ความต้องการเงินทุนจะลดลงในช่วงเดือนอื่นๆ เพราะรายจ่ายของโรงงานมีน้อย แต่รายได้จะเข้ามาเรื่อยๆ ความต้องการเงินทุนจะยิ่งน้อยลงมากๆ ในช่วงที่มีความต้องการสูง ขายสินค้าได้ดี ซึ่งโดยปกติช่วงที่มีความต้องการสูง ขายสินค้าได้ดี มักเป็นคนละช่วงกับที่โรงงานต้องการใช้เงินเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบ ดังนั้น ในช่วงที่ขายได้ดี กิจการก็มักจะทยอยชำระคืนเงินกู้ หรือเก็บออมไว้เพื่อจะลงทุนในเวลาต่อไป

สอง กรณีที่การมีของวัตถุดิบไม่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลเท่าใด แต่ความต้องการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล โรงงานในกลุ่มนี้ ได้แก่ โรงงานทำเสื้อผ้าสำเร็จรูป โรงงานทำเฟอร์นิเจอร์ โรงงานทำผลิตภัณฑ์ซีเมนต์ โรงงานทำถ้วยเตี๋ย โรงงานทำอุปกรณ์ เครื่องจักรกลเกษตร เป็นต้น วัตถุดิบของโรงงานในกลุ่มนี้เป็นผลผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม หรือเป็นสินค้าที่แปรรูปจากสินค้าเกษตรแล้ว ดังนั้น ปริมาณวัตถุดิบจึงมีให้ใช้ค่อนข้างสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ในทางตรงกันข้าม ความต้องการจะมีมากในบางฤดูเท่านั้น ตัวอย่างเช่น โรงงานทำผลิตภัณฑ์ซีเมนต์ (อิฐบล็อก เสา ท่อน้ำ ท่อล๊วม ฯลฯ) ความต้องการสินค้าจะเริ่มมีมากประมาณเดือนธันวาคมไปจนถึงเดือนพฤษภาคม ความต้องการเงินทุนของโรงงานจะมีไม่มากนักในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ถึงแม้ความต้องการเงินทุนจะไม่มากแต่กิจการก็มีความต้องการสินเชื่อในช่วง

เวลานี้ ยอดขายของโรงงานจะลดต่ำลง ถึงแม้โรงงานจะลดการผลิตลง แต่รายได้จากการขายอาจไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าใช้จ่ายในครอบครัว กิจการจะถือเอากำไรที่สะสมไว้ในช่วงที่ยอดขายสูงออกมาใช้ เมื่อกำไรสะสมลดน้อยลง โรงงานก็เริ่มต้องการสินเชื่อหรือใช้สินเชื่อมากขึ้น ความต้องการเงินทุนและความต้องการสินเชื่อจะเริ่มมีมากเมื่อโรงงานเริ่มผลิตสินค้าสต็อกไว้ ก่อนที่จะถึงฤดูที่จะขายได้มากประมาณ 1 เดือน ความต้องการเงินทุนหมุนเวียน จะอยู่ในระดับสูงอยู่จนถึงระยะปลายๆ ฤดูที่ขายสินค้าได้ดี เพราะโรงงานจะค่อยๆ เริ่มลดการผลิตลง อย่างไรก็ตาม ความต้องการสินเชื่อจะมีมากในช่วงที่เริ่มสต็อกสินค้าเพื่อขาย และช่วงระยะหนึ่งเดือนหรือสองเดือนแรกของฤดูที่ขายสินค้าได้ดี ต่อเมื่อเงินจากการขายสินค้าเริ่มไหลเข้ามามาก ความต้องการสินเชื่อจะลดน้อยลง แบบแผนความต้องการเงินทุนและสินเชื่อของโรงงานประเภทอื่นๆ ในกลุ่มนี้จะคล้ายๆ กับที่อธิบายไว้ข้างต้น

กรณีโรงงานผลิตสินค้าขายให้ส่วนราชการ ความต้องการเงินทุนและสินเชื่อของโรงงานในกลุ่มนี้ จะสูงในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน เพราะเป็นช่วงที่หน่วยราชการพยายามจะจ่ายเงินให้หมดก่อนสิ้นปีงบประมาณ และในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลอนุมัติโครงการใหม่ๆ ออกมา ความต้องการเงินทุนและสินเชื่อมักจะสูงเพราะเมื่อประมวลทำสินค้าได้แล้ว โรงงานจะต้องออกเงิน ค่าแรงงาน ค่าวัตถุดิบ ในการผลิตสินค้าไปก่อน เมื่อทำสินค้าได้ครบตามสัญญา จึงทำเรื่องเบิกเงินได้ และจะต้องใช้เวลาอีกช่วงหนึ่งกว่าเรื่องจะผ่านขั้นตอนของทางราชการหมดและเบิกเงินได้ ในช่วงเวลาที่โรงงานไม่ได้ผลิตของให้หน่วยราชการ โรงงานจะลดการผลิตลง ปลดคนงานออก เหลือไว้แต่ที่มีฝีมือจริงๆ ผลิตสินค้าออกขายในจำนวนที่ไม่มากนัก ความต้องการเงินทุนและสินเชื่อในช่วงเวลานี้ก็จะลดลงด้วย

กรณีโรงงานผลิตสินค้าเพื่อขายในต่างประเทศหรือเพื่อส่งออก ความต้องการเงินทุนของโรงงานในกลุ่มนี้จะมีมากในขณะผลิตสินค้าตาม order ที่ได้รับ ตัวอย่างเช่น โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออก ในบริเวณอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ระดับการผลิตของโรงงานจะสูงประมาณ 6 เดือน และอยู่ในระดับต่ำมากอีกประมาณ 6 เดือน ความต้องการเงินทุนและสินเชื่อจะเริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ในตอนเริ่มต้นฤดูที่ความต้องการเริ่มสูง เมื่อได้รับ order แล้วโรงงานจะต้องจัดหาวัตถุดิบ และจ่ายค่าแรงงาน จัดการผลิตสินค้าให้ได้ครบตามกำหนดจำนวนที่ตกลงกัน ในช่วงนี้กิจการจะต้องใช้จ่ายเงินออกไปเรื่อยๆ เป็นจำนวนมาก โรงงานจะได้รับเงินค่าสินค้าต่อเมื่อสินค้าส่งลงเรือเรียบร้อยแล้ว หรือส่งสินค้าให้ตัวแทนในกรุงเทพฯ ตรวจสอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนและสินเชื่อในช่วงดังกล่าวจึงมีมาก และจะอยู่ในระดับสูงไปจนกว่าจะถึงฤดูที่ความต้องการสินค้ามีน้อย ในกรณีของการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออกที่กล่าวถึงนี้ ความต้องการเงินทุนและสินเชื่อจะมีมากตั้งแต่ประมาณเดือนตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์ หลังจากนั้นความต้องการเงิน

ทุนและสินเชื่อก็จะลดลงเป็นลำดับ ในการผลิตสินค้าเพื่อส่งออก โรงงานสามารถใช้ LC เพื่อเป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินระยะสั้น ตามโครงการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินเพื่อการส่งออกได้ หรือถ้าไม่ใช้ LC เพื่อขอกู้เงินในลักษณะนี้ ก็สามารถขอกู้เงินจากวงเงิน LC ได้ โดยจะเป็นการกู้ยืมที่มีเงื่อนไขที่ผ่อนปรนมากขึ้น และอาจมีกรณีที่เครดิตไม่สู้ดี ในลักษณะนี้ ทางโรงงานอาจเรียกเงินมัดจำก่อน ซึ่งเป็นผลให้ความต้องการสินเชื่อลลดน้อยลง

ในกรณีต่างๆ ข้างต้นความต้องการเงินทุนหมุนเวียนจะเพิ่มมากขึ้น ถ้าหากโรงงานต้องขายสินค้าเป็นเงินเชื่อหรือให้เครดิตกับลูกค้า ในทางตรงกันข้าม ถ้าโรงงานได้รับสินเชื่อกำหนดจากโรงงานอื่น หรือสามารถซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อได้ ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนก็จะลดลง

3.3 ผลตอบแทนของเงินลงทุน

ผลตอบแทนของเงินลงทุนที่จะกล่าวถึงในส่วนนี้ประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนของเงินทุนส่วนที่เป็นเงินของเจ้าของกิจการ (Rate of Return on Net Worth) และอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนทั้งหมด (Rate of Return on Total Assets)

อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนทั้งหมด เท่ากับกำไรสุทธิที่เจ้าของกิจการได้รับ หักด้วยผลตอบแทนแก่สินทรัพย์ถาวร (ค่าเสื่อมราคา) หักด้วยผลตอบแทนแก่แรงงานของครอบครัว บวกด้วยดอกเบี้ยที่จ่ายออกไปจากการกู้เงิน ทหารด้วยสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ แล้วคูณด้วย 100 ที่ซึ่งกำไรสุทธิที่เจ้าของกิจการได้รับ คือความแตกต่างระหว่างยอดขายหักด้วยต้นทุนการผลิตต่างๆ เช่น ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการบริหารและขายต่างๆ ดังนั้น ความจริงแล้วกำไรสุทธิที่เจ้าของกิจการได้รับคือ ผลตอบแทนสุทธิต่อสินทรัพย์ถาวรต่อแรงงานของผู้ประกอบการและสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยกันทำงานของกิจการต่อเงินลงทุน และกำไร

อัตราผลตอบแทนของเงินทุนส่วนที่เป็นของเจ้าของกิจการ เท่ากับกำไรสุทธิที่เจ้าของกิจการได้รับ หักด้วยผลตอบแทนแก่สินทรัพย์ถาวร หักด้วยผลตอบแทนแก่แรงงานของครอบครัว ทหารด้วยเงินทุนส่วนที่เป็นของเจ้าของกิจการแล้วคูณด้วย 100

อัตราผลตอบแทนทั้งสองประเภทที่ทำการศึกษาไว้ในปี 1981 แสดงไว้ในตารางที่ 3.2 ในอุตสาหกรรมฯ ประเภทที่ทำการศึกษ้อัตราผลตอบแทนรวมไม่สูงมากนัก คืออัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนทั้งหมด เท่ากับประมาณร้อยละ 13 ต่อปี และอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนส่วนที่เป็นของเจ้าของกิจการเท่ากับประมาณร้อยละ 19 ต่อปี อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เบิกเกินบัญชีในขณะนั้น เท่ากับร้อยละ 18-19 ต่อปี เมื่อพิจารณาเป็นรายอุตสาหกรรม พบว่าอุตสาหกรรมผลิตอิฐ

และอุตสาหกรรมทำกล้วยเดี่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีอัตราผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ ที่เหลือ มีอัตราผลตอบแทนเงินลงทุนอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ สาเหตุที่อุตสาหกรรมผลิตอิฐ และอุตสาหกรรมผลิตกล้วยเดี่ยวมีอัตราผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ เป็นเพราะในขณะนั้นมีการแข่งขันกันมาก ราคาของผลิตภัณฑ์ลดลง ในขณะที่ราคาของวัตถุดิบแพงขึ้น กำไรต่อหน่วยต่ำมาก

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด มีการพยายามคาดประมาณกันอีกในปี 1984 ผลของการคาดประมาณแสดงไว้ในตารางที่ 3.3 จะเห็นได้ว่า อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ แตกต่างกันมาก มีช่วงตั้งแต่ประมาณร้อยละ 3 ต่อปี คือร้อยละ 195 ต่อปี สำหรับกรณีของอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนทั้งหมด และมีช่วงตั้งแต่ประมาณร้อยละ 2 ต่อปี ถึงร้อยละ 205 ต่อปี สำหรับกรณีของอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนของผู้เป็นเจ้าของ

อัตราผลตอบแทนของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ แป้งมัน เฟอร์นิเจอร์ ทำวงกบประตูหน้าต่าง และ หล่อดอกยางรถยนต์ มีอัตราผลตอบแทนค่อนข้างต่ำเป็นเพราะสาเหตุหลายประการ เช่น มีการแข่งขันกันมากระหว่างโรงงานต่างๆ ราคาวัตถุดิบสูง และผู้ซื้อรายใหญ่ไม่กี่ราย มีอิทธิพลในการกำหนดความต้องการและราคา หรือตลาดเป็นของผู้ซื้อรายใหญ่ๆ ตัวอย่างเช่น การลดลงของอุปสงค์ ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้นด้วย ระหว่างโรงงานต่างๆ มีผลกระทบอย่างมากต่อผลการดำเนินงานของ อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ วงกบประตูหน้าต่าง และ หล่อดอกยางรถยนต์ ส่วนอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และแป้งมัน ประสบปัญหาด้านราคาวัตถุดิบและการมีผู้ซื้อรายใหญ่ไม่กี่ราย

อุตสาหกรรมทำปลากระป๋อง ห้องเย็น ยางแผ่นรมควัน บรรจุปลาส่งต่างประเทศ และ ปลาป่น มีอัตราผลตอบแทนที่สูงมากๆ มีสาเหตุที่พออธิบายได้คือ อุตสาหกรรมทำปลากระป๋องได้รับสิทธิพิเศษจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน อุตสาหกรรมห้องเย็น และบรรจุปลาส่งต่างประเทศมีต้นทุนต่อหน่วยต่ำหรือกำไรต่อหน่วยสูง (ราคาขายหักด้วยค่าวัตถุดิบแรงงาน และ overhead costs) นอกจากนั้น turn over ของการขายยังสูงมากด้วย อุตสาหกรรมยางแผ่นรมควันได้เปรียบในลักษณะที่เป็นกิจการขนาดใหญ่ ส่วนมากได้กู้เงินอัตราดอกเบี้ยต่ำจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และได้ใช้บริการการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินเพื่อการส่งออก (packing credit) ของธนาคารแห่งประเทศไทย อุตสาหกรรมผ้าไหม ได้ผลตอบแทนสูงเพราะราคาแพง กำไรต่อหน่วยสูง เพราะการขายเป็นการขายงานศิลปะไปในตัวด้วย อุตสาหกรรมปลาป่นในขณะนี้สำรวจมีความต้องการสูง ราคาดี จึงมีอัตราผลตอบแทนสูง

การศึกษาของโครงการ ได้พยายามที่จะคาดประมาณอัตราผลตอบแทนของเงินทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด อัตราผลตอบแทนสามารถพิจารณาได้จากอัตราผลตอบแทนของเงินทุนทั้งหมด (Rate of Return on Total Assets) และอัตราผลตอบแทนของเงินทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของ (Rate of Return on Net Worth) ที่ซึ่ง

$$\text{อัตราผลตอบแทนของเงินทุนทั้งหมด} = \frac{\text{กำไร} + \text{ดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}} \times 100$$

$$\text{และ อัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของ} = \frac{\text{กำไร}}{\text{เงินลงทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของ}} \times 100$$

กำไรและดอกเบี้ยจ่ายเป็นข้อมูลที่ได้จาก บัญชีกำไรขาดทุนของกิจการ ส่วนสินทรัพย์ทั้งหมดและเงินลงทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของเป็นบัญชีที่ได้จากงบดุล ในการศึกษาที่มีการคาดประมาณงบดุล (สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เป็นเจ้าของ) ของกิจการแต่ไม่มีการคาดประมาณ งบกำไร-ขาดทุน เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ละเอียดอ่อนและผู้ประกอบการไม่ต้องการเปิดเผยด้วยเหตุต่างๆ การวิเคราะห์จึงคาดประมาณกำไรทางอ้อมโดยการสอบถามส่วนเหลือมกำไรต่อยอดขาย (Profit margin on sales) และคาดประมาณยอดขายโดยคิดว่าให้เท่ากับมูลค่าของสินค้าที่กิจการผลิตในปีที่วิเคราะห์ (สมมติให้สินค้าคงคลังต้นปี และ ปลายปี มีค่าเท่ากัน) กำไรของกิจการจึงหาได้โดยคูณตัวแปรทั้งสองเข้าด้วยกัน ส่วนดอกเบี้ยจ่ายในระหว่างปีไม่สามารถหาข้อมูลได้ ดังนั้นการคำนวณหาอัตราผลตอบแทนจึงทำได้เฉพาะเพียง อัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของ

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของ ของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ในกรุงเทพฯ และรวมกันทั้งหมดได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.4 ค่าส่วนเหลือมกำไรต่อยอดขายที่ใช้ในการคำนวณเป็น ค่าฐานนิยม (Mode) ที่พบจากการสำรวจ

ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดมีอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของสูงกว่าอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ คือเท่ากับประมาณร้อยละ 26 ต่อปี สำหรับอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด และร้อยละ 17 ต่อปี สำหรับอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นอัตราผลตอบแทนที่สูงกว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ (เท่ากับร้อยละ 15 ต่อปี) การที่อัตราผลตอบแทนของอุตสาหกรรมในจังหวัดสูงกว่า อาจสืบเนื่องมาจากอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดมีความเสี่ยง business risk สูงกว่าเพราะดำเนินงานในตลาดที่แคบกว่า มีการแข่งขันสูงกว่า มี financial risk สูงกว่าเนื่องจากใช้หนี้สินในสัดส่วนที่สูงกว่า มีค่าเสีย

โอกาสของเงินลงทุนสูงกว่า เพราะจำนวนเงินมีจำกัดมากกว่า และการที่ใช้หนี้สินมากถ้าหากอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนทั้งหมดสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้แล้ว จะเป็นผลทำให้อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนของผู้เป็นเจ้าของสูงขึ้น

การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดขนาดต่างๆ พบว่ากิจการขนาดกลางและใหญ่มีอัตราผลตอบแทนสูงกว่ากิจการขนาดเล็ก กล่าวคือ อัตราผลตอบแทนของกิจการขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เท่ากับประมาณร้อยละ 12, 78 และ 33 /ต่อปี ตามลำดับ การที่กิจการขนาดใหญ่กว่ามีอัตราผลตอบแทนสูงกว่า ส่วนหนึ่งคงเป็นผลมาจากความประหยัดอันเนื่องมาจากขนาด (economies of scale) และจำนวนขายที่มากกว่า ส่วนหนึ่งคงมาจากการจัดการ การบริหารธุรกิจ ซึ่งกิจการขนาดใหญ่กว่ามีการจัดการที่เป็นระบบมากกว่า สามารถจัดจ้างผู้ที่มีความสามารถบริหารกิจการได้ และการสุดท้าย กิจการขนาดใหญ่ใช้หนี้สินในการดำเนินกิจการมากกว่ากิจการขนาดเล็ก (สัดส่วนของหนี้สินต่อสินทรัพย์ทั้งหมดสูงกว่ากิจการขนาดเล็ก) ส่วนการที่กิจการขนาดกลาง มีอัตราผลตอบแทนสูงกว่ากิจการขนาดใหญ่ อาจสืบเนื่องมาจากการที่กิจการขนาดใหญ่นั้น ใหญ่เกินไปจนการควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง หรือ อาจเกิดจากการที่ในกิจการขนาดใหญ่ คณะจัดการ และเจ้าของกิจการ (ผู้ถือหุ้น) เป็นคนละคนกัน ดังนั้น คณะจัดการจึงพยายามดำเนินงานในลักษณะ *satisfice* ไม่ใช่ *maximize* โดยรักษาอัตราผลตอบแทนให้อยู่ใกล้เคียงกับระดับที่ผู้ถือหุ้น/เจ้าของกิจการ พึงพอใจ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรมขนาดต่างๆ ในกรุงเทพฯ กับในต่างจังหวัด จะพบว่า อุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ แตกต่างจากอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดเล็กน้อยคือ อัตราผลตอบแทนของกิจการขนาดใหญ่ต่ำที่สุด (ต่ำกว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็ก) ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจากการที่กิจการขนาดใหญ่มีสัดส่วนของเงินลงทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของสูงกว่ากิจการขนาดเล็ก

การตีความอัตราผลตอบแทนของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ต้องระมัดระวังพอสมควร การผิดพลาดจากการคำนวณมีโอกาสมาก ทั้งนี้เพราะ หนึ่ง ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลของปีที่สำรวจในปีอื่นๆ เมื่อสถานการณ์ด้านตลาด วัตถุดิบ ฯลฯ เปลี่ยนแปลงไป กำไร และอัตราผลตอบแทนก็จะเปลี่ยนไปด้วย สอง วิธีการคำนวณเองก็อาจมีปัญหาได้เพราะการเก็บข้อมูลราคา และต้นทุนการผลิต เป็นข้อมูลที่เกิดเฉพาะช่วงเวลาที่สำคัญ และผลที่ได้จึงนำไปคำนวณหาอัตราผลตอบแทนต่อปี ดังนั้นถ้าราคาและต้นทุนการผลิตในช่วงเวลาที่สำคัญไม่เป็นตัวแทนที่ดีของราคาและต้นทุนการผลิตทั้งปี การคาดประมาณก็จะเกิดผิดพลาดสูงเกินไป หรือต่ำเกินไปได้

ตารางที่ 3.1
การลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ ของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด จำแนกตามขนาดของกิจการ

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2524 1/		2527 2/				2527 3/				2531 4/									
	เล็ก		เล็ก		กลาง		ใหญ่		เล็ก		กลาง		เล็ก		กลาง		ใหญ่		เฉลี่ย	
	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	% จำนวน	จำนวน	%
สินทรัพย์หมุนเวียน																				
ลูกหนี้การค้า	31	5	228	9	76	1	0	0												
สินค้าคงคลัง																				
วัตถุดิบ	30	5	314	12	2424	18	4689	24												
สินค้าระหว่างผลิต	95	15	144	6	1391	11	240	1												
สินค้าสำเร็จรูป	-	-	56	2	412	3	100	1												
รวม	156	25	743	29	4303	33	5029	26	1064	42	4664	45	0.86	21	5.96	24	102.4	39	5.41	33
สินทรัพย์ถาวร																				
ที่ดิน	177	28	900	35	2102	16	1256	6					1.30	32	6.42	26	13.13	5	2.25	14
อาคาร	139	22	508	20	4117	31	7667	40					0.78	19	3.76	15	16.38	6	1.68	10
เครื่องจักร และอุปกรณ์	86	13	237	9	2119	16	4237	22					0.59	15	5.48	22	127.1	48	6.12	37
ยานพาหนะ	79	12	215	8	572	4	1156	6					0.51	13	3.15	13	4.95	2	0.95	6
รวม	481	75	1861	71	8909	67	14315	74	1500	58	5719	55	3.18	79	18.81	76	161.6	61	11.00	67
สินทรัพย์ทั้งหมด	637	100	2603	100	13213	100	19343	100	2564	100	10383	100	4.04	100	24.77	100	264.0	100	16.41	100

หมายเหตุ : * ล้านบาท

ที่มา: 1/ Aungsumalin, Saroj. 1982. Financial Structure and Credit Needs of Small Scale Industries

2/ Calculated from Onchan, T., et.al., 1985. Rural Industrialization and Employment Generation: A Study of Regional Industries in Thailand.

3/ Kuroda A. and S. Kasajima, 1987, The Development Strategies for the Small and Medium Scale Industries in Thailand.

4/ การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 3.2

อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดบางประเภท

(หน่วย: ร้อยละต่อปี)

	อัตราผลตอบแทนเงินลงทุน	
	ส่วนของผู้ถือหุ้น	ทั้งหมด
แปรรูปผักและผลไม้	30.3	16.8
ทำอิฐ	5.2	3.9
ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์	22.9	15.1
เฟอร์นิเจอร์	18.3	15.6
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	24.5	15.3
ก๋วยเตี๋ยว	6.1	3.7
เต้าหู้	23.8	19.5
รวม	19.2	13.5

ที่มา: คำนวณจาก Aungsumalin, Saroj., 1982, op. cit.

ตารางที่ 3.3

อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดบางประเภท ปี 2527
(หน่วย: ร้อยละต่อปี)

ประเภทอุตสาหกรรม	อัตราผลตอบแทนเงินลงทุน (%)	
	ส่วนของผู้ถือหุ้น	ทั้งหมด
อาหารสัตว์	-2.00	2.90
ผลิตภัณฑ์	11.60	10.80
เฟอร์นิเจอร์	6.80	9.40
วงกบ ประตู หน้าต่าง	3.60	6.60
เครื่องจักรกลเกษตร		
ไถเหล็ก	28.40	22.20
หัวไถ	25.50	24.60
รถไถ	15.70	10.40
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	59.30	43.90
ทอผ้าไหม	50.10	41.50
ปลากระป๋อง	115.60	74.50
ห้องเย็น	121.30	84.30
ยางรมควัน	165.80	144.30
หลอ่ยาง	9.40	8.60
บรรจุปลา	204.70	194.50
ปลาป่น	114.20	118.20

ที่มา: Onchan, T., et al., 1985, op. cit.

ตารางที่ 3.4

อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนส่วนของผู้ถือหุ้นของอุตสาหกรรม จำแนกตามที่ตั้ง
(หน่วย: ร้อยละต่อปี)

ภูมิภาค	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม
ต่างจังหวัด	11.6	78.2	33.5	26.0
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	18.5	35.7	14.1	17.2
รวม	11.1	41.1	16.5	18.0

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

4. การให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน

4.1 ระบบสถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัดในปัจจุบัน

ระบบสถาบันการเงิน ที่ให้บริการด้านการเงินแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ สถาบันการเงินที่ตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการแก่กิจการอุตสาหกรรมโดยเฉพาะและกลุ่มที่สอง คือสถาบันการเงินที่ให้บริการแก่กิจการทั่วๆ ไป รวมทั้งกิจการอุตสาหกรรมด้วย

สถาบันการเงินที่ตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการแก่อุตสาหกรรม ประกอบด้วย สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (สธอ.) และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (บริษัทฯ) สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมนั้นตั้งขึ้นในปี 2507 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เงินกู้ระยะยาวและ ระยะสั้นแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม⁴ ในปัจจุบันการให้บริการมีทั้งที่เป็นเงินกู้ของ สธอ. โดยตรง และที่เป็นเงินกู้ที่ปล่อยร่วมกับธนาคารกรุงไทย วงเงินให้กู้ของโครงการทั้งสองแตกต่างกัน กล่าวคือการปล่อยกู้โดยตรง วงเงินให้กู้สูงสุดจะต้องไม่เกิน 1 ล้านบาท ส่วนการปล่อยเงินกู้ร่วมกับธนาคารกรุงไทย วงเงินให้กู้สูงสุดต้องไม่เกิน 3 ล้านบาท เงินกู้ระยะยาวต้องชำระคืนภายใน 3-7 ปี ซึ่งสธอ. คิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 11-12 ต่อปี

บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตั้งขึ้นเมื่อปี 2502 บริษัทฯ ให้บริการเงินกู้ระยะยาวและระยะปานกลางเป็นหลัก ในปัจจุบันมีการให้บริการเงินกู้ระยะสั้นด้วยเช่นกัน แต่ให้กู้เฉพาะผู้ที่กู้เงินระยะยาวหรือปานกลางจากบริษัทฯ บริษัทฯ เน้นการให้บริการแบบ Project Loan ให้ความสำคัญกับความเป็นไปได้ของโครงการ การให้บริการไม่มีการจำกัดขนาดสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ วงเงินให้กู้สูงสุดก็ไม่มีการกำหนดเช่นกัน เงินกู้ระยะยาวส่วนใหญ่กิจการชำระคืนภายใน 10 ปี เงินกู้ระยะสั้นกิจการต้องชำระคืนภายใน 1 ปี ทั้งเงินกู้ระยะยาวและระยะสั้นเป็นเงินกู้ที่มีกำหนดการชำระคืนแน่นอนทั้งสิ้น (Term Loan) อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่อยู่ในช่วงร้อยละ 11.5-13.5 ต่อปี โดยเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ตลอดระยะเวลาการกู้ นอกจากโครงการปกติบริษัทฯ ยังมีโครงการเงินกู้พิเศษอีก เช่น โครงการเงินกู้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยให้อุตสาหกรรมที่มีทรัพย์สินถาวรรวมทั้งหมดไม่เกิน 10 ล้านบาท กู้ได้เป็นพิเศษในวงเงินสูงสุดไม่เกิน 5 ล้านบาท โครงการสินเชื่อเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าปกติเท่ากับร้อยละ 13 ต่อปี ระยะเวลาการชำระคืน 4-7 ปี นอกจากนั้นบริษัทฯ

⁴ในปัจจุบัน หมายถึง กิจการอุตสาหกรรมที่มีสินทรัพย์ถาวรรวมทั้งหมดไม่เกิน 5 ล้านบาท

ยังมีกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อ แต่เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาตลาดทุนและกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมอีกเป็นจำนวนมาก บริษัทฯ มีสำนักงานภาคและสำนักงานสาขารวมทั้งหมด 6 แห่งในภูมิภาคต่างๆ (ยกเว้นภาคกลางและภาคตะวันออก)

สถาบันอีกแห่งที่ไม่ได้ให้บริการสินเชื่อโดยตรง แต่มีส่วนช่วยให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินมากขึ้นคือ กองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (กสย.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี 2527 มีจุดมุ่งหมายในการให้การค้ำประกันสินเชื่อแก่โครงการอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีผู้ทางดี แต่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ ให้มีโอกาสดำเนินการได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้ กสย. ให้การค้ำประกันสินเชื่อทั้งระยะสั้นและระยะยาวแก่กิจการอุตสาหกรรมที่มีสินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่เกิน 10 ล้านบาท โดยในส่วนสินเชื่อที่ กสย. ให้การค้ำประกัน กสย. จะเรียกเก็บค่าบริการเพิ่มจากอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินเรียกเก็บอีกร้อยละ 1.5 ต่อปี ในปัจจุบันบริษัทฯ เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้บริหาร กสย. นอกจากนี้ กสย. ยังมีโครงการค้ำประกันพิเศษซึ่งเป็นโครงการที่องค์การ USAID ให้ความช่วยเหลือและให้การค้ำประกันเงินกู้ระยะยาวเท่านั้น โดยกำหนดวงเงินค้ำประกันสูงสุดไม่เกิน 2.5 ล้านบาท เนื่องจากอยู่ในระยะเริ่มต้นดำเนินการ กสย. มีสำนักงานใหญ่เพียงแห่งเดียว ไม่มีสำนักงานสาขา

นอกจากสถาบันการเงินพิเศษที่ตั้งขึ้นมา โดยเฉพาะที่กล่าวถึงข้างต้นนี้แล้ว กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ก็มีโครงการพิเศษโดยร่วมมือกับรัฐบาลแคนาดาและ สธอ. ที่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านสินเชื่อ และการให้บริการคำแนะนำต่างๆ แก่เฉพาะอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้นเช่นกัน โครงการนี้มีระยะเวลา 5 ปี เริ่มต้นประมาณกลางปี 2533 เป็นโครงการให้คำแนะนำเพื่อพัฒนากิจการอุตสาหกรรม และประเมินสินเชื่อจากความเป็นไปได้ของโครงการ เงินกู้ที่ให้มีทั้งเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาว

ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นอีกสถาบันหนึ่ง ที่มีโครงการพิเศษที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่กิจการอุตสาหกรรม โครงการดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้ระเบียบการรับช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดขึ้นจากการประกอบการในภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกิจการอุตสาหกรรมประกอบด้วย ระเบียบฯ อุตสาหกรรม ระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม (สินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่เกิน 10 ล้านบาท) และระเบียบฯ สินค้าส่งออก ระเบียบฯ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีเงินกู้ระยะสั้น อัตราดอกเบี้ยต่ำ ตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยจะรับช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินในอัตราร้อยละ 50 ของจำนวนเงินที่ระบุในตั๋วสัญญาใช้เงิน อีกร้อยละ 50 ของจำนวนเงิน สถาบันการเงินจะต้องให้กู้จากเงินของสถาบันการเงินเอง และสถาบันการเงินจะคิดอัตราดอกเบี้ยจากการกู้ยืมโดยใช้ตั๋วสัญญาใช้เงินนี้ได้ไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี หลักเกณฑ์ที่กล่าวถึงนี้ เริ่มประกาศใช้เดือนมกราคม 2532 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับระเบียบการรับ

ช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าเหมาะสมในการให้บริการรับช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้ให้บริการโดยตรงแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม การให้บริการทำโดยผ่านธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม (ถ้าไม่มีข้อจำกัดด้านอื่นๆ) สามารถใช้บริการได้จากสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ

นอกจากสถาบันการเงินที่ตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการแก่กิจการอุตสาหกรรม โดยเฉพาะที่กล่าวถึงแล้ว ยังมีสถาบันการเงินอื่นๆ ที่ให้บริการการเงินแก่อุตสาหกรรมในชนบท อีกคือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สถาบันการเงินเหล่านี้ โดยปกติให้บริการแก่กิจการต่างๆ ประเภท ไม่จำกัดอยู่กับกิจการประเภทหนึ่งประเภทใด

ธนาคารพาณิชย์จัดเป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุด ปริมาณสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่ภาคอุตสาหกรรมก็มีจำนวนมากกว่าปริมาณสินเชื่อที่สถาบันอื่นๆ ให้รวมกันหลายเท่า สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้กิจการอุตสาหกรรมก็มีทั้งเงินกู้ระยะยาวและระยะสั้น อย่างไรก็ตาม เงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้ระยะสั้น ในรูปของการให้กู้แบบเบิกเกินบัญชี การให้กู้แบบมีกำหนดการชำระคืนแน่นอนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การให้เงินกู้มักจะพิจารณาและให้ความสำคัญกับหลักทรัพย์ที่นำมาใช้ค้ำประกัน ไม่เน้นการพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ เหมือนเช่นกรณีของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ธนาคารคิดกับลูกค้านั้น กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งอัตราดอกเบี้ยสูงสุดในปัจจุบัน (เมษายน 2533) ที่ธนาคารพาณิชย์จะคิดได้เท่ากับร้อยละ 16.5 ต่อปีถ้าเป็นลูกค้าชั้นดี ธนาคารจะคิดอัตรา Prime Rate ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าอัตราสูงสุด และโดยปกติแล้วธนาคารพาณิชย์จะคิดอัตราดอกเบี้ยกับกิจการขนาดใหญ่ต่ำกว่ากิจการขนาดเล็ก ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีเครือข่ายกว้างขวางมาก เกือบจะกล่าวได้ว่ามีอยู่ในทุกอำเภอในประเทศไทย ระบบธนาคารพาณิชย์มีสาขาประมาณ 2,130 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ นอกจากการให้สินเชื่อด้วยความสมัครใจของธนาคารพาณิชย์แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยยังกำหนดระเบียบปฏิบัติบางประการเพื่อจะให้ธนาคารพาณิชย์มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศมากขึ้น เช่น การเปิดสาขาธนาคารในอำเภอรอบนอก ธนาคารพาณิชย์จะต้องปล่อยสินเชื่อร้อยละ 60 แก่กิจการในท้องถิ่น และในจำนวนนี้ร้อยละ 20 จะต้องให้แก่กิจกรรมการเกษตร โครงการสินเชื่อสู่ชนบทก็เป็นอีกมาตรการหนึ่ง ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นความพยายามช่วยเหลือด้านการเงินแก่ภาคเศรษฐกิจที่สำคัญตามโครงการนี้ ธนาคารพาณิชย์จะต้องปล่อยสินเชื่อในจำนวนเท่ากับร้อยละ 20 ของยอดเงินฝากในปีที่ผ่านมาแก่ภาคเกษตร อุตสาหกรรมขนาดย่อมและธุรกิจเกษตร โดยในจำนวนนี้ร้อยละ 14 ของยอดเงินฝากจะต้องเป็นสินเชื่อที่ให้แก่

ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมขนาดย่อม นอกจากการให้บริการสินเชื่อแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังมีบริการประเภทอื่นๆ ซึ่งมีส่วนช่วยในการประกอบการอีก เช่น บริการรับฝากเงิน โอนเงินแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ออกเอกสารการเงิน ซึ่งสนับสนุนการค้าขายทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น และธนาคารพาณิชย์ยังมีส่วนช่วยโดยตรงหรือโดยอ้อม ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลและหน่วยงานระหว่างประเทศ ในการจัดตั้งสถาบันการเงินที่จะให้บริการแก่ผู้ประกอบการในรูปแบบอื่นๆ เช่น การร่วมลงทุนจัดตั้งบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ การจัดตั้งกองทุนค้ำประกันสินเชื่อ อุตสาหกรรมขนาดย่อม การร่วมมือในการให้สินเชื่อและค้ำประกันสินเชื่อตามโครงการพิเศษ การร่วมจัดตั้งบริษัท Leasing และ Venture Capital เป็นต้น

บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ เป็นสถาบันการเงินอีกประเภทหนึ่ง ที่ให้บริการการเงิน (สินเชื่อ) แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม การให้กู้ยืมของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์แก่กิจการอุตสาหกรรมอาจอยู่ในรูปการให้กู้ตามสัญญาผ่อนชำระก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มักจะ เป็นการให้กู้ในรายการตั๋วเงินรับ และเมื่อต้นปี 2531 นี้ บริษัทเงินทุนหลายแห่งเพิ่มบริการการให้กู้ในรูปการซื้อลดเช็คระยะสั้นจากผู้ประกอบการรายย่อยด้วย อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ให้บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์เรียกเก็บจากลูกค้าได้คือร้อยละ 18.5 ต่อปี ในปัจจุบันมีสำนักงานใหญ่ของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์รวมทั้งหมด 98 บริษัท และ 36 สาขา บริษัทเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร การให้กู้ของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์มีทั้งการให้กู้ระยะสั้นและระยะยาว

สถาบันอีกประเภทที่เป็นแหล่งระดมทุนระยะยาวของกิจการต่างๆ ได้ คือตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์ต่างจากสถาบันการเงินประเภทต่างๆ ที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น กล่าวคือ สถาบันการเงินที่กล่าวถึงข้างต้น เป็นที่มาของเงินทุนแก่กิจการในรูปสินเชื่อ ซึ่งเป็นการเพิ่มยอดหนี้สินให้แก่กิจการ แต่ตลาดหลักทรัพย์นั้นเป็นแหล่งที่กิจการจะหาเงินมาใช้ในรูปของเงินทุนเรือนหุ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มยอด Equity เป็นผลให้ฐานะการเงินของกิจการดีขึ้น (มีความเสี่ยงน้อยลง) การระดมทุนของกิจการในตลาดหลักทรัพย์นั้นต้องทำผ่านบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็น Investment Banker ให้แก่กิจการ อย่างไรก็ตาม การที่กิจการจะขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ได้ จะต้องผ่านข้อกำหนดที่เข้มงวดมาก ส่วนใหญ่มักจะเป็นกิจการขนาดใหญ่ แต่กิจการที่เริ่มดำเนินกิจการใหม่หรือกิจการขนาดเล็ก ก็อาจจะระดมทุนในรูปการขายหุ้นในตลาดที่เรียกว่า Over The Counter (OTC) ซึ่งต้องทำผ่านบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ เช่นกัน

มีสถาบันการเงินอีกหลายประเภท ที่ไม่ได้ให้บริการการเงินกับกิจการอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคาร

อาคารสงเคราะห์ ธนาคารออมสิน บริษัทประกันชีวิต เป็นต้น

4.2 การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินแก่อุตสาหกรรมในชนบท

สถาบันการเงินที่จะกล่าวถึงในที่นี้ประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม

4.2.1 ความสำคัญของสถาบันการเงินต่างๆ

ในบรรดาสถาบันการเงินต่างๆ ที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น ธนาคารพาณิชย์จัดได้ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด หรืออีกนัยหนึ่งสินเชื่อที่ภาคอุตสาหกรรมได้รับจากสถาบันการเงินต่างๆ นั้น เป็นสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์มากที่สุด กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากยอดเงินคงค้างที่ให้ภาคอุตสาหกรรมกู้ ณ สิ้นปี 2531 พบว่าประมาณร้อยละ 84 เป็นยอดเงินคงค้างของธนาคารพาณิชย์ (ตารางที่ 4.1) บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญรองลงมา แต่สัดส่วนของสินเชื่อที่ให้เมื่อเปรียบเทียบกับยอดสินเชื่อทั้งหมดนั้นยังน้อยกว่าของธนาคารพาณิชย์มาก กล่าวคือยอดเงินให้กู้คงค้างของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์และบริษัทฯ คิดเป็นร้อยละ 13 และ 3 ของยอดเงินให้กู้คงค้างทั้งหมดตามลำดับ การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินอื่นๆ นั้นคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก

4.2.2 ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทให้บริการสินเชื่อแก่ภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก การให้สินเชื่อแก่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มถึงประมาณ 7.6 เท่าในช่วงระยะ 11 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือในปี 2521 ยอดเงินให้กู้คงค้างแก่ภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนเพียง 29.6 พันล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 223.9 พันล้านบาท ในปี 2531 คิดเป็นอัตราการเติบโตร้อยละ 23.1 ต่อปี ซึ่งมากกว่าอัตราการเติบโตของสินเชื่อทั้งหมดของระบบธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเท่ากับร้อยละ 18.6 ต่อปี (ตารางที่ 4.2) สัดส่วนของสินเชื่อที่ให้แก่ภาคอุตสาหกรรม เพิ่มจากประมาณร้อยละ 17-18 ในช่วงปี 2521-2523 เป็นประมาณร้อยละ 21-23 ในช่วงปี 2524-2530 และประมาณร้อยละ 26 ในปี 2531

สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่วนมากกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ และภาคกลาง สัดส่วนของ

สินเชื่อที่ให้แก่งานการประเภตต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาคนั้นน้อยมาก⁵ กล่าวคือ ในช่วงปี 2523-2530 ร้อยละ 83 ของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดเป็นสินเชื่อที่ให้แก่งานการใน กรุงเทพฯ และภาคกลาง (ตารางที่ 4.3) สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่งานการในภูมิภาคอื่นๆ แต่ละภูมิภาคเป็นเพียงร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 7 ของสินเชื่อทั้งหมดเท่านั้น

สัดส่วนของสินเชื่อที่ให้แก่งานการอุตสาหกรรม ต่อสินเชื่อรวมของภาคเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำ สัดส่วนที่สูงที่สุดอยู่ในภาคกลางและ กทม. ซึ่งในภาคนี้ในช่วงปี 2523-2530 ประมาณ ร้อยละ 21 ของสินเชื่อทั้งหมดของภาค เป็นสินเชื่อที่ให้แก่งานการอุตสาหกรรม และมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นทุกปี คือประกอบเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 19 ในปี 2523 และเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 25 ในปี 2530 ในช่วงเวลาเดียวกัน สัดส่วนของสินเชื่ออุตสาหกรรมต่อสินเชื่อทั้งหมดของ ภาค ในภาคเหนือ ใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับประมาณร้อยละ 9, 11 และ 17 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4)

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ทั่วประเทศ ที่ให้แก่งานการอุตสาหกรรม ในช่วงปี 2523 ถึง 2530 ในแต่ละภูมิภาคพบว่า สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่งานการอุตสาหกรรมโดยเฉลี่ยในภาคเหนือ ใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีน้อยมากๆ สินเชื่อที่กิจการ อุตสาหกรรมแต่ละภาคที่กล่าวถึงนี้ ได้รับเป็นร้อยละ 0.5-1 ของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ทั้งหมดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กิจการอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ และภาคกลาง ได้รับสินเชื่อ ค่อนข้างมาก คือประมาณร้อยละ 20 ของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด (ตารางที่ 4.5)

เมื่อนำเอาสัดส่วนของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั่วประเทศ ที่ให้แก่งานการอุตสาหกรรม ในแต่ละภูมิภาค (ตารางที่ 4.5) ไปเปรียบเทียบกับสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรมของแต่ละ ภาคต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (ตารางที่ 4.6) ในระหว่างช่วงปี 2524 ถึง 2530 แล้วพบว่า สัดส่วนทั้งสองในภาคกลางและกรุงเทพมหานครจะเท่ากันพอดี แต่ในภูมิภาคอื่นๆ จะพบว่าสัดส่วน ของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่อุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาค น้อยกว่าสัดส่วนของมูลค่าเพิ่ม อุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติทั้งสิ้น ภาคที่แตกต่างกันมากที่สุดคือภาคเหนือ และเมื่อพิจารณา รวมทั้งประเทศแล้ว พบว่าสัดส่วนของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่งานการอุตสาหกรรมมีน้อย กว่าสัดส่วนผลรวมมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาคอุตสาหกรรมได้สินเชื่อต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และส่วนของภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับสินเชื่อต่ำกว่าที่ควรจะเป็นคือ อุตสาหกรรมในภูมิภาคต่างๆ

⁵ ภูมิภาค หมายถึงภาคอื่นๆ ที่ไม่ใช่กรุงเทพฯ และภาคกลาง ซึ่งได้แก่ ภาคเหนือ ใต้ และ ตะวันออกเฉียงเหนือ

การให้บริการของธนาคารพาณิชย์แก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัดนั้น ทำผ่านสาขาของธนาคาร ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ มีสาขารวมกันประมาณ 2,130 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งแสดงว่า โอกาสที่กิจการอุตสาหกรรมในชนบทจะใช้บริการจากธนาคารพาณิชย์ค่อนข้างสะดวก อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าประมาณร้อยละ 30 ของสาขาทั้งหมดนั้นตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ถ้ารวมภาคกลางและกรุงเทพฯ เข้าด้วยกันแล้ว พบว่าจะมีจำนวนสาขารวมกันถึงประมาณร้อยละ 60 ของสาขาทั้งหมด อีกร้อยละ 40 ของสาขาที่เหลือ กระจายอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 4.7) นอกจากนี้ อัตราการเพิ่มของสาขาธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพฯ นั้นสูงกว่าอัตราการเพิ่มของสาขาธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือและภาคใต้ และการขยายตัวของสาขาธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราามากที่สุด (ตารางที่ 4.7)

การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แก่กิจการอุตสาหกรรมนั้น มากกว่าร้อยละ 90 เป็นสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2524-2526 และปี 2530-2531 ระบุว่าประมาณร้อยละ 6-7 ของสินเชื่อที่ให้แก่กิจการอุตสาหกรรมทั่วประเทศ เป็นสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก (วงเงินให้กู้ต่ำกว่า 3 ล้านบาท) (ตารางที่ 4.8)

การสำรวจสาขานาธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ของโครงการพบว่า การให้สินเชื่อของสาขานาธนาคารพาณิชย์ในชนบทให้สินเชื่อ (เมื่อพิจารณาจากอัตราส่วนเงินให้กู้และเงินฝาก) ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา โดยเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ กล่าวคืออัตราส่วนเงินให้กู้ต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นประมาณร้อยละ 90 แต่ผลจากการสำรวจพบว่า มีเพียงร้อยละ 25 ของจำนวนสาขานาธนาคารที่สำรวจ สามารถให้สินเชื่อได้ในช่วงร้อยละ 80 ถึง ร้อยละ 100 ร้อยละ 62 ของจำนวนสาขานาธนาคาร ปลดปล่อยสินเชื่อได้ต่ำกว่าร้อยละ 80 และที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 13 ของจำนวนสาขานาธนาคารพาณิชย์ สามารถปล่อยได้มากกว่าร้อยละ 100 หรือมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (ตารางที่ 4.9)

การศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า มีการเคลื่อนย้ายเงินออมจากสาขานาธนาคารในชนบท เข้ามายังสาขาในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง การศึกษาพยายามหาสาเหตุว่า พฤติกรรมการเคลื่อนย้ายเงินออมดังกล่าวเป็นความตั้งใจ ความจงใจของธนาคารพาณิชย์หรือไม่ การสำรวจพบว่า ความตั้งใจ หรือความจงใจ ของธนาคารพาณิชย์ไม่ใช่สาเหตุสำคัญ ที่ทำให้สัดส่วนของเงินให้กู้ต่อเงินออมของสาขานาธนาคารในชนบท ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ สาเหตุที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้สาขานาธนาคารพาณิชย์ในชนบทส่วนมากปล่อยสินเชื่อได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ คือความไม่พร้อมของสาขานาธนาคารพาณิชย์นั่นเอง ซึ่งแสดงออกมาในหลายๆ ด้าน

เช่น เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก/เจ้าหน้าที่สินเชื่อมีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการได้มีไม่เพียงพอ เครื่องมืออุปกรณ์ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ มีไม่เพียงพอ (ตารางที่ 4.10) สาเหตุที่สำคัญอันดับรองคือ ภาวะเศรษฐกิจและภาวะของผู้ขอกู้ในท้องถิ่นทำให้ปล่อยสินเชื่อได้เท่าที่ปรากฏ กล่าวคือระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นมีความต้องการสินเชื่อในท้องถิ่นมีน้อย ส่วนนโยบายหรือความตั้งใจของสำนักงานใหญ่ของธนาคารที่จะไม่ปล่อยเงินกู้ในท้องถิ่น หรือความตั้งใจของผู้จัดการสาขาธนาคารที่จะไม่ปล่อยเงินกู้ในท้องถิ่นเองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในอันดับหลังสุด กล่าวคือ นโยบายของสำนักงานใหญ่สนับสนุนให้ปล่อยเงินกู้ในท้องถิ่น ความร่วมมือของบุคลากรจากสำนักงานใหญ่ในการร่วมปล่อยสินเชื่ออยู่ในระดับดีพอสมควร อย่างไรก็ตาม การที่สำนักงานใหญ่กำหนดอำนาจการให้กู้ หรือวงเงินที่จะอนุมัติของผู้จัดการสาขาธนาคารไว้ ก็มีผลทำให้ไม่สามารถปล่อยสินเชื่อในท้องถิ่นได้มากเท่าที่ควรเช่นกัน และการตัดสินใจของผู้จัดการสาขาธนาคารที่โอนเงินเข้าสำนักงานใหญ่ เนื่องจากมีความเสี่ยงน้อยกว่า ก็มีอิทธิพลต่อการไม่ปล่อยให้กู้ในท้องถิ่นน้อย

การปล่อยเงินกู้ให้แก่ภาคอุตสาหกรรมนั้น การสำรวจพบว่าร้อยละ 19 ของสาขาธนาคารในต่างจังหวัดทั้งหมด ไม่ได้ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมเลย และเมื่อพิจารณาตามสาขาในเขตอำเภอเมือง และเขตอำเภอรอบนอกพบว่า ร้อยละ 7 ของสาขาธนาคารในเขตอำเภอเมือง และร้อยละ 24 ของสาขาธนาคารในเขตอำเภอรอบนอก ไม่ได้ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมเลย ซึ่งสาเหตุที่ไม่ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมเลย ก็คงจะเหมือนกับที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น (ตารางที่ 4.11)

ในบรรดาสาขาธนาคารที่ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรม การสำรวจพบว่าสาขาธนาคารส่วนมาก (ร้อยละ 92 ของจำนวนสาขาที่ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรม) ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมประกอบเป็นสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 30 ของสินเชื่อทั้งหมดของสาขา สาขาในเขตอำเภอเมืองจะมีสัดส่วนของสินเชื่อ ที่ให้แก่กิจการอุตสาหกรรมสูงกว่าสาขาในเขตอำเภอรอบนอก กล่าวคือ สัดส่วนของสินเชื่อที่ให้แก่กิจการอุตสาหกรรมต่อสินเชื่อทั้งหมดของสาขาในเขตอำเภอเมือง ส่วนมากอยู่ในช่วงร้อยละ 20-30 ส่วนสัดส่วนของสาขาในเขตอำเภอรอบนอกส่วนมากอยู่ในช่วงร้อยละ 1-10 (ตารางที่ 4.11) การที่สัดส่วนของสินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมของสาขาธนาคาร ในเขตอำเภอเมืองสูงกว่าของสาขาธนาคารในเขตอำเภอรอบนอก คงสืบเนื่องมาจากกิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมืองมีมากกว่าในเขตอำเภอรอบนอก

การสำรวจพบอีกด้วยว่า การให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมนั้น ส่วนใหญ่ให้แก่กิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (หมายถึงวงเงินให้กู้ต่อหนึ่งบัญชีต่ำกว่า 5 ล้านบาท) สาขาธนาคารที่ให้สินเชื่อขนาดเล็กมากกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนเงินให้กู้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 81 ของจำนวน

สาขานาคารทั้งหมด สาขานาคารทั้งในเขตอำเภอเมืองและเขตอำเภอรอบนอกก็ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กมากกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เช่นกัน นอกจากนั้น การสำรวจยังพบอีกว่า มีการกระจุกตัวของสาขานาคารที่ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรม กล่าวคือประมาณร้อยละ 65 ของจำนวนสาขานาคารทั้งหมด มีสัดส่วนการให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก อยู่ในช่วงร้อยละ 90 ถึง ร้อยละ 100 ของวงเงินที่ให้กิจการอุตสาหกรรมทั้งหมด (ตารางที่ 4.12)

การให้เงินกู้ของสาขานาคารพาณิชย์ มีทั้งในรูปของเงินกู้แบบเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืนที่แน่นอน การสำรวจพบว่า สาขานาคารจะให้เงินกู้แบบเบิกเกินบัญชีมากกว่าการให้กู้แบบมีกำหนดระยะเวลาชำระคืนแน่นอน แต่มากกว่าไม่มากนัก และเมื่อแบ่งพิจารณาเป็นสาขาในเขตอำเภอเมือง และสาขาในเขตอำเภอรอบนอกแล้ว พบว่าสัดส่วนจำนวนสาขานาคารในเขตอำเภอเมือง ที่ให้เงินกู้แบบเบิกเกินบัญชีมากกว่าสาขาที่เงินกู้แบบมีกำหนดระยะเวลาชำระคืนแน่นอน ส่วนสาขาในเขตอำเภอรอบนอก สาขาที่ให้เงินกู้แบบเบิกเกินบัญชีมากกว่าเงินกู้แบบมีกำหนดการชำระคืนแน่นอน มีสัดส่วนมากกว่า (ตารางที่ 4.13)

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องการปฏิเสธการให้กู้ของสาขานาคารพาณิชย์ ก็เป็นข้อมูลที่น่าสนใจประการหนึ่ง การสำรวจธนาคารพาณิชย์พบว่า มีจำนวนสาขานาคารจำนวนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสาขานาคารพาณิชย์ทั้งหมด (ร้อยละ 46) ที่รับพิจารณาให้กู้แก่กิจการอุตสาหกรรมที่ขอกู้มาทั้งหมด ส่วนสาขานาคารที่เหลือมีการปฏิเสธคำขอกู้ของกิจการอุตสาหกรรม มากบ้าง น้อยบ้างแตกต่างกันไป แต่สาขานาคารส่วนมากจะปฏิเสธการให้กู้ อยู่ในช่วงร้อยละ 1-20 ของคำขอกู้ทั้งหมด (ตารางที่ 4.14) สัดส่วนจำนวนสาขานาคารที่มีการปฏิเสธการให้กู้ในเขตอำเภอเมืองน้อยกว่าสัดส่วนจำนวนสาขาในเขตอำเภอรอบนอกที่ปฏิเสธการให้กู้

สาเหตุที่สาขานาคารพาณิชย์ปฏิเสธการให้กู้มีมากมาย สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่สาขานาคารพาณิชย์ปฏิเสธการให้กู้ไปก็คือ สาขานาคารพาณิชย์ไม่มีความมั่นใจ หรือยังไม่แน่ใจว่า โครงการจะก่อให้เกิดรายได้เพิ่ม จนผู้ประกอบการไม่มีปัญหาในการชำระคืนเงินกู้ ความไม่แน่ใจของสาขานาคารพาณิชย์แสดงออกมาในหลายรูปแบบ เช่น ระบุว่าความเป็นไปได้ของโครงการต่ำ หรืออัตราผลตอบแทนของโครงการต่ำ ไม่มีข้อมูลการเงินที่เชื่อถือได้ ความเป็นไปได้ของโครงการอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ หรือสภาพการณ์เศรษฐกิจในขณะนั้นไม่เหมาะสมกับโครงการที่เสนอมา (ตารางที่ 4.15) สาเหตุที่สำคัญรองลงไป คือ เงินทุนของผู้ประกอบการสาขานาคารพาณิชย์ระบุว่า ทุนของผู้ประกอบการประกอบเป็นสัดส่วนที่น้อยเกินไป เมื่อเทียบกับเงินลงทุนทั้งหมดของโครงการ และฐานะการเงินของเจ้าของโครงการไม่สู้ดีนัก หลักประกันเงินกู้มีความสำคัญเป็นอันดับสามของสาเหตุที่สาขานาคารปฏิเสธสาขานาคาร ระบุว่าผู้ประกอบการ

การมีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่สำนักงานการพาณิชย์ปฏิเสธการให้กู้คือ ชื่อเสียงของผู้ขอกู้ไม่ดีไม่เป็นความจริงจัง หรือชอบเที่ยวเตร่ เล่นการพนัน หรือเคยมีประวัติไม่ชำระหนี้ตามกำหนด

ขนาดวงเงินสินเชื่อที่ผูกปฏิเสธส่วนใหญ่เป็นวงเงินสินเชื่อขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะร้อยละ 78 ของจำนวนสาขาธนาคารที่ปฏิเสธการให้กู้ ระบุว่าคำขอกู้ที่ปฏิเสธ ส่วนใหญ่เป็นคำขอกู้ของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (ตารางที่ 4.16) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอรอบนอก ร้อยละ 90 ของจำนวนสาขาธนาคารที่ปฏิเสธการให้กู้ ระบุว่าคำขอกู้ที่ปฏิเสธส่วนใหญ่เป็นของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งก็ตรงกับสภาพของโครงสร้างของอุตสาหกรรมในชนบท ที่ส่วนมากประกอบด้วยอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยและการให้กู้ยืม

ดังเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า อัตราดอกเบี้ยเงินที่ธนาคารพาณิชย์จะคิดกับลูกค้านั้น มีเพดาน หรืออัตราสูงสุดที่สามารถจะคิดได้ ซึ่งเป็นอัตราที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ในขณะปัจจุบันเท่ากับร้อยละ 15 ต่อปี (ในขณะที่สำรวจ ปัจจุบันนี้เท่ากับร้อยละ 16.5 ต่อปี) ตามความเป็นจริงลูกค้าบางธนาคารก็คิดอัตราดอกเบี้ยจนถึงระดับสูงสุด และก็มีลูกค้าอีกบางกลุ่มที่ธนาคารคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าระดับสูงสุด

การศึกษาในส่วนนี้ จะเป็นการรายงานการสำรวจผู้จัดการสาขาธนาคารว่า ในปัจจุบันคิดอัตราดอกเบี้ยกับกิจการอุตสาหกรรมขนาดต่างๆ และกิจการประเภทอื่นๆ ในอัตราเท่าใด และถ้าไม่มีเพดานอัตราดอกเบี้ยแล้ว ผู้จัดการสาขาธนาคารมีความคิดเห็นว่า ควรจะคิดอัตราดอกเบี้ยเท่าใด

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เบิกเกินบัญชีที่คิดในปัจจุบัน

อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์คิดกับกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีช่วงอยู่ระหว่างร้อยละ 12 ต่อปี ถึง ร้อยละ 15 ต่อปี อัตราดอกเบี้ยที่เป็นฐานนิยม (mode) คือ ร้อยละ 13.5 ต่อปี ร้อยละ 39 ของจำนวนสาขาธนาคารทั้งหมด คิดอัตราดอกเบี้ยนี้ (ตารางที่ 4.17) อย่างไรก็ตาม ถ้าคิดเป็นอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (ด้วยจำนวนสาขาธนาคาร) แล้ว จะได้เท่ากับร้อยละ 13.97 ต่อปี การที่อัตราดอกเบี้ยในกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดเล็กด้วยกันแตกต่างกัน แสดงว่า แม้ในกลุ่มลูกค้าเดียวกันความเสี่ยง และต้นทุนในการให้กู้ยืมของลูกค้าแต่ละคนยังแตกต่างกัน

อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์คิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีช่วงอยู่ระหว่างร้อยละ 12 ต่อปี ถึง ร้อยละ 15 ต่อปี (ตารางที่ 4.18) ค่าฐานนิยมอัตราดอกเบี้ยอยู่ที่ร้อยละ 13.5 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ค่าอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของกลุ่มลูกค้าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เท่ากับร้อยละ 12.69 ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าของกิจการขนาดเล็ก ซึ่งพอจะตีความได้ว่าต้นทุนและความเสี่ยงในการให้กู้ยืมแก่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต่ำกว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จึงเป็นผลให้อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ต่ำกว่าของอุตสาหกรรมขนาดเล็กเล็กน้อย

อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์คิดกับกิจการประเภทอื่นๆ มีช่วงอยู่ระหว่างร้อยละ 13 ต่อปี ถึง ร้อยละ 15 ต่อปี (ตารางที่ 4.19) อัตราดอกเบี้ยฐานนิยมเท่ากับร้อยละ 14 ต่อปี และค่าอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากับร้อยละ 14.3 ต่อปี จะเห็นได้ว่า ธนาคารพาณิชย์คิดอัตราดอกเบี้ยกับกิจการต่างๆ ไป สูงกว่ากิจการอุตสาหกรรม ทั้งนี้อาจตีความได้ว่า ต้นทุนในการให้กู้ยืม และหรือความเสี่ยงในการให้กู้ยืมแก่กิจการอุตสาหกรรมต่ำกว่ากิจการประเภทอื่นๆ

อัตราดอกเบี้ยที่ควรจะคิด

การสำรวจได้สอบถามผู้จัดการสาขาธนาคารด้วยว่า เมื่อพิจารณาถึงความเสี่ยง ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายไม่ใช่ดอกเบี้ยแล้ว คิดว่าสาขาธนาคาร ควรจะคิดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ระยะเวลาระยะ 1 ปี แก่กิจการประเภทต่างๆ อย่างไร ซึ่งอาจจะสูงกว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ก็ได้ ผลการสำรวจเป็นดังต่อไปนี้

อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารควรคิดกับกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีช่วงอยู่ระหว่างร้อยละ 12 ต่อปี ถึง ร้อยละ 18 ต่อปี (ตารางที่ 4.20) ซึ่งเป็นช่วงที่กว้างกว่าช่วงอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารคิดอยู่ในปัจจุบัน คือ ร้อยละ 12 ต่อปี ถึง ร้อยละ 15.0 ต่อปี อัตราดอกเบี้ยฐานนิยมเท่ากับร้อยละ 14 ต่อปี และอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากับร้อยละ 13.88 ต่อปี

อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารควรคิดกับกิจการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีช่วงอยู่ระหว่างร้อยละ 12 ต่อปี ถึง ร้อยละ 18 ต่อปี เช่นกัน (ตารางที่ 4.21) มีอัตราดอกเบี้ยฐานนิยมเท่ากับร้อยละ 14 ต่อปี และอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากับร้อยละ 12.9 ต่อปี

อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารควรคิดกับกิจการประเภทอื่นๆ มีช่วงอยู่ระหว่าง ร้อยละ 13 ต่อปี ถึง ร้อยละ 20.0 ต่อปี (ตารางที่ 4.22) อัตราดอกเบี้ยฐานนิยมเท่ากับร้อยละ 15 ต่อปี และอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากับร้อยละ 14.8 ต่อปี

การศึกษาความคิดเห็นของสาขานาการพาณิชย์มีข้อที่สังเกตได้คือ หนึ่ง ช่วงอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ควรคิดสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเพดานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ สอง ทั้งอัตราดอกเบี้ยฐานนิยมและอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ที่ผู้จัดการสาขานาการคิดว่าควรคิดกับลูกค้าสูงกว่าของอัตราดอกเบี้ยจริงที่คิดในปัจจุบัน แต่ไม่มากนัก ประมาณไม่เกินร้อยละ 1 ต่อปี สำหรับอัตราดอกเบี้ยฐานนิยม และประมาณไม่เกินร้อยละ .5 ต่อปี สำหรับอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก สาม อัตราดอกเบี้ยที่ควรคิดกับกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ควรสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ควรคิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และอัตราดอกเบี้ยที่ควรคิดกับกิจการประเภทอื่นๆ จะสูงที่สุด

การศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยที่ควรคิดของผู้จัดการสาขานาการ พอสรุปได้ว่า หนึ่ง ผู้จัดการสาขานาการ คิดว่าอัตราผลตอบแทนจากการให้กู้ (อัตราดอกเบี้ยเงินกู้) เมื่อพิจารณาจากต้นทุนของเงิน ต้นทุนในการให้กู้ ความเสี่ยง และกำไร แล้ว ควรจะสูงกว่าที่คิดอยู่จริงๆ ในปัจจุบันอีกเล็กน้อย สอง การมีเพดานอัตราดอกเบี้ย อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้จัดการสาขานาการไม่สามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ได้เท่าที่อยากจะคิด และอาจเป็นสาเหตุให้มีการปันส่วนการให้สินเชื่อแก่กิจการ หรือกลุ่มลูกค้าที่มีต้นทุนในการให้กู้ยืม และความเสี่ยงในการให้กู้ยืมต่ำ สาม ธนาคารมีพฤติกรรมในการคิดอัตราดอกเบี้ยแตกต่างกันในระหว่างกลุ่มลูกค้าที่มีต้นทุนในการให้กู้ยืมและความเสี่ยงแตกต่างกันอยู่แล้ว

ในความคิดเห็นของผู้จัดการสาขานาการ ร้อยละ 76 ของจำนวนทั้งหมด ระบุว่าถ้าหากสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นได้ตามที่เสนอข้างต้นแล้ว ยินดีจะให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมขนาดเล็กในสัดส่วนที่มากขึ้น (ตารางที่ 4.23) อีกประมาณร้อยละ 24 ระบุว่าไม่สามารถให้กิจการอุตสาหกรรมกู้ในสัดส่วนที่มากขึ้นได้ ด้วยเหตุผลต่างๆ กัน เหตุผลหลักคือ ให้กิจการอุตสาหกรรมที่มีในท้องถิ่นมากที่สุดเท่าที่จะให้กู้ได้แล้ว เหตุผลอื่นๆ คือ เป็นสัดส่วนการให้กู้ที่เหมาะสมแล้ว และอัตราดอกเบี้ยสูงกว่านี้ ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะให้หรือไม่ (ตารางที่ 4.24)

การให้ความร่วมมือกับธนาคารแห่งประเทศไทยและ กสย. ของธนาคารพาณิชย์

ในส่วนนี้จะรายงานผลการสำรวจสาขานาการพาณิชย์ว่าเคยให้บริการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินและให้บริการค้าประกันสินเชื่อกับกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมหรือไม่ สาเหตุที่ให้บริการน้อยสืบเนื่องมาจากอะไร และมีข้อเสนอแนะเพื่อจะให้มีการใช้เพิ่มขึ้นอย่างไร

ก) การให้บริการ

การสำรวจพบว่าในบรรดาธนาคารต่างๆ ที่มีการให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรม มีเพียงร้อยละ 10, 18 และ 29 เท่านั้น ที่ให้บริการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการส่งออก การประกอบการอุตสาหกรรม และการประกอบการอุตสาหกรรมขนาดย่อมตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 8 ที่ให้บริการของ กสย. (ตารางที่ 4.25)

ถึงแม้จะมีจำนวนธนาคารเพียงเล็กน้อยที่เคยให้บริการต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ร้อยละของธนาคารที่ให้บริการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมสูงที่สุดในบรรดาบริการต่างๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจำนวนอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

การสำรวจยังระบุอีกว่า การให้บริการในด้านต่างๆ เป็นการให้บริการของสาขาในเขตอำเภอเมืองมากกว่าการให้บริการของสาขาในเขตอำเภอรอบนอก ยกเว้นการให้บริการของ กสย. ซึ่งสัดส่วนของธนาคารในเขตอำเภอเมือง ใกล้เคียงกับธนาคารในเขตอำเภอรอบนอก ทั้งนี้สันนิษฐานว่าเป็นเพราะการที่โรงงานอุตสาหกรรมในชนบทที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองมีจำนวนมากกว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอรอบนอก

ข) สาเหตุที่มีการให้บริการน้อย

สาเหตุสำคัญที่สุดที่ผู้จัดการธนาคารต่างๆ ระบุว่า เป็นผลให้การให้บริการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามระเบียบฯ อุตสาหกรรม และ ระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อมของธนาคารแห่งประเทศไทยน้อยมาก หรือไม่ให้เลย ก็คือไม่มีผู้ประกอบการมาติดต่อขอใช้บริการซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากผู้ประกอบการไม่ทราบว่ามีการให้บริการ หรือทราบว่ามีแต่ไม่ใช้เพราะเป็นเงินกู้ (term loan) ระยะสั้น พอถึงกำหนดต้องนำเงินไปชำระคืน เมื่อต้องการเงินกู้ต้องทำสัญญากันใหม่ ซึ่งทำให้ความสะดวกน้อยกว่ากรณีของการใช้เงินกู้แบบเบิกเกินบัญชี หรือไม่มีการเก็บข้อมูลในรูปแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการ หรือไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการ เพราะกลัวข้อมูลจะตกไปถึงมือของสรรพากร ซึ่งจะทำให้ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น หรืออาจเป็นเพราะไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันมากพอที่จะเปิดวงเงินก็ได้ ส่วนสาเหตุที่มีความสำคัญรองลงไปที่เป็นผลให้การให้บริการมีน้อย คือมีความไม่สะดวกในการให้บริการ เพราะต้องส่งเรื่องเข้าสำนักงานใหญ่ทำให้ยุ่งยากขึ้น และธนาคารอยู่ไกลจากสำนักงานสาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งทำให้การติดต่อลำบากขึ้น ต้นทุนในการให้บริการสูงขึ้น (ตารางที่ 4.26)

ค) ข้อเสนอแนะ

ผู้จัดการสาขาธนาคารส่วนมากไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรทำอย่างไร จึงจะให้มีการใช้บริการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินในระเบียบฯ อุตสาหกรรม และระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม ให้มากขึ้น ในบรรดาผู้จัดการสาขาธนาคารที่ตอบให้คำแนะนำมา คำแนะนำที่มากที่สุดคือ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยลดขั้นตอน และลดความต้องการด้านเอกสารและข้อมูลต่างๆ ลงบ้าง คำแนะนำที่มีจำนวนมากรองลงมาคือ ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการทราบมากขึ้น (ตารางที่ 4.27)

ในเรื่องคำแนะนำเพื่อจะให้มีการใช้บริการของ กสย. ให้มากขึ้นนั้น ผู้จัดการสาขาธนาคารที่ตอบคำถามในการสำรวจส่วนมากให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการทราบถึงบริการของ กสย. ให้มากกว่านี้ (ตารางที่ 4.28)

4.2.3 บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์

การให้เงินกู้แก่ภาคอุตสาหกรรมของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่าตัว ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา คือเพิ่มจาก 10.5 พันล้านบาท ในปี 2521 เป็น 33.6 พันล้านบาท ในปี 2531 เมื่อคิดเป็นอัตราการขยายตัวการให้เงินกู้แก่ภาคอุตสาหกรรมของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ขยายตัวในอัตราร้อยละ 10.9 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่ใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวของเงินให้กู้แก่กิจการทุกประเภทรวมกัน คือร้อยละ 10.1 ต่อปี (ตารางที่ 4.29) การให้เงินกู้แก่ภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นสัดส่วนในช่วงร้อยละ 21 ถึงร้อยละ 26 ของยอดเงินให้กู้ทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วในระหว่างปี 2524 ถึง 2531 สัดส่วนการให้สินเชื่อของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์แก่กิจการอุตสาหกรรมนั้น มากกว่าสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ

ในขณะนี้ ยังไม่สามารถหาข้อมูลสถิติภูมิที่จะแสดงถึงการให้กู้แก่กิจการในภูมิภาค การให้กู้แก่กิจการในขนาดต่างๆ ประเภทของการให้กู้และระยะเวลาของการให้กู้ได้

4.2.4 บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (บรวิทฯ)

ณ สิ้นปี 2531 บรวิทฯ มียอดเงินให้กู้คงค้างเป็นจำนวน 8.3 พันล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับยอดคงค้างในปี 2522 จำนวน 2.5 พันล้านบาทแล้ว จะเห็นได้ว่าการให้สินเชื่อของบรวิทฯ เพิ่มขึ้นประมาณ 3.5 เท่า ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งคิดเป็นอัตราการขยายตัว

ร้อยละ 17 ต่อปี (ตารางที่ 4.30) อัตราการขยายตัวของ การให้สินเชื่อของบรรษัทฯ นี้ มากกว่า อัตราการขยายตัวของ การให้กู้แก่อุตสาหกรรมของบรรษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ และน้อยกว่าอัตรา การขยายตัวของ การให้เงินกู้แก่กิจการอุตสาหกรรมของธนาคารพาณิชย์ การให้บริการของ บรรษัทฯ อยู่ในวงค่อนข้างจำกัด จนถึง 2531 มีเพียง 1,290 โครงการเท่านั้นที่ทำสัญญา กู้เงินกับบรรษัทฯ และจำนวนผู้กู้คงค้าง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2531 มีเพียง 597 รายเท่านั้น

การให้สินเชื่อของบรรษัทฯ ส่วนใหญ่จะให้แก่งานขนาดใหญ่ ถึงแม้ว่าในระยะหลังๆ จะมีการให้สินเชื่อกับกิจการขนาดเล็กๆ มากขึ้น แต่วงเงินให้กู้ก็จำกัดอยู่ในระดับหนึ่ง และ ประกอบเป็นสัดส่วนที่ไม่มากนัก ในช่วงปี 2521-2525 การให้เงินกู้แก่กิจการขนาดเล็ก (วงเงิน ให้กู้ต่ำกว่า 4 ล้านบาท) ในแต่ละปีจะเป็นจำนวนเงินประมาณ 20 ล้านบาท ถึง 40 ล้านบาท ในขณะที่การให้เงินกู้แก่กิจการขนาดใหญ่ จำนวนเงินให้กู้ในแต่ละปีจะเป็นเงินประมาณ 600 ล้านบาท ถึง 1,200 ล้านบาท (ตารางที่ 4.31) เมื่อคิดเทียบเป็นสัดส่วนแล้วพบว่าในช่วงเวลา ดังกล่าว เงินให้กู้แก่กิจการขนาดเล็กจะประกอบเป็นเพียงร้อยละ 3 ของวงเงินให้กู้ทั้งหมด เท่านั้น และเมื่อพิจารณาในรูปของจำนวนโครงการ พบว่าประมาณร้อยละ 24 ของจำนวน โครงการทั้งหมดเป็นโครงการของกิจการขนาดเล็ก ส่วนในช่วงระยะเวลาหลังๆ คือปี 2527- 2531 วงเงินให้กู้แก่กิจการขนาดเล็ก (วงเงินกู้ไม่เกิน 5 ล้านบาท) จะจำกัดอยู่ประมาณปีละ 200 ล้านบาท ส่วนเงินที่ให้กิจการขนาดใหญ่เป็นเงินปีละ 2,000 ล้านบาท เมื่อพิจารณาสัด ส่วนของเงินให้กู้ในช่วงเวลานี้ พบว่า การให้กิจการขนาดเล็กประกอบเป็นสัดส่วนร้อยละ 10 ของเงินให้กู้ทั้งหมด ส่วนการให้กิจการขนาดใหญ่ประกอบสัดส่วนร้อยละ 90 เมื่อพิจารณาใน รูปของจำนวนโครงการ พบว่าประมาณร้อยละ 60 เป็นโครงการที่ให้กิจการขนาดเล็ก

การให้เงินกู้ของบรรษัทฯ ส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในกรุงเทพฯ และภาคกลาง กิจการในภาค อื่นๆ ได้รับเงินกู้ในสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย การให้เงินกู้แยกตามภูมิภาคไม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหรือลด ลงที่ชัดเจน ข้อมูลแสดงการกระจายของเงินให้กู้ตามภูมิภาคต่างๆ แสดงไว้ในตารางที่ 4.32 ประมาณร้อยละ 75 ของเงินให้กู้ทั้งหมด เป็นการให้กู้แก่กิจการในภาคกลางและกรุงเทพฯ โดยเฉพาะกรุงเทพฯ แห่งเดียวได้รับเงินกู้ประมาณร้อยละ 34 หรือ 1 ใน 3 ของเงินให้กู้ทั้งหมด ภูมิภาคอื่นๆ แต่ละภูมิภาคได้รับเงินกู้ในช่วงร้อยละ 4 ถึง ร้อยละ 9 ของเงินให้กู้ทั้งหมด

พฤติกรรมการให้กู้ของบรรษัทฯ นั้นเกิดจาก ประการที่หนึ่ง นโยบายที่รัฐบาลต้องการ จะให้บรรษัทฯ เป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยให้สินเชื่อระยะยาวแก่ อุตสาหกรรมในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าท้องตลาด และประการที่สอง เกิดจากการที่บรรษัทฯ พยายามที่จะทำให้อัตราผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นสูงที่สุด (maximize profit under constraints) โดยที่ผู้ถือหุ้นของบรรษัทฯ มากกว่าครึ่งเป็นสถาบันการเงินเอกชนต่างๆ ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะขัด

แข่งกับความพยายามที่จะเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนา การกำหนดอัตราดอกเบี้ยต่ำทำให้
บริษัทฯ มีความยากลำบากในการหาเงินมาให้กิจการอุตสาหกรรมกู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินกู้
ระยะยาว การหาเงินทำได้จำกัด และเป็นผลให้ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากธนาคารแห่งประเทศไทย
ไทย ต้องพึ่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (soft loans) จากต่างประเทศ ต้องพึ่งการค้าประกันการกู้ยืม
โดยรัฐบาล (กระทรวงการคลัง) และต้องเสี่ยงกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน เมื่อ
เงินที่จะให้กู้มีจำกัด และให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราตลาด จึงทำให้เกิดความต้องการ
เงินกู้ส่วนเกิน (excess demand) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะที่สภาพคล่องของธนาคาร
พาณิชย์ต่ำ และอัตราดอกเบี้ยตลาดสูง ประกอบกับการที่บริษัทฯ พยายามที่จะทำกำไรให้ผู้ถือหุ้น
สูงสุด บริษัทฯ จึงปันส่วน (ration) สินเชื่อให้แก่กิจการขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้
เพราะต้นทุนในการให้กู้ยืมต่อเงินกู้หนึ่งบาทของกิจการขนาดใหญ่ จะต่ำกว่าของกิจการขนาดเล็ก
มาก การให้บริการแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมในชนบท จึงกำหนดเป้าหมายไว้ในระดับต่ำ ทั้งนี้
เพราะต้นทุนในการให้กู้สูง สาขาของบริษัทฯ มีน้อยแห่ง บุคลากรมีไม่เพียงพอ นอกจากนั้น
ยังคาดว่า default risk ของกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กในชนบท จะสูงกว่ากิจการ
ขนาดใหญ่ด้วย

4.2.5 สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (สธอ.)

สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการสินเชื่อแก่กิจการขนาด
ย่อมโดยเฉพาะ เมื่อปี 2507 บทบาทในการให้สินเชื่อของ สธอ. ยังมีไม่มากนักเมื่อเปรียบ
เทียบกับสถาบันการเงินอื่นๆ การให้เงินกู้มีทั้งที่ สธอ. ปลอมยืมให้ตัวเองโดยตรงและที่ให้กู้ร่วมกับ
ธนาคารกรุงไทย ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานมาจนถึงเดือนธันวาคม 2531 สธอ. อนุมัติเงินกู้ไป
แล้วทั้งสิ้นประมาณ 519.4 ล้านบาท ให้แก่ผู้กู้จำนวนทั้งหมด 1,690 ราย (ตารางที่ 4.33)

การให้บริการของ สธอ.

สธอ. เริ่มให้บริการเงินกู้ตั้งแต่ปี 2507 หรือประมาณ 25 ปี มาแล้ว การให้บริการของ
สธอ. ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สามารถแบ่งได้เป็น 5 ช่วง คือ

- 1) ช่วงปี 2507 - 2520 เป็นช่วงการดำเนินงานระยะแรก
- 2) ช่วงปี 2521 - 2522 เป็นช่วงเริ่มมีปัญหา
- 3) ช่วงปี 2523 - 2528 เป็นช่วงที่มีปัญหา
- 4) ช่วงปี 2529 - 2531 ช่วงการขยายตัวของการให้กู้โดยตรง และ
- 5) หรือปี 2531 ช่วงปรับตัวใหม่

ก. ช่วงการดำเนินการระยะแรก (2507 - 2520)

เป็นช่วงที่ สธอ. ให้บริการเงินกู้โดยรวมมือกับธนาคารกรุงไทยอย่างใกล้ชิด โดยที่ สธอ. นำเงินที่ได้จากการจัดสรรจากรัฐบาลไปฝากไว้กับธนาคารกรุงไทย และนำดอกเบี้ยที่ได้มาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ส่วนเงินกู้ที่ปล่อยเป็นเงินของธนาคารกรุงไทย โดย สธอ. เป็นผู้ประเมินโครงการ และธนาคารกรุงไทยเป็นผู้ประเมินหลักทรัพย์และปล่อยเงินกู้ การอนุมัติโครงการทำโดยคณะกรรมการของ สธอ.

ในช่วงเวลานี้ สธอ. รับคำร้องขอกู้เงินมากกว่า 100 โครงการทุกปี เฉลี่ยแล้วประมาณ 120 คำร้องต่อปี

ถึงแม้ว่าจะมีคำร้องขอกู้มาก แต่ผลการดำเนินงานเมื่อพิจารณาจากจำนวนคำขอกู้ที่ได้รับอนุมัติและวงเงินที่ได้รับอนุมัติในแต่ละปี ไม่เป็นที่น่าประทับใจนัก มีเพียง 3 ปี ที่มีการอนุมัติเงินกู้มากกว่า 100 โครงการ มี 3 ปี ที่อนุมัติต่ำกว่า 50 โครงการ เมื่อพิจารณาวงเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติในแต่ละปี ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงปีละ 10-30 ล้านบาท (ตารางที่ 4.33)

การที่คำร้องขอกู้เป็นจำนวนมาก ถูกปฏิเสธการให้กู้มีสาเหตุมาจากหลายประการ แต่สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือการขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน ในช่วงเวลานี้อยู่ระยะ 74 ของจำนวนคำร้องที่ถูกปฏิเสธทั้งหมดเป็นผลมาจากการขาดหลักทรัพย์ หรือหลักทรัพย์ไม่เพียงพอ (Kuroda และ Kasajima 1987) ทั้งนี้เป็นผลมาจากการเข้มงวดของธนาคารกรุงไทย เพราะธนาคารกรุงไทยต้องรับความเสี่ยงเรื่องการไม่ชำระคืนทั้งหมด โดยที่ไม่มีส่วนในการวิเคราะห์สินเชื่อหรือวิเคราะห์โครงการเลย สาเหตุที่สำคัญรองลงไปคือเป็นโครงการลงทุนที่ไม่สามารถเป็นไปได้ (unrealistic) ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะของผู้ประกอบการที่ขาดเทคนิคในการวางแผนและประมาณการ ยังไม่มีทักษะในการวิเคราะห์ผลตอบแทนของโครงการ

การถอนคำร้องขอกู้ ก็มีจำนวนมากเช่นกัน ในช่วงเวลาดังกล่าวมีคำร้องขอกู้ที่ถอนไปคิดเป็นร้อยละ 22 ของคำร้องขอกู้ทั้งหมด (Kuroda อ้างแล้ว) สาเหตุที่มีการถอนคำร้องขอกู้คือ

- 1) การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ของ สธอ. กินระยะเวลานาน ผู้ประกอบการไม่สามารถรอได้ จึงไปขอกู้จากแหล่งอื่น
- 2) การขอกู้จาก สธอ. ต้องกรอกรายการต่างๆ มากมายยุ่งยาก
- 3) เมื่อผู้ประกอบการได้พบและพูดคุยกับพนักงานสินเชื่อของ สธอ. แล้ว พบว่าเป็นโครงการไม่ดี จึงถอนคำร้องออกไปเอง

ข) ช่วงเริ่มมีปัญหา ปี 2521 - 2522

เป็นช่วงระยะเวลาที่ สธอ. มีปัญหากับธนาคารกรุงไทยมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเงินที่ สธอ. ฝากไว้กับธนาคารกรุงไทยเพื่อเอาดอกเบี้ยมาใช้นั้น ได้รับอัตราดอกเบี้ยเพียงร้อยละ 4 ซึ่งไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายดำเนินงานของ สธอ. ในช่วงนี้งบกำไรขาดทุนของ สธอ. จึงปรากฏยอดขาดทุนปลายปี 2522 สธอ. จึงเจรจากับธนาคารกรุงไทยเพื่อให้เพิ่มอัตราดอกเบี้ยจากร้อยละ 4 เป็นร้อยละ 6 ธนาคารกรุงไทยปฏิเสธคำร้องนี้ เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ส่วนเสื่อมการให้กู้แก่ลูกค้าของ สธอ. ลดลงอย่างมาก หลังจากที่มีการโต้เถียงกันอย่างมากระหว่าง สธอ. กับธนาคารกรุงไทยจึงระงับการให้ความร่วมมือในการปล่อยเงินกู้กับ สธอ.

ค) ช่วงที่มีปัญหา ปี 2523 - 2526

เมื่อธนาคารกรุงไทยเลิกให้ความร่วมมือ ในปี 2523 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติให้กู้จึงลดลงอย่างมาก และการปล่อยเงินกู้ร่วมกับ สธอ. ไม่มีเลยในปี 2524 ในปี 2525 ก็มีการประนีประนอมกันระหว่าง สธอ. กับธนาคารกรุงไทย แต่ความขาดทุนก็ยังคงมีอยู่และเป็นผลให้การดำเนินงานของ สธอ. ถูกกระทบไปด้วยชั่วระยะเวลาหนึ่ง จำนวนคำร้องขอกู้ในช่วงปี 2525 ถึง 2528 ลดลงอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงการดำเนินงานระยะแรก ซึ่งแสดงถึงความไม่เต็มใจในการทำงานร่วมกับ สธอ.

ง) ช่วงการขยายตัวของ การให้กู้โดยตรง ปี 2529 - 2531

หลังจากที่การให้กู้ของ สธอ. อยู่ในระยะตกต่ำตลอดช่วง 5-6 ปี ที่ผ่านมา สธอ. ได้วิเคราะห์ข้อบกพร่องต่างๆ และพบว่า คงจะคาดหวังหรือพึ่งพิงความร่วมมือจากธนาคารกรุงไทยไม่ได้ ถ้าหาก สธอ. ต้องการจะขยายตัวต่อไป จะต้องพึ่งตัวเองมากขึ้น สธอ. ได้ใช้กิจกรรมการตลาดหลายประการเพื่อพยายามเพิ่มการให้กู้โดยตรงของ สธอ. เองให้มากขึ้น

- 1) การส่งเจ้าหน้าที่สินเชื่อ ออกไปยังศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมในภาคต่างๆ เป็นระยะเวลานั้นๆ เพื่อหาลูกค้า
- 2) ขอความร่วมมือจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ให้ช่วยรับคำร้องขอกู้ และช่วยผู้ประกอบการในการกรอกคำร้องขอกู้
- 3) ทำแผ่นปลิว และ โปสเตอร์ เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของ สธอ.
- 4) ปรับปรุงแบบฟอร์มการขอกู้ให้ง่ายขึ้น

- 5) เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่สินเชื่อ โดยโอนเจ้าหน้าที่มาจากแผนกอื่น
- 6) พยายามลดระยะเวลาการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อลง
- 7) เพิ่มขนาดวงเงินกู้ให้สูงขึ้น

ดังนั้นตั้งแต่หลังปี 2529 เป็นต้นมา การอนุมัติเงินกู้ของ สธอ. ก็เริ่มสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการให้สินเชื่อโดยตรงของ สธอ. ส่วนการให้กู้ร่วมกับธนาคารกรุงไทยมีแนวโน้มลดลง

ถึงแม้ สธอ. จะได้รับปรับปรุงการให้บริการพร้อมกับปรับปรุงการจัดองค์กรภายใน โดยรวมเอาส่วนคัดเลือกลูกค้า และส่วนเงินกู้เข้าด้วยกัน เพื่อลดการซ้ำซ้อนของการทำงาน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลให้การรับคำร้องขอกู้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังมีปัญหาตามมาคือ ขั้นตอนการวิเคราะห์ยังใช้เวลานาน เพราะต้องเสียเวลาหาข้อมูลต่างๆ ในการวิเคราะห์ ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นนักสำหรับการขอกู้จำนวนไม่มาก ดังนั้น การพิจารณาอนุมัติเงินกู้จึงยังทำได้ไม่ทันกับการเพิ่มขึ้นของคำร้องขอ

จ) ช่วงการปรับตัว หลังปี 2531

ช่วงนี้เป็นช่วงที่ สธอ. มีความมั่นใจในการให้บริการมากขึ้น มีการให้เงินกู้โดยตรงมากขึ้น และเมื่อเงินทุนที่มีเพื่อปล่อยเงินกู้เริ่มลดน้อยลง รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มให้แก่ สธอ. อีก 100 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนการขยายการให้บริการ นอกจากนี้ ยังเป็นช่วงเวลาที่ สธอ. ให้ความสำคัญเพื่อจะเปลี่ยนสภาพของตัวเองให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายในรูปแบบหนึ่ง

โดยสรุปแล้วการให้สินเชื่อของ สธอ. ส่วนใหญ่ให้แก่อุตสาหกรรมในภูมิภาค สถิติการให้สินเชื่อตั้งแต่ปี 2507-2527 ระบุว่าประมาณร้อยละ 53 ของเงินให้กู้ทั้งหมด เป็นเงินที่ให้กิจการในภูมิภาคที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 47 เป็นเงินที่ให้กิจการในกรุงเทพฯ และ 5 จังหวัดใกล้เคียง (ตารางที่ 4.34) เมื่อพิจารณาตามจำนวนของผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ แนวโน้มก็ออกมาในลักษณะคล้ายกันคือ ประมาณร้อยละ 28 ของผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ อยู่ในบริเวณกรุงเทพฯ และ 5 จังหวัดใกล้เคียง ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 72 กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ (ตารางที่ 4.35) ซึ่งสัดส่วนของสินเชื่อหรือผู้ที่ได้รับบริการของ สธอ. ในภูมิภาคประกอบเป็นสัดส่วนที่มากกว่าสัดส่วนของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (คนงานน้อยกว่า 50 คน) ที่กระจายอยู่ในภูมิภาค กล่าวคือการกระจายของโรงงานอุตสาหกรรมนั้น ประมาณร้อยละ 50 จะอยู่ในกรุงเทพฯ และที่เหลืออีกร้อยละ 50 จะกระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ (ตารางที่ 4.36)

การให้บริการสินเชื่อของ สธอ. ส่วนใหญ่จะให้แก่งานขนาดเล็กมาก ประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนโรงงาน เป็นโรงงานที่มีจำนวนคนงานไม่เกิน 9 คน และร้อยละ 85 ของจำนวนโรงงานเป็นโรงงานที่มีจำนวนคนงานไม่เกิน 19 คน (ตารางที่ 4.37) ส่วนกิจการที่เปิดใหม่ สธอ. ก็ให้สินเชื่อเช่นกัน ขนาดของคนงานของโรงงานที่เปิดใหม่ เฉลี่ยแล้วประมาณ 16 คน

4.2.6 การดำเนินงานของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (กสย.)

ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับการให้บริการ กสย. มีดังต่อไปนี้

- 1) อุตสาหกรรมที่จะ ใช้การค้ำประกันได้ คือ
 - อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่จะใช้การค้ำประกันของ กสย. ได้ คือ อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีสินทรัพย์ถาวรสุทธิรวมกันไม่เกิน 10 ล้านบาท ณ วันยื่นขอสินเชื่อ
 - เป็นสินเชื่อที่มีวงเงินขั้นต่ำ 2 แสนบาท สูงสุดไม่เกิน 5 ล้านบาท ในกรณีที่ประกอบกิจการอยู่แล้วให้รวมสินเชื่อเดิมด้วย
- 2) สินเชื่อที่จะขอการค้ำประกัน ต้องเป็นสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์และ/หรือ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- 3) ประเภทอุตสาหกรรมขนาดย่อม มีอยู่ในการสนับสนุน คือ อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมหัตถกรรม อุตสาหกรรมบริการ และอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งเป็นประเภทที่สามารถขอกู้เงินจากโครงการสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย อุตสาหกรรมที่ถูกระงับการสนับสนุนชั่วคราว ได้แก่ โรงสีข้าว โรงเลื่อยไม้ โรงพิมพ์ โรงงานผลิตภัณฑืมันสำปะหลัง
- 4) ประเภทสินเชื่อที่ กสย. ให้การค้ำประกัน คือสินเชื่อทุกประเภทของธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทฯ

การค้ำประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมภายใต้ความช่วยเหลือของ USAID

นอกจากการค้ำประกันสินเชื่อตามโครงการปกติแล้ว กสย. ยังมีโครงการเสริมอีก ซึ่งเป็นการค้ำประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมภายใต้ความช่วยเหลือของ USAID ลักษณะที่แตกต่างไปจากโครงการปกติมีดังต่อไปนี้

- 1) ขนาดของอุตสาหกรรมขนาดย่อม จะต้องมียสินทรัพย์ถาวรสุทธิ (ไม่รวมมูลค่าที่ดินและค่าปรับปรุงที่ดิน) ณ วันที่ยื่นขอสินเชื่อไม่เกิน 5.0 ล้านบาท
- 2) วงเงินสินเชื่อต้องไม่เกิน 2.5 ล้านบาท ทั้งนี้รวมสินเชื่อเดิมด้วย

- 3) เป็นอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่นอกเขต กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และนครปฐม
- 4) สินเชื่อที่ค้ำประกัน ต้องเป็นเงินกู้ระยะยาวของธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุน อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่มีกำหนดระยะเวลาการชำระคืนไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีระยะเวลาปลอดหนี้อย่างน้อย 6 เดือน
- 5) วงเงินค้ำประกัน จะให้การค้ำประกันเฉพาะต้นเงินกู้ระยะยาวในส่วนที่ขาดหลักประกันทั้งจำนวน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินร้อยละ 50 ของสินเชื่อรวม

หลังจากได้มีการร่วมลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการจัดตั้ง และดำเนินงานของ กสย. เมื่อ 17 เมษายน 2528 ได้มีการจัดหลักเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติต่างๆ ในการค้ำประกันสินเชื่อและได้ทดลองเปิดบริการค้ำประกันสินเชื่อเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2528 ใน 4 จังหวัดที่เป็นเขตพัฒนา อุตสาหกรรมขนาดย่อมคือ สงขลา ชอนแก่น พิษณุโลก และกาญจนบุรี และได้ขยายการให้บริการ ค้ำประกันสินเชื่อทั่วทุกจังหวัดทั่วประเทศ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2529 ซึ่งผู้ประกอบการขนาด ย่อมสามารถใช้บริการของ กสย. ได้จากธนาคารพาณิชย์ทุกสาขาทั่วประเทศ บริษัทเงินทุน อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสำนักงานภาคทุกแห่ง

การให้บริการค้ำประกันสินเชื่อของ กสย. ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วดังสถิติข้างล่างนี้

ปี	วงเงินค้ำประกัน (ล้านบาท)	จำนวนโครงการ	หมายเหตุ
2528	-	-	เริ่มดำเนินงาน พ.ย. 28
2529	8.4	16	ระยะปรับปรุงการทำงาน
2530	76.9	118	
2531	107.1	126	
รวม	192.4	260	

จะเห็นได้ว่าในปี 2528 กสย. เพิ่งเริ่มดำเนินงานในตอนปลายปี จึงยังไม่มีสถิติการให้ บริการ ในปี 2529 เป็นช่วงเริ่มต้นและมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่างๆ การให้บริการ จึงมีไม่มากนัก ในปี 2530 เมื่อทุกอย่างเริ่มเข้าที่ การให้บริการจึงสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

การให้บริการของ กสย. ส่วนใหญ่ให้บริการแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาค การให้ บริการแก่กิจการในกรุงเทพฯ และ 5 จังหวัดใกล้เคียง ประกอบเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 21-25 ของจำนวนโครงการทั้งหมด และร้อยละ 19-22 ของจำนวนวงเงินค้ำประกันทั้งหมด (ตาราง ที่ 4.38)

เมื่อพิจารณาตามขนาดของวงเงินสินเชื่อพบว่า ประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนโครงการ มีขนาดวงเงินสินเชื่อไม่เกิน 1 ล้านบาท และประมาณร้อยละ 85 ของจำนวนโครงการ มีขนาดวงเงินสินเชื่อต่ำกว่า 3 ล้านบาท (ตารางที่ 4.39)

ในการดำเนินงาน กสย. จะค้ำประกันส่วนของเงินกู้ ที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเท่านั้น และการค้ำประกันของ กสย. จะจำกัดอยู่เท่ากับร้อยละ 80 ของเงินกู้ส่วนที่ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน หมายความว่าเงินกู้ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 ผู้ขอกู้ต้องหาเองหรือธนาคารต้องให้กู้ไป โดยที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน อย่างไรก็ตาม สำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่รัฐบาลต้องการให้การสนับสนุนเป็นพิเศษ กสย. อาจค้ำประกันเต็มร้อยละ 100 ของเงินกู้ส่วนที่ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ได้ การประเมินโครงการ ประเมินความต้องการเงินกู้ และมูลค่าของหลักทรัพย์ค้ำประกันนั้น ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ทำทั้งสิ้น ในการนี้ กสย. จะคิดค่าธรรมเนียมร้อยละ 1.5 ของวงเงินกู้ที่กสย. ค้ำประกันจากผู้ขอกู้

การดำเนินงานของ กสย. ก็ยังไม่มียกย่องช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดย่อมมากนัก เนื่องจากเพิ่งเริ่มให้บริการอย่างจริงจังเมื่อปี 2529 จำนวนบุคลากรและประสบการณ์ยังจำกัด ระวังในการดำเนินงานโดยจำกัดการค้ำประกันไม่ให้เกินกว่าเงินทุนของกองทุน นอกจากนั้น การดำเนินงานต้องพึ่งความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์ ถ้าผู้จัดการสาขาธนาคารไม่รู้จักโครงการ หรือไม่รู้วิธปฏิบัติ หรือสำนักงานใหญ่ไม่มีนโยบายให้ให้บริการของ กสย. การให้บริการของ กสย. ก็จะไม่เกิดขึ้น

ความคิดเห็นของธนาคารพาณิชย์ต่อ กสย.

ในด้านแนวความคิด วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง กสย. ธนาคารพาณิชย์ให้การสนับสนุน กล่าวคือธนาคารพาณิชย์ระบุว่า เป็นโครงการที่ดีจะช่วยแบ่งเบาภาระด้านการหาเงินทุนแก่ อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีโครงการลงทุนดี แต่ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ไม่เพียงพอ ธนาคารยังระบุต่อไปอีกว่า โครงการไม่ได้เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม เท่านั้น แต่จะเป็นประโยชน์กับธนาคารเองด้วย เพราะจะปล่อยเงินกู้ได้มากขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติธนาคารไม่ค่อยได้ใช้บริการของ กสย. มากเท่าใดนัก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากทางด้าน กสย. เอง และทางด้านธนาคารพาณิชย์ คือทางด้าน กสย. เอง ก็เพิ่งเริ่มดำเนินงาน บุคลากรยังขาดประสบการณ์ จำนวนยังไม่ค่อยเพียงพอ และ กสย. ก็พยายามจำกัดการให้บริการ การขยายตัวอยู่ในระดับหนึ่ง ผู้บริการ กสย. ก็คงจะไม่อยากขยายงานมากนักเพราะจะมีการประเมินผลงานในปีที่ 5 ของการดำเนินการ ซึ่งก็ไม่น่าแน่อนว่า

อนาคตของ กสย. จะเป็นอย่างไร

ด้านธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ให้บริการของ กสย. ระบุว่า หนึ่ง การขอการค้าประกันและการอนุมัติการค้าประกันมีขั้นตอนมาก การขอต้องขอผ่านสำนักงานใหญ่ของธนาคาร ธนาคารบางแห่งสามารถส่งเรื่องถึงสำนักงานใหญ่ได้โดยตรง และบางธนาคารการขอการค้าประกันต้องทำผ่านสำนักงานจังหวัด สำนักงานเขต สำนักงานภาค จึงจะถึงสำนักงานใหญ่เพื่อจะส่งเรื่องให้ กสย. พิจารณา เป็นต้น สาขานี้ และลูกค้าต้องเสียเวลารอคอยนานกว่าจะรู้ผลการอนุมัติหรือไม่อนุมัติ สอง การหาข้อมูลตามที่ กสย. ต้องการเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ ทำให้ต้องเป็นภาระกับธนาคารและผู้ขอการค้าประกันมากขึ้น สาม สาขานี้ธนาคารพาณิชย์เองในปัจจุบันระบุว่างานของธนาคารเองไม่นับรวมงานของ กสย. ก็มากอยู่แล้ว เพราะสำนักงานใหญ่มีนโยบายที่จะกระจายความเสี่ยงในการให้กู้ของธนาคาร จึงมีเป้าหมายให้สาขานี้ขยายการให้สินเชื่อเพิ่มขึ้นอย่างมาก และสี่ ธนาคารบางแห่งระบุว่าไม่ค่อยได้ใช้หรือที่ไม่ใช้บริการของ กสย. ก็เพราะว่าลูกค้าที่ไม่ได้ให้เงินกู้ไปคือลูกค้าที่คุณภาพไม่ค่อยดี หรือเป็นโครงการลงทุนที่ไม่ค่อยดี การให้การการค้าประกันของ กสย. ไม่ได้ทำให้คุณภาพของลูกค้า หรือโครงการลงทุนดีขึ้น

การที่ธนาคารพาณิชย์ผู้ให้บริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขานี้ขนาดเล็ก ยังระบุอยู่เสมอๆ ว่า การขอการค้าประกันมีขั้นตอนและต้องการข้อมูลมาก ถึงแม้ทาง กสย. จะได้มีการปรับปรุงทำแบบฟอร์มขอกู้ให้ง่ายขึ้นแล้วก็ตาม สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากความไม่พร้อมของผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สินเชื่อของสาขานี้ที่ไม่คุ้นเคยกับเทคนิคการวิเคราะห์สินเชื่อ โดยเฉพาะสินเชื่อระยะยาวของอุตสาหกรรมขนาดย่อม

4.2.7 การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ตามนโยบาย "สินเชื่อสู่ชนบท"

เป้าหมายสินเชื่อสู่ชนบท ที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ต้องดำเนินการในปีแรกของการดำเนินนโยบายคือ ปี 2530 นั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 124,188 ล้านบาท เป็นสินเชื่อภาคบังคับที่ให้แก่เกษตรกรโดยตรง รวมกับอุตสาหกรรมขนาดย่อมในส่วนภูมิภาค 86,932 ล้านบาท และธุรกิจการเกษตรอีก 37,256 ล้านบาท ผลการปฏิบัติตามนโยบายปรากฏว่า ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบสามารถปล่อยสินเชื่อสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ รวมกันเป็นจำนวน 117,156 ล้านบาท หรือเท่ากับร้อยละ 18.9 ของเงินฝาก มีส่วนที่ยังไม่สามารถให้สินเชื่อครบเป้าหมายเป็นจำนวนประมาณ 7,000 ล้านบาท ดังรายละเอียดการให้สินเชื่อแต่ละประเภท ในปี 2531 เป้าหมายที่ธนาคารพาณิชย์ต้องปล่อยให้แก่ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมขนาดย่อม เท่ากับประมาณ 104 พันล้านบาท แต่ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบปล่อยสินเชื่อได้เพียงประมาณ 87 พันล้านบาท ซึ่งต่ำ

กว่าเป้าหมาย ประมาณ 17 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.3 ของยอดเงินฝากทั้งหมด (ตารางที่ 4.40)

ผลการปฏิบัติตามนโยบายสินเชื่อสู่ชนบทในปี 2530 นี้เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสินเชื่อที่ปล่อยได้จริงในปี 2529 แล้ว ปรากฏว่าธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบสามารถให้สินเชื่อได้เพิ่มขึ้นกว่า 28,000 ล้านบาท หรือร้อยละ 31.9 อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเทียบกับอัตราเพิ่มร้อยละ 22.6 ของสินเชื่อรวม ทั้งนี้ สินเชื่อที่ให้แก่กลุ่มเป้าหมายใหม่ คืออุตสาหกรรมขนาดย่อมในส่วนภูมิภาค เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวหรือร้อยละ 85.1 และธุรกิจการเกษตรที่ขยายวงเงินเป้าหมายเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2 เป็นร้อยละ 6 ของเงินฝาก ก็มีการอำนวยการสินเชื่อเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงเช่นกัน คือร้อยละ 51.8 ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4.41 ในปี 2531 สินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมเพิ่มจาก 10.02 พันล้านบาท ในปี 2530 เป็น 16.44 พันล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 6.42 พันล้านบาท หรือร้อยละ 64 ซึ่งมากกว่าอัตราการขยายตัวของสินเชื่ออุตสาหกรรมทั้งหมด และสินเชื่อทั้งหมด ที่ขยายตัวในอัตราร้อยละ 38 และร้อยละ 25 ตามลำดับ

การให้ความช่วยเหลือของธนาคารแห่งประเทศไทย แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมตามนโยบาย "สินเชื่อสู่ชนบท" นี้ เป็นผลให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมเห็นได้ชัดเจนขึ้น จำนวนสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมตามนโยบายนี้ ในปี 2530 คิดเป็นประมาณร้อยละ 6 ของสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมทั้งหมด เป็นการยากที่จะแยกว่าสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นตามนโยบายนี้เป็นเท่าไร เพราะก่อนที่จะมีการใช้นโยบายนี้ ธนาคารพาณิชย์ก็ให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมในสัดส่วนเท่านี้อยู่แล้ว

4.2.8 การดำเนินงานการรับช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

การรับช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการอุตสาหกรรม มี 3 ระเบียบคือ การรับช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก ระเบียบฯ อุตสาหกรรม และระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม

การรับช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย เพิ่มอย่างรวดเร็วจากประมาณ 27 พันล้านบาท ในปี 2520 เป็นประมาณ 142 พันล้านบาท ในปี 2531 จะเห็นได้ว่าจำนวนการรับซื้อตั๋วในปี 2531 มากเป็นประมาณ 5.3 เท่าของจำนวนการรับซื้อในปี 2520 คิดเป็นอัตราเพิ่มประมาณร้อยละ 17.6 ต่อปี(ตารางที่ 4.42)

การใช้บริการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงิน ส่วนใหญ่ทำผ่านสำนักงานใหญ่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ไทยในกรุงเทพฯ ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 94 ของจำนวนการรับซื้อทั้งหมด หรืออีกนัยหนึ่ง การให้บริการของกิจการในชนบทผ่านธนาคารแห่งประเทศไทยในต่างจังหวัดมีน้อยมาก (ตารางที่ 4.42)

การรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินแก่กิจการอุตสาหกรรมตามระเบียบฯ อุตสาหกรรม และระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อมมีน้อยมาก โดยเฉพาะกิจการในต่างจังหวัด การรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินส่วนใหญ่เป็นการรับช่วงซื้อตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก ถึงแม้ว่า การรับซื้อสามารถทำได้ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก ระเบียบฯ อุตสาหกรรม และระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม แต่การรับซื้อที่เป็นมาในอดีต ปรากฏว่า ประมาณร้อยละ 90 เป็นการรับซื้อตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก ที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็นการรับช่วงซื้อตามระเบียบฯ อุตสาหกรรม การรับซื้อตามระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อมมีน้อยมาก และเริ่มมีในปี 2529 เท่านั้น (ตารางที่ 4.43) ยิ่งกว่านั้นเมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัว พบว่า การรับซื้อตามระเบียบฯ สินค้าส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปีในอัตราที่สูงมากคือขยายตัวในอัตราร้อยละ 14 ต่อปี สำหรับการรับซื้อที่สำนักงานใหญ่ และร้อยละ 30 ต่อปี สำหรับการรับซื้อตามสาขาในภูมิภาค ส่วนการรับซื้อตามระเบียบฯ อุตสาหกรรมนั้น กำลังลดน้อยลงตลอดเวลา คือ การรับซื้อ ณ สำนักงานใหญ่ลดลงในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ส่วนการรับซื้อตามสาขาเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมาก คือประมาณร้อยละ 5 ต่อปี (ตารางที่ 4.43) สาเหตุที่ลด เนื่องจากกำหนดระยะเวลาการให้ความช่วยเหลืออุตสาหกรรมหลายรายได้สิ้นสุดลง เพราะครบกำหนด 5 ปี

การกระจายการให้บริการ การรับซื้อตามระเบียบฯ อุตสาหกรรม และระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม ก็เป็นเช่นเดียวกับภาพรวมของการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของประเทศ กล่าวคือ มีเพียงร้อยละ 0.2 ของการรับซื้อทั้งหมดของประเทศเท่านั้น ที่ทำผ่านสาขาของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่เหลืออีกร้อยละ 10.4 ทำผ่านสำนักงานใหญ่ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ตารางที่ 4.43)

ถึงแม้การรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯ อุตสาหกรรม และระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม ประกอบเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก แต่กิจการอุตสาหกรรมก็สามารถใช้บริการผ่านทางระเบียบฯ สินค้าส่งออกได้ จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าประมาณร้อยละ 60 ของสินค้าที่ใช้บริการของระเบียบฯ สินค้าส่งออกจัดว่าเป็นสินค้าอุตสาหกรรม ประมาณร้อยละ 30 เป็นสินค้าเกษตรกรรม ที่เหลือเป็นสินค้าประเภทอื่นๆ (ตารางที่ 4.44)

กิจการอุตสาหกรรมที่ใช้บริการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมขั้นปฐมที่เกี่ยวข้อง (หรือเป็นการแปรรูป) กับสินค้าเกษตร เช่น น้ำตาล

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ผลิตภัณฑ์ปอ ใบยาสูบ กาแฟน้ำตาล ผลิตภัณฑ์ยางพารา ผลิตภัณฑ์ไม้ อาหารสัตว์ อาหารกระป๋อง และเนื้อแช่เย็น ในปี 2530 ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ประกอบเป็นสัดส่วนมากถึงประมาณร้อยละ 75 ของจำนวนเงินรับช่วงซื้อสินค้าอุตสาหกรรม ในระยะปีอื่นๆ สินค้าส่งออกที่เหลืออีกร้อยละ 25 เป็นจำนวนเงินรับช่วงซื้อจากอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่อุตสาหกรรมดั้งเดิม เช่น เสื้อผ้า ถูมือ ซีเมนต์ เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ยารักษาโรค ฯลฯ (ตารางที่ 4.45) หรืออีกนัยหนึ่ง กิจกรรมหรือสินค้าอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่อุตสาหกรรมดั้งเดิม จะใช้บริการประมาณร้อยละ 14 ของจำนวนเงินรับช่วงซื้อรวมกันทั้งหมด

การให้ความช่วยเหลือทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่ตกแก่กิจการขนาดใหญ่ การรับช่วงซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินตามระยะปีอื่นๆ สินค้าส่งออกนั้น ประมาณร้อยละ 55 ของจำนวนเงินรับช่วงซื้อตามระยะปีอื่นๆ ใช้โดยผู้ส่งออกขนาดใหญ่ 122 ราย ซึ่งผู้ส่งออกรายใหญ่นี้จ่ายอัตราดอกเบี้ยประมาณร้อยละ 7 แก่ธนาคารพาณิชย์ ส่วนจำนวนเงินรับช่วงซื้อตามระยะปีอื่นๆ ที่เหลืออีกร้อยละ 45 ใช้โดยผู้ส่งออกขนาดกลางและขนาดเล็กจำนวนประมาณ 2,000 ราย ส่วนการรับช่วงซื้อตามระยะปีอื่นๆ อุตสาหกรรมนั้น ร้อยละ 57 เป็นกิจการขนาดใหญ่ (วงเงินอนุมัติตั้งแต่ 31 ล้านบาทขึ้นไป) กิจการที่มีวงเงินอนุมัติไม่เกิน 10 ล้านบาท (ขนาดเล็ก) มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 15

สาเหตุที่ธนาคารพาณิชย์สนใจให้ความช่วยเหลือแก่กิจการขนาดใหญ่ตามระยะปีอื่นๆ สินค้าส่งออกเป็นจำนวนมาก เนื่องมาจากการกำหนดจำนวนเงินการรับช่วงซื้อของแต่ละธนาคาร เป็นการกำหนดรวมไม่แยกตามแต่ละระยะปี ธนาคารพาณิชย์จึงใช้การรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้กิจการส่งออกขนาดใหญ่ที่มีการกู้ยืมเป็นจำนวนมาก (ต้นทุนในการให้กู้ต่ำ) และมีความเสี่ยงต่ำ ให้มาเป็นลูกค้าของธนาคาร ทั้งนี้เพราะอัตราดอกเบี้ยจากการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินต่ำกว่า prime rate มาก นอกจากนี้ ธนาคารจะได้กำไรจากการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอีกทอดหนึ่ง และผลของการกำหนดกรอบคลุมดังกล่าว ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สนใจให้บริการตามระยะปีอื่นๆ อุตสาหกรรมขนาดย่อม ถึงแม้จะมีการเพิ่มช่วงเหลื่อม (margin) จากร้อยละ 2 เป็นร้อยละ 3 ในปี 2528 ก็ตาม

4.2.9 การหาเงินลงทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์

นอกจากการหาเงินจากแหล่งภายในกิจการ ในรูปของการเพิ่มทุนเรือนหุ้นและกำไรสะสม และการหาเงินจากแหล่งภายนอกกิจการ ในรูปของเงินกู้ยืมจากแหล่งต่างๆ แล้ว กิจการอาจหาเงินทุนในรูปทุนเรือนหุ้นจากตลาดหลักทรัพย์ก็ได้ ทั้งนี้ในรูปของการเสนอขายหุ้นของกิจการในตลาดแรก

การหาเงินลงทุนของกิจการอุตสาหกรรมผ่านตลาดหลักทรัพย์ ประกอบเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก จากสถิติการเสนอขายหลักทรัพย์ในตลาดแรกของตลาดหลักทรัพย์ ปรากฏว่า ในจำนวนเงินทั้งหมดที่ระดมผ่านตลาดหลักทรัพย์ ในรูปของการขายพันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ หุ้นกู้ และหน่วยลงทุนนั้น ปรากฏว่ามีเพียงร้อยละ .4 เท่านั้น ที่เป็นการเสนอขายหุ้นกู้ของกิจการอุตสาหกรรม และส่วนใหญ่ หรือเกือบร้อยละ 90 เป็นการเสนอขายพันธบัตรรัฐบาล (ตารางที่ 4.46) ไม่มีสถิติระบุว่า การระดมทุนของกิจการอุตสาหกรรม สัดส่วนเท่าใดที่เป็นของกิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด

4.3 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อ

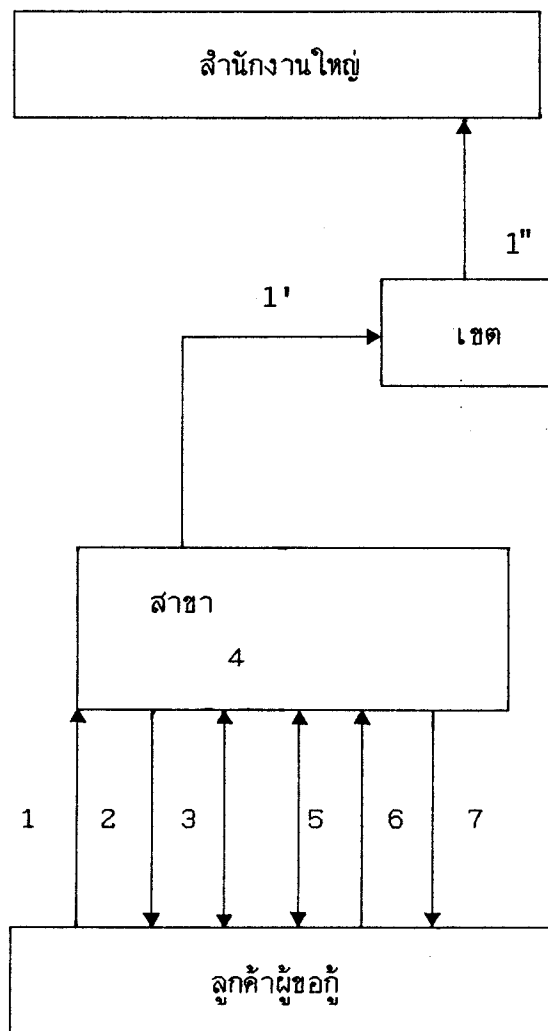
4.3.1 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ในการขอกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์จะต้องดำเนินการตามขั้นตอน ซึ่งแต่ละสถาบันมีระเบียบของตนเอง อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนการขออนุมัติสินเชื่อโดยทั่วไปมีดังต่อไปนี้ (รูปที่ 4.1)

1. ลูกค้านำคำขอกู้ (สินเชื่อ) พร้อมรายละเอียดประกอบ ข้อมูลที่ขาดไม่ได้ที่จะต้องชี้แจงให้ธนาคารทราบคือ จำนวนเงินที่ขอกู้และวัตถุประสงค์ของการกู้ (จะกู้เอาไปทำอะไร) จำนวนเงินที่ขอกู้จะเป็นเครื่องชี้ให้ธนาคารทราบว่า จะต้องใช้วิธีการพิจารณาที่ง่าย ๆ หรือที่สลับซับซ้อน นอกจากนั้น ในการควบคุมภายในของธนาคาร มักจะกำหนดอำนาจการอนุมัติวงเงินของผู้จัดการแต่ละสาขาไว้ ถ้าลูกค้าขอกู้เกินวงเงินที่ผู้จัดการสาขานาคารจะอนุมัติได้ ก็ต้องส่งเรื่องเสนอสำนักงานใหญ่เพื่อพิจารณา ผู้จัดการสาขาต้องใช้ดุลยพินิจว่า คำขอของลูกค้านั้นควรจะเสียเวลาเพื่อการวิเคราะห์ต่อไปอีกหรือไม่ ถ้าสมควร หรืออยู่ในข่ายที่จะต้องได้รับอนุมัติจากสำนักงานใหญ่แล้ว จึงค่อยส่งเอกสารเข้าสำนักงานใหญ่ต่อไป ส่วนวัตถุประสงค์ของการกู้ก็เพื่อจะสามารถพิจารณาได้ว่า อยู่ในข่ายหรืออยู่ในนโยบายของธนาคารที่จะให้สินเชื่อหรือไม่ หลังจากนั้นก็จะชี้แจงให้ลูกค้าทราบ เพื่อลูกค้าจะได้ไม่ต้องเสียเวลารอคอยคำตอบว่าจะอนุมัติการขอกู้หรือไม่ ถ้าอยู่ในวัตถุประสงค์ที่ธนาคารส่งเสริมอยู่แล้ว โอกาสที่จะได้ก็มากขึ้น นอกจากนั้น ธนาคารจะพิจารณาว่าลูกค้าจะนำเงินไปใช้ทำอะไร เพื่อจะจัดประเภทเงินกู้ และวิธีการวิเคราะห์สินเชื่อและความเป็นไปได้ได้ถูก เช่น ถ้าต้องการเงินไปใช้ไปใช้เป็นเงินทุนเวียน ก็ควรจะกู้แบบเบิกเกินบัญชี แต่ถ้าจะเอาเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ถาวรประเภทต่างๆ ก็ควรจะกู้แบบ term-loan เป็นต้น

2. ธนาคารจะวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระคืน (ability to pay) และความเต็มใจที่จะชำระคืนเงินกู้ (willingness to pay) ของตัวลูกค้าและโครงการ การ

รูปที่ 4.1 การพิจารณาสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

- 1 ยื่นคำขอกู้ พร้อมรายละเอียดประกอบ
 - 1' วงเงินที่ขอกู้เกินอำนาจผู้จัดการสาขาอนุมัติได้ ส่งให้เขตพิจารณา
 - 1'' วงเงินที่ขอกู้เกินอำนาจผู้จัดการสาขาเขตอนุมัติได้ ส่งให้สำนักงานใหญ่พิจารณา
- 2 ธนาคารวิเคราะห์ ตัวผู้ขอกู้และโครงการ ต้องติดต่อกับผู้ขอกู้เพื่อดูสถานที่แท้จริงและขอข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์
- 3 การทำการตกลงเงื่อนไขต่างๆ เช่น วงเงิน อัตราดอกเบี้ย การค้ำประกัน เป็นต้น
- 4 การพิจารณาอนุมัติ
- 5 คู่สัญญาลงนามสัญญากู้เงิน และสัญญาค้ำประกัน
- 6 เบิกจ่ายเงิน
- 7 ติดตามดูการใช้ การชำระคืนเงินกู้

วิเคราะห์ถ้าวางเงินกู้เป็นจำนวนไม่มาก ก็จะใช้การวิเคราะห์ที่ไม่ซับซ้อนนัก เช่น การวิเคราะห์โดยใช้ 5 C's เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการกู้เงินจำนวนมาก การวิเคราะห์ก็จะซับซ้อนมากขึ้นซึ่งจะมีการประเมินทั้งด้านเทคนิค การตลาด การเงิน มีการทำวงกระแสเงินสดล่วงหน้า บำรุงรักษาทุนล่วงหน้า และงบดุลล่วงหน้า เป็นระยะเวลาหลาย ๆ ปี ตลอดอายุของโครงการ ในช่วงเวลาของการวิเคราะห์ก็จะมีเจ้าหน้าที่ของธนาคารออกไปพบผู้ประกอบการ เพื่อดูสภาพที่แท้จริงของกิจการ และหาข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

3. เป็นขั้นตอนของการทำข้อตกลง เป็นการตกลงกันในเรื่องการค้ำประกัน สิ่งที่สามารถใช้ค้ำประกันได้มีมากมาย เช่น เงินฝากประจำ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อาคาร ที่ดิน เครื่องจักร พันธบัตรรัฐบาล สินค้าคงคลัง ทะเบียนรถยนต์ เป็นต้น ถ้าเป็น อาคาร ที่ดิน เครื่องจักร หรือสินค้าคงคลัง ก็จะต้องมีเจ้าหน้าที่ของธนาคารออกไปดูสภาพสินทรัพย์เหล่านั้น พร้อมทั้งทำการประเมินราคาด้วย นอกจากนี้ ผู้ขอกู้และธนาคารก็ต้องตกลงกันในเรื่อง ของวงเงินที่ธนาคารจะให้กู้ได้ อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาการกู้ยืม การเบิกจ่าย การปลอดหนี้ การชำระคืน เป็นต้น

4. เมื่อตกลงกันได้เรียบร้อยแล้วในข้อ 3 ขั้นตอนต่อไปคือ การพิจารณาอนุมัติการให้กู้ เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกของธนาคารจะทำรายงานเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติ เช่น เสนอผู้จัดการสาขา ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้จัดการเขต หรือคณะกรรมการสินเชื่อ เป็นต้น (โครงสร้างการทำงานของแต่ละธนาคารแตกต่างกัน ดังนั้น ชื่อเรียกผู้มีอำนาจอนุมัติในระดับต่างๆ ก็แตกต่างกันไปด้วย)

5. ในกรณีที่ได้รับอนุมัติให้กู้ยืมเงินได้ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบของธนาคารจะดำเนินการ จัดจ้าง หรือจำหน่ายหลักทรัพย์ที่ผู้กู้เสนอเป็นประกันการขอกู้ หรือหนังสือสัญญาค้ำประกันโดยบุคคล หรือนิติบุคคล และจะจัดทำสัญญาสินเชื่อ เช่น สัญญาเบิกเงินเกินบัญชี สัญญากู้ยืมเงิน เป็นต้น เพื่อให้คู่สัญญาลงนาม

6. หลังจากทำสัญญาประธาน คือสัญญากู้เงิน และทำสัญญาอุปกรณ์ คือสัญญาเกี่ยวกับการ ค้ำประกันแล้ว ฝ่ายงานด้านพิธีการสินเชื่อจะจัดเรื่องส่งให้ฝ่ายงานด้านพิธีการบัญชีดำเนินการให้ ลูกค้าเบิกจ่ายเงินกู้ได้ต่อไป

ระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้นเร็วมาก ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้ ขอกู้เป็นผู้ที่คุ้นเคยกับธนาคารเป็นอย่างดี (หมายถึง ธนาคารทราบสารสนเทศของผู้ขอกู้ดี) ถ้า เป็นการขอกู้ที่อยู่ในวงเงินที่ผู้จัดการสาขาสามารถอนุมัติได้ และถ้าเป็นการกู้โดยใช้บัญชีเงินฝาก ประจำค้ำประกันแล้ว การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ อาจใช้เวลาเพียงวันเดียวก็เสร็จ อย่างไรก็ตาม

ถ้าเป็นโครงการที่วงเงินชอกกุ่มมาก และใช้ที่ดินในการค้ำประกัน ระยะเวลาการพิจารณาอนุมัติจะนานขึ้น เพราะธนาคารต้องนัดผู้ชอกกุ่มออกไปดูที่ดิน ประเมินราคาที่ดิน หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่สินเชื่อจึงมาเขียนโครงการเพื่อเสนอพิจารณาอนุมัติ การพิจารณาอนุมัติในลักษณะนี้ จะใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 2 อาทิตย์ หลังจากอนุมัติแล้ว จะต้องเสียเวลาอีกเล็กน้อยเพื่อการทำฉันทวงสินทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกันก่อนที่จะเบิกจ่ายเงินกู้ได้

ในการให้กุ่มแก่กิจการอุตสาหกรรม ผลการสำรวจพบว่าร้อยละ 32 ของสาขานาคารที่สำรวจระบุว่า ไม่มีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการอย่างละเอียด (ไม่มีการคำนวณหาอัตราผลตอบแทน ท่างบดุล งบกำไรขาดทุนล่วงหน้า) ก่อนการพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติให้กุ่ม ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการเลย ก่อนการอนุมัติให้กุ่มจะต้องมีการวิเคราะห์ทั้งนั้น แต่คงทำไม่ละเอียดมากมายนัก ในขณะที่ร้อยละ 39 ของจำนวนสาขานาคารพาณิชย์ที่สำรวจระบุว่า ร้อยละ 80 ถึง ร้อยละ 100 ของคำชอกกุ่มของกิจการอุตสาหกรรม จะต้องมีการวิเคราะห์โครงการอย่างละเอียดก่อนการพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติ (ตารางที่ 4.47)

เนื่องจากมีสาขานาคารจำนวนมาก ที่ต้องวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการอย่างละเอียดก่อนการพิจารณาอนุมัติ จึงมีคำถามว่าสาขานาคารมีปัญหาในการวิเคราะห์หรือไม่ และถ้ามีปัญหาคืออะไร ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 74 ของจำนวนสาขานาคาร ที่ระบุว่าต้องมีการวิเคราะห์โครงการอย่างละเอียด ระบุว่ามีปัญหาในการวิเคราะห์โครงการ (ตารางที่ 4.48) และสัดส่วนของธนาคารพาณิชย์ที่มีปัญหาในการวิเคราะห์ที่ตั้งอยู่ในตัวจังหวัด และที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอรอบนอกนั้น ไม่แตกต่างกันมาก ปัญหาที่พบบ่อยมากที่สุดคือ ปัญหาด้านข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ กล่าวคือ ลูกค้ำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความจริง และลูกค้ำไม่มีข้อมูลให้ใช้ในการวิเคราะห์ ส่วนปัญหาอีกด้านหนึ่งเป็นปัญหาจาก ทางด้านสาขานาคารเอง คือปัญหาที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ไม่มีประสบการณ์พอ และเจ้าหน้าที่มีไม่พอ (ตารางที่ 4.49)

อำนาจการอนุมัติเงินกู้ของผู้จัดการสาขานาคาร

แนวโน้มการจัดสรรสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมา แตกต่างไปจากช่วงระยะเวลาก่อนๆ กล่าวคือ ธนาคารพาณิชย์เริ่มตระหนักในความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการให้กุ่มแก่ลูกค้ำขนาดใหญ่จำนวนไม่กีราย ดังนั้น ในระยะหลังๆ ธนาคารพาณิชย์จึงมีแนวโน้มที่จะกระจายสินเชื่อไปให้แก่ลูกค้ำรายย่อยมากขึ้น และกระจายออกไปในสาขารัฐกิจต่างๆ มากขึ้น การขยายสาขาของธนาคารพาณิชย์ จึงเป็นผลมาจากทั้งนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย และการปรับตัวภายในของธนาคารพาณิชย์เอง

ธนาคารพาณิชย์ยังมีนโยบายให้แต่ละสาขาส่งเงินตัวเองได้ หรือเป็น profit center ด้วย และมีการนำไปปฏิบัติกับสาขานาคารเป็นจำนวนมากแล้วในขณะนี้ ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 87 ของสาขานาคารในต่างจังหวัด ใช้นโยบายการเลี้ยงตัวเองอยู่ในปัจจุบัน และสัดส่วนของสาขานาคารในเขตอำเภอเมือง และอำเภอรอบนอกที่ใช้นโยบายการเลี้ยงตัวเองต่อจำนวนสาขานาคารทั้งหมดก็ไม่แตกต่างกัน คือเท่ากับประมาณร้อยละ 87 ในเขตอำเภอทั้งสองประเภท (ตารางที่ 4.50) ผู้จัดการธนาคารระบุว่า นโยบายการเลี้ยงตัวเองนี้มีผลผลักดันให้มีการปล่อยสินเชื่อในท้องถิ่นมากขึ้น เพราะถ้าระดมเงินออม และส่งเงินเข้าสำนักงานใหญ่แล้วจะเลี้ยงตัวเองไม่รอด

ในปัจจุบันผู้จัดการสาขานาคารไม่ว่าจะเป็นสาขาในอำเภอรอบนอก หรือมีขนาดเล็กแค่ไหนก็ตาม จะได้รับอำนาจจากสำนักงานใหญ่ของธนาคารให้อนุมัติวงเงินกู้ได้จำนวนหนึ่ง วงเงินที่ผู้จัดการสาขานาคารได้รับอำนาจให้อนุมัติได้นี้ จะแตกต่างกันออกไประหว่างธนาคาร และแม้แต่ในธนาคารเดียวกัน วงเงินที่ผู้จัดการสาขาจะอนุมัติได้ก็จะแตกต่างกันไปตามขนาดของสาขา ประสิทธิภาพ ช่วงเวลาของการเป็นผู้จัดการ และผลงานของผู้จัดการในอดีต เป็นต้น วงเงินที่ผู้จัดการสาขาจะอนุมัติได้ของผู้จัดการแต่ละคนจะไม่เท่ากัน ผลการสำรวจพบว่า ประมาณร้อยละ 50 ของสาขานาคารทั้งหมด ผู้จัดการสาขาสามารถอนุมัติวงเงินกู้ได้ไม่เกิน 300,000 บาท หรือประมาณร้อยละ 75 ของสาขานาคารทั้งหมด ผู้จัดการสาขาสามารถอนุมัติวงเงินกู้ได้ไม่เกิน 500,000 บาท (ตารางที่ 4.51) นอกจากนี้ การสำรวจยังพบว่า วงเงินที่ผู้จัดการสาขานาคาร ในเขตอำเภอรอบนอกสามารถอนุมัติได้ โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนน้อยกว่าวงเงินที่ผู้จัดการสาขา ในเขตอำเภอเมืองสามารถอนุมัติได้ กล่าวคือประมาณร้อยละ 60 ของสาขานาคารในเขตอำเภอรอบนอก ผู้จัดการสาขานาคารสามารถอนุมัติวงเงินได้ไม่เกิน 300,000 บาท แต่สำหรับสาขานาคารในเขตอำเภอเมืองประมาณร้อยละ 65 ของสาขานาคารทั้งหมด ผู้จัดการสาขาสามารถอนุมัติวงเงินได้ในช่วง 300,000 - 1,000,000 บาท อำนาจในการอนุมัติวงเงินนี้สอดคล้องกับโครงสร้างของธนาคาร เพราะส่วนมากสาขานาคารในเขตอำเภอเมืองมีขนาดใหญ่กว่าสาขานาคารในเขตอำเภอรอบนอก

การกำหนดวงเงินที่ผู้จัดการสาขาสามารถอนุมัติได้ หมายถึงว่าถ้าวงเงินขอกู้มากกว่าวงเงินที่ผู้จัดการสาขาสามารถจะอนุมัติได้ สาขาก็จะต้องส่งคำขอกู้ให้แก่ผู้มีอำนาจสูงขึ้นไปพิจารณาอนุมัติตามลำดับชั้น การสำรวจพบว่าวงเงินที่ผู้จัดการสาขาสามารถอนุมัติได้นั้นค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับวงเงินขอกู้ของแต่ละสาขา ทั้งนี้ เพราะมีเพียงประมาณร้อยละ 13 ของจำนวนสาขาทั้งหมดเท่านั้น ที่ผู้จัดการสาขาสามารถอนุมัติได้ โดยไม่ต้องส่งคำขอกู้ให้ผู้มีอำนาจสูงกว่าพิจารณาอนุมัติ หรืออีกนัยหนึ่ง มีจำนวนสาขานาคารถึงร้อยละ 87 ของจำนวนสาขานาคารทั้ง

หมดที่มีคำขอกู้จำนวนหนึ่ง ที่มีวงเงินเกินกว่าอำนาจของผู้จัดการที่จะอนุมัติได้ (ตารางที่ 4.52) และสัดส่วนของสาขาในเขตอำเภอเมือง ที่ต้องส่งคำขอกู้ให้ผู้มีอำนาจสูงกว่าอนุมัติสูงกว่าสัดส่วนของสาขาในเขตอำเภอรอบนอก ในจำนวนสาขานาคารทั้งหมดมีร้อยละ 46 ที่ต้องส่งไม่เกินร้อยละ 30 ของคำขอกู้ ให้ผู้มีอำนาจสูงกว่าผู้จัดการสาขาเพื่อพิจารณา

โครงสร้างการบริหารงานของธนาคาร

ในเรื่องโครงสร้างการบริหารงานของธนาคารนั้น ถึงแม้ธนาคารที่มีขนาดใหญ่ มีการแบ่งส่วนงานที่สลับซับซ้อนมากกว่าธนาคารที่มีขนาดเล็ก แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า เวลาในการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารขนาดใหญ่ จะยาวนานกว่าธนาคารขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะธนาคารขนาดใหญ่มีการกระจายอำนาจให้แก่ฝ่าย (ภาค) เขต และสาขามากขึ้น วงเงินกู้ที่สามารถอนุมัติได้ของสาขา เขต (ภาค) หรือฝ่ายของธนาคารขนาดใหญ่ จะมากกว่าของธนาคารขนาดเล็ก วงเงินกู้จำนวนหนึ่งถ้าหากขอกู้กับธนาคารขนาดเล็ก อาจต้องส่งเพื่อขออนุมัติถึงระดับฝ่ายหรือสูงกว่าในธนาคารขนาดเล็ก ถ้าหากขอกู้กับธนาคารขนาดใหญ่ อำนาจการอนุมัติอาจหยุดเพียงแค่ระดับสาขาหรือเขตเท่านั้น

จากการสังเกต พบว่า ธนาคารขนาดใหญ่มีการกระจายอำนาจในการอนุมัติเงินกู้แก่สาขา และเขตมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะธนาคารขนาดใหญ่มีระบบการพัฒนาศักยภาพที่ดีกว่า ทำมานานกว่า มีระบบการตรวจสอบควบคุมภายในดีกว่า

จำนวนเจ้าหน้าที่สินเชื่อในแต่ละสาขา แตกต่างกันไปตามปริมาณงานสินเชื่อ ของแต่ละสาขา ปริมาณงานสินเชื่อมีความสัมพันธ์กับจำนวนบัญชีสินเชื่อมากกว่าปริมาณเงินกู้ กล่าวคือ สาขาใดที่ให้สินเชื่อรายบุคคลมาก อาจมีงานที่ต้องทำมากกว่าสาขาที่ให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมมาก ทั้งนี้เพราะจำนวนเงินกู้ต่อ 1 บัญชีของลูกค้ารายบุคคลมักต่ำกว่าจำนวนเงินกู้ต่อหนึ่งบัญชีของลูกค้าที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้น สาขาใดที่ปล่อยเงินกู้รายย่อยมากจะมีเจ้าหน้าที่สินเชื่อมากกว่า

เมื่อพิจารณาตามขนาดของธนาคาร พบว่าโดยทั่วไปธนาคารใหญ่มีเจ้าหน้าที่สินเชื่อต่อสาขามากกว่าธนาคารขนาดเล็ก ทั้งนี้ นอกจากจำนวนลูกค้าและปริมาณเงินกู้ที่ขอผ่านสาขาของธนาคารขนาดใหญ่จะมากกว่าของสาขา ของธนาคารขนาดเล็กแล้ว สาขานาคารขนาดใหญ่ยังสามารถพิจารณาอนุมัติเงินกู้ได้ในวงเงินที่มากกว่า การพิจารณาวิเคราะห์สินเชื่อของสาขานาคารขนาดใหญ่จึงมากกว่าตามไปด้วย สาขานาคารขนาดใหญ่โดยเฉลี่ยจะมีเจ้าหน้าที่สินเชื่อตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ในขณะที่สาขานาคารขนาดเล็ก โดยเฉลี่ยจะมีเจ้าหน้าที่สินเชื่อ 1-2 คนขึ้นไป

ความสามารถในการวิเคราะห์เงินกู้ ในลักษณะที่เป็นโครงการขึ้นรายละเอียด หรือ การวิเคราะห์เงินกู้แบบ Project lending ซึ่งต้องวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านการผลิต เทคนิค การตลาด การเงินมีการทำงานบลูลวงหน้า งบกำไรขาดทุนลวงหน้า งบกระแสเงินสดลวงหน้าของสาขาศาสนาการขนาดใหญ่ มีมากกว่าของสาขาศาสนาการขนาดเล็ก เมื่อมีโครงการขอเงินจำนวนมาก สาขาศาสนาการขนาดใหญ่บางแห่งมีเจ้าหน้าที่ที่จะวิเคราะห์ได้ หรือมีฉะนั้นเจ้าหน้าที่ในระดับเขต พอมจะให้ความช่วยเหลือได้ ในขณะที่วงเงินกู้จำนวนเท่าๆกับถ้าไปขอกู้ธนาคารขนาดเล็ก อาจต้องส่งเรื่องเข้าสำนักงานใหญ่ ให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานใหญ่ช่วยในการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นการวิเคราะห์ที่ไม่ซับซ้อนมากนัก เช่น การวิเคราะห์ 5 c's และวงเงินขอเงินจำนวนไม่มาก เจ้าหน้าที่สินเชื่อและตัวผู้จัดการสาขาศาสนาการไม่ว่าขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก มีขีดความสามารถที่จะทำได้

การพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่สินเชื่อและบุคลากรอื่นๆ ของธนาคาร ธนาคารขนาดใหญ่ให้ความสำคัญ มีการตื่นตัวและให้การฝึกอบรมแก่พนักงาน ของธนาคารมานานกว่าธนาคารขนาดเล็กนานพอสมควร ธนาคารขนาดเล็กบางธนาคารเมื่อเริ่มจะให้การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของธนาคารอย่างมีระบบเมื่อประมาณ 1-2 ปีที่ผ่านมา การให้การอบรมแก่เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะทำงานอย่างมีระบบ ธนาคารจะทำประวัติของเจ้าหน้าที่แต่ละคน และจะมีการจัดเตรียมว่าในระยะใด เจ้าหน้าที่สินเชื่อคนใดหรือระดับใด ควรจะเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องอะไร ธนาคารขนาดใหญ่ที่มีเจ้าหน้าที่มาก การได้รับการฝึกอบรมก็เป็นช่องทางที่จะได้รับการพิจารณา ให้ทำงานในระดับที่สูงขึ้นด้วย ดังนั้น พนักงานอาจต้องสอบแข่งขันกันเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีการใช้วิทยากรทั้งจากภายในธนาคารเอง และภายนอกธนาคาร ตัวอย่าง เช่น ถ้าเป็นการฝึกทางด้านวิธปฏิบัติต่างๆ ก็ใช้วิทยากรภายในหรือเจ้าหน้าที่ที่เชี่ยวชาญมีประสบการณ์มากของธนาคารเป็นผู้ให้การอบรม แต่ถ้าเป็นเรื่องวิทยาการใหม่ๆ ก็อาจจะใช้อาจารย์จากมหาวิทยาลัย เป็นต้น ในเรื่องการใช้วิทยากรจากสมาคมธนาคาร ส่วนมากธนาคารขนาดใหญ่จะเป็นผู้ให้บริการ คือ เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของธนาคารขนาดใหญ่ จะไปเป็นวิทยากรให้แก่สมาคมธนาคาร

การฝึกอบรมของสมาคมธนาคาร เป็นการให้การฝึกอบรมแก่บุคลากร ในระดับผู้จัดการสาขา หรือผู้อำนวยการเขต การฝึกอบรมของสมาคมจะเป็นประโยชน์กับธนาคารขนาดเล็กมากกว่าธนาคารขนาดใหญ่ เพราะธนาคารขนาดใหญ่โดยปกติ ก็ให้การอบรมกับผู้จัดการสาขา หรือผู้อำนวยการเขตอยู่แล้วในบางวิชา บางเรื่อง การส่งเข้ารับการฝึกอบรม กับสมาคมธนาคารถ้าเจอกับวิทยากรที่ไปจากธนาคาร และสอนในเรื่องเดิมก็จะไม่มีอะไรดีขึ้น แต่อาจได้ประโยชน์

สำหรับวิชาที่ยังไม่เคยอบรมจากภายในธนาคารมาก่อนหรือเคยได้รับอบรมแล้ว แต่เปลี่ยนวิทยากรใหม่ นอกจากนี้ ประโยชน์ที่ได้รับนอกเหนือจากการฝึกอบรม คือ การได้รู้จักกับเพื่อนจากธนาคารอื่นๆ มากขึ้น ซึ่งอาจเป็นประโยชน์สำหรับการทำงาน การติดต่อพึ่งพาอาศัยกันในอนาคต

4.3.2 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์

ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ โดยทั่วไปมีขั้นตอนเหมือนกับกรณีของสาขานิติศาสตร์พาณิชย์ แต่การพิจารณาในเรื่องวงเงิน และการค้ำประกัน ค่อนข้างจะยืดหยุ่นกว่าสาขานิติศาสตร์ คือวงเงินอาจจะได้มากกว่า (จากหลักทรัพย์ค้ำประกันมูลค่าเท่ากัน) หรือถ้าวงเงินเท่ากันก็อาจจะใช้การค้ำประกันที่มีมูลค่าต่ำกว่า หรืออาจใช้การค้ำประกันที่ความมั่นคงน้อยกว่า เช่น ไม่ใช่ที่ดิน หรืออาคาร เป็นต้น นอกจากนี้ ในกรณีของการเข้าซื้อ บริษัทเงินทุน และหลักทรัพย์อาจจะขอให้ผู้กู้ ทำประกันภัยสินทรัพย์ที่เข้าซื้อ โดยกำหนดให้บริษัทเป็นผู้ได้รับสินไหมทดแทนในกรณีที่เกิดความเสียหาย และผู้กู้เป็นผู้จ่ายเบี้ยประกันอีกด้วยเช่นกัน

4.3.3 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

4.3.3.1 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ก) สินเชื่อทั่วไป

การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของบริษัทฯ มีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้คือ

1. การพิจารณาคำขอกู้
2. การเตรียมโครงการ
3. การวิเคราะห์โครงการโดยละเอียด
4. การทำข้อตกลง
5. คณะกรรมการพิจารณาการลงทุน และการอนุมัติ
6. การควบคุมและติดตามโครงการ

การพิจารณาคำขอกู้ เริ่มจากการมาติดต่อของลูกค้า ซึ่งลูกค้าอาจมาติดต่อที่สำนักงานโดยตรง (walk in) หรือการที่เจ้าหน้าที่ของบริษัทฯ ออกไปประชาสัมพันธ์งานของบริษัทฯ ทำความรู้จักกับผู้ประกอบการ และชักชวนให้ผู้ประกอบการที่สนใจมาใช้บริการของบริษัทฯ การติดต่อของลูกค้า สามารถติดต่อได้ทั้งที่สำนักงานใหญ่ และที่สำนักงานภาคทั้ง 6 แห่ง (ภาคตะวันออก

ออกเสียงเหนือ: นครราชสีมา และขอนแก่น ภาคเหนือ: ลำปาง และพิษณุโลก ภาคใต้: สุราษฎร์ธานี และหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา)

ฝ่ายพัฒนาธุรกิจและการตลาด เป็นผู้รับคำขอกู้และพิจารณาว่า โครงการที่ขอกู้เงินนั้น อยู่ในข่ายที่บริษัทฯ จะให้กู้ได้หรือไม่ เนื่องจากบริษัทฯ ได้กำหนดรายการประเภทอุตสาหกรรมที่บริษัทฯ ระบุการให้กู้เงินชั่วคราว และรายการดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนั้น ยังต้องพิจารณาโครงการที่ขอกู้เงินในด้านต่างๆ เป็นการเบื้องต้น เช่น ประเมินผลการใช้จ่ายเงินที่ขอกู้ ที่มาของวัตถุดิบ และนโยบายการตลาด เป็นต้น เมื่อได้พิจารณาเห็นว่าโครงการที่ยื่นขอกู้เงินอยู่ในข่ายที่บริษัทฯ จะให้ความสนับสนุนทางการเงินได้ ส่วนพิจารณาคำขอกู้จะส่งโครงการนั้น ไปยังฝ่ายโครงการเพื่อเตรียมโครงการต่อไป

การเตรียมโครงการ เจ้าหน้าที่ของบริษัทฯ ต้องพบกับผู้ประกอบการเพื่อให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องของโครงการ และช่วยให้คำแนะนำผู้ประกอบการทำรายงาน การเตรียมโครงการ ซึ่งนอกจากข้อมูลของโครงการเกี่ยวกับ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ผลตอบแทน ขนาดของเงินลงทุนการจัดหาเงินลงทุน โครงสร้างเงินลงทุน นโยบายและแนวทางดำเนินงานที่สำคัญ สินค้าและตลาดผลิตภัณฑ์ ความสามารถในการดำเนินงานด้านต่างๆ การเงินและการประเมินผล และเงื่อนไขและข้อจำกัดของโครงการ ขั้นตอนนี้เป็นเตรียมโครงการให้สมบูรณ์เพื่อจะได้ทำการวิเคราะห์ในชั้นรายละเอียดต่อไป

การวิเคราะห์โครงการโดยละเอียด เจ้าหน้าที่จะแยกโครงการที่เสนอขอกู้ว่าเป็นโครงการประเภทไหน แล้วส่งไปตามประเภทอุตสาหกรรมที่มีหน่วยงานรับผิดชอบอยู่ 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายสินเชื่อโครงการ 1 ดูแลพวกอุตสาหกรรมหนัก ฝ่ายสินเชื่อโครงการ 2 ดูแลพวกอุตสาหกรรมเกษตรและประมง ฝ่ายสินเชื่อโครงการ 3 ดูแลพวกอุตสาหกรรมบริการ ฝ่ายอุตสาหกรรมขนาดย่อม ในชั้นการวิเคราะห์อย่างละเอียดนี้ ฝ่ายสินเชื่อโครงการจะแยกวิเคราะห์ใน 3 ด้าน คือ ด้านการตลาด เป็นการศึกษาถึงปริมาณความต้องการสินค้าที่จะผลิตทั้งในปัจจุบัน และอนาคต การตั้งราคาขาย วิธีการจัดจำหน่าย ราคา และแหล่งที่มาของวัตถุดิบด้านเทคนิค เป็นการตรวจสอบกรรมวิธีการผลิต เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ใช้ตัวอาคาร โรงงานก่อสร้างอื่นๆ ความสามารถในการผลิต ต้นทุนการผลิต แผนการก่อสร้าง แผนการผลิตและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการเงิน เป็นการจัดเตรียมงบประมาณทางการเงิน เพื่อให้ในการประเมินความเป็นไปได้เชิงพาณิชย์ของโครงการ (คาดคะเนอัตราผลตอบแทนทางการเงิน) รวมทั้งความสามารถในการใช้เงินกู้ จากนั้นฝ่ายสินเชื่อโครงการจะจัดทำรายงานผลการวิเคราะห์ เสนอคณะกรรมการพิจารณาเงินลงทุน (Investment Committee) ต่อไป

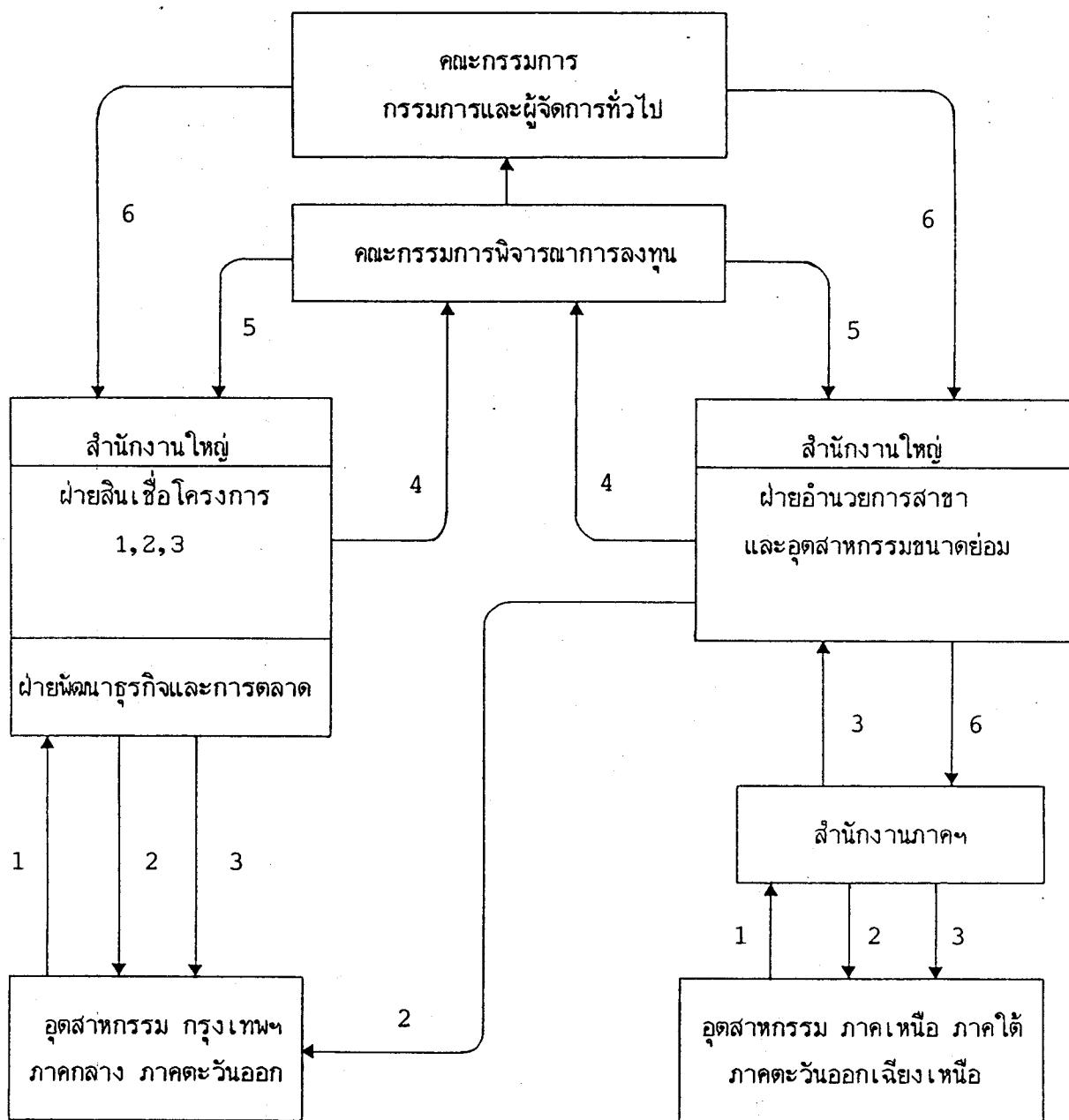
การทำข้อตกลง เมื่อบริษัทฯ ประเมินโครงการเรียบร้อยแล้ว บริษัทฯ จะกำหนดเงื่อนไขของการให้กู้ โดยจะพิจารณาถึงการอยู่รอดของกิจการ การตกลงทำในหลายๆ เรื่อง เช่น จำนวนวงเงิน การเบิกจ่าย การจ่ายเงินต้นในแต่ละปี อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น บริษัทฯ จะเชิญผู้ขอกู้มาตกลงให้เรียบร้อย ถ้าสามารถต่อรองกันได้จนเป็นที่พอใจ บริษัทฯ จะรวบรวมข้อตกลงเข้ากับโครงการที่ประเมิน แล้วนำเสนอเพื่อขออนุมัติสินเชื่อต่อไป การเจรจาข้อตกลงนี้ครอบคลุมถึง การค้าประกันด้วย ผู้ขอกู้จะต้องเสนอสิ่งที่จะใช้ในการค้าประกัน แก่บริษัทฯ หลักประกันที่บริษัทฯ รับพิจารณาได้แก่ ที่ดินที่ตั้งโรงงาน ที่ดินและทรัพย์สินอื่นๆ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างของกิจการ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิตของกิจการ หนังสือค้ำประกันของธนาคาร และอวัลต์วาล์วสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุน การใช้สิ่งค้ำประกันที่นอกเหนือจากหนังสือค้ำประกันของธนาคาร และการอวัลต์วาล์วสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุน ย่อมต้องมีการประเมินหลักทรัพย์เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งในการทำข้อตกลงด้วย นอกจากนั้น หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกันเงินกู้ของบริษัทฯ ได้จะต้องเป็นการค้ำประกันอันดับหนึ่งเท่านั้น (หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกันการกู้ยืมที่อื่นแล้วจะนำมาใช้ค้ำประกันเงินกู้ของบริษัทฯ ไม่ได้)

คณะกรรมการพิจารณาการลงทุนและการอนุมัติ คณะกรรมการพิจารณาการลงทุนประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของบริษัทฯ เมื่อฝ่ายโครงการได้วิเคราะห์โครงการโดยละเอียดแล้ว จะจัดทำรายงานวิเคราะห์โครงการ เสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาการลงทุนเพื่อพิจารณา เมื่อพิจารณาแล้วก็จะเสนอโครงการดังกล่าว ต่อกรรมการผู้จัดการทั่วไปเพื่อพิจารณาอนุมัติ ถ้าหากเป็นโครงการลงทุนที่ใหญ่มาก ก็จะเสนอผลการพิจารณา ของคณะกรรมการพิจารณาการลงทุน พร้อมด้วยข้อเสนอความเห็นของฝ่ายจัดการบริษัทฯ ต่อคณะกรรมการบริษัทฯ เพื่อพิจารณาอนุมัติ

การควบคุมและติดตามโครงการ ถ้าโครงการเงินกู้ได้รับพิจารณาอนุมัติ บริษัทฯ ก็จะแจ้งให้ผู้ประกอบการเจ้าของโครงการทราบ เพื่อจัดทำสัญญาต่างๆ รวมถึงการค้าประกัน การเบิกจ่ายบริษัทฯ จะให้เบิกจ่ายเป็นงวดๆ ตามปริมาณงานที่เสร็จ หลังจากขั้นตอนการเบิกจ่ายก็เป็นการติดตามให้ชำระหนี้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ตามปกติจะกำหนดให้มีระยะเวลาปลอดเงินต้นระยะหนึ่งให้ชำระเฉพาะดอกเบี้ย เมื่อพ้นระยะปลอดหนี้ การชำระคืนจะทำเป็นงวดๆ ตามที่กำหนด เช่น สำหรับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ กำหนดให้ชำระต้นทุก 6 เดือน และชำระดอกเบี้ยทุก 3 เดือน สำหรับอุตสาหกรรมขนาดเล็กกำหนดให้ชำระเงินต้นทุก 3 เดือน และชำระดอกเบี้ยทุกเดือน เป็นต้น แผนผัง การอนุมัติโครงการสินเชื่อของบริษัทฯ เป็นดังรูปที่ 4.2

การให้เงินกู้ของบริษัทฯ เน้นการให้เงินกู้ระยะยาว และเน้นการให้กู้ตามโครงการ (Project Financing) คือ โครงการที่จะได้รับเงินกู้จะต้องผ่านการวิเคราะห์โครงการใน

รูปที่ 4.2 ขั้นตอนการอนุมัติโครงการสินเชื่อของบริษัทฯ

- 1 ยื่นคำขอกู้
- 2 วิเคราะห์โครงการ
- 3 พิจารณาข้อตกลงผลการพิจารณาและอนุมัติเบื้องต้น
- 4 เสนอรายงานผลการวิเคราะห์โครงการและข้อตกลง
- 5 แจ้งผลการอนุมัติขั้นสุดท้าย
- 6 แจ้งผลให้ผู้ประกอบการทราบ ทำสัญญา และติดตาม

ด้านการตลาด ด้านเทคนิค และด้านการเงินก่อน การเน้นการให้กู้ตามโครงการทำให้เสียเวลาในการวิเคราะห์นาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับโครงการขนาดเล็กที่ต้องการเงินกู้ไม่มาก และโครงการที่ผู้ประกอบการ ไม่คุ้นกับวิทยาการการบริการสมัยใหม่ ก่อนจะเริ่มการวิเคราะห์โครงการ ต้องมีการเขียนรายงานการจัดเตรียมโครงการ ซึ่งผู้ประกอบการในชนบทส่วนมากไม่คุ้นเคย จึงเป็นภาระของเจ้าหน้าที่ของบริษัทฯ ที่ต้องช่วยเหลือให้คำแนะนำตั้งแต่เริ่มขอกู้แล้ว ดังนั้น ระยะเวลาที่ใช้ตั้งแต่เริ่มขอกู้จนถึงทราบผลการอนุมัติขั้นสุดท้ายเพื่อแจ้งให้ผู้ขอกู้ทราบจะใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 1 เดือน นอกจากขั้นตอนการวิเคราะห์ที่ซับซ้อนแล้ว ยังเป็นการวิเคราะห์ที่ต้องการข้อมูลมาก ดังนั้น เวลาส่วนหนึ่งจึงเสียไปในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และหาข้อมูลอีกด้วย

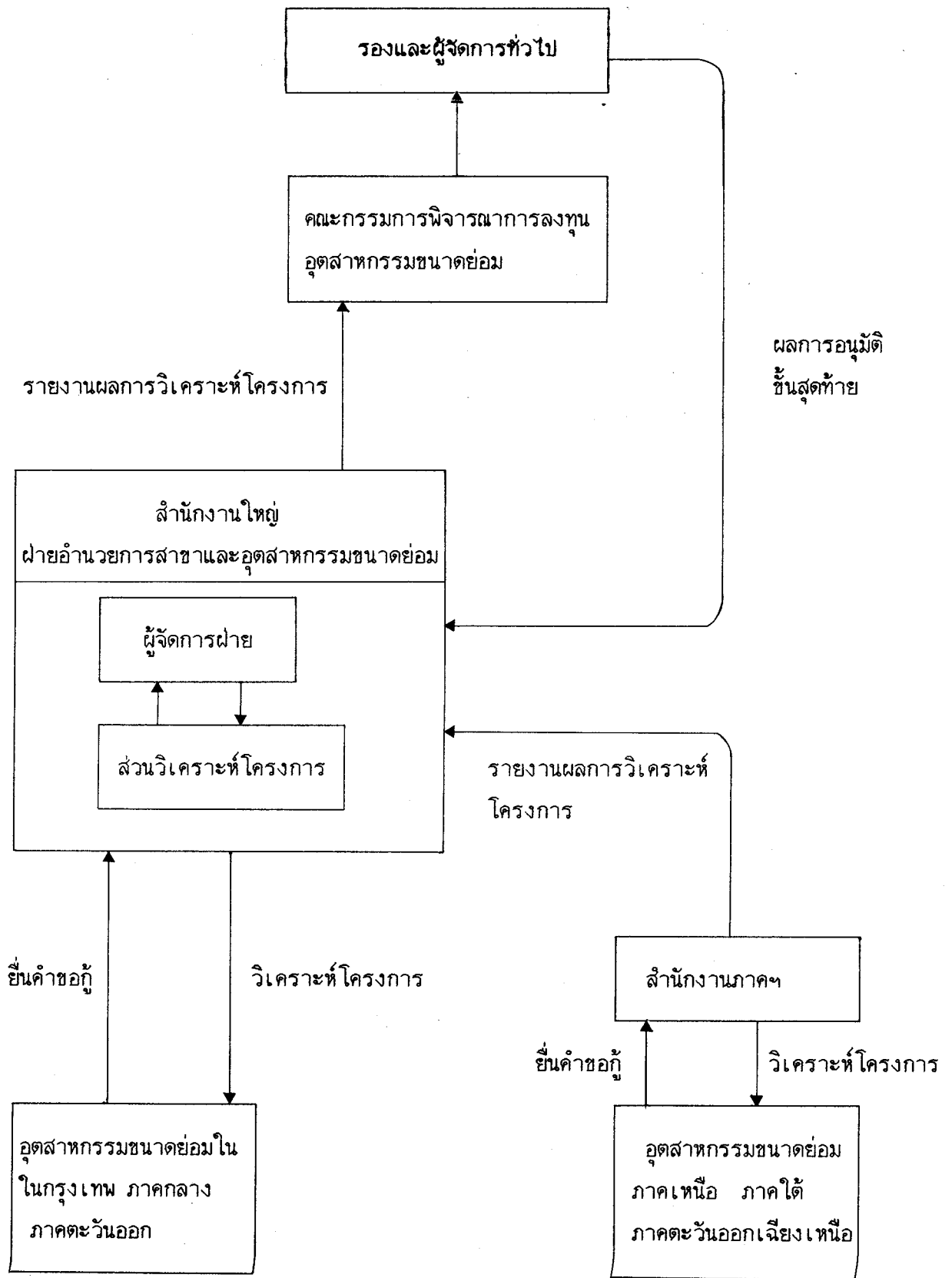
ข) ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อสำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมของบริษัทฯ

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดย่อม สามารถแจ้งความประสงค์ขอกู้เงินและยื่นคำขอกู้ได้ที่สำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานภาคต่างๆ ทั้ง 6 แห่ง สำนักงานภาคเหนือตอนบน (ลำปาง) สำนักงานภาคเหนือตอนล่าง (พิษณุโลก) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (ขอนแก่น) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (นครราชสีมา) สำนักงานภาคใต้ตอนล่าง (หาดใหญ่ สงขลา) และสำนักงานภาคใต้ตอนล่าง (สุราษฎร์ธานี) ส่วนงานในสำนักงานใหญ่ ที่รับผิดชอบงานสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม คือฝ่ายอำนวยการสาขา และอุตสาหกรรมขนาดย่อม

เมื่อได้รับคำร้องขอกู้แล้ว สำนักงานใหญ่ฝ่ายอำนวยการสาขาฯ และสำนักงานภาคฯ จะคัดเลือกคำขอกู้ และพิจารณาขั้นต้น โดยการออกไปพบผู้ประกอบการเพื่อดูความตั้งใจและความเป็นไปได้เบื้องต้น หลังจากผ่านการคัดเลือก เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการจะประเมินความเป็นไปได้ของโครงการอย่างละเอียดอีกชั้นหนึ่ง โดยพิจารณาความเป็นไปได้ทั้งด้านการตลาด เทคนิค และการเงิน เมื่อวิเคราะห์โครงการเสร็จ สำนักงานภาคฯ จะส่งรายงานผลการวิเคราะห์โครงการไปยังฝ่ายอำนวยการสาขาฯ สำนักงานใหญ่ เพื่อดำเนินการต่อไป ฝ่ายอำนวยการสาขา นอกจากจะวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการที่ส่งถึงสำนักงานใหญ่โดยตรงแล้ว ยังต้องทำการตรวจสอบรายงานผลการวิเคราะห์ที่ส่งมาจากสำนักงานภาคต่างๆ อีกด้วย หลังจากนั้น ฝ่ายอำนวยการสาขา ก็จะส่งรายงานผลการวิเคราะห์ให้คณะกรรมการพิจารณาการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม และกรรมการผู้จัดการทั่วไปพิจารณาอนุมัติต่อไป (ดูรูปที่ 4.3)

การพิจารณาอนุมัติ/ไม่อนุมัติโครงการ จะทำที่สำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น ผู้จัดการสำนักงานภาคไม่มีอำนาจในการอนุมัติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการพิจารณาอนุมัติเกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมาก และประสบการณ์ของผู้จัดการสาขายังมีไม่มาก

รูปที่ 4.3 แผนผังการอนุมัติโครงการสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

บริษัทฯ พยายามปรับปรุงให้การประเมินโครงการ สำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมง่ายขึ้น เร็วขึ้น โดยปกติการประเมินโครงการขนาดใหญ่ที่ใช้เงินลงทุนมากของบริษัท จะใช้เจ้าหน้าที่ถึง 3 คน เป็นนักวิเคราะห์การเงิน 1 คน นักวิเคราะห์การตลาด 1 คน และนักวิเคราะห์ทางเทคนิคอีก 1 คน นักวิเคราะห์เหล่านี้จะวิเคราะห์โครงการอย่างละเอียด ได้รายงานผลการวิเคราะห์หน้าๆ 1 เล่ม แต่สำหรับโครงการสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม มีการปรับปรุงโดยใช้เจ้าหน้าที่ในการวิเคราะห์ 1 คน วิเคราะห์ทั้งด้าน การเงิน การตลาด และเทคนิค รายงานผลการวิเคราะห์ก็ลดรายละเอียดลง ไปมาก หรือเป็นรายงานผลการวิเคราะห์ประมาณ 10 แผ่นกระดาษ

การวิเคราะห์โครงการของอุตสาหกรรมขนาดย่อมใช้เวลาประมาณ 1 เดือนต่อโครงการ อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินขึ้นอยู่กับจำนวนและความถูกต้องของข้อมูล ที่ผู้ประกอบการมีให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ถึงแม้ว่า บริษัทฯ ได้ปรับปรุงให้การประเมินโครงการง่ายขึ้น และถึงแม้จะมีสาขาให้บริการแก่อุตสาหกรรมในภาคต่างๆ ระยะเวลาทั้งหมดตั้งแต่ส่งคำขอกู้จนกระทั่งเบิกจ่ายเงินกู้ได้ จะใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 2-3 เดือน ซึ่งนับว่ายาวมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การกู้จากธนาคารพาณิชย์ การใช้คอมพิวเตอร์ การลดรายละเอียดของการวิเคราะห์ และการให้สำนักงานใหญ่ส่งข้อมูลให้ ก็มีมีส่วนช่วยลดระยะเวลาการวิเคราะห์ลง ถ้าจะมีการให้บริการการค้ำประกันของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมแล้ว การกู้จะต้องเสียเวลาเพิ่มอีกประมาณอย่างน้อย 2 อาทิตย์ หลังจากที่บริษัทฯ อนุมัติแล้ว

4.3.3.2 วิธีปฏิบัติในการให้สินเชื่อของ สธอ.

ก) การให้เงินกู้ของ สธอ. ร่วมกับธนาคารกรุงไทย

โครงการให้เงินกู้ของ สธอ. โดยธนาคารกรุงไทยมีสองส่วนอธิบายได้ดังนี้

- สธอ. ฝากเงินจำนวนหนึ่งไว้กับธนาคารกรุงไทย ในปีปัจจุบัน (ปี 2530) เป็นเงิน 25.5 ล้านบาท ซึ่งเป็นเงินที่กระทรวงการคลังจัดสรรมาให้ (เงินที่ได้รับจัดสรรในตอนแรกเท่ากับ 52.5 ล้านบาท)
- ธนาคารกรุงไทยจะต้องปล่อยเงินกู้ ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นจำนวนเงิน 4 เท่าของยอดเงินฝากของ สธอ. ที่ธนาคาร นั่นคือธนาคารกรุงไทยจะต้องจัดสรรเงินของธนาคารเองมาเพิ่มเติมสมทบอีก 3 เท่าของเงินฝากของ สธอ. หรือเท่ากับ 76.5 ล้านบาท

- ธนาคารกรุงไทยเป็นผู้รับคำขอกู้ ในขณะที่ สธอ. เป็นผู้คัดเลือกโครงการที่ใช้ได้ของผู้ประกอบการแต่ละคน
- สธอ. ประเมินความต้องการสินเชื่อ และความเป็นไปได้ของโครงการ ในขณะที่ธนาคารกรุงไทยประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์ที่จะใช้ค้ำประกัน
- สธอ. ทำรายงานเสนอคณะกรรมการเงินกู้เพื่อพิจารณาอนุมัติ/ไม่อนุมัติ
- เมื่อคำขอกู้ได้รับพิจารณาอนุมัติ ธนาคารกรุงไทยจะเซ็นสัญญากับผู้ประกอบการ ทำจำนองหลักทรัพย์ค้ำประกัน และจ่ายเงินกู้
- ธนาคารกรุงไทยรับชำระคืนเงินกู้ และจัดการกับเงินกู้ที่ไม่ชำระตามกำหนด
- ธนาคารกรุงไทยรายงานให้ สธอ. ทราบสถานการณ์เงินกู้คงค้างและการชำระเงินกู้

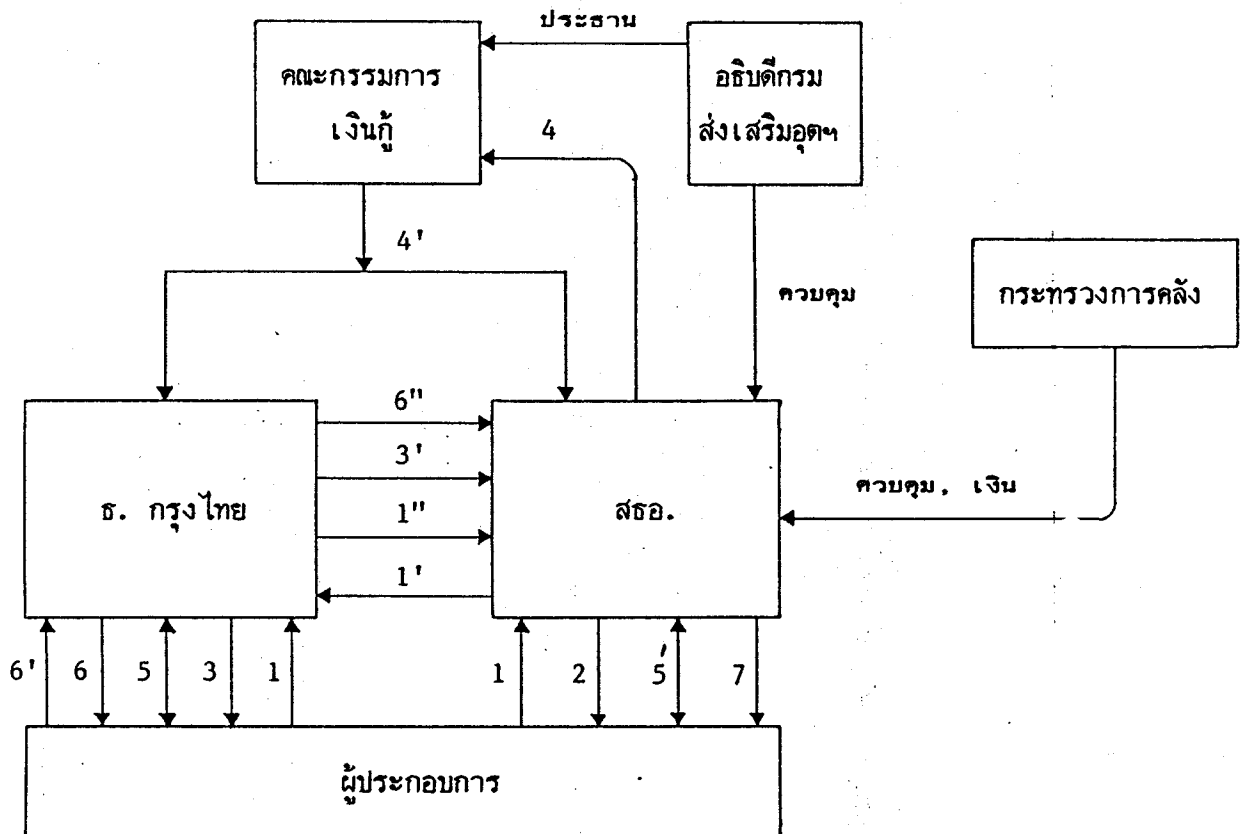
การให้สินเชื่อของ สธอ. ร่วมกับธนาคารกรุงไทย สามารถอธิบายได้โดยรูปที่ 4.4

โครงสร้างการให้เงินกู้ร่วมกันระหว่าง สธอ. และธนาคารกรุงไทย เป็นโครงสร้างที่ค่อนข้างแปลก และไม่สมเหตุสมผลนักในด้านของธนาคารกรุงไทย ตัวอย่างเช่น

- ธนาคารกรุงไทยต้องรับความเสี่ยงจากหนี้สูญแต่เพียงผู้เดียว ทั้งๆ ที่ธนาคารไม่ได้มีส่วนในการวิเคราะห์สินเชื่อ วิเคราะห์โครงการ และไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในการให้ผู้กู้แต่ละรายกู้ยืมเต็มที่
- สธอ. ไม่มีส่วนรับผิดชอบในความเสี่ยงจากหนี้สูญ แต่ สธอ. เป็นผู้วิเคราะห์สินเชื่อ วิเคราะห์โครงการเพื่อการพิจารณาอนุมัติ
- การตัดสินใจให้กู้แต่ละรายเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการเงินกู้ ที่ประกอบด้วยข้าราชการจากหน่วยราชการต่างๆ ซึ่งบางคนไม่เคยมีประสบการณ์ในการให้กู้เงินมาก่อน
- คณะกรรมการเงินกู้สามารถทำงานได้โดยปราศจากการติเตียนจากส่วนรวม ในกรณีที่เกิดการดำเนินกิจกรรมให้กู้ไม่สุจริต และอัตราการไม่ชำระคืนตามสัญญาที่สูง ทั้งที่คณะกรรมการเป็นผู้ควบคุมการทำงานและอนุมัติเงินกู้ของ สธอ.

เนื่องจากโครงสร้างการให้กู้เงินร่วมกันระหว่าง สธอ. และธนาคารกรุงไทยมีข้อบกพร่องดังกล่าว ความร่วมมือจากด้านธนาคารกรุงไทยจึงไม่ดีเท่าที่ควร สธอ. ก็พยายามดิ้นรนและในระยะหลังๆ จึงเริ่มให้เงินกู้โดยตรงเองมากขึ้น

รูปที่ 4.4 การให้สินเชื่อของ สธอ. ร่วมกับธนาคารกรุงไทย

- 1) คือการยื่นคำร้องขอกู้ ซึ่งยื่นได้ทั้งที่ สธอ. โดยตรง หรือผ่านทางธนาคารกรุงไทย ถ้ายื่นที่ สธอ. สธอ.ก็ต้องแจ้งให้ธนาคารกรุงไทยทราบ 1' ถ้ายื่นที่ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงไทยจะส่งคำร้องขอกู้ต่อไปให้ สธอ. 1"
- 2) เป็นการออกไปพบผู้ประกอบการเพื่อวิเคราะห์สินเชื่อ และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ
- 3) ธนาคารกรุงไทย จะออกไปประเมินหลักทรัพย์ค้ำประกันของผู้ประกอบการที่ผ่านการวิเคราะห์ในขั้นที่ 2 มา หลังจากนั้นจะส่งผลการวิเคราะห์หลักทรัพย์ไปให้ สธอ. 3'
- 4) การอนุมัติสินเชื่อ เป็นการเสนอรายงานให้แก่คณะกรรมการสินเชื่อ เพื่อพิจารณาอนุมัติ เมื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติจะแจ้งผลให้ธนาคารกรุงไทย และ สธอ. ทราบ 4'
- 5) เป็นการทำสัญญาเงินกู้กับธนาคารกรุงไทย หลังจากที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการสินเชื่อแล้ว ส่วนที่ สธอ. จะเป็นการทำสัญญาข้อตกลงการใช้สินเชื่อ 5'
- 6) คือการเบิกเงิน (สินเชื่อ) จากธนาคาร 6' คือการชำระคืนเงินกู้ (รวมถึงการจัดการเงินกู้ที่ไม่ชำระคืนตามสัญญา) 6" เป็นการที่ธนาคารกรุงไทยรายงานการชำระคืนเงินกู้ให้ สธอ. ทราบ
- 7) คือการออกไปติดตามการใช้เงินกู้และให้คำแนะนำของ สธอ.

อุปสรรคที่สำคัญอีกประการ ที่ขัดขวางการให้เงินกู้ร่วมกันระหว่าง สธอ. กับธนาคารกรุงไทย คือ การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ต่ำ ตามมติของคณะรัฐมนตรีปี 2524 กำหนดให้ สธอ. คิดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ ในอัตราต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 2 การที่คิดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ได้ต่ำนี้ จึงไม่เป็นการจูงใจให้ธนาคารกรุงไทย ปลอมเงินกู้มากกว่าจำนวนเงินที่ สธอ. ฝากไว้กับธนาคาร นั่นคือ ถ้าให้กู้เกินกว่าจำนวนดังกล่าว ธนาคารก็หมดโอกาสจะใช้เงินของธนาคารให้กู้โดยได้รับช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า หรืออีกนัยหนึ่ง ถ้าธนาคารให้เงินกู้โดยไม่ผ่านโครงการร่วมกับ สธอ. ธนาคารจะได้รับช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า

ข) การให้กู้โดยตรงของ สธอ.

การให้กู้โดยตรง เกิดจากข้อบกพร่องที่เรียนรู้จากการร่วมกันให้กู้กับธนาคารกรุงไทย และหลังจากที่พนักงานของ สธอ. มีความรู้และประสบการณ์ในการให้กู้มากขึ้น ที่นอกเหนือไปจากการวิเคราะห์สินเชื่อ วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ เช่น การจ้างองหลักทรัพย์ ค้ำประกัน การจัดการการชำระคืนเงินกู้ เป็นต้น

การให้กู้โดยตรงเริ่มต้นในปี 2521 ตามโครงการนี้ สธอ. จะต้องรับผิดชอบจากสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือจากที่ปลอมเงินกู้ไปแล้ว หรือต้องเสี่ยง หรือรับผิดชอบกับหนี้สูญที่จะเกิดขึ้นเอง อย่างไรก็ตาม อำนาจในการอนุมัติเงินกู้ก็ยังจำกัดอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้เพราะอำนาจการอนุมัติยังคงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการเงินกู้เหมือนเดิม

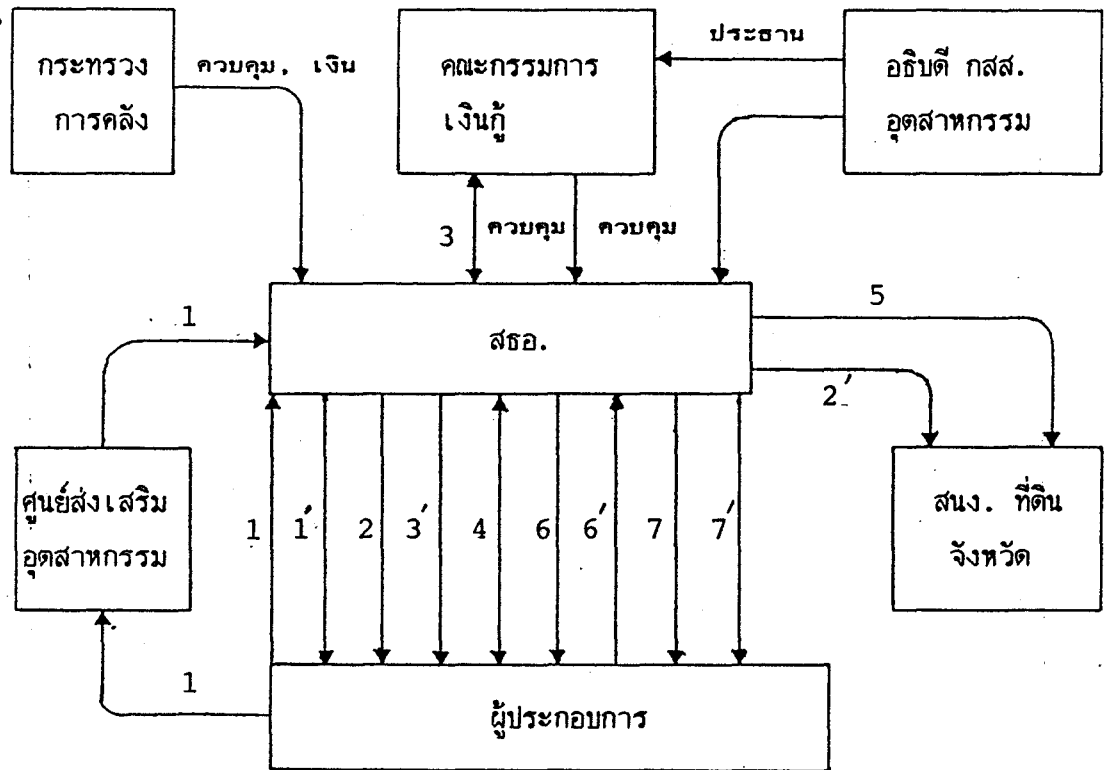
เงินที่นำมาปล่อยให้กู้ ก็คือเงินที่ฝากไว้กับธนาคารกรุงไทยนั่นเอง ดังนั้น เงินฝากที่ธนาคารกรุงไทยจะลดลงเรื่อยๆ ถ้าขนาดการให้กู้โดยตรงของ สธอ. เพิ่มขึ้น

ผลที่เกิดขึ้นกับ สธอ. อีกประการคือ รายได้ดอกเบี้ยจากเงินฝากกับธนาคารกรุงไทยจะลดลง แต่ สธอ. จะมีรายได้เพิ่มมาจากการปลอมเงินกู้ ซึ่งเป็นการบังคับทางอ้อมให้ สธอ. ระมัดระวัง รอบคอบ ในการพิจารณาให้กู้มากขึ้น เพราะถ้ามีหนี้ มีปัญหา หรือหนี้สูญมาก เป็นต้น และดอกเบี้ยซึ่งเป็นรายได้ ที่จะนำมาจ่ายให้แก่พนักงานก็จะหายไปด้วย

การให้สินเชื่อของ สธอ. แก่ผู้ประกอบการโดยตรง สามารถอธิบายได้โดยรูปที่ 4.5

จะเห็นได้ว่าการให้กู้โดยตรงนี้ง่ายกว่า มีขั้นตอนน้อยกว่า ซึ่งเป็นผลดีแก่ผู้ประกอบการที่มาติดต่อขอกู้เงิน ช่วงเวลาในการอนุมัติก็ลดลงด้วย

รูปที่ 4.5 การให้สินเชื่อโดยตรงของ สธอ.

1) การยื่นคำร้องขอกู้ สามารถยื่นได้โดยตรงที่สำนักงานของ สธอ. หรือผ่านศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ 1 เมื่อ สธอ. รับพิจารณาคำร้องขอกู้ก็จะแจ้งให้ผู้ประกอบการทราบ 1'

2) การวิเคราะห์สินเชื่อและประเมินโครงการ สธอ. จะออกไปเยี่ยมโรงงาน พบผู้ประกอบการ ขอข้อมูล เพื่อวิเคราะห์สินเชื่อ และประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ 2 พร้อมกันนี้ สธอ. จะติดต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดเพื่อให้ประเมินราคาที่ดินที่จะใช้เป็นหลักประกันค่าประกัน 2'

3) การอนุมัติเงินกู้ ทำรายงานเสนอคณะกรรมการเงินกู้เพื่ออนุมัติ 3 ทำรายงานแจ้งผลการอนุมัติ/ไม่อนุมัติให้ผู้ประกอบการที่ขอกู้ทราบ 3'

4) การทำสัญญาเงินกู้และทำสัญญาจำนอง 4 เป็นการทำสัญญาระหว่างผู้จัดการ สธอ. และผู้ประกอบการ

5) ทำการจำนองหลักประกันที่สำนักงานที่ดิน 5

6) การเบิกจ่ายเงินกู้ของผู้ประกอบการ 6 และการชำระคืนเงินกู้ 6'

7) การติดตามและให้คำแนะนำ 7 คือติดตามการใช้เงินกู้ และความก้าวหน้าของโครงการ และ 7' คือการติดตามเงินกู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด

4.3.3.3 วิธีปฏิบัติในการค้าประกันและจ่ายเงินค้ำประกันของ กสย.

ก) การค้ำประกัน

วงเงินประกัน กสย. กำหนดจากสินเชื่อเฉพาะส่วนที่ขาดหลักประกัน โดย กสย. จะค้ำประกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของสินเชื่อเฉพาะส่วนที่ขาดหลักประกัน ถ้าเป็นอุตสาหกรรมประเภทที่รัฐบาลมีนโยบายให้การส่งเสริม กสย. อาจค้ำประกันเต็มร้อยละ 100 ของสินเชื่อเฉพาะส่วนที่ขาดหลักประกันก็ได้ การกำหนดวงเงินสินเชื่อส่วนที่ขาดหลักประกัน กำหนดโดยธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทฯ นั่นคือ ธนาคารพาณิชย์จะเป็นผู้วิเคราะห์วงเงินสินเชื่อ ประเมินมูลค่าหลักประกัน และแจ้งจำนวนสินเชื่อที่ขาดหลักประกันเองทั้งหมด ซึ่ง กสย. จะยอมรับการประเมินของธนาคารพาณิชย์และ/หรือ บริษัทฯ โดยอัตโนมัติ

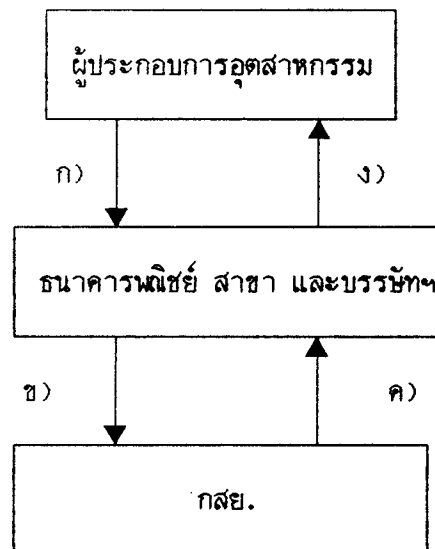
ค่าธรรมเนียมค้ำประกัน กสย. คิดค่าธรรมเนียมค้ำประกันร้อยละ 1.5 ต่อปี โดยคิดจากวงเงินที่ กสย. ค้ำประกัน ค่าธรรมเนียมนี้ผู้กู้จะต้องจ่ายล่วงหน้าเมื่อเริ่มเบิกเงินกู้ อย่างไรก็ตาม ภาระค่าธรรมเนียมของผู้กู้จะลดลงเมื่อผู้กู้เริ่มชำระคืนเงินกู้ เพราะสินเชื่อส่วนที่ขาดหลักประกันย่อมลดลงด้วย

ขั้นตอนการพิจารณาค้ำประกัน

ขั้นตอนการพิจารณาค้ำประกัน (ดูรูปที่ 4.6) มีดังนี้คือ

- 1) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดย่อมติดต่อยื่นคำขอสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ (ทั้งสำนักงานใหญ่ และสาขา) และบริษัทฯ พร้อมทั้งกรอกแบบฟอร์มขอการค้ำประกันของ กสย.
- 2) ธนาคารและบริษัทฯ จะเป็นผู้ประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ คำนวณความต้องการสินเชื่อ คำนวณวงเงินสินเชื่อส่วนที่ขาดหลักประกัน ตรวจสอบแบบฟอร์มขอการค้ำประกัน และส่งแบบฟอร์มให้ กสย. ผ่านสำนักงานใหญ่
- 3) กสย. ตรวจสอบแบบฟอร์มขอการค้ำประกัน และพิจารณาอนุมัติ/ไม่อนุมัติการค้ำประกันสินเชื่อส่วนที่ขาดหลักประกัน
- 4) ธนาคารพาณิชย์ และบริษัทฯ จะอนุมัติเงินกู้ที่มีการค้ำประกันบางส่วนโดย กสย. คิดค่าธรรมเนียมค้ำประกัน และส่งค่าธรรมเนียมค้ำประกันให้กับ กสย.

รูปที่ 4.6 ขั้นตอนการพิจารณาค้าประกัน

4.4 ปัญหาในการให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมของสถาบันการเงินต่างๆ

รายงานส่วนนี้อธิบายถึง ปัญหาและข้อจำกัดในการให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ของสถาบันการเงินประเภทต่างๆ

4.4.1 ข้อคิดเห็นของธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับข้อจำกัดในการให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรม

การศึกษาของ Korada และ Kasajima กล่าวถึงข้อคิดเห็นของธนาคารพาณิชย์ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่เป็นข้อจำกัด ในการให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางคือ การขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน ในจำนวนธนาคารที่นักวิจัยสำรวจ ร้อยละ 50 ระบุปัญหาหรือข้อจำกัดนี้ ข้อจำกัดอื่นที่สำคัญรองลงไปคือ ข้อมูลการเงินของกิจการที่เสนอเพื่อประกอบการขอกู้เชื่อถือไม่ได้ ปัญหาหรือข้อจำกัดอื่นๆ ก็มีอีก แต่ไม่สำคัญมากนัก เช่น การให้กู้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางกำไรน้อย เพราะมีความเสี่ยงมากและวงเงินกู้ต่ำ ส่วนของทุนของผู้ขอกู้น้อยเกินไป มีแนวโน้มว่าจะกู้มากเกินความจำเป็น การบริหารการตลาดไม่มีเป็นต้น (ตารางที่ 4.53)

4.4.2 ปัญหาและข้อจำกัดของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (บริษัทฯ)

บริษัทฯ ไม่สามารถระดมเงินฝากจากประชาชนได้ แต่สามารถระดมทุนด้วยการเพิ่มทุน ออกพันธบัตร ออกหุ้นกู้ หรือตราสารอื่นๆ ซึ่งการระดมเงินทุนดังกล่าว ต้องขอมติจากผู้ถือหุ้น และต้องขอความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ตลาดสำหรับตราสารที่ใช้ระดมทุนยังค่อนข้างแคบ ผู้ลงทุนในตราสารของบริษัทฯ ส่วนใหญ่จึงได้แก่ สถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ และบริษัทประกันภัย นอกจากนี้ การให้สินเชื่อของบริษัทฯ ส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อระยะยาวในอัตราดอกเบี้ยคงที่ ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาวของธนาคารพาณิชย์ ทำให้การระดมทุนระยะยาวจากแหล่งภายในประเทศทำได้จำกัด บริษัทฯ จึงพึ่งแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศเป็นหลักประมาณร้อยละ 60 ของเงินทุนทั้งหมด อย่างไรก็ตาม เงินกู้จากต่างประเทศนี้ ถึงจะมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ แต่ก็มีความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนสูง ซึ่งส่งผลให้บริษัทฯ ประสบการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนทางบัญชี ณ สิ้นปี 2531 ถึง 4,830 ล้านบาท นอกจากนี้ การคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำทำให้เกิดความต้องการส่วนเกิน และบริษัทฯ อยู่ในสถานะที่จะเลือกปันส่วนสินเชื่อให้แก่กิจการต่างๆ ได้

ปัญหาการให้สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมของบริษัทฯ

1) ปัญหาของบริษัทฯ ในการให้สินเชื่อตามโครงการสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม คือ ช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ยต่ำมาก หรืออาจติดลบเลยก็ได้ การศึกษาของ Kuroda และ Kasajima พบว่าต้นทุนของเงินที่ปล่อยให้ผู้คิดได้ประมาณร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งค่อนข้างสูง ทั้งนี้ เพราะเงินช่วยเหลือ bilateral aid ที่เสียอัตราดอกเบี้ยต่ำ มีจำนวนน้อย เงินส่วนมากต้องหามาจากแหล่งเงินปกติของบริษัทฯ ต้นทุนในการบริการการให้กู้คิดเป็นประมาณร้อยละ 1.5-2.0 ของเงินให้กู้คงค้าง นอกจากนี้ บริษัทฯ จะต้องสำรองเงินอีกประมาณร้อยละ 2.0-3.0 ของเงินให้กู้คงค้างเพื่อกรณีหนี้สูญ ดังนั้น ต้นทุนในการให้กู้ยืมทั้งหมดจะเป็นประมาณร้อยละ 13.5 ถึง 15.0 ต่อปี นอกจากสาเหตุทางด้านต้นทุนแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ช่วงเหลื่อมต่ำ ก็คือการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำตามนโยบายของรัฐบาล เช่นในปี 2530 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เท่ากับร้อยละ 13 ต่อปี ดังนั้น ณ อัตราดอกเบี้ยนี้ บริษัทฯ จะขาดทุนประมาณร้อยละ 0.5 ถึง 2.0 ต่อปี

2) การให้บริการแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม ถึงบริษัทฯ แม้จะมีพฤติกรรมส่อไปในทางการให้บริการในลักษณะ project lending แต่ในความจริง การให้กู้ก็ยังคงต้องใช้การคัดค้านอยู่นั่นเอง ซึ่งก็ไม่ได้แตกต่างจากการให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ การวิเคราะห์ถึงแม้จะทำให้

ง่ายลงแต่ก็เป็นเหมือนการจำลองการวิเคราะห์โครงการขนาดใหญ่ลงมา ซึ่งก็ยังคงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากผู้ประกอบการ ไม่มี หรือมีแต่ไม่สมบูรณ์อยู่เนืองๆ ทำให้ต้องเสียเวลาในการหา และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผลคือ ทำให้เกิดความล่าช้าและมีต้นทุนในการให้บริการสูงขึ้น

3) การมีสาขาน้อย ทำให้ accessibility ของผู้ประกอบการลดลง นอกจากนั้น ยังเป็นผลให้ต้นทุนสารสนเทศเกี่ยวกับตัวผู้ประกอบการและโครงการ สูงขึ้นอย่างมากอีกด้วย การเพิ่มสำนักงานสาขา นอกจากจะทำให้ต้นทุนสารสนเทศลดลงแล้ว ยังอาจทำให้การวิเคราะห์เงินกู้โดยวิธี 5 C's (Capacity, Capital, Collateral, Character และ Condition) หรือ 5 P/s (People, Purpose, Payment, Protection, Perspective) สามารถทำได้ และอาจเน้นการวิเคราะห์โครงการโดยวิธีวิเคราะห์กระแสเงินสดที่ใช้อยู่ในปัจจุบันน้อยลง ระยะเวลาและต้นทุนในการวิเคราะห์ให้น้อย

4) อำนาจของผู้จัดการสำนักงานภาคมีจำกัด ในปัจจุบันผู้จัดการสำนักงานภาคไม่สามารถพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติโครงการได้ ซึ่งทำให้คำขอกู้ต่างๆ ต้องส่งเข้ามาในกรุงเทพฯ ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

5) การค้ำประกัน บริษัท ถือหลักว่า การนำสินทรัพย์มาค้ำประกันกับบริษัทฯ ในการกู้เงิน บริษัทฯ จะต้องมียกสิทธิ์เหนือสินทรัพย์ที่นำมาประกันเป็นอันดับแรก ซึ่งหมายถึงว่า ถ้าหากกิจการเกิดปัญหาการเงินจนต้องล้มละลายหรือเลิกกิจการ สินทรัพย์ที่ได้นำมาค้ำประกันการกู้จะต้องนำออกมาขายเพื่อชำระหนี้ เงินที่ได้จะต้องชำระให้แก่บริษัทเต็มจำนวนเสียก่อน เงินที่เหลือจึงสามารถนำไปชำระหนี้ เจ้าหนี้ที่ใช้สินทรัพย์นั้นจำนองเป็นอันดับรองๆ ลงไปได้ การกำหนดเช่นนี้ ทำให้กิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถใช้บริการเงินกู้ของบริษัทฯ ได้ เนื่องจากสินทรัพย์ที่สามารถนำมาใช้ในการค้ำประกันได้ ไปติดจำนองอยู่กับการกู้ยืมที่ทำกันไว้ก่อนแล้ว

4.4.3 ปัญหาของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (สธอ.)

ปัญหาที่จำกัดการให้บริการของ สธอ. พอสรุปได้ดังนี้คือ

1) ปัญหาการให้บริการสินเชื่อร่วมกับธนาคารกรุงไทย สาเหตุที่ธนาคารกรุงไทยไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับ สธอ. นอกจากในเรื่องที่ธนาคารไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สินเชื่อวิเคราะห์โครงการ และต้องรับผิดชอบความเสี่ยงที่เกิดจากหนี้สูญทั้งหมดแล้ว สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ย (interest margin) ในกรณีที่ธนาคารใช้เงินของ

ธนาคารเองให้กู้เองจะมากกว่ากรณีที่ใช้เงินของธนาคารปล่อยสินเชื่อร่วมกับ สธอ. ในสัดส่วน 3 ต่อ 1 กล่าวคือช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่ปล่อยร่วมกับ สธอ. จะเป็นเพียงประมาณร้อยละ 29-79 ของช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่ธนาคารให้กู้เองเท่านั้น (ไม่นับรวมปี 2523 ซึ่งมีค่าติดลบ) (Kuroda and Kasajima, 1987) ซึ่งหมายถึงว่า ถ้ายังให้กู้ร่วมกับ สธอ. มากเท่าใด ธนาคารก็จะยิ่งขาดรายได้ หรือขาดกำไรมากขึ้นเท่านั้น

หน่วย : ร้อยละ

ปี	ช่วงเหลื่อม ¹		สัดส่วนช่วงเหลื่อม
	ธนาคารให้กู้เอง	ให้กู้ร่วมกับ สธอ.	สธอ./ธนาคาร
2521	4.5	2.50	55
2522	6.0	1.75	29
2523	6.0	-0.50	-8
2524	6.0	3.25	54
2525	6.0	4.75	79
2526	4.5	3.25	72
2527	4.5	3.25	72
2528	6.5	4.75	73
2529	6.0	4.75	79

¹ จากการคำนวณของ Kuroda และ Kasajima

2) ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ สธอ. คือ การไม่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย สธอ. ไม่ได้เป็นบริษัท จำกัด ไม่ได้เป็นบริษัทฯ ไม่ได้เป็นรัฐวิสาหกิจ ไม่ได้เป็นหน่วยราชการ เป็นแค่สำนักงาน ซึ่งมีคณะกรรมการเงินกู้ซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ดังที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น เป็นผู้ควบคุมนโยบาย และการทำกิจกรรมต่างๆ

การไม่เป็นนิติบุคคล ทำให้การดำเนินงานของ สธอ. เสียเปรียบในหลายด้าน เช่น ตามระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ถือว่า สธอ. เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งทำให้ประการที่หนึ่ง สธอ. ไม่สามารถให้บริการการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินประเภทต่างๆ ของธนาคารแห่ง

ประเทศไทยได้ ถ้า สธอ. เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายที่สามารถให้บริการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญา
ใช้เงินได้ คงจะเป็นผู้ที่ให้บริการมากกว่าธนาคารพาณิชย์ ซึ่งไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าใด
ทั้งนี้เพราะสธอ. ไม่สามารถระดมเงินฝากได้ และการรับช่วงซื้อลดนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยคิด
อัตราดอกเบี้ยต่ำ ประการที่สอง ทำให้ สธอ. ไม่สามารถกู้เงินเป็นครั้งคราวจากธนาคารแห่ง
ประเทศไทย เหมือนกับที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และบรรษัทฯ เคยได้รับ

การไม่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ทำให้ สธอ. ไม่สามารถให้บริการของกองทุนประกันเงิน
เชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมด้วยเช่นกัน

การไม่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีผลกระทบต่อขวัญกำลังใจ และการทำงานของบุคลากร
ของ สธอ. ด้วยเช่นกัน บุคลากรของ สธอ. มีความไม่แน่นอนว่าอนาคตของ สธอ. เป็นอย่างไร
ไม่รู้ว่รัฐบาลจะเลิกการดำเนินงานของ สธอ. หรือไม่ หรือถ้าเปรียบไปอยู่ในรูปนิติบุคคลอย่าง
ใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่แน่ใจว่าจะถูกให้ออกจากงานหรือไม่ ถ้าอยู่ก็ไม่มีความแน่ใจว่าสภาพงานจะ
ดีขึ้นหรือเลวลง เป็นต้น มีบุคลากรจำนวนมากที่พอเป็นงานแล้วก็ลาออกไปทำงานที่อื่นๆ

3) การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง เพราะนอกจากจะไม่เป็นสิ่งจูง
ใจให้ธนาคารกรุงไทยร่วมปฏิบัติงานด้วยแล้ว ถึงแม้ในระยะหลัง สธอ. จะให้ความสนใจกับ
การให้กู้โดยตรงมากขึ้น การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ ก็จะทำให้กำไรของกิจการน้อย กำไร
สะสมเพื่อการขยายงานก็จะน้อยตามไปด้วย

4) แหล่งที่มาของเงินทุน เองเป็นปัญหา สธอ. ไม่สามารถระดมเงินออมได้ จึงต้อง
พึ่งพาเงินจำนวนจำกัดที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นครั้งคราว (เมื่อเริ่มตั้ง 50 ล้านบาท และในปี
2531 เป็น 200 ล้านบาท) และความร่วมมือของธนาคารกรุงไทย ถึงแม้ว่าจะเปิดโอกาสให้
สธอ. ระดมเงินฝากได้ การที่ให้ สธอ. คิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ ก็อาจไม่เป็นสิ่งจูงใจให้
สธอ. ร่งระดมเงินฝากก็ได้ (เหมือนกรณีของ ธกส.) เพราะช่วงเหลื่อมกำไรอาจไม่คุ้มกับต้นทุน
ในการให้กู้ยืมและความเสี่ยง

5) การให้บริการของ สธอ. แก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัดยังจำกัดอยู่มากๆ เพราะ
สธอ. ไม่มีสาขาไปต่างจังหวัด ถึงแม้ สธอ. จะหาทางออกโดยให้ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมตาม
ภาคต่างๆ ช่วยให้คำขอู้และให้คำแนะนำในการกรอกคำขอู้ ซึ่งก็ทำได้เท่านั้น งานที่นอกเหนือ
จากนั้น สธอ. จะต้องทำเองทั้งหมด งบประมาณในแต่ละปีก็จำกัดจากดอกเบี้ยรับของเงินที่ฝาก
ไว้กับธนาคารกรุงไทย รายได้ดอกเบี้ยรับจากการให้กู้โดยตรงยังประกอบเป็นสัดส่วนที่ไม่มาก
ที่สำคัญก็คือ รายได้เกือบทั้งหมดถูกจ่ายเป็นค่าจ้างและเงินเดือนบุคลากร เงินรายได้ก็นำไปจ่าย

เป็นค่าใช้จ่ายผันแปร เพื่อไปให้บริการในต่างจังหวัด หรือเพื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการ มีน้อยมาก ตัวอย่างเช่น ในปี 2529 ร้อยละ 92 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นค่าใช้จ่ายคงที่เพื่อเงินเดือน เงินพิเศษ ค่าใช้จ่ายในการบริการ และค่าใช้จ่ายในการจัดหาสินทรัพย์ถาวร (Kuroda และ Kasajima, 1987) การไม่มีสาขาให้บริการไปต่างจังหวัด จะทำให้ต้นทุนสารสนเทศแก่การให้บริการอุตสาหกรรมขนาดเล็กนานาประเภท จากสำนักงานในกรุงเทพฯ สูงมาก การเร่งขยายบริการแก่กิจการในต่างจังหวัด จะทำให้ต้นทุนการให้กู้และความเสี่ยงจากหนี้สูงเกินไปเกินกว่ารายได้ดอกเบี้ยรับที่เพิ่มขึ้น ความมั่นคงของ สธอ. จะถูกกระทบด้วย

6) การให้บริการของ สธอ. ยังไม่มีประสิทธิภาพ ระยะเวลาตั้งแต่ยื่นคำร้องจนถึงเปิดจ่ายเงิน จะใช้เวลา 142 วัน หรือเกือบ 5 เดือน ในกรณีการให้กู้โดยตรง และ 189 วัน หรือมากกว่า 6 เดือน สำหรับกรณีการให้กู้ร่วมกับธนาคารกรุงไทย ความล่าช้านี้มีสาเหตุจากหลายๆ ประการที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น และรวมถึงขีดความสามารถของบุคลากรของ สธอ. เองด้วย

4.4.4 ปัญหาและข้อจำกัดของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (กสย.)

1) ขนาดการดำเนินงานยังต่ำกว่าจุดคุ้มทุน กล่าวคือรายได้จากค่าธรรมเนียมค้ำประกันยังต่ำกว่าค่าใช้จ่ายของกองทุนฯ มาก (ดูรายละเอียดค่าใช้จ่ายในตารางแสดงงบกำไร ขาดทุนของกองทุนในภาคผนวก) กองทุนควรขยายการให้บริการจนถึงระดับที่ อย่างน้อยรายได้จากค่าธรรมเนียมค้ำประกัน มากพอที่จะจ่ายค่าใช้จ่ายทั้งหมดของกองทุนได้ ซึ่งจากระดับค่าใช้จ่ายในปี 2531 กองทุนจะต้องมีวงเงินค้ำประกันไม่ต่ำกว่า 615 ล้านบาท

2) ในสภาพปัจจุบันเจ้าหน้าที่สินเชื่อของกองทุนทำงานเต็มที่แล้ว ถ้าจะมีการขยายวงเงินค้ำประกัน จำเป็นต้องจ้างบุคลากรเพิ่ม

3) การขาดการสนับสนุน หรือการให้ความสนใจของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เพราะ กสย. ต้องดำเนินการผ่านธนาคารพาณิชย์ ถ้าธนาคารพาณิชย์ไม่ให้ความสนใจแล้ว การทำงานของ กสย. ก็จะไม่ขยายตัวเร็ว

4) การเข้าร่วมโครงการ ธนาคารพาณิชย์ต้องเสียค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการขอค้ำประกันเพิ่มขึ้นด้วย

4.4.5 ปัญหาและข้อจำกัดในการรับช่วงซื้อตัวสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

การช่วยเหลือผู้ประกอบการ ในการรับช่วงซื้อตัวสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ต้องดำเนินการผ่านธนาคารพาณิชย์ แต่ธนาคารพาณิชย์ไม่สนใจที่จะแนะนำลูกค้ารายย่อยให้มาใช้บริการ ถึงแม้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะเพิ่มส่วนเหลือจากร้อยละ 2 เป็นร้อยละ 3 ในปี 2528 แล้วก็ตาม เพราะลูกค้าดังกล่าวไม่มีอำนาจการต่อรองกับธนาคารพาณิชย์ และบางรายอาจขาดหลักประกันเงินกู้ ทำให้การให้กู้มีความเสี่ยงสูง การขาดการประชาสัมพันธ์ก็เป็นปัญหาเช่นกัน มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ประกอบการขนาดเล็กในต่างจังหวัดไม่เคยทราบว่ามีการให้บริการนี้ หรือทราบว่า มี แต่ไม่ทราบว่า จะใช้บริการอย่างไร นอกจากนั้น ในช่วงเวลาที่ธนาคารพาณิชย์มีสภาพคล่องสูง ธนาคารพาณิชย์จะพยายามใช้เงินฝากให้กู้ออกไปก่อน เพราะธนาคารต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เงินฝากนั้น และเพราะการให้กู้จากเงินฝากธนาคารได้ส่วนเหลือมากกว่า ดังนั้น จึงให้ความสำคัญกับการรับซื้อตัวสัญญาใช้เงินน้อย

ตารางที่ 4.1
เงินให้กู้ (ยอดค้างชำระ) แก่ภาคอุตสาหกรรมปี 2531

แหล่งสินเชื่อ	จำนวน (พันล้านบาท)	ร้อยละ
ธนาคารพาณิชย์	223.9	83.8
บริษัทเงินทุน และหลักทรัพย์	33.6	12.6
บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	8.3	3.1
สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม	*	-
ธนาคารแห่งประเทศไทย **	1.4	0.5
รวม	267.2	100.0

หมายเหตุ: * น้อยมาก

** ในรูปของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯ อุตสาหกรรม และ
อุตสาหกรรมขนาดย่อม

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.2
จำนวนและร้อยละของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่อุตสาหกรรม

ปี	มูลค่า (1,000 ล้านบาท)		ร้อยละ	
	ภาคอุตสาหกรรม	รวม	ภาคอุตสาหกรรม	รวม
2521	29.6	160.9	18.4	100.0
2522	34.3	198.4	17.3	100.0
2523	41.2	224.3	18.4	100.0
2524	58.3	258.1	22.6	100.0
2525	64.9	306.7	21.2	100.0
2526	88.7	412.0	21.5	100.0
2527	106.1	481.9	22.0	100.0
2528	122.6	529.5	23.2	100.0
2529	125.0	549.0	22.8	100.0
2530	162.2	691.8	23.4	100.0
2531	223.9	866.9	25.8	100.0
อัตราการเพิ่มเฉลี่ย	23.1	18.6		

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.3
ร้อยละของสินเชื้ของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคต่างๆ

ปี	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคตะวันออก เจียงเหนือ	ภาคกลาง และกรุงเทพ	รวมทั้งประเทศ
2523	6.1	4.5	4.1	85.3	100.0
2524	6.6	4.7	4.9	83.8	100.0
2525	6.8	4.9	5.6	82.7	100.0
2526	7.1	4.9	6.4	81.6	100.0
2527	7.2	4.8	6.3	81.7	100.0
2528	7.0	4.7	6.1	82.2	100.0
2529	6.7	4.7	5.9	82.7	100.0
2530	5.8	4.4	5.2	84.6	100.0
เฉลี่ย	6.7	4.7	5.7	83.0	100.0

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.4
ร้อยละของสินเชื้ที่ให้แก่ภาคอุตสาหกรรม ต่อสินเชื้ทั้งหมด
ของภูมิภาคในแต่ละภูมิภาค ของธนาคารพาณิชย์

ปี	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคตะวันออก เจียงเหนือ	ภาคกลาง และกรุงเทพ
2523	9.7	14.1	17.2	19.3
2524	9.8	13.7	19.2	24.3
2525	8.3	9.2	17.7	23.1
2526	7.1	9.1	17.2	23.9
2527	7.7	8.6	16.5	24.5
2528	8.0	9.7	17.2	25.7
2529	8.9	10.6	16.9	25.0
2530	10.0	10.6	18.0	25.4
เฉลี่ย	8.7	10.7	17.2	20.8

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.5
ร้อยละของสินเชื่อที่ให้แกภาคอุตสาหกรรม ในแต่ละภูมิภาค
ต่อสินเชื่อทั้งหมด (ทั่วประเทศ) ของธนาคารพาณิชย์

ปี	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคตะวันออก เฉิงเหิน	ภาคกลาง และกรุงเทพ	รวม
2523	0.6	0.6	0.6	16.5	18.3
2524	0.7	0.6	0.9	20.4	22.6
2525	0.6	0.4	1.0	19.2	21.2
2526	0.5	0.5	1.1	19.5	21.6
2527	0.6	0.4	1.0	20.0	22.0
2528	0.6	0.5	1.1	21.1	23.3
2529	0.6	0.5	1.0	20.9	23.0
2530	0.6	0.5	1.0	21.4	23.5
เฉลี่ย	0.6	0.5	1.0	19.8	21.9

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.6
ร้อยละของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาค
ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ

ปี	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคตะวันออก เฉิงเหิน	ภาคกลาง รวม กทม.	รวม
2524	1.1	0.8	1.2	19.2	22.6
2525	0.9	0.7	1.1	18.8	21.5
2526	0.8	0.6	1.0	18.9	21.4
2527	1.0	0.6	1.2	19.6	22.4
2528	1.0	0.7	1.1	19.4	22.1
2529	0.8	0.5	1.0	21.1	23.3
2530	0.7	0.5	0.9	21.8	23.9
เฉลี่ย	0.9	0.6	1.1	19.8	22.4

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.7
ร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคต่างๆ

ปี	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง ไม่รวม กทม.	กทม.	รวม ทั้งประเทศ
2521	16.2	12.3	12.9	27.4	31.3	100.0
2522	16.2	11.9	13.0	27.3	31.7	100.0
2523	16.1	11.8	13.6	27.3	31.2	100.0
2524	15.9	11.8	13.5	27.5	31.3	100.0
2525	15.9	12.0	13.6	27.5	30.9	100.0
2526	15.9	11.9	13.8	27.3	31.0	100.0
2527	16.1	12.0	13.7	27.3	30.9	100.0
2528	16.1	12.1	13.5	27.5	30.8	100.0
2529	16.0	11.9	13.8	27.9	30.5	100.0
2530	15.9	12.2	14.1	28.0	29.7	100.0
2531	16.1	12.2	14.2	28.1	29.4	100.0
2532	16.3	12.1	14.3	28.5	28.9	100.0
31 มกราคม, 2533	16.2	12.2	14.3	28.5	28.8	100.0
เฉลี่ย	16.1	12.0	13.7	27.7	30.5	100.0
อัตราเพิ่มเฉลี่ย	4.0	4.2	5.5	4.9	4.0	4.6

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.8
สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้อุตสาหกรรมขนาดเล็กกัก

(หน่วย: ล้านบาท)

	สินเชื่อที่ให้ภาคอุตสาหกรรม (ก)	สินเชื่อที่มีจำนวน น้อยกว่า 3 ล้านบาท (ข)	ร้อยละของ (ข)/(ก)
2524	58,239	3,639	6.2
2525	64,893	4,558	7.0
มิถุนายน 2526	78,319	4,546	5.8
2530	162,238	10,026 *	6.2
2531	223,931	16,446 *	7.3

หมายเหตุ: * ไม่รวมกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.9
จำนวนร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์แยกตามสัดส่วนของเงินให้กู้
ต่อเงินฝาก จำแนกตามประเภทอำเภอและภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ร้อยละของเงินกู้/เงินฝาก						รวม
		0-20	20-40	40-60	60-80	80-100	>100	
ภาคเหนือ		2	1	1	0	3	1	8
	เมือง	0	0	0	0	0	0	0
	รอบนอก	2	1	1	0	3	1	8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		0	2	3	6	7	3	21
	เมือง	0	1	3	1	3	1	9
	รอบนอก	0	1	0	5	4	2	12
ภาคกลาง		1	3	3	4	2	0	13
	เมือง	0	0	2	2	0	0	4
	รอบนอก	1	3	1	2	2	0	9
ภาคใต้		0	4	1	3	2	3	13
	เมือง	0	1	0	2	1	1	5
	รอบนอก	0	3	1	1	1	2	8
รวม		3	10	8	13	14	7	55
	เมือง	0	2	5	5	4	2	18
	รอบนอก	3	8	3	8	10	5	37
รวม (%)		5	18	15	24	25	13	100
	เมือง	0	11	28	28	22	11	100
	รอบนอก	8	22	8	22	27	14	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.10

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามปัจจัยที่จำกัดการให้กู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ปัจจัยที่จำกัดการให้กู้							
		1	2	3	4	5	6	7	8
ภาคเหนือ		6	0	1	1	5	2	1	1
	เมือง	1	0	0	0	2	1	0	0
	รอบนอก	5	0	1	1	3	1	1	1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		7	0	6	2	8	7	8	2
	เมือง	6	0	1	1	4	4	3	0
	รอบนอก	1	0	5	1	4	3	5	2
ภาคกลาง		9	0	2	2	6	5	6	4
	เมือง	3	0	1	0	1	1	2	0
	รอบนอก	6	0	1	2	5	4	4	4
ภาคใต้		11	0	1	1	4	4	5	0
	เมือง	3	0	0	1	3	3	3	0
	รอบนอก	8	0	1	0	1	1	2	0
รวม		33	0	10	6	23	18	20	7
	เมือง	13	0	2	2	10	9	8	0
	รอบนอก	20	0	8	4	13	9	12	7
รวม (%)		60	0	18	11	42	33	36	13
	เมือง	72	0	11	11	56	50	44	0
	รอบนอก	54	0	22	11	35	24	32	19

- หมายเหตุ: 1. ภาวะเศรษฐกิจและภาวะของผู้ขอกู้ในท้องถิ่นทำให้ปล่อยสินเชื่อได้เท่านั้น
 2. นโยบายของสำนักงานใหญ่ไม่สนับสนุนให้ปล่อยเงินกู้ในท้องถิ่น
 3. สำนักงานใหญ่กำหนดอำนาจการให้กู้ไว้ ทำให้ปล่อยสินเชื่อได้ไม่มากกว่าที่ควร
 4. การโอนเงินเข้าสำนักงานใหญ่มีความเสี่ยงน้อยกว่า
 5. เจ้าหน้าที่สินเชื่อ/อำนวยการสินเชื่อมีไม่เพียงพอ
 6. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการมีไม่เพียงพอ
 7. เครื่องมืออุปกรณ์ (รถยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ) มีไม่เพียงพอ
 8. ความร่วมมือของบุคลากรจากสำนักงานใหญ่ในการร่วมปล่อยสินเชื่อมีน้อยเกินไป
 % ร้อยละของจำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ตัวอย่างทั้งหมด

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.11

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของสินเชื่อที่ให้แก่กิจการอุตสาหกรรม
ต่อสินเชื่อทั้งหมดของสาขา ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

		ร้อยละของสินเชื่อให้ภาคอุตสาหกรรมต่อสินเชื่อทั้งหมด											
ภูมิภาค	อำเภอ	0	1-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	รวม
ภาคเหนือ		4	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	7
	เมือง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	รอบนอก	4	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		0	4	7	7	0	0	1	0	0	0	0	19
	เมือง	0	2	1	5	0	0	0	0	0	0	0	8
	รอบนอก	0	2	6	2	0	0	1	0	0	0	0	11
จังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง		3	5	1	1	1	0	0	0	0	0	0	11
	เมือง	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	3
	รอบนอก	3	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
ภาคใต้		2	4	2	2	0	0	0	0	1	0	0	11
	เมือง	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	รอบนอก	1	4	0	1	0	0	0	0	1	0	0	7
รวม		9	15	10	11	1	0	1	0	1	0	0	48
	เมือง	1	2	4	7	1	0	0	0	0	0	0	15
	รอบนอก	8	13	6	4	0	0	1	0	1	0	0	33
รวม (%)		19	31	21	23	2	0	2	0	2	0	0	100
	เมือง	7	13	27	47	7	0	0	0	0	0	0	100
	รอบนอก	24	39	18	12	0	0	3	0	3	0	0	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.12

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก
(วงเงินกู้ต่ำกว่า 5 ล้านบาท) ต่อสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมทั้งหมดของสาขา ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ร้อยละ											รวม
		0	1-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	
ภาคเหนือ		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
	เมือง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	รอบนอก	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		0	1	0	0	1	1	0	1	2	2	13	21
	เมือง	0	1	0	0	0	0	0	0	2	1	5	9
	รอบนอก	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	8	12
จังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง		1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	5	8
	เมือง	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	3
	รอบนอก	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	5
ภาคใต้		0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	6	10
	เมือง	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	4
	รอบนอก	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	4	6
รวม		1	2	1	0	2	2	0	2	3	2	28	43
	เมือง	0	1	0	0	1	1	0	1	3	1	9	17
	รอบนอก	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	19	26
รวม (%)		2	5	2	0	5	5	0	5	7	5	65	100
	เมือง	0	6	0	0	6	6	0	6	18	6	53	100
	รอบนอก	4	4	4	0	4	4	0	4	0	4	73	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.13
จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์จำแนกตามร้อยละของจำนวนเงินกู้
ประเภทเบิกเกินบัญชีต่อเงินกู้ทั้งหมด ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ร้อยละ						รวม
		0	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100	
ภาคเหนือ		1	0	0	1	1	1	4
	เมือง	0	0	0	0	1	0	1
	รอบนอก	1	0	0	1	0	1	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		2	1	4	4	4	6	21
	เมือง	1	1	2	2	2	1	9
	รอบนอก	1	0	2	2	2	5	12
ภาคกลาง		1	0	2	1	1	3	8
	เมือง	0	0	1	1	1	0	3
	รอบนอก	1	0	1	0	0	3	5
ภาคใต้		2	0	3	2	3	0	10
	เมือง	1	0	1	0	2	0	4
	รอบนอก	1	0	2	2	1	0	6
รวม		6	1	9	8	9	10	43
	เมือง	2	1	4	3	6	1	17
	รอบนอก	4	0	5	5	3	9	26
รวม (%)		14	2	21	19	21	23	100
	เมือง	12	6	24	18	35	6	100
	รอบนอก	15	0	19	19	12	35	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.14

จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์จำแนกตามร้อยละของคำขอ
ที่ถูกปฏิเสธต่อคำขอกู้ทั้งหมดของกิจการอุตสาหกรรม ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ร้อยละของคำขอกู้ที่ถูกปฏิเสธ						รวม
		ไม่ถูกปฏิเสธ	1-20	20-40	40-60	60-80	80-100	
ภาคเหนือ		2	0	0	1	0	0	3
	เมือง	1	0	0	0	0	0	1
	รอบนอก	1	0	0	1	0	0	2
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		8	4	2	1	0	0	15
	เมือง	3	2	0	0	0	0	5
	รอบนอก	5	2	2	1	0	0	10
ภาคกลาง		3	4	1	0	0	0	8
	เมือง	1	1	1	0	0	0	3
	รอบนอก	2	3	0	0	0	0	5
ภาคใต้		3	5	0	0	1	0	9
	เมือง	2	1	0	0	1	0	4
	รอบนอก	1	4	0	0	0	0	5
รวม		16	13	3	2	1	0	35
	เมือง	7	4	1	0	1	0	13
	รอบนอก	9	9	2	2	0	0	22
รวม (%)		46	37	9	6	3	0	100
	เมือง	54	31	8	0	8	0	100
	รอบนอก	41	41	9	9	0	0	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.15

จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามเหตุผลที่ปฏิเสธการให้กู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	เหตุผล												รวม
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
ภาคเหนือ		2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13
	เมือง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	รอบนอก	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		3	3	3	3	3	2	2	1	5	7	6	4	42
	เมือง	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
	รอบนอก	2	2	2	2	2	1	1	0	4	6	5	3	30
จังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง		3	11	10	11	7	5	2	2	7	4	6	3	71
	เมือง	2	6	7	6	4	2	1	1	6	3	5	2	45
	รอบนอก	1	5	3	5	3	3	2	1	1	1	1	1	27
ภาคใต้		3	2	4	1	5	2	2	1	3	2	2	2	29
	เมือง	2	2	3	0	3	2	1	0	2	1	1	1	18
	รอบนอก	1	0	1	1	2	0	1	1	1	1	1	1	11
รวม		11	17	18	16	16	10	7	5	16	14	15	10	155
	เมือง	5	9	11	7	8	5	3	2	9	5	7	4	75
	รอบนอก	6	8	7	9	8	5	5	3	7	9	8	6	81
รวม (%)		7	11	12	10	10	6	5	3	10	9	10	6	100
	เมือง	7	12	15	9	11	7	4	3	12	7	9	5	100
	รอบนอก	7	10	9	11	10	6	6	4	9	11	10	7	100

- หมายเหตุ: 1. เป็นประเภทอุตสาหกรรมที่ไม่ตรงกับแนวทางที่สำนักงานใหญ่กำหนดมา
 2. ฐานะการเงินของเจ้าของกิจการ ไม่ดี
 3. ความเป็นไปได้ของโครงการต่ำ หรืออัตราผลตอบแทนของโครงการต่ำ
 4. หลักทรัพย์ค้ำประกันมีไม่เพียงพอ
 5. ไม่มีข้อมูลการเงินที่เชื่อถือได้
 6. ผู้ประกอบการไม่ชำนาญในโครงการที่เสนอมา
 7. ผู้ประกอบการเสนอมาเพื่อทดลอง
 8. สำนักงานใหญ่ไม่มีนโยบายให้ปล่อยเงินกู้ในท้องถิ่น
 9. ทนของเจ้าของประกอบเป็นสัดส่วนที่น้อยเกินไป เมื่อเทียบกับเงินลงทุนทั้งหมด
 10. ชื่อเสียงของผู้ทอกู้ไม่ดี (ประวัติไม่ดี)
 11. ความเสี่ยงของโครงการสูง (อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ)
 12. เป็นผู้ประกอบการหน้าใหม่ ไม่รู้ประวัติ

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.16

จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์จำแนกตามขนาดของวงเงินกู้
ที่ถูกปฏิเสธ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ขนาดของวงเงินกู้ที่ถูกปฏิเสธ			
		ไม่ถูกปฏิเสธ	ใหญ่	เล็ก	รวม
ภาคเหนือ		2	0	2	4
	เมือง	1	0	0	1
	รอบนอก	1	0	2	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		8	1	10	19
	เมือง	3	1	3	7
	รอบนอก	5	0	7	12
ภาคกลาง		3	4	4	11
	เมือง	1	2	1	4
	รอบนอก	2	2	3	7
ภาคใต้		3	1	6	10
	เมือง	2	1	1	4
	รอบนอก	1	0	5	6
รวม		16	6	22	44
	เมือง	7	4	5	16
	รอบนอก	9	2	17	28
รวม (%)		36	14	50	100
	เมือง	44	25	31	100
	รอบนอก	32	7	61	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท,
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.17

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
ประเภทเบิกเกินบัญชีที่คิดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่คิดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก							รวม
		12	12.5	13	13.5	14	14.5	15	
ภาคเหนือ		0	0	1	2	0	1	2	6
	เมือง	0	0	0	1	0	1	0	2
	รอบนอก	0	0	1	1	0	0	2	4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		1	1	1	8	3	2	5	21
	เมือง	0	1	1	2	0	1	3	8
	รอบนอก	1	0	0	6	3	1	2	13
ภาคกลาง		0	0	1	3	1	1	3	9
	เมือง	0	0	0	1	1	1	2	5
	รอบนอก	0	0	1	2	0	0	1	4
ภาคใต้		0	0	0	5	2	2	1	10
	เมือง	0	0	0	3	1	0	0	4
	รอบนอก	0	0	0	2	1	2	1	6
รวม		1	1	3	18	6	6	11	46
	เมือง	0	1	1	7	2	3	5	19
	รอบนอก	1	0	2	11	4	3	6	40
รวม (%)		2	2	7	39	13	13	24	100
	เมือง	0	5	5	37	11	16	26	100
	รอบนอก	4	0	7	41	15	11	22	100

หมายเหตุ: เฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก = 13.97

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.18

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
ประเภทเบิกเกินบัญชีที่คิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่คิดกับกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่							รวม
		12	12.5	13	13.5	13.75	14	15	
ภาคเหนือ		1	0	2	1	0	0	1	5
	เมือง	1	0	1	0	0	0	0	2
	รอบนอก	0	0	1	1	0	0	1	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		5	2	3	4	0	4	0	18
	เมือง	3	1	2	0	0	1	0	7
	รอบนอก	2	1	1	4	0	3	0	11
ภาคกลาง		2	0	0	2	1	1	0	6
	เมือง	1	0	0	2	1	0	0	4
	รอบนอก	1	0	0	0	0	1	0	2
ภาคใต้		0	0	2	4	1	0	0	7
	เมือง	0	0	0	3	0	0	0	3
	รอบนอก	0	0	2	1	1	0	0	4
รวม		8	2	7	11	2	5	1	36
	เมือง	5	1	3	5	1	1	0	16
	รอบนอก	3	1	4	6	1	4	1	20
รวม (%)		22	6	19	31	6	14	3	100
	เมือง	31	6	19	31	6	6	0	100
	รอบนอก	15	5	20	30	5	20	5	100

หมายเหตุ: เฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก = 12.69

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.19

จำนวนร้อยละสาขาของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
ประเภทเบิกเกินบัญชีที่ติดกับกิจการประเภทอื่นๆ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่ติดกับกิจการประเภทอื่นๆ							รวม
		13	13.5	13.75	14	14.25	14.5	15	
ภาคเหนือ		1	0	0	2	0	0	6	9
	เมือง	0	0	0	1	0	0	1	2
	รอบนอก	1	0	0	1	0	0	5	7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		0	2	0	5	1	1	14	23
	เมือง	0	2	0	1	1	0	6	10
	รอบนอก	0	0	0	4	0	1	8	13
ภาคกลาง		0	2	1	1	0	1	7	12
	เมือง	0	1	0	0	0	1	3	5
	รอบนอก	0	1	1	1	0	0	4	7
ภาคใต้		0	0	0	3	0	2	7	12
	เมือง	0	0	0	2	0	0	2	4
	รอบนอก	0	0	0	1	0	2	5	8
รวม		1	4	1	11	1	4	34	56
	เมือง	0	3	0	4	1	1	12	21
	รอบนอก	1	1	1	7	0	3	22	40
รวม (%)		2	7	2	20	2	7	61	100
	เมือง	0	14	0	19	5	5	57	100
	รอบนอก	3	3	3	20	0	9	63	100

หมายเหตุ: เฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก = 14.33

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.20

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
ประเภทบัญชีที่ต้องการคิดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่ต้องการคิดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก								รวม
		12	12.5	13	13.5	14	14.5	15	18	
ภาคเหนือ		1	0	1	1	2	0	0	0	5
	เมือง	1	0	0	1	0	0	0	0	2
	รอบนอก	0	0	1	0	2	0	0	0	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		1	1	2	5	3	1	3	1	17
	เมือง	0	0	2	2	0	1	1	0	6
	รอบนอก	1	1	0	3	3	0	2	1	11
ภาคกลาง		0	0	1	1	4	1	3	0	10
	เมือง	0	0	0	0	2	1	2	0	5
	รอบนอก	0	0	1	1	2	0	1	0	5
ภาคใต้		0	0	0	5	5	0	0	0	10
	เมือง	0	0	0	1	3	0	0	0	4
	รอบนอก	0	0	0	4	2	0	0	0	6
รวม		2	1	4	12	14	2	6	1	42
	เมือง	1	0	2	4	5	2	3	0	17
	รอบนอก	1	1	2	8	9	0	3	1	25
รวม (%)		5	2	10	29	33	5	14	2	100
	เมือง	6	0	12	24	29	12	18	0	100
	รอบนอก	4	4	8	32	36	0	12	4	100

หมายเหตุ: เฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก = 13.88

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.21

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
ประเภทบัญชีที่ต้องการคิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่ต้องการคิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่							
		12	12.5	13	13.5	14	14.5	15	18
ภาคเหนือ		1	0	2	0	1	0	0	0
	เมือง	1	0	1	0	0	0	0	0
	รอบนอก	0	0	1	0	1	0	0	0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		4	4	1	3	4	0	0	1
	เมือง	2	1	1	1	1	0	0	0
	รอบนอก	2	3	0	2	3	0	0	1
ภาคกลาง		1	0	2	3	2	1	0	0
	เมือง	0	0	2	1	1	1	0	0
	รอบนอก	1	0	0	2	1	0	0	0
ภาคใต้		1	2	1	2	2	0	1	0
	เมือง	0	1	0	0	1	0	1	0
	รอบนอก	1	1	1	2	1	0	0	0
รวม		7	6	6	8	9	1	1	1
	เมือง	3	2	4	2	3	1	1	0
	รอบนอก	4	4	2	6	6	0	0	1
รวม (%)		18	15	15	21	23	3	3	3
	เมือง	19	13	25	13	19	6	6	0
	รอบนอก	17	17	9	26	26	0	0	4

หมายเหตุ: เฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก = 12.94

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.22

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์จำแนกตามอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
ประเภทบัญชีที่ต้องการคิดกับกิจการประเภทอื่นๆ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทเบิกเกินบัญชีที่ต้องการคิดกับกิจการประเภทอื่นๆ						
		13	13.75	14	14.5	15	15.5	20
ภาคเหนือ		1	0	3	0	5	0	0
	เมือง	0	0	1	0	1	0	0
	รอบนอก	1	0	2	0	4	0	0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		1	0	3	2	11	1	1
	เมือง	0	0	1	1	6	0	0
	รอบนอก	1	0	2	1	5	1	1
ภาคกลาง		0	1	0	0	10	0	0
	เมือง	0	0	0	0	5	0	0
	รอบนอก	0	1	0	0	5	0	0
ภาคใต้		0	0	1	0	10	0	0
	เมือง	0	0	0	0	4	0	0
	รอบนอก	0	0	1	0	6	0	0
รวม		2	1	7	2	36	1	1
	เมือง	0	0	2	1	16	0	0
	รอบนอก	2	1	5	1	20	1	1
รวม (%)		4	2	14	4	72	2	2
	เมือง	0	0	11	5	84	0	0
	รอบนอก	6	3	16	3	65	3	3

หมายเหตุ: เฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก = 14.85

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.23

จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์จำแนกตามความประสงค์
จะให้กู้เพิ่มขึ้นถ้าหากสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้สูงขึ้น ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ให้กู้เพิ่มขึ้น	ไม่ให้กู้เพิ่มขึ้น	รวม
ภาคเหนือ		4	1	5
	เมือง	1	1	2
	รอบนอก	3	0	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		15	5	20
	เมือง	6	3	9
	รอบนอก	9	2	11
ภาคกลาง		10	0	10
	เมือง	5	0	5
	รอบนอก	5	0	5
ภาคใต้		6	5	11
	เมือง	2	3	5
	รอบนอก	4	2	6
รวม		35	11	46
	เมือง	14	7	21
	รอบนอก	21	4	25
รวม (%)		76	24	100
	เมือง	67	33	100
	รอบนอก	84	16	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.24
จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์จำแนกตามเหตุผล
ที่จะไม่ให้กู้เพิ่มขึ้น ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	1	2	3	รวม
ภาคเหนือ		0	0	1	1
	เมือง	0	0	1	1
	รอบนอก	0	0	0	0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		1	0	2	3
	เมือง	1	0	1	2
	รอบนอก	0	0	1	1
ภาคกลาง		0	0	1	1
	เมือง	0	0	1	1
	รอบนอก	0	0	0	0
ภาคใต้		3	1	0	4
	เมือง	1	1	0	2
	รอบนอก	2	0	0	2
รวม		4	1	4	9
	เมือง	2	1	3	6
	รอบนอก	2	0	1	3
รวม (%)		29	14	57	100
	เมือง	33	17	50	100
	รอบนอก	67	0	33	100

หมายเหตุ: 1. บล่อยให้กู้มากที่สุดเท่าที่ภาวะเศรษฐกิจในท้องถิ่นจะทำได้อยู่แล้ว
2. อัตราดอกเบี้ยไม่ใช่ปัจจัยเพียงตัวเดียวที่กำหนดการให้กู้ยืม
3. สัดส่วนการให้กู้แก่กิจการประเภทต่างๆ เหมาะสมแล้ว

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.25
จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์จำแนกตามการให้บริการบางประเภท
ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	บริการ							รวม
		1	2	3	4	5	6	7	
ภาคเหนือ		0	3	6	1	0	0	0	10
	เมือง	0	1	4	0	0	0	0	5
	รอบนอก	0	2	2	1	0	0	0	5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		1	1	5	1	1	1	1	11
	เมือง	0	0	4	0	0	1	0	5
	รอบนอก	1	1	1	1	1	0	1	6
ภาคกลาง		2	3	4	2	2	2	3	18
	เมือง	1	2	3	1	1	1	2	11
	รอบนอก	1	1	1	1	1	1	1	7
ภาคใต้		3	4	3	1	0	1	1	13
	เมือง	2	2	1	1	0	1	1	8
	รอบนอก	1	2	2	0	0	0	0	5
รวม		6	11	18	5	3	4	5	52
	เมือง	3	5	12	2	1	3	3	29
	รอบนอก	3	6	6	3	2	1	2	23
รวม (%)		10	18	29	8	21	6	8	100
	เมือง	10	17	41	7	3	10	10	100
	รอบนอก	9	18	18	9	36	3	6	100

หมายเหตุ: 1 = การซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก
 2 = การซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามระเบียบฯ การประกอบกิจการอุตสาหกรรม
 3 = การซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามระเบียบฯ การประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก
 4 = การค้าประกันสินค้าเชื่อกับกองทุนประกันสินค้าอุตสาหกรรมขนาดย่อม
 5 = การรับซื้อ LC, DA
 6 = การออก LC
 7 = การให้กู้โดยใช้สินค้าคงคลังค้ำประกัน (Trust Receipt)

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.26

จำนวนและร้อยละของสาขาของธนาคารพาณิชย์ จำแนกเหตุผลที่ไม่ให้บริการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯ
สินค้าส่งออก อุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมขนาดย่อม ของธนาคารแห่งประเทศไทย ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	เหตุผล								รวม
		1	2	3	4	5	6	7	8	
ภาคเหนือ		0	0	0	0	8	1	1	1	11
	เมือง	0	0	0	0	2	0	0	0	2
	รอบนอก	0	0	0	0	6	1	1	1	9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		1	1	1	3	13	1	0	0	20
	เมือง	0	1	1	3	3	0	0	0	8
	รอบนอก	1	0	0	0	10	1	0	0	12
ภาคกลาง		0	1	1	2	8	0	1	0	13
	เมือง	0	0	0	0	5	0	0	0	5
	รอบนอก	0	1	1	2	3	0	1	0	8
ภาคใต้		0	1	1	1	6	2	0	0	11
	เมือง	0	0	1	0	1	2	0	0	4
	รอบนอก	0	1	0	1	5	0	0	0	7
รวม		1	3	3	6	35	4	2	1	55
	เมือง	0	1	2	3	11	2	0	0	19
	รอบนอก	1	2	1	3	24	2	2	1	36
รวม (%)		2	5	5	11	64	7	4	2	100
	เมือง	0	5	11	16	58	11	0	0	100
	รอบนอก	3	6	3	8	67	6	6	3	100

- หมายเหตุ 1 = ไม่ทราบระเบียบปฏิบัติ
 2 = ธนาคารมีเงินฝากของธนาคารที่ยังปล่อยไม่หมด ซึ่งต้องปล่อยตามเป้าหมาย
 3 = ส่วนเหลือที่ได้น้อย
 4 = ต้องส่งเรื่องเข้าสำนักงานใหญ่ ยุ่งยาก
 5 = ไม่มีผู้ประกอบการมาติดต่อขอใช้บริการ
 6 = อยู่ห่างจากสำนักงานภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย ติดต่อลำบาก
 7 = ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในท้องที่
 8 = คุณสมบัติของผู้กู้ ไม่เพียงพอ

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.27

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามคำแนะนำเพื่อให้มีการให้บริการ
 ขี้อยอดตัวสัญญาใช้เงินมากขึ้น ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	คำแนะนำ					
		0	1	2	3	4	5
ภาคเหนือ		9	0	1	1	0	0
	เมือง	1	0	1	0	0	0
	รอบนอก	8	0	0	1	0	0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		13	1	2	5	1	1
	เมือง	8	0	0	1	0	1
	รอบนอก	5	1	2	4	1	0
ภาคกลาง		15	0	0	0	0	0
	เมือง	5	0	0	0	0	0
	รอบนอก	10	0	0	0	0	0
ภาคใต้		12	0	1	0	0	0
	เมือง	5	0	0	0	0	0
	รอบนอก	7	0	1	0	0	0
รวม		49	1	4	6	1	1
	เมือง	19	0	1	1	0	1
	รอบนอก	30	1	3	5	1	0
รวม (%)		79	2	6	10	2	2
	เมือง	86	0	5	5	0	5
	รอบนอก	75	3	8	13	3	0

- หมายเหตุ 0 = ไม่มีคำแนะนำ
 1 = ต้องมีการฝึกอบรมแก่บุคลากรของธนาคาร
 2 = ควรประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น
 3 = ลดขั้นตอน งานเอกสาร และความต้องการข้อมูลลง
 4 = ระเบียบใหม่ที่ยืดหยุ่น ทำให้เกิดความยุ่งยากในการให้บริการ
 5 = อัตราดอกเบี้ยรับช่วงขี้อยอดของธนาคารแห่งประเทศไทยควรต่ำลง

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.28

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามคำแนะนำเพื่อให้มีการให้บริการ
การค้าประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมมากขึ้น ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	คำแนะนำ						รวม
		0	1	2	3	4	5	
ภาคเหนือ		10	1	0	0	0	0	11
	เมือง	1	1	0	0	0	0	2
	รอบนอก	9	0	0	0	0	0	9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		12	4	1	3	1	2	23
	เมือง	8	0	0	1	1	0	10
	รอบนอก	4	4	1	2	0	2	13
ภาคกลาง		11	4	0	0	0	0	15
	เมือง	3	2	0	0	0	0	5
	รอบนอก	8	2	0	0	0	0	10
ภาคใต้		12	1	0	0	0	0	13
	เมือง	5	0	0	0	0	0	5
	รอบนอก	7	1	0	0	0	0	8
รวม		45	10	1	3	1	2	62
	เมือง	17	3	0	1	1	0	22
	รอบนอก	28	7	1	2	0	2	40
รวม (%)			59	6	18	6	12	100
	เมือง		60	0	20	20	0	100
	รอบนอก		58	8	17	0	17	100

หมายเหตุ: 0 = ไม่มีคำแนะนำ

1 = ควรทำการประชาสัมพันธ์ในต่างจังหวัดให้มากขึ้น

2 = ลดขั้นตอนการให้บริการ และให้บริการในต่างจังหวัดให้มากขึ้น

3 = ลดค่าธรรมเนียมค่าประกันลง

4 = เปลี่ยนแปลงนโยบายของสำนักงานใหญ่

5 = ดีอยู่แล้ว ควรมีการขยายบริการออกไป

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการ
พัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.29
การให้สินเชื่อ (ยอดค้างชำระ) ของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์
(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	ภาคอุตสาหกรรม		ภาคเศรษฐกิจอื่น		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2521	10.5	21.8	37.6	78.2	48.1	100.0
2522	11.4	23.9	37.2	76.1	48.6	100.0
2523	14.1	25.7	40.9	74.3	55.0	100.0
2524	16.7	25.7	48.3	74.3	65.0	100.0
2525	21.0	25.3	58.5	74.7	79.5	100.0
2526	21.9	24.2	68.8	75.8	90.7	100.0
2527	22.1	23.3	72.9	76.7	95.0	100.0
2528	23.5	23.9	74.6	76.1	98.1	100.0
2529	23.4	22.9	78.9	77.1	102.3	100.0
2530	24.1	21.3	89.2	78.7	113.3	100.0
2531	33.6	21.8	120.8	78.2	154.4	100.0
เฉลี่ย		24.1		75.9		100.0
อัตราการเพิ่มเฉลี่ย	10.9				10.1	

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.30
การให้สินเชื่อ (ยอดค้างชำระ) ของบริษัทเงินทุน
อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ปี	จำนวนโครงการ	จำนวน (1,000 บาท)
2522	222	2.5
2523	221	3.4
2524	234	4.4
2525	251	4.9
2526	275	5.1
2527	349	6.3
2528	426	8.1
2529	506	8.2
2530	580	8.2
2531	597	8.3
อัตราการเพิ่มเฉลี่ย	13.2	16.9

ที่มา: บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.31
การให้สินเชื่อของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
จำแนกตามขนาดของเงินกู้

ปี	จำนวนโครงการ				จำนวนเงิน (1,000 ล้านบาท)			
	<4 ล้าน		>4 ล้าน		<4 ล้าน		>4 ล้าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2521	17	34	33	66	0.04	4	1.1	96
2522	13	24	41	76	0.04	3	1.2	97
2523	3	9	31	91	0.02	3	0.6	97
2524	10	23	34	77	0.03	2	1.3	98
2525	14	31	31	69	0.03	3	0.1	97
	<5 ล้าน		>5 ล้าน		<5 ล้าน		>5 ล้าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2526	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2527	72	59	51	41	0.2	9	2.1	91
2528	80	61	52	39	0.2	7	2.8	93
2529	79	60	52	40	0.2	14	1.9	86
2530	87	66	45	34	0.2	14	1.9	86
2531	69	59	47	41	0.2	8	2.1	92

ที่มา: บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.32

การให้สินเชื่อของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจำแนกตามภูมิภาค

(หน่วย: ร้อยละ)

ปี	กทม.	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคใต้
2521	39.1	45.5	10.9	0.2	2.7	2.7
2522	29.8	45.2	3.2	9.1	4.0	9.7
2523	41.9	29.0	19.4	-	6.5	4.3
2524	61.5	20.0	3.0	3.7	10.4	1.5
2525	53.9	30.3	1.3	1.3	10.5	1.3
2526	-	-	-	-	-	-
2527	29.7	45.9	3.0	8.1	3.4	9.9
2528	16.5	71.7	2.1	2.1	2.4	5.2
2529	13.3	48.3	7.6	6.3	7.1	17.4
2530	15.4	32.9	15.4	4.9	7.0	24.5
2531	36.4	32.5	20.0	3.0	4.4	3.8
เฉลี่ย	33.8	40.1	8.6	3.9	5.8	8.0

ที่มา: บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.33
การให้สินเชื่อของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ปีงบประมาณ	รวม		ผ่านธนาคารกรุงไทย		ให้กู้โดยตรง	
	จำนวน	จำนวนเงิน	จำนวน	จำนวนเงิน	จำนวน	จำนวนเงิน
	โครงการ	(พันบาท)	โครงการ	(พันบาท)	โครงการ	(พันบาท)
2507	12	2,439	12	2,439		
2508	49	11,049	49	11,049		
2509	70	15,667	70	15,667		
2510	86	22,022	86	22,022		
2511	112	26,257	112	26,257		
2512	119	31,656	119	31,656		
2513	114	26,358	114	26,358		
2514	67	18,554	67	18,554		
2515	79	21,678	79	21,678		
2516	58	16,229	58	16,229		
2517	43	14,917	43	14,917		
2518	72	28,675	72	28,675		
2519	60	26,290	60	26,290		
2520	83	46,195	83	46,195		
2521	85	44,880	79	44,450	6	430
2522	56	28,093	43	26,950	13	1,143
2523	17	5,870	14	5,700	3	170
2524	1	100			1	100
2525	5	3,010	4	2,950	1	60
2526	12	6,895	10	6,770	2	125
2527	15	7,480	10	7,100	5	380
2528	40	16,120	24	14,690	16	1,430
2529	73	22,310	15	11,080	58	11,230
2530	140	35,740	15	14,180	125	21,560
2531	222	40,960	10	13,190	212	27,060
รวม	1690	519,444	1248	455,046	442	63,688

ที่มา: สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ตารางที่ 4.34
ร้อยละของสินเชื้ของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ปี	กทม.	จังหวัดอื่นๆ	รวม
2517	50	50	100
2518	44	56	100
2519	52	48	100
2520	54	46	100
2521	43	57	100
2522	47	53	100
2523	-	100	100
2524	-	100	100
2525	44	56	100
2526	52	48	100
2527	12	88	100
เฉลี่ย	47	53	100

ที่มา: สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ตารางที่ 4.35
จำนวนและร้อยละของบัญชีเงินกู้ จำแนกตามภูมิภาค
ปี 2509 - 2527

ที่ตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	323	27.8
ภาคกลาง	421	36.3
ภาคเหนือ	150	12.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	185	15.9
ภาคใต้	81	7.0
ทั่วประเทศ	1,160	100.0

ที่มา: Kuroda, A. and S. Kasajima, 1987.

ตารางที่ 4.36
จำนวนและร้อยละของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ปี 2530

ที่ตั้ง	2527 1/		2530 2/			
	จำนวน	ร้อยละ	อุตสาหกรรมขนาดเล็ก		อุตสาหกรรมทุกขนาด	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	18,121	49.1	24,576	58.9	26,828	59.7
ภาคกลาง	8,814	23.9	6,366	15.3	6,697	14.9
ภาคเหนือ	2,960	8.0	2,769	6.6	2,961	6.6
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4,656	12.6	4,360	10.5	4,539	10.1
ภาคใต้	2,323	6.3	3,624	8.7	3,872	8.7
ทั่วประเทศ	36,874	100.0	41,695	100.0	44,897	100.0

ที่มา: 1/ Kuroda, A. and S. Kasajima, 1987. Small Industries only
(=< 50 workers)

2/ กระทรวงอุตสาหกรรม (ไม่รวมโรงสีข้าว)

ตารางที่ 4.37
จำนวนบัญชีเงินกู้ของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม
จำแนกตามจำนวนคนงาน ปี 2527

จำนวน คนงาน	จำนวน บัญชีเงินกู้	ร้อยละ
0-4	17	15.9
5-9	33	30.8
10-19	38	35.5
20-29	11	10.3
30-49	6	5.6
50-	2	1.9
รวม	107	100.0

ที่มา: Kuroda, A. and S. Kasajima, 1987.

ตารางที่ 4.38
จำนวนโครงการและจำนวนเงินค้ำประกัน ของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม
ขนาดย่อม จำแนกตามภูมิภาค

ที่ตั้ง	2529		2530		2531	
	จำนวน โครงการ	จำนวนเงิน (1,000 บาท)	จำนวน โครงการ	จำนวนเงิน (1,000 บาท)	จำนวน โครงการ	จำนวนเงิน (1,000 บาท)
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	3	1,900	21	17,333	25	20,372
ภาคกลาง	-	-	11	7,244	16	17,937
ภาคตะวันออก	-	-	11	9,970	9	8,224
ภาคเหนือ	8	1,070	14	6,087	21	17,503
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	4,222	39	21,851	27	16,731
ภาคใต้	3	1,260	22	14,443	26	26,341
ทั่วประเทศ		8,452	118	76,928	126	107,108

ที่มา: กองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม, รายงานประจำปี, 2531.

ตารางที่ 4.39
จำนวนโครงการที่ได้รับการค้ำประกันจากกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม
จำแนกตามขนาดของวงเงินค้ำประกัน

วงเงินค้ำประกัน (1,000 บาท)	จำนวนโครงการ				
	2529	2530	2531	รวม	ร้อยละ
200-1,000	9	68	50	127	49
1,001-2,000	4	29	34	67	26
2,001-3,000	2	10	18	30	11
3,001-4,000	1	3	16	20	8
4,001-5,000	-	8	8	16	6
รวม	16	118	126	260	100

ที่มา: กองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม, รายงานประจำปี, 2531.

ตารางที่ 4.40
การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ตามนโยบายสินเชื่อสู่ชนบท ปี 2530

(หน่วย: ล้านบาท)

ประเภทของสินเชื่อ	เป้าหมาย		ให้กู้จริง		ให้กู้ต่อเป้าหมาย	
	จำนวน	ร้อยละ ของเงินฝาก	จำนวน	ร้อยละ ของเงินฝาก	จำนวน	ร้อยละ ของเงินฝาก
2530						
เกษตรกรรม และ						
อุตสาหกรรมขนาดย่อม	86,931.7	14.0	68,203.7	11.0	(18,728.0)	(3.0)
ธุรกิจการเกษตร	37,256.5	6.0	48,952.6	7.9	11,696.1	1.9
รวม	124,188.2	20.0	117,156.3	18.9	(7,031.9)	(1.1)
2531						
เกษตรกรรม และ						
อุตสาหกรรมขนาดย่อม	104,111.4	14.0	87,329.2	11.7	(16,782.2)	(2.3)
ธุรกิจการเกษตร	44,619.2	6.0	58,406.2	7.9	13,787.0	1.9
รวม	148,730.6	20.0	145,735.4	19.6	(2,995.2)	(0.4)
พฤษจิกายน 2532						
เกษตรกรรม และ						
อุตสาหกรรมขนาดย่อม	123,808.7	14.0	116,129.6	13.1	(7,679.1)	(0.9)
ธุรกิจการเกษตร	53,060.9	6.0	69,488.7	7.9	16,427.8	1.9
รวม	176,869.6	20.0	185,618.3	21.0	8,748.7	1.0

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.41

การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ตามนโยบายสินเชื่อสู่ชนบท จำแนกตามประเภทของผู้กู้

(หน่วย: ล้านบาท)

ประเภทของสินเชื่อ	วงเงินให้กู้ในสิ้นปี			
	2529	2530	2531	พฤศจิกายน 2532
ให้เกษตรกรกู้โดยตรง	40,086.8	45,837.8	56,764.8	69,704.8
ฝากที่ ธกส.	11,112.8	12,339.9	14,118.5	14,405.1
ให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมกู้	5,416.3	10,026.0	16,445.9	26,192.2
อื่นๆ	-	-	-	5,827.5
รวม	56,615.9	68,203.7	87,329.2	116,129.6
ธุรกิจการเกษตร	32,241.1	48,952.6	58,406.2	69,488.7
รวมทั้งหมด	88,857.0	117,156.3	145,735.4	185,618.3

หมายเหตุ: วงเงินไม่ต่ำกว่า 3 ล้านบาท ก่อนปี 2531 และไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท หลังปี 2531
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.42
การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย
(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาให้เงินจาก		รวม
	สำนักงานใหญ่ **	สาขา ***	
2520	25,849.2	1,046.0	26,895.2
2521	30,451.3	966.5	31,417.8
2522	44,022.7	2,440.1	46,462.8
2523	50,833.4	3,572.1	54,405.5
2524	58,666.7	3,286.1	61,952.8
2525	67,896.2	3,986.4	71,882.5
2526	74,934.5	6,084.1	81,018.6
2527	84,761.6	6,210.1	90,971.7
2528	83,697.7	7,498.4	91,196.1
2529	90,757.2	7,317.7	98,074.9
2530	84,219.7	7,873.6	92,093.3
2531	129,711.2	12,934.8	142,646.0
2532 *	67,774.9	8,068.1	75,843.0
อัตราเพิ่มเฉลี่ย (ไม่รวมปี 2532)	16.9	31.8	17.6
อัตราเพิ่มเฉลี่ย (รวมปี 2532)	11.6	26.0	12.2

หมายเหตุ: * ธนาคารแห่งประเทศไทยจัดสรรให้เพียงร้อยละ 50 ของ
มูลค่าการรับช่วงซื้อลดฯ ทั้งหมด

** สำนักงานใหญ่ธนาคารแห่งประเทศไทย

*** สาขาธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.43

การรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย จำแนกตามระเบียบ

(หน่วย: ร้อยละ)

ปี	สำนักงานใหญ่ **			สาขา ***			รวม
	เพื่อการ ส่งออก	การประกอบ อุตสาหกรรม	การประกอบ อุตสาหกรรม ขนาดย่อม	เพื่อการ ส่งออก	การประกอบ อุตสาหกรรม	การประกอบ อุตสาหกรรม ขนาดย่อม	
2520	71.2	24.9	-	2.7	1.2	-	100
2521	75.2	21.6	-	3.0	0.2	-	100
2522	79.2	15.6	-	5.1	0.1	-	100
2523	78.5	14.6	-	6.7	0.2	-	100
2524	86.7	8.0	-	5.1	0.2	-	100
2525	86.3	8.2	-	5.3	0.2	-	100
2526	88.0	4.5	-	7.3	0.2	-	100
2527	89.8	3.3	-	6.7	0.2	-	100
2528	89.7	2.0	-	8.1	0.2	-	100
2529	91.4	1.1	*	7.3	0.2	*	100
2530	90.2	1.2	*	8.4	0.1	*	100
2531	90.1	0.8	*	8.9	0.2	*	100
2532	88.7	0.7	*	10.5	0.2	*	100
เฉลี่ย	83.6	10.4	-	5.8	0.2	-	100
อัตราการ เพิ่มเฉลี่ย	14.2	-15.4	-	29.7	4.9	-	11.9

หมายเหตุ: * น้อยมาก

** สำนักงานใหญ่ธนาคารแห่งประเทศไทย

*** สาขาธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.44
ร้อยละของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก
จำแนกตามประเภทสินค้า

(หน่วย: ร้อยละ)

ปี	สินค้า เกษตร	สินค้า อุตสาหกรรม	สินค้าอื่นๆ	รวม
2521	28.7	67.4	3.9	100.0
2522	34.1	59.8	6.1	100.0
2523	32.2	61.1	6.7	100.0
2524	26.8	66.4	6.8	100.0
2525	35.4	57.2	7.4	100.0
2526	35.4	57.8	6.8	100.0
2527	36.1	55.4	8.5	100.0
2528	32.4	53.6	14.0	100.0
2529	30.1	54.5	15.4	100.0
2530	24.1	57.9	18.0	100.0
2531	26.5	56.5	17.1	100.0
2532	32.6	64.5	2.8	100.0
เฉลี่ย	31.2	59.3	9.5	100.0
อัตราการเพิ่มเฉลี่ย	10.1	7.0	25.9	

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.45
ร้อยละของการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน
ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก จำแนกตามประเภทสินค้า ปี 2530

ประเภทสินค้า	ร้อยละ
อุตสาหกรรมเกษตร	74.2
ไม่ใช่อุตสาหกรรมเกษตร	25.8
รวม	100.0

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.46
การหาเงินทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

(หน่วย: ร้อยละ)

ปี	พันธบัตร		หุ้นกู้	หุ้น			หน่วย ลงทุน	รวม
	รัฐบาล	รัฐวิสาหกิจ		อุตสาหกรรม	อื่นๆ	รวม		
2521	93.89	-	0.35	0.26	4.79	5.05	0.71	100.00
2522	94.13	-	1.32	0.13	2.94	3.07	1.47	100.00
2523	96.15	3.48	-	-	0.37	0.37	-	100.00
2524	95.53	3.41	0.41	-	0.66	0.66	-	100.00
2525	98.22	-	-	0.01	1.54	1.55	0.23	100.00
2526	97.06	-	-	-	2.94	2.94	-	100.00
2527	95.19	-	0.54	0.09	4.17	4.27	-	100.00
2528	77.63	9.89	0.72	1.73	10.03	11.76	-	100.00
2529	89.10	8.61	0.44	0.27	1.58	1.85	-	100.00
2530	69.98	3.92	5.19	1.81	14.90	16.71	5.19	100.00
2531	65.06	6.92	10.79			15.63	1.59	100.00
เฉลี่ย	88.36	3.29	1.80			5.80	0.83	100.00

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.47

จำนวนและร้อยละของสาขานาการพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของจำนวนโครงการ
ที่ต้องมีการวิเคราะห์อย่างละเอียดก่อนพิจารณาอนุมัติให้กู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ร้อยละ						รวม
		0	1-20	20-40	40-60	60-80	80-100	
ภาคเหนือ		1	0	0	0	0	1	2
	เมือง	1	0	0	0	0	0	1
	รอบนอก	0	0	0	0	0	1	1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		5	1	1	0	3	9	19
	เมือง	1	0	1	0	2	2	6
	รอบนอก	4	1	0	0	1	7	13
ภาคกลาง		5	1	1	0	1	2	10
	เมือง	2	1	0	0	1	1	5
	รอบนอก	3	0	1	0	0	1	5
ภาคใต้		2	3	0	0	1	4	10
	เมือง	1	1	0	0	1	1	4
	รอบนอก	1	2	0	0	0	3	6
รวม		13	5	2	0	5	16	41
	เมือง	5	2	1	0	4	4	16
	รอบนอก	8	3	1	0	1	12	25
รวม (%)		32	12	5	0	12	39	100
	เมือง	31	13	6	0	25	25	100
	รอบนอก	32	12	4	0	4	48	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.48

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตาม การมี/ไม่มี
ปัญหาในการวิเคราะห์เงินกู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ปัญหาในการวิเคราะห์เงินกู้			รวม
		ไม่ตอบ	มี	ไม่มี	
ภาคเหนือ		1	3	0	4
	เมือง	1	0	0	1
	รอบนอก	0	3	0	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		1	16	6	23
	เมือง	0	9	1	10
	รอบนอก	1	7	5	13
ภาคกลาง		3	6	3	12
	เมือง	1	2	2	5
	รอบนอก	2	4	1	7
ภาคใต้		2	7	2	11
	เมือง	1	3	1	5
	รอบนอก	1	4	1	6
รวม		7	32	11	50
	เมือง	3	14	4	21
	รอบนอก	4	18	7	29
รวม (%)			74	26	100
	เมือง		78	22	100
	รอบนอก		72	28	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.49
จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามลักษณะ
ปัญหาในการวิเคราะห์เงินกู้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ปัญหาในการวิเคราะห์เงินกู้				
		1	2	3	4	รวม
ภาคเหนือ		2	1	2	2	7
	เมือง	0	0	2	0	2
	รอบนอก	2	1	0	2	5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		7	7	8	12	34
	เมือง	4	4	6	6	20
	รอบนอก	3	3	2	6	14
ภาคกลาง		3	2	4	4	13
	เมือง	1	0	2	2	5
	รอบนอก	2	2	2	2	8
ภาคใต้		4	3	4	5	16
	เมือง	1	2	2	2	7
	รอบนอก	3	1	2	3	9
รวม		16	13	18	23	70
	เมือง	6	6	12	10	34
	รอบนอก	10	7	6	13	36
รวม (%)		23	19	26	33	100
	เมือง	18	18	35	29	100
	รอบนอก	28	19	17	36	100

หมายเหตุ: 1 = เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อขาดประสบการณ์
 2 = เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อไม่เพียงพอ
 3 = ผู้กู้ไม่สามารถให้ข้อมูลได้เพียงพอ
 4 = ผู้กู้ให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัย
 เพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.50

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตาม การใช้/ไม่ใช้
แนวปฏิบัติศูนย์กำไร ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	การใช้แนวปฏิบัติศูนย์กำไร		
		ใช้	ไม่ใช้	รวม
ภาคเหนือ		7	3	10
	เมือง	1	1	2
	รอบนอก	6	2	8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		20	2	22
	เมือง	9	1	10
	รอบนอก	11	1	12
ภาคกลาง		13	2	15
	เมือง	4	1	5
	รอบนอก	9	1	10
ภาคใต้		12	1	13
	เมือง	5	0	5
	รอบนอก	7	1	8
รวม		52	8	60
	เมือง	19	3	22
	รอบนอก	33	5	38
รวม (%)		87	13	100
	เมือง	86	14	100
	รอบนอก	87	13	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัย
เพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.51
จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามวงเงินกู้สูงสุด
ที่ผู้จัดการสาขาอนุมัติได้ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	วงเงินกู้สูงสุดที่ผู้จัดการสาขาอนุมัติได้					รวม
		0-100000	100001 - 300000	300001 - 500000	500001 - 1000000	>1000000	
ภาคเหนือ		0	2	2	3	0	7
	เมือง	0	1	1	0	0	2
	รอบนอก	0	1	1	3	0	5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		5	5	5	2	0	17
	เมือง	2	0	2	1	0	5
	รอบนอก	3	5	3	1	0	12
ภาคกลาง		5	3	1	1	0	10
	เมือง	1	0	1	1	0	3
	รอบนอก	4	3	0	0	0	7
ภาคใต้		0	3	3	2	3	11
	เมือง	0	0	1	2	1	4
	รอบนอก	0	3	2	0	2	7
รวม		10	13	11	8	3	45
	เมือง	3	1	5	4	1	14
	รอบนอก	7	12	6	4	2	31
รวม (%)		22	29	24	18	7	100
	เมือง	21	7	36	29	7	100
	รอบนอก	23	39	19	13	6	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.52

จำนวนและร้อยละของสาขาธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามร้อยละของคำขอกู้ของกิจการอุตสาหกรรมที่ต้องขออนุมัติ
จากสำนักงานใหญ่ ประเภทอำเภอ และภูมิภาค

ภูมิภาค	อำเภอ	ร้อยละ											
		0	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	รวม
ภาคเหนือ		0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2	4
	เมือง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	รอบนอก	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2	4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		4	2	1	2	1	1	1	1	2	0	5	20
	เมือง	2	0	0	1	0	1	0	1	1	0	2	8
	รอบนอก	2	2	1	1	1	0	1	0	1	0	3	12
จังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง		1	5	1	1	0	0	0	0	0	1	1	10
	เมือง	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	5
	รอบนอก	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
ภาคใต้		1	3	4	1	0	0	0	1	0	0	1	11
	เมือง	0	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	5
	รอบนอก	1	2	1	0	0	0	0	1	0	0	1	6
รวม		6	11	6	4	1	1	1	3	2	1	9	45
	เมือง	2	2	4	3	0	1	0	1	1	1	3	18
	รอบนอก	4	9	2	1	1	0	1	2	1	0	6	27
รวม (%)		13	24	13	9	2	2	2	7	4	2	20	100
	เมือง	11	11	22	17	0	6	0	6	6	6	17	100
	รอบนอก	15	33	7	4	4	0	4	7	4	0	22	100

ที่มา: การสำรวจในโครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532.

ตารางที่ 4.53

ความคิดเห็นของธนาคารพาณิชย์ เกี่ยวกับข้อจำกัดในการให้เงินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก

ข้อจำกัดในการให้สินเชื่อ	ธนาคาร ขนาดใหญ่	ธนาคาร ขนาดกลาง	ธนาคาร ขนาดเล็ก	รวม
หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ	3	1	1	5
รายงานการเงินไม่น่าเชื่อถือ	3	1	-	4
ไม่สามารถทำอะไรเพราะมีความเสี่ยงสูง และวงเงินกู้ต่ำ	2	-	-	2
เงินทุนส่วนใหญ่ของผู้ถือหุ้นน้อย	2	-	-	2
มักขอกู้มากเกินไปจนความจำเป็น	1	1	-	2
การจัดการด้านการตลาดไม่ดีพอ	2	-	-	2
สถานะการเงินแยกว่ำเมื่อ เปรียบเทียบกับ กิจการขนาดใหญ่	1	-	-	1
ขาดแคลนเทคโนโลยี ความสามารถ ในการจัดการและการตลาด	-	1	-	1
ประสบการณ์ของผู้ประกอบการไม่เพียงพอ	1	-	-	1
จำนวนสาขานาการน้อย	-	-	1	1
อุตสาหกรรมเกษตรมักไม่สามารถชำระคืน เงินกู้ได้ตามกำหนดเมื่อสถานการณ์การตลาด เปลี่ยนแปลง	-	-	1	1
รวม	15	4	3	22
จำนวนธนาคารตัวอย่าง	5	3	2	10

ที่มา: JICA Expert in DIP/MOI, "The Report on Study of SMI Financing."

5. เงินนอกระบบ

ในบทนี้ หลังจากทีกล่าวถึงคำนิยามของเงินนอกระบบ จะอธิบายความสำคัญของเงินนอกระบบ เงินนอกระบบประเภทต่างๆ ลักษณะที่สำคัญของเงินนอกระบบ และแหล่งเงินนอกระบบกับเพดานอัตราดอกเบี้ย

5.1 คำนิยามของเงินนอกระบบ

เงินนอกระบบ คือ เงินนำมาใช้ในการดำเนินงาน จากแหล่งภายนอกกิจการที่นอกเหนือจากแหล่งสถาบันการเงินต่างๆ

แหล่งเงินทุนนอกระบบมีมากมาย แหล่งเงินที่อุตสาหกรรมในชนบทใช้กันมาก พอจัดเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ ดังต่อไปนี้คือ วงแชร์ต่างๆ สินเชื่อการค้า การกู้ยืมระหว่างผู้ใกล้ชิดกัน เช่น พ่อแม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน และการกู้ยืมโดยวิธีขายลดเช็ค เป็นต้น

5.2 แหล่งเงินนอกระบบเป็นแหล่งสินเชื่อที่สำคัญของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

อุตสาหกรรมขนาดเล็กในต่างจังหวัดมีมากมายหลายประเภท และกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ดังที่กล่าวถึงแล้วข้างต้นว่า การให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ของสถาบันการเงินนั้น เนื่องจาก 1) การดำเนินงานโดยทั่วไปของสถาบันการเงิน ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล มีเพดานอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่จะคิดกับผู้กู้ 2) การให้กู้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กมีต้นทุนในการให้กู้ยืมต่อเงินกู้ 1 บาท สูงกว่า และ 3) การให้กู้กับกิจการขนาดเล็กเสี่ยงมากกว่า สถาบันการเงินทั้งหลายจึงมักจัดสรรสินเชื่อที่มีอยู่จำกัด ส่วนมากให้แก่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ แหล่งเงินนอกระบบ จึงทำหน้าที่เป็นเสมือนแหล่งเงินที่คอยสนับสนุน เสริมการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ให้เงินกู้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก ที่ได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินไม่เพียงพอหรือไม่ได้เลย

แหล่งเงินนอกระบบให้บริการสินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กได้ดีกว่า หรือมีประสิทธิภาพกว่าแหล่งเงินในระบบหรือสถาบันการเงินต่างๆ กล่าวคือ เป็นการให้สินเชื่อที่มีต้นทุนในการให้บริการและหนี้สูญต่ำ Timberg และ Aiyar อธิบายลักษณะ 4 ประการ ที่ทำให้ต้นทุนการให้กู้ยืมและหนี้สูญของแหล่งเงินนอกระบบต่ำไว้ดังนี้คือ

- 1) ในแหล่งเงินนอกระบบผู้ให้กู้ยู่ใกล้ชิดกับผู้ขอกู้มากกว่า จึงรู้จักผู้ขอกู้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์
- 2) ผู้ให้กู้ของแหล่งเงินนอกระบบมีค่าใช้จ่ายผันแปรในการดำเนินงานต่ำกว่า เพราะผู้ให้กู้มีสถานประกอบการไม่ใหญ่โตหรูหราเหมือนกับธนาคารพาณิชย์ จ่ายค่าแรงงานและเงินเดือนในอัตราที่ต่ำกว่า และมีขั้นตอนในการปล่อยเงินกู้้น้อยกว่า
- 3) การแข่งขันในด้านอื่นๆ ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยมีน้อยกว่า เพราะอัตราดอกเบี้ยของเงินที่ปล่อยให้กู้กำหนดโดยตลาด
- 4) แหล่งเงินนอกระบบไม่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ เหมือนเช่นกรณีของธนาคารพาณิชย์ เช่น ไม่ต้องสำรองเงินส่วนหนึ่งไว้ เป็นต้น (Timberg, T. A. and C. V. Aiyar, 1984)

จากประสบการณ์การศึกษาในไต้หวัน Biggs กล่าวไว้ว่า เหตุที่ต้นทุนในการให้กู้ยืมของแหล่งเงินนอกระบบต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์ ก็เพราะว่า การพิจารณา หรือประเมินความมีเครดิตของผู้ขอกู้คนใดคนหนึ่งนั้น อยู่บนพื้นฐานของการที่ผู้ให้กู้ และผู้กู้รู้จักกันเป็นการส่วนตัวมาเป็นระยะเวลานาน ในฐานะของญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง (รู้ว่าเป็นคนดีหรือไม่ดี ชยันต์ทำมาหากินแค่ไหน มีประสบการณ์ ความชำนาญ ความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน มีทุนทรัพย์ ความมั่นคงทางการเงินแค่ไหน ฯลฯ) และจากการที่ผู้ให้กู้และผู้กู้อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน และมีขนาดเล็กเหมือนกัน การรู้จักกันอย่างใกล้ชิด ทำให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการประเมินเครดิตต่ำกว่าการประเมินเงินกู้อย่างเป็นระบบของเจ้าหน้าที่สินเชื่อต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ ในไต้หวันการแทรกแซงควบคุมธนาคารพาณิชย์อย่างใกล้ชิดของรัฐบาล เป็นผลให้เจ้าหน้าที่สินเชื่อของธนาคารต้องทำงานอย่างระมัดระวัง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้นทุนการให้กู้ยืมสูงขึ้นด้วย (Biggs, August 1988)

5.3 เงินนอกระบบประเภทต่างๆ

5.3.1 วงแชร์

วงแชร์ คือ การที่คนหลายๆ คน เอาเงินมารวมกันเป็นเงินกองกลางในจำนวนที่ตกลงไว้ตามช่วงเวลาที่กำหนด และคนใดคนหนึ่งนั้นในจำนวนนั้น ก็จะประมวลเอาเงินกองกลางนั้นไปใครที่ประมวลไปแล้วก็จะไม่มีโอกาสประมวลในครั้งต่อไป จะมีการประมวลกันไปเรื่อยๆ จนกว่าจะครบทุกคน

จำนวนเงินที่เสนอเพื่อจะประมูลเงินกองกลาง ก็จะเป็นดอกเบี้ยจ่ายสำหรับผู้ที่ได้
การจ่ายดอกเบี้ยมีทั้งที่เรียกว่า "ดอกเบี้ยตาม" ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ประมูลได้จะทยอยจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้ที่ยัง
ยังไม่ได้ประมูล จนกว่าจะครบหมดทุกคนตามช่วงเวลาที่กำหนด (ที่มีการประมูลแต่ละครั้ง)
การจ่ายดอกเบี้ยอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า "ดอกเบี้ยหัก" หมายถึงผู้ที่ประมูลได้ในคราวนั้น จะต้องจ่าย
ดอกเบี้ยให้แก่ผู้ที่ยังไม่ได้ประมูลหมดทุกคนทันที

การจ่ายเงินในวงแชร์มีทั้งที่จ่ายกันเป็นเงินสดหรือเช็ค ในทางปฏิบัติถ้าขนาดของวงเงิน
เป็นจำนวนไม่มาก การชำระแต่ละงวดมักจะจ่ายกันเป็นเงินสด แต่ถ้าขนาดของวงเงินมีจำนวน
มาก การจ่ายเงินก็จะจ่ายกันด้วยเช็ค

เมื่อมีผู้ประมูลได้ ผู้ที่ประมูลไม่ได้ก็จะเซ็นเช็คส่งจ่ายให้แก่ผู้ที่ได้ประมูลได้ ในขณะเดียวกัน
ผู้ที่ประมูลได้ก็จะเซ็นเช็คส่งจ่ายล่วงหน้า ให้สอดคล้องกับกำหนดการชำระคืนแต่ละครั้ง เป็นการ
ชำระคืนล่วงหน้าและมอบเช็คนี้ฝากให้แก่เจ้าแชร์ เพื่อจ่ายให้แก่ผู้ที่มีผลมือหลังๆ ต่อไป

กำหนดเวลาการประมูล ไม่มีกำหนดแน่นอน เป็นการตกลงกันระหว่างผู้ที่เข้าร่วมวงแชร์
อาจมีตั้งแต่ ทุกวัน ทุกอาทิตย์ ทุกสองอาทิตย์ หรือทุกเดือน เป็นต้น

การจัดวงแชร์ มีทำอยู่ 2 วิธี วิธีแรกคือ ผู้ที่เข้าร่วมวงแชร์คนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดขึ้น
มา ซึ่งผู้เข้าร่วมวงแชร์เรียกบุคคลคนนั้นว่า "เจ้าแชร์" โดยปกติเจ้าแชร์จะเป็นผู้รับผิดชอบ
จ่ายเงินสดใช้ให้ในกรณีที่ถ้าหากผู้เข้าร่วมวงแชร์คนใดคนหนึ่งไม่ส่งชำระค่างวด โดยที่เจ้าแชร์
มีความรับผิดชอบสูงหรือมีความเสี่ยงมาก เงินค่างวดงวดแรกที่ผู้ร่วมวงแชร์นำมาวมกันเป็นกอง
กลาง มักจะไม่มีการประมูลแต่จะมอบให้แก่ผู้ร่วมวงที่ เป็น "เจ้าแชร์" วิธีที่ 2 คือการเล่นแชร์
กับบริษัทธุรกิจเงินแชร์ ในกรณีนี้บริษัทจะเป็นผู้จัดวงแชร์ เป็นผู้กำหนดเงื่อนไขต่างๆ และคิด
ค่าบริการจากผู้ร่วมวงแชร์ การตั้งวงแชร์ตามวิธีการแรกมักจะ เป็นการจัดตั้งในระหว่างกลุ่ม
เพื่อนฝูง ญาติ พี่น้อง ที่รู้จักกันดี แต่ความรู้จักมักคุ้นจะลดลงสำหรับวิธีที่ 2

เงินทุนจากวงแชร์จัดว่าเป็นเงินทุนระยะสั้น ระยะเวลาของวงแชร์ส่วนมากมักไม่เกิน 2 ปี

สาเหตุที่ผู้ประกอบการต่างๆ เข้าร่วมเล่นแชร์ พอสรุปได้คือผู้ประกอบการมีความต้องการ
ใช้เงินมากกว่าเงินทุนที่ผู้ประกอบการเองมีและที่สามารถจะกู้ได้จากสถาบันการเงิน จากการ
สำรวจของผู้ประกอบการบางรายระบุว่า ต้องการเงินจากวงแชร์ เพราะไม่มีหลักทรัพย์ที่จะนำไปค้ำ
ประกันการกู้เงินจากสถาบันการเงิน ผู้ประกอบการบางรายตอบว่า เสียอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่า
แหล่งเงินอื่นๆ (ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน) บางรายเข้าร่วมในลักษณะเป็นผู้ออม ซึ่งระบุว่าได้อัตรา

ดอกเบี้ยยสูงและไม่มีปัญหาการชำระคืน

การใช้เงินกู้จากวงแชร์ เงินที่ประมูลได้จากวงแชร์นอกจากจะนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากเป็นเงินระยะสั้นแล้ว ผู้ประกอบการยังใช้เงินที่ประมูลได้ไปในอีกหลายๆ ทาง เช่น เอาไปขยายกิจการ เอาไปชำระคืนเงินกู้ เอาไปส่งค่างวดในแชร์วงอื่นๆ เอาไปแก้งกำไร ในที่ดินและอาคาร รวมทั้งเอาไปใช้ในการบริโภคของครอบครัวด้วย เป็นต้น

การเล่นแชร์เป็นการเล่นในกลุ่มคนที่รู้จักกัน มีความเชื่อถือซึ่งกันและกัน การเข้าร่วมเล่นส่วนใหญ่จึงไม่มีการใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน อย่างไรก็ตามมีแชร์บางวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จัดโดยบริษัทแชร์ กำหนดเงื่อนไขให้ผู้เข้าร่วมเล่นเขียนเช็คส่งจ่ายล่วงหน้าไม่ลงวันที่ทิ้งไว้ให้ที่ "เท้าแชร์" หรือบริษัทแชร์ อย่างไรก็ตาม การเขียนเช็คไม่ลงวันที่ไม่ถือว่าเป็นการใช้เช็คค้ำประกัน ดังนั้น ถ้าไม่สามารถจ่ายเงินตามเช็คได้ จะไม่มีผลทางคดีอาญา

การเล่นแชร์มีปัญหาการไม่ชำระค่างวด หรือปัญหาเช็คที่ส่งจ่ายล่วงหน้า "ค้าง" น้อยมาก ทั้งนี้เพราะการเล่นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไว้น้ำใจเชื่อใจกัน อยู่ระหว่างกลุ่มคนรู้จัก ถ้าผู้เล่นคนใดเกิดผิดพลั้งก็จะเป็นที่ทราบกันทั่วไปหมดในวงการ เครดิต หรือความเชื่อถือในบุคคลนั้นจะไม่มีอยู่อีกต่อไป โอกาสที่จะหาเงินมาใช้ในการกิจการโดยวิธีการเล่นแชร์ หรือการหาเงินจากแหล่งนอก ระบบอื่นๆ ก็หมดไปด้วย

อัตราดอกเบี้ย โดยเฉลี่ยแล้วอัตราดอกเบี้ยของเงินที่กู้จากวงแชร์จะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน การศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าอัตราดอกเบี้ยของวงแชร์เป็นประมาณร้อยละ 22-23 ต่อปี โดยที่อัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินเท่ากับประมาณร้อยละ 18-19 ต่อปี (จิตติมา และคณะ, 2529) นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าอัตราดอกเบี้ยในแต่ละช่วงเวลาไม่เท่ากัน เช่น ในช่วงที่ธุรกิจมีความต้องการใช้เงินพร้อมๆ กัน ในตอนปิดบัญชีงวดกลางปี และปลายปีของธนาคาร และช่วงที่สถาบันการเงินเข้มงวดการปล่อยสินเชื่อ อัตราดอกเบี้ยจะสูงกว่าปกติ อัตราดอกเบี้ยยังแตกต่างกันไปตามขนาดของกิจการ กล่าวคือกิจการที่จ้างคนงานต่ำกว่า 50 คน จ่ายดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 17 ต่อปี ในขณะที่กิจการที่โตขึ้น เช่น กิจการที่จ้างคนงาน 100 คนขึ้นไป จ่ายอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3-5 ต่อปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจการขนาดเล็กเข้าร่วมวงแชร์ในฐานะของผู้กู้ ส่วนกิจการขนาดใหญ่เข้าร่วมวงแชร์ในฐานะผู้ออมรวมประมูลในขณะที่ผู้เข้าร่วมวงอื่นๆ ไม่ต้องการประมูลเงินกองกลางในช่วงนั้น หรืออาจเป็น "เท้าแชร์" เองเลยก็ได้

5.3.2 สินเชื่อการค้า

เมื่อกิจการได้รับสินเชื่อการค้า ก็จะต้องชำระค่าสินค้าภายในระยะเวลาที่กำหนด ระยะเวลาของสินเชื่อการค้ามักเป็นระยะสั้น อย่างไรก็ตาม การกำหนดระยะเวลาสินเชื่อการค้าขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ 1) ลักษณะของสินค้า ถ้าเป็นสินค้าที่เน่าเสียง่าย ชื้อง่ายขายคล่อง ระยะเวลาสินเชื่อการค้าก็จะสั้น เพราะกิจการสามารถขายสินค้าออกไป และได้เงินสดกลับมาเร็ว ระยะเวลาสินเชื่อการค้าประเภท ผัก ผลไม้ มักจะประมาณ 5-10 วัน สินค้าประเภท ดิน หิน ปูน ทราาย อาจเป็นประมาณ 15-30 วัน เป็นต้น 2) สถานการณ์การเงินของผู้ขาย ถ้าผู้ขายฐานะการเงินไม่ดี ระยะเวลาสินเชื่อจะสั้นมาก ตัวอย่างเช่น เกษตรกรที่ขายพืชผลให้แก่ พ่อค้า หรือโรงงาน 3) การส่งเสริมการขาย ถ้ากิจการต้องการส่งเสริมการขาย อาจใช้ระยะเวลายาวเป็นเครื่องมือได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าสินค้าเป็นที่ต้องการของตลาดกิจการก็จะให้ระยะเวลาสินเชื่อสั้น 4) สถานการณ์ของผู้ซื้อ โดยทั่วไป ผู้ซื้อที่มีฐานะการเงินดี มักจะได้สินเชื่อเป็นระยะเวลายาวกว่า

การศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อการค้าเป็นประมาณร้อยละ 20-30 ต่อปี (ประพันธ์ สายสงเคราะห์, 2529) เหตุที่อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อการค้าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ก็เพราะ หนึ่ง ต้นทุนของเงินทุนสูง เพราะกิจการอาจต้องให้สินเชื่อการค้าเป็นจำนวนที่มากกว่าเงินทุนที่กิจการมี จึงต้องอาศัยเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินอื่น และแหล่งเงินนอกระบบมาช่วย สอง เพื่อจูงใจให้ลูกค้าชำระค่าสินค้าเร็วขึ้น

การระบุว่า สินเชื่อการค้ามีต้นทุนสูงหรือต่ำกว่าสินเชื่อประเภทอื่น ยังเป็นที่โต้เถียงกันอยู่ ในบางครั้งสินเชื่อการค้าเป็นสินเชื่อที่มีต้นทุนสูงมากสำหรับผู้ซื้อ แต่ผู้ซื้อจำเป็นต้องใช้เพราะไม่มีทางเลือกทางอื่น อย่างไรก็ตาม ถ้าหากผู้ขายใช้สินเชื่อการค้าเป็นเครื่องมือส่งเสริมการขาย สินเชื่อการค้าจะมีต้นทุนต่ำ มีลักษณะเป็นเงินช่วยเหลือจากผู้ขาย

สินเชื่อการค้าแม้จะมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่สถิติเกี่ยวกับหนี้สูญต่ำมาก การศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า หนี้สูญของผู้ผลิตสินค้าประเภทต่างๆ คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.04 ถึง 0.59 ของมูลค่ายอดขายเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการได้รับสินเชื่อการค้า เป็นการได้รับสินเชื่อบนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน ผู้ที่ได้รับจึงต้องพยายามรักษาความเชื่อถือไว้ และจะเป็นที่ทราบกันดีในแวดวงผู้ที่ทำการค้าร่วมกัน หรือมิฉะนั้นก็จะมีปัญหาในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนมาก เพราะจะต้องใช้เงินสดมากขึ้น และการกู้ยืมลำบากยิ่งขึ้น

5.3.3 การซื้อขายลดเช็ค

การซื้อขายลดเช็ค คือการที่ผู้ต้องการใช้เงินนำเช็คที่ยังไม่ถึงกำหนดส่งจ่ายไปขายให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง (ผู้ให้กู้) ผู้ให้กู้ก็จะคิดดอกเบี้ยจากผู้ขายลดเช็ค (ผู้กู้) โดยการจ่ายเงินไม่เต็มจำนวนที่ระบุไว้ในเช็ค หรืออีกนัยหนึ่งก็คือจำนวนเงินที่ผู้ให้กู้ให้ลดต่ำกว่าจำนวนที่ระบุไว้ในเช็ค จำนวนเงินที่ขายหายไปก็คืออัตราดอกเบี้ยที่ผู้ขายลดเช็คต้องจ่ายนั่นเอง

การขายลดเช็คอาจทำกับธนาคารก็ได้ หรือขายให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินก็ได้ ถ้าเป็นการขายลดเช็คให้แก่ธนาคาร จะเรียกวิธีการกู้ยืมแบบนี้ว่า Cleaned bill discount ซึ่งครอบคลุมถึงการซื้อลดตั๋วเงินต่างๆ ด้วย ในกรณีที่ขายลดเช็คให้แก่ธนาคาร ก็เป็นเหมือนกับการกู้เงินจากตลาดเงินในระบบ ส่วนการขายลดเช็คให้แก่เอกชนทั่วไป หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า "การแลกเช็ค" เป็นการกู้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบ

เช็คที่นำไปขายลดกับธนาคาร เป็นเช็คที่เกิดจากการที่กิจการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อและลูกค้าเซ็นเช็คส่งจ่ายล่วงหน้ามาให้ การกู้เงินโดยวิธีนี้คือการกู้เงินโดยการเอาเช็ค "ลูกหนี้การค้า" ซึ่งเป็นรายการในด้านทรัพย์สินไปค้ำประกันการกู้ การค้ำประกันถ้าเป็นการขายออกไปเลย (แฟคเตอร์ริง factoring) เมื่อเช็คถึงกำหนดชำระแล้วหากผู้ซื้อลดเช็คไม่สามารถนำเช็คไปขึ้นเงินได้ ผู้ขายลดเช็คหรือผู้กู้ไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น แต่ถ้าหากเป็นการนำไปค้ำประกันแบบที่เรียกว่า เพลดจิง (pledging) ผู้กู้หรือผู้ขายลดเช็คจะต้องนำเงินมาชำระคืน ถ้าหากผู้ซื้อลดเช็คไม่สามารถจะนำเช็คไปขึ้นเงินได้ ดังนั้นถ้าเป็นการขายลดเช็คแบบแฟคเตอร์ริง ผู้ซื้อลดจะคิดส่วนลดหรืออัตราดอกเบี้ยแพงกว่า เพราะผู้ซื้อลดเสี่ยงมากกว่า และต้องมีค่าใช้จ่ายที่จะต้องตรวจสอบประวัติของผู้ออกเช็คอีกด้วย การขายลดเช็คที่เกิดจากการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อส่วนใหญ่จะเป็นการขายลดแบบแฟคเตอร์ริง เพราะถึงแม้จะเสียดอกเบี้ยแต่ก็ไม่ต้องคอยเสี่ยงว่าจะเรียกเก็บเงินตามเช็คได้หรือไม่ ถ้าเรียกเก็บไม่ได้ก็จะต้องเสียเวลาทำมาหากินและค่าใช้จ่ายที่จะต้องติดตามอีกด้วย

ในกรณีที่เช็คที่นำไปขายลดเป็นเช็คที่ผู้ประกอบการออกเองเพื่อนำไปค้ำประกันเงินกู้ การทำในลักษณะเช่นนี้จะทำให้ยอดหนี้สินของกิจการเพิ่มขึ้น ซึ่งไม่เหมือนกรณีที่กล่าวถึงข้างต้น การขายลดเช็คที่เป็นของตัวผู้ประกอบการเอง จะทำได้กับแหล่งนอกระบบเท่านั้น ธนาคารจะรับซื้อลดเช็คการค้าเท่านั้น

การที่แหล่งเงินนอกระบบทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการเล่นแชร์ หรือญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง ที่ให้กู้เงิน ยอมรับเช็คเป็นเครื่องค้ำประกันการกู้เงิน ก็เพราะมีเงื่อนไขทางกฎหมายรองรับอยู่ โดยปกติแล้วการออกเช็คเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อการชำระหนี้ หมายถึงเช็คที่ผู้ส่งจ่ายตกลงให้ผู้ทรงเช็คนำเช็คไปเบิกเงินจากธนาคารเมื่อเช็คถึงกำหนด ถ้านำไปเบิกแล้วธนาคารไม่จ่ายเงินให้เพราะว่าผู้ออกเช็คมีเงินในบัญชีไม่เพียงพอ ผู้ออกเช็คจะมีความผิดทางแพ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีหลายกรณีที่ผู้ออกเช็คไม่ได้ออกเช็คเพื่อวัตถุประสงค์ในการชำระหนี้ แต่เป็นการออกเช็คเพื่อการประกันหนี้ โดยมีได้ตกลงให้ผู้ทรงเช็คนำเช็คไปเบิกเงินจากธนาคาร ในกรณีนี้ ถ้าหากผู้กู้เงิน ไม่ยอมชำระหนี้ตามกำหนด และถ้าผู้ให้กู้นำเช็คที่ค้ำประกันไปเบิกเงินจากธนาคาร ไม่ได้อีกด้วยก็จะทำให้เกิดความปั่นป่วนขึ้นทั่วไป จึงได้ออก พรบ. ว่าด้วยความผิดจากการใช้เช็ค ที่ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเป็นคดีอาญาอีกด้วย ด้วยพรบ. นี้ จึงทำให้มีการออกเช็คล่วงหน้าในลักษณะ เป็นการค้ำประกันการกู้ยืมเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง (อนันต์ ศรีสว่างสุข 2528)

การศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย ระบุว่าเงินทุนที่นำมาใช้ซื้อลดเช็คประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53) เป็นเงินทุนของผู้ประกอบการเอง ร้อยละ 14.5 เป็นเงินที่เก็บจากเช็คที่ครบกำหนดประมาณร้อยละ 33 เป็นเงินที่มาจากแหล่งภายนอกกิจการ ซึ่งร้อยละ 22 ได้มาจากสถาบันการเงินต่างๆ และที่เหลืออีกร้อยละ 11 เป็นเงินกู้จากแหล่งนอกระบบ เช่น การเล่นแชร์ ญาติพี่น้อง และนายทุนท้องถิ่น (อนันต์, อ้างแล้ว)

ผู้รับซื้อลดเช็ค ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่หลักทฤษฎีค้ำประกันปัจจัยสำคัญที่ผู้ซื้อลดเช็คพิจารณา คือความเชื่อถือในตัวผู้ออกเช็คหรือผู้สลับหลังเช็ค ปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ การรับรองของเพื่อนร่วมธุรกิจ การรับซื้อจะรับซื้อเช็คที่ออกโดยผู้รู้จักหรือเชื่อได้เท่านั้น จะไม่มีการรับซื้อเช็คจากผู้ออกเช็คที่ไม่รู้จักเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นวงเงินจำนวนมากก็มีการเรียกร่องสิ่งค้ำประกันเช่นกัน

สาเหตุที่กิจการหาเงินโดยการขายลดเช็ค อธิบายได้ดังนี้ คือ ร้อยละ 42 ระบุว่าต้องการใช้เงินอย่างรีบด่วน ไม่สามารถหมุนเงินทางอื่นได้ทัน ร้อยละ 25 ระบุว่าธนาคารพาณิชย์ไม่เพิ่มวงเงินให้ร้อยละ 23 ระบุว่าการขายเช็คได้เงินมาง่ายกว่าวิธีอื่น และที่เหลือระบุว่าไม่มั่นใจในเช็คลูกค้าที่ถืออยู่จึงนำมาขาย

ต้นทุนของการดำเนินธุรกิจรับซื้อลดเช็คประกอบด้วย ต้นทุนของเงินที่นำมาใช้ซื้อลดเช็ค ค่าใช้จ่ายอื่นๆ และหนี้สูญ

ในเรื่องต้นทุนของเงินที่นำมาใช้ซื้อลดเช็คเงินที่นำมาใช้ซื้อลดเช็คนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเงินของผู้ซื้อลดเช็คเอง อีกส่วนหนึ่งเป็นเงินที่ผู้ซื้อลดเช็คกู้ยืมมาจากแหล่งภายนอก เมื่อคิดต้นทุนเฉพาะเงินที่กู้ยืมมาจากแหล่งภายนอกแล้วจะคิดเป็นร้อยละ 6.01 ของเงินหมุนเวียนในธุรกิจซื้อลดเช็คทั้งหมด ในจำนวนนี้ร้อยละ 5.98 เป็นค่าดอกเบี้ยจ่าย ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายหลักทรัพย์เป็นประกัน ค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนจำหน่ายหลักทรัพย์เป็นประกัน เป็นต้น (ตารางที่ 5.1) ส่วนเงินทุนของผู้ประกอบการเองและเงินที่เรียกเก็บตามเช็คที่ครบกำหนด ถ้าคิดค่าเสียโอกาสให้เงินส่วนนี้เท่ากับร้อยละ 15 ต่อปีแล้ว ต้นทุนของเงินส่วนที่ได้จากภายในกิจการจะเท่ากับร้อยละ 10.05 ($= (.67) * (15)$) ซึ่ง .67 คือสัดส่วนของเงินที่ได้จากภายในกิจการที่ใช้ในการซื้อลดเช็คที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น) ดังนั้นต้นทุนของเงินรวมทั้งหมดจะเท่ากับร้อยละ 16.06 ต่อปี

ต้นทุนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการดำเนินธุรกิจ เช่น ค่าเช่าสำนักงาน ค่าใช้จ่ายสำนักงาน เงินเดือนค่าจ้างคิดเป็นร้อยละ 1.52 ของเงินทุนหมุนเวียนซื้อลดเช็คทั้งหมด ในจำนวนนี้ค่าเช่าสำนักงานเป็นส่วนประกอบที่มากที่สุด ถ้าไม่คิดค่าใช้จ่ายรายการนี้แล้ว ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทั้งหมดจะเป็นเพียงร้อยละ .06 เท่านั้น

ต้นทุนอีกอย่างหนึ่งของการซื้อขายลดเช็ค คือการที่ไม่สามารถนำเช็คที่ไปรับซื้อมานั้น ไปขึ้นเป็นเงินสดได้ การศึกษาในระหว่างปี 2526-2527 ซึ่งเป็นปีที่มีการซื้อขายลดเช็คมาก เพราะธนาคารพาณิชย์จำกัดการให้สินเชื่อ พบว่าประมาณร้อยละ 12.9 ถึง 15.9 จัดว่าเป็นลูกหนี้ที่มีปัญหา และประมาณร้อยละ 5.1 ถึง 5.4 จัดว่าเป็นหนี้สูญ (ตารางที่ 5.2)

เมื่อรวมต้นทุนทั้ง 3 รายการข้างบน จะได้ต้นทุนรวมในการดำเนินธุรกิจรับซื้อขายลดเช็คเท่ากับร้อยละ 22.69 ถึง 22.99 (ในจำนวนนี้ร้อยละ 10.05 เป็นค่าเสียโอกาสของต้นทุนของเงินส่วนที่ได้จากภายในกิจการ)

อัตราดอกเบี้ยของการกู้ยืมเงินโดยการขายลดเช็ค จะเปลี่ยนแปลงตามการรู้จักกับผู้ขายลดเช็ค การมีสิ่งค้ำประกัน อัตราดอกเบี้ยจะอยู่ในช่วงร้อยละ 1.5-3.0 ต่อเดือน เป็นประมาณร้อยละ 30 ต่อปี นอกจากนั้น อัตราดอกเบี้ยแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคและแต่ละฤดู การที่อัตราดอกเบี้ยแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค แสดงให้เห็นถึงการแยกระบายของตลาดสินเชื่อและความแตกต่างในปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดอัตราดอกเบี้ยในแต่ละตลาด ซึ่งได้แก่ ต้นทุนของเงิน ค่าเสียค่าในการให้บริการ ความเสี่ยง และอำนาจผูกขาดของผู้ซื้อลดเช็ค ส่วนความแตกต่างในแต่ละฤดู ก็สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในอุปสงค์และอุปทานในแต่ละช่วงเวลา การรับซื้อขายลดเช็คจะมีมากในช่วงที่ธนาคารพาณิชย์ปิดวงบัญชี ช่วงที่ธนาคารพาณิชย์เข้มงวดการให้กู้

ยืม ช่วงเทศกาลและช่วงสิ้นเดือน เป็นต้น การศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยรับซื้อขายลดเช็คกับขนาดของวงเงิน ระยะเวลาและประเภทธุรกิจ ในบางฤดูมีความต้องการเงินกู้ต่ำ แต่ผู้รับซื้อลดเช็คก็ไม่มีอัตราดอกเบี้ยลงมาเพื่อให้มีการกู้มากขึ้น ทั้งนี้ จากการสำรวจผู้ให้กู้ระบุว่าถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าที่เคยคิด ก็ฝากเงินไว้ในธนาคารดีกว่าและไม่เสี่ยงด้วย

เงินที่ได้จากการขายลดเช็ค ประมาณร้อยละ 65 ใช้ไปในการดำเนินกิจการต่างๆ เช่น ร้อยละ 34 ใช้เป็นเงินหมุนเวียน ร้อยละ 17 ใช้เพื่อการลงทุน และร้อยละ 15 เพื่อสต็อกสินค้าหรือวัตถุดิบ เงินส่วนที่เหลือ ร้อยละ 17 ใช้ชำระคืนเงินกู้แก่ธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 8 ใช้เล่นแชร์ และร้อยละ 5 ใช้ในการบริโภค

5.3.4 นายทุนเงินกู้ ญาติ พี่น้อง

นายทุนเงินกู้ ญาติ พี่น้อง พ่อแม่ ก็เป็นแหล่งเงินนอกระบบอีกประเภทหนึ่ง

การให้กู้ยืมไม่ว่าผู้ให้กู้จะเป็นนายทุนเงินกู้ หรือ ญาติ พี่น้อง มักอยู่บนพื้นฐานของการรู้จักกันเป็นส่วนตัวกับผู้กู้ การกู้ยืมจาก ญาติ พี่น้อง ส่วนใหญ่จะไม่ต้องใช้สิ่งใดค้ำประกันแต่การกู้ยืมจากนายทุนเงินกู้ส่วนใหญ่จะใช้เช็คสั่งจ่ายล่วงหน้าค้ำประกัน

อัตราดอกเบี้ย โดยทั่วไปเป็นประมาณร้อยละ 2.5 ต่อเดือน หรือประมาณร้อยละ 26-30 ต่อปี (Onchan, T., January 1985)

การกู้ยืมโดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก ญาติ พี่น้อง มักไม่มีการระบุระยะเวลาชำระคืน วัตถุประสงค์ และแม้แต่อัตราดอกเบี้ยไว้นานอน

การใช้เงินกู้ เงินที่กู้จากนายทุนเงินกู้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการผลิต แต่เงินที่กู้จากญาติ พี่น้อง มีการใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์การบริโภคด้วย

5.3.5 ลีสซิ่ง

โดยทั่วไปกิจการสนใจที่จะจัดหาสินทรัพย์มาใช้ในกิจการ วิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ทางหนึ่ง ก็คือ การเช่า (ซึ่งจะไม่ได้เป็นเจ้าของสินทรัพย์) และอีกทางหนึ่งก็คือการซื้อ (ซึ่งจะ

ได้เป็นเจ้าของสินทรัพย์ด้วย) ในอดีตการเช่ามักใช้กับสินทรัพย์ประเภท ที่ดิน โรงเรือน แต่ปัจจุบันเริ่มมีการเช่าเครื่องมือ เครื่องจักร กันมากขึ้น

การเช่ามีลักษณะคล้ายๆ กับการกู้ยืม แต่การกู้ยืมกิจการสามารถนำเงินไปลงทุนกับสินทรัพย์ใดๆ ก็ได้ ส่วนการเช่ามักจะได้ใช้กับสินทรัพย์บางประเภทเท่านั้น ลักษณะอีกประการหนึ่งของการเช่าก็คือ กิจการไม่ต้องหาเงินมาเพื่อจัดหาสินทรัพย์ที่ต้องการใช้

การเช่าในลักษณะลีสซิ่ง เป็นการทำสัญญาระหว่างผู้เช่ากับผู้ให้เช่า ผู้เช่ามีสิทธิในการใช้ทรัพย์สินนั้นตามเงื่อนไขที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาเช่า ส่วนกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าจะเป็นของใครขึ้นอยู่กับข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย โดยทั่วไปแล้ว ผู้เช่ามิได้ต้องการความเป็นเจ้าของ เพียงแต่ต้องการใช้สินทรัพย์ในระยะยาวมากกว่า

การเช่าแบบลีสซิ่ง มี 2 ประเภท คือ financial lease และ operating lease ลักษณะของการเช่าแบบ financial lease คือ หนึ่ง ผู้ให้เช่าไม่ต้องดูแลบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมสินทรัพย์นั้น สอง ผู้เช่าไม่สามารถยกเลิกสัญญาเช่าได้ และ สาม มูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าที่จ่ายเป็นงวดๆ จะต้องคุ้มกับราคาของสินทรัพย์ และจะต้องให้ผลตอบแทนแก่ผู้ให้เช่าในอัตราที่ผู้ให้เช่าต้องการด้วย สินทรัพย์ที่เช่ากันนั้นอาจเป็นสินทรัพย์ใหม่ ซึ่งผู้ให้เช่าจัดซื้อโดยตรงจากผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายก็ได้ หรืออาจเป็นสินทรัพย์ที่ผู้เช่าขายให้ผู้ให้เช่าก็ได้ ในกรณีหลังนี้เรียกว่า การขายแล้วเช่ากลับ (Sale and Leaseback) การเช่าตามวิธีนี้เมื่อกิจการขายสินทรัพย์ให้แก่ผู้ให้เช่าแล้ว จะทำสัญญาเช่าสินทรัพย์ที่ขายไปนั้นทันที ดังนั้น ผู้เช่า หนึ่ง จะได้รับเงินสดจากการขายสินทรัพย์นั้น ตามแต่ที่ตกลงกัน และ สอง ยังจะมีสิทธิใช้สินทรัพย์นั้นต่อเท่ากับช่วงเวลาที่กำหนดในสัญญา เงินที่ได้จากการขายกิจการสามารถนำไปลงทุนในด้านอื่นๆ ได้ต่อไป

Operating Lease เป็นการเช่าที่พบโดยทั่วไป โดยปกติผู้ให้เช่ามักเป็นผู้ให้การบำรุงรักษาและซ่อมแซม ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นมักรวมอยู่ในค่าเช่าทั้งหมด การเช่าแบบนี้มูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าทุกๆ งวด มักน้อยกว่าราคาของสินทรัพย์ที่เช่านั้น อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาของการเช่ามักจะสั้นกว่าอายุใช้งานของสินทรัพย์นั้นมาก ทั้งนี้ผู้ให้เช่ามักจะมีรายได้เพิ่มจากการทำสัญญาเช่าต่อหรือการขายสินทรัพย์นั้นออกไป กรรมสิทธิ์ของสินทรัพย์อยู่ที่ผู้ให้เช่า

ในประเทศไทยยังไม่มีคำจำกัดความของคำว่า ธุรกิจลีสซิ่ง และนรพ. ควบคุมธุรกิจลีสซิ่งโดยตรง จึงพบว่าบริษัทเป็นจำนวนมากที่ใช้ชื่อที่เกี่ยวข้องกับลีสซิ่ง แต่ความจริงแล้วทำธุรกิจ

การเช่าซื้อ^๑ มีหลายบริษัทที่ดำเนินธุรกิจให้เช่าแบบ Operating Lease แฝงอยู่ในกิจการอื่นๆ และใช้ชื่อเรียกต่างๆ กันไป การให้บริการจะจำกัดเฉพาะสินทรัพย์ที่มีความชำนาญพิเศษ เช่น การให้เช่ารถยนต์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

เมื่อประมาณเดือนกรกฎาคม 2531 บริษัทที่มุ่งเน้นการประกอบธุรกิจลีสซิงแบบ financial lease โดยเฉพาะ มี 5 บริษัท

ทรัพย์สินที่บริษัทลีสซิงทั้ง 5 ให้เช่า ได้แก่ อุปกรณ์โรงงาน เครื่องจักรทุกประเภท คอมพิวเตอร์ รถยนต์ และสิ่งทอทรัพย์สินอื่นๆ ทั้งหมด

ลักษณะเด่นของบริษัทลีสซิงทั้ง 5 คือ จะอิงอยู่กับสถาบันการเงินทั้งนั้น ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นระหว่างเงินนอกระบบและเงินในระบบ

อัตราค่าเช่าบริษัทลีสซิง จะคิดกับผู้เช่าในอัตราเท่าไรขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น มูลค่าของทรัพย์สิน ค่าใช้จ่ายในการจัดหาเงินทุนเพื่อซื้อทรัพย์สินนั้น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าประกันทรัพย์สิน ภาษีการค้า อากรณ์นำเข้า ระยะเวลาในการเช่า ประเภทการเช่า (operating lease หรือ financial lease) อัตราดอกเบี้ยในปัจจุบัน และแนวโน้มความเสี่ยงต่างๆ นอกจากนั้น บริษัทลีสซิงอาจเรียกเก็บค่าเช่าล่วงหน้าก่อน เพื่อเป็นหลักประกันก็ได้ อัตราการเรียกเก็บจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้เช่าแต่ละราย

การให้บริการของบริษัทลีสซิง นอกจากการให้บริการลีสซิงแล้ว ยังให้บริการเช่าซื้อด้วย การสอบถามผู้ประกอบการลีสซิงพบว่า ในปัจจุบันการให้บริการมากกว่าร้อยละ 95 เป็นการให้บริการเช่าซื้อ การให้บริการลีสซิงน้อยมาก เพราะ หนึ่ง กำไรจากการให้บริการลีสซิงต่ำมาก ซึ่งเป็นเพราะภาษีการค้าของให้บริการลีสซิงเก็บจากฐานรายได้ทั้งหมด (ไม่ใช่ส่วนต่างของรายรับและต้นทุนรวม) นอกจากนั้น ทางด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล ก็เก็บร้อยละ 5 ของฐานรายได้แทนที่จะเป็นของส่วนต่างเงินต้นกับดอกเบี้ยเช่นกัน สอง อัตราผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยจากการให้บริการเช่าซื้อสูงมาก เพราะเป็นการคิดอัตราดอกเบี้ยโดยไม่ลดยอดเงินต้นลงเมื่อมีการชำระเงินค่างวดตลอดระยะเวลาของการเช่าซื้อ

^๑ การเช่าซื้อ คือ การทำสัญญาระหว่างผู้เช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อ โดยผู้ให้เช่าซื้อยังคงมีกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์จนกว่าจะครบอายุสัญญา และผู้เช่าซื้อปฏิบัติตามเงื่อนไขทุกประการ กรรมสิทธิ์จะตกเป็นของผู้เช่าซื้อทันที (ผู้เช่าซื้อต้องการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน แต่ไม่มีเงินพอที่จะชำระได้หมดทันที) ค่าใช้จ่ายต่างๆ ผู้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบเองทั้งหมด

การให้บริการของกิจการลีสซิ่ง เกือบร้อยละ 100 เป็นการให้บริการแก่กิจการที่อยู่ใน กรุงเทพฯ และจังหวัดรอบๆ กรุงเทพฯ ทั้งนี้เพราะ หนึ่ง กิจการอุตสาหกรรมหรือกิจการอื่นๆ ที่จะใช้บริการลีสซิ่งส่วนมากมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าว สอง ต้นทุนในการหาสารสนเทศเกี่ยวกับผู้ขอใช้บริการในต่างจังหวัดสูงกว่า สาม ต้นทุนในการให้บริการแก่กิจการในต่างจังหวัดสูงกว่า กล่าวคือ ถ้าหากไม่มีการชำระค่างวดตามกำหนดแล้ว การออกไปติดตามในแต่ละครั้ง (ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าเบี้ยเลี้ยง) จะมากกว่ารายได้สุทธิที่จะได้รับ

ข้อจำกัดในการให้บริการอีกประการหนึ่งของกิจการลีสซิ่ง คือ เครื่องจักร ที่นำเข้าโดยผู้มีใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง. 4) หรือบริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะได้รับยกเว้นภาษีการนำเข้าและ/หรืออากรขาเข้า แต่ถ้านำเข้าโดยบริษัทลีสซิ่งเพื่อให้เช่าแก่ธุรกิจกลับไม่ได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าว นอกจากจะทำหนังสือถึงคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีไปเพราะถือว่าเครื่องจักรเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่า

การศึกษาของกระทรวงอุตสาหกรรมพบว่าในระหว่างปี 2525-2528 ธุรกิจขนาดเล็ก (บริษัทที่มีทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 1 ล้านบาท) ใช้บริการจากลีสซิ่งมากที่สุด คือเท่ากับร้อยละ 37 ของจำนวนผู้เช่าทั้งหมด ส่วนบริษัทจำกัดขนาดใหญ่ (ทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านบาท) ประกอบเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.5 ของจำนวนผู้เช่าทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นธุรกิจที่จดทะเบียนพาณิชย์หรือธุรกิจการค้ารายย่อยและบริษัทจำกัดขนาดกลาง

มูลค่าของการเช่าตามวิธีลีสซิ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ ภาวะการค้า/เศรษฐกิจ และนโยบายสินเชื่อของรัฐบาล สถิติมูลค่าเครื่องจักรที่ให้เช่าเป็นดังนี้

ปี	มูลค่า (ล้านบาท)
2525	135.6
2526	193.2
2527	286.4
2528	242.7

ในช่วงปี 2525-2526 ภาวะเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวภายหลังวิกฤตการณ์น้ำมัน มูลค่าการเช่าก็สูงตามไปด้วย ในปี 2527 ปัจจัยที่ทำให้มูลค่าการเช่าเพิ่มที่สำคัญคือ นโยบายการจำกัดสินเชื่อของธนาคารแห่งประเทศไทย อุตสาหกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งขนาดกลางและขนาดย่อมหันมาใช้บริการลีสซิ่งกันมาก ในปี 2528 ภาวะการค้าและเศรษฐกิจซบเซาลง มูลค่าการเช่าจึงลดลงด้วย (มารศรี กิตติอุดมเดช, 2529)

5.3.6 การเช่าซื้อ

เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ธุรกิจอาจนำมาใช้เพื่อให้สินทรัพย์มาใช้ในการกิจการ โดยที่จ่ายเงินเพียงเล็กน้อย ในระยะแรก และค่อยๆ ทอยจ่ายในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่กำหนด

ในการเช่าซื้อ ผู้เช่าซื้อ จะทำสัญญากับผู้ให้เช่า โดยผู้ให้เช่ายังคงมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นจนกว่าจะครบอายุสัญญา และผู้เช่าปฏิบัติตามเงื่อนไขทุกประการ หลังจากนั้น กรรมสิทธิ์จะตกเป็นของผู้เช่าซื้อทันที ในกรณีนี้ผู้เช่าซื้อต้องการเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น แต่ยังไม่สามารถชำระเงินได้หมดทันที ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการใช้ทรัพย์สินผู้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบเองทั้งหมด

การเช่าซื้อที่พบบ่อยมากคือ การเช่าซื้อ บ้านที่ดิน รถยนต์ รถบรรทุก และรถจักรยานยนต์ การเช่าซื้อคล้ายคลึงกับลีสซิ่งมาก ความแตกต่างก็คือในการเช่าซื้อผู้เช่าซื้อมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้ประโยชน์ในสินทรัพย์และต้องการได้กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์นั้น ส่วนลีสซิ่งผู้เช่าไม่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการเป็นเจ้าของหรือได้กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์นั้น

ในการเช่าซื้อ ผู้เช่าซื้อมักไม่ได้เช่าซื้อโดยตรงกับผู้ผลิตสินค้าเพื่อขาย ผู้เช่าซื้อจะไปติดต่อกับผู้ผลิตสินค้าในขั้นแรกเพื่อทราบ หรือเจรจาต่อรองราคาซื้อขายสินทรัพย์ที่ต้องการซื้อ หลังจากนั้นผู้เช่าซื้อจะไปติดต่อกับบริษัทเงินทุน หรือบริษัทลีสซิ่ง (ที่ให้บริการเช่าซื้อ) ต่างๆ ว่าต้องการซื้อสินทรัพย์ แต่เงินที่ตัวเองมีไม่เพียงพอจะซื้อสินค้าได้ ดังนั้น จึงต้องการทำสัญญาเช่าซื้อ กับบริษัท โดยให้บริษัทเช่าซื้อนำเงินไปชำระให้แก่ผู้ผลิตสินค้าทั้งหมด เพื่อจะได้สินทรัพย์มาใช้ได้ทันที และผู้เช่าซื้อจะทำสัญญาเช่าซื้อ กับบริษัทเช่าซื้อตามข้อตกลงที่กำหนดกัน นั่นคือผู้เช่าซื้อให้บริษัทเช่าซื้อออกเงินไปก่อนและทำสัญญาผ่อนชำระเงินกับบริษัทเช่าซื้ออีกต่อหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ผู้เช่าซื้อต้องการซื้อรถบรรทุกเล็กคันหนึ่งราคา 250,000 บาท แต่ตัวเองมีเงินเพียง 100,000 บาท ก็จะไปติดต่อกับบริษัทเช่าซื้อให้นำเงินไปจ่ายให้แก่ผู้ขายรถบรรทุกเล็กเต็มจำนวน 250,000 บาท และผู้เช่าซื้อก็จ่ายเงินจำนวน 100,000 บาท ให้บริษัทเช่าซื้อ และทำสัญญาเช่าซื้อที่จะผ่อนชำระเงินจำนวน 150,000 บาท ซึ่งระยะเวลาการผ่อนชำระเงินที่ต้องชำระแต่ละงวด และอัตราดอกเบี้ย ผู้เช่าซื้อและบริษัทเช่าซื้อต้องตกลงกันให้เรียบร้อยก่อนไปซื้อสินทรัพย์จากผู้ขาย

การเช่าซื้อเป็นกิจการที่แพร่หลายมากในปัจจุบัน และเป็นกิจการที่บริษัทเช่าซื้อปลอดภัยมากๆ เพราะเป็นการให้กู้เงินโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ในกรณีของรถยนต์ รถบรรทุก หรือรถจักรยานยนต์ ชื่อในทะเบียนของสินทรัพย์ซึ่งแสดงการเป็นเจ้าของตามกฎหมาย จะเป็นชื่อของบริษัทเช่าซื้อจนกว่าผู้เช่าซื้อจะทำครบตามสัญญา จึงจะมีการโอนให้เป็นชื่อของผู้เช่าซื้อ ถ้าหาก

ผู้เข้าซื้อไม่ปฏิบัติตามสัญญา บริษัทเข้าซื้อสามารถยึดคืนสินทรัพย์ในสัญญาได้ทันที ซึ่งแตกต่างจากการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินนอกระบบอื่นๆ เช่น การเล่นแชร์ การรับซื้อขายลดเช็ค หรือการกู้ยืมจากญาติ พี่น้อง เพื่อน ซึ่งมักมีการค้าประกันที่อ่อนกว่า เช่น เช็คล้างจ่ายล่วงหน้า (บางครั้งก็ยังไม่มีการลงวันที่) เป็นต้น ดังนั้นผู้ให้กู้จึงอยู่ในฐานะที่เสี่ยงมากกว่า

อัตราดอกเบี้ยจากการเข้าซื้อสูงมาก ทั้งนี้เพราะกฎหมายอนุญาตให้บริษัทเข้าซื้อคิดดอกเบี้ยจากยอดเงินต้นคงที่ ซึ่งเท่ากับจำนวนเงินที่ระบุกันในสัญญาเข้าซื้อ ไม่ลดลงตามจำนวนเงินต้นที่ลดลงจากการชำระค่างวด ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยแท้จริงที่ผู้เข้าซื้อต้องจ่ายจะเท่ากับประมาณ 2 เท่าของอัตราดอกเบี้ยที่ระบุในสัญญา เช่น ในสัญญาระบุว่า จะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 แต่เนื่องจากคิดจากจำนวนเงินต้นคงที่ อัตราดอกเบี้ยแท้จริงที่ผู้เข้าซื้อต้องจ่ายจะเป็นประมาณร้อยละ 30 เป็นต้น

บริษัทเข้าซื้อมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสถาบันการเงินหรือธนาคารเช่นกัน ทั้งนี้เพราะบริษัทเหล่านี้มักมีวงเงินเบิกเกินบัญชีไว้กับธนาคาร เป็นจำนวนหนึ่งที่บริษัทนำไปใช้ในการเข้าซื้อซึ่งมาจากเงินเบิกเกินบัญชีดังกล่าว อีกวิธีหนึ่งที่บริษัทเข้าซื้อจะนำเงินของธนาคารมาใช้ได้ ก็โดยการที่บริษัทเข้าซื้อไปทำสัญญากู้เงินจากธนาคารโดยตรง โดยใช้ทะเบียนรถยนต์เป็นสิ่งค้ำประกันการกู้ยืมเงิน

ในสัญญาเข้าซื้อ บริษัทเข้าซื้อ มักจะกำหนดให้ผู้เข้าซื้อทำสัญญาประกันภัย ประกันอุบัติเหตุต่างๆ ด้วย เพื่อเป็นการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างไม่คาดคิด ซึ่งอาจเป็นผลให้มูลค่าของสิ่งที่ใช้ค้ำประกันลดลงอย่างรวดเร็ว

5.4 ลักษณะที่สำคัญของเงินนอกระบบ

เงินนอกระบบประเภทต่างๆ ที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น พอจะสรุปกล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของแหล่งเงินนอกระบบได้ดังนี้

- เงินนอกระบบส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ระยะสั้น ยกเว้นการเข้าซื้อ และลีสซิ่ง ซึ่งอาจเป็นระยะยาวได้
- แหล่งที่มาของเงินทุนของผู้ให้กู้นอกระบบ มีทั้งที่เป็นเงินออมของผู้ให้กู้เอง เงินกู้จากสถาบันการเงิน และเงินกู้จากแหล่งนอกระบบ
- การใช้เงินกู้ที่ได้จากแหล่งเงินนอกระบบ มีทั้งที่ใช้ในการผลิตหรือการทำธุรกิจ การบริโภค และการเก็งกำไร

- การพิจารณาให้กู้ จะพิจารณาจากประวัติ (เครดิต) ของผู้กู้มากกว่าความเป็นไปได้ของโครงการ หรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน
- ชื่อเสียง ความเชื่อถือ เป็นสิ่งค้ำประกันที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาให้กู้เงินในตลาดเงินนอกระบบ การใช้เช็คสั่งจ่ายล่วงหน้าเป็นสิ่งค้ำประกันก็มีอยู่แพร่หลาย และถ้ามีการกู้เป็นจำนวนเงินมากๆ ก็ต้องใช้ที่ดินหรือสินทรัพย์ถาวรอื่นๆ ค้ำประกันเช่นกัน

นอกจากลักษณะทั่วๆ ไป ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้แล้ว ตลาดเงินนอกระบบยังมีลักษณะสำคัญๆ ที่จะกล่าวถึงต่อไปอีกคือ ตลาดเงินนอกระบบประกอบด้วยตลาดผู้ให้กู้ขนาดเล็กจำนวนมากมาย ตลาดเงินนอกระบบกับการผูกขาด และอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอกระบบ

5.4.1 ตลาดเงินนอกระบบประกอบด้วยตลาดผู้ให้กู้ขนาดเล็กจำนวนมาก

สาเหตุที่ตลาดเงินนอกระบบ ประกอบด้วยผู้ให้กู้ขนาดเล็กจำนวนมาก เป็นเพราะตลาดสินเชื่อในระบบเป็นตลาดที่ไม่สมบูรณ์ (imperfect market) (นิพนธ์ 2532) กล่าวคือผู้ให้กู้ไม่มีสารสนเทศที่สมบูรณ์เกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้ และ/หรือ ความเต็มใจในการชำระหนี้ของผู้ทุกคน ซึ่งเรียกว่าความไม่สมมาตรของสารสนเทศ (Asymmetric information) และเป็นปัจจัยที่ทำให้การกู้มีความเสี่ยงมาก ดังนั้น ผู้ให้กู้จะพิจารณาให้กู้เฉพาะผู้กู้ที่รู้จักกันเป็นระยะเวลานาน (เป็นผู้ที่ผู้ให้กู้มีสารสนเทศเพียงพอ) จำนวนผู้กู้ต่อผู้ให้กู้ 1 คน จึงมีไม่มากนัก

เมื่อวัดต้นทุนเฉลี่ยต่อผู้กู้หนึ่งคน ค่าใช้จ่ายหลายรายการจะมีต้นทุนเฉลี่ยสูงขึ้นหรือคงที่ ซึ่งเป็นผลให้ต้นทุนเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อจำนวนผู้กู้เพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น ต้นทุนเฉลี่ยการคัดเลือกลูกค้าจะสูงขึ้นเพราะลูกค้าอยู่ไกลมากขึ้นทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการบังคับหนี้และหนี้สูญสูงขึ้น เพราะได้ลูกค้าขึ้นเลวมากขึ้น แต่ต้นทุนการทำสัญญาเฉลี่ยต่อลูกค้า 1 รายจะคงที่เพราะการทำสัญญาย่อมเสียเวลาและค่าอากรใกล้เคียงกัน ต้นทุนเฉลี่ยในการประเมินหลักทรัพย์ต่อผู้กู้ 1 คน อาจลดลงเพราะเมื่อมีผู้กู้เพิ่มความชำนาญก็สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ถ้าลูกค้าอยู่ไกลต้นทุนก็จะสูงขึ้น

การขยายจำนวนลูกหนี้ จะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยสูงขึ้น ขนาดกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดของผู้ให้กู้แต่ละราย จึงเป็นกิจกรรมขนาดเล็กมีผู้กู้จำนวนไม่มาก

นิพนธ์ ระบุไว้ในการศึกษาตลาดสินเชื่อในระบบด้านการเกษตรว่า ขนาดการปล่อยเงินกู้จะมีต้นทุนเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อมีลูกค้าเงินกู้จำนวนไม่เกิน 30 - 60 ราย (นิพนธ์ 2532) Deschamps และ คณะ ระบุว่าผู้ให้กู้ 1 ราย จะมีลูกค้าผู้กู้ประมาณ 10 - 30 ราย และผู้ให้

กู้ในชนบทและในเมืองจะเป็นคนละกลุ่มกัน ผู้ให้กู้ในชนบทจะให้กู้เฉพาะในชนบทไม่ให้กู้ในเมือง ส่วนผู้ให้กู้ในเมืองก็จะมีลูกค้าผู้กู้เฉพาะในเมือง ไม่มีลูกค้าในชนบท นอกจากนั้นผู้ให้กู้จะมีความชำนาญมาก ในการเลือกลูกค้าที่ธนาคารไม่ให้ความสนใจ หรือสนใจแต่ไม่ให้บริการไม่ได้เพราะไม่คุ้ม (Deschamps and Others, 1988)

5.4.2 ตลาดนอกระบบกับการผูกขาด

ตลาดเงินนอกระบบส่อว่ามีการผูกขาดพอสมควร ไม่ใช่ตลาดที่มีการแข่งขันสูง ถึงแม้ว่าแหล่งเงินทุนนอกระบบจะมีหลายประเภทและแต่ละประเภทก็มีผู้ให้กู้ได้หลายคน มิได้หมายความว่าผู้กู้แต่ละคนจะมีทางเลือกที่จะกู้เงินจากแหล่งใดหรือใครก็ได้ หรือมิได้หมายความว่าผู้กู้สามารถจะเปลี่ยนแหล่งเงินทุนจากผู้ให้กูรายเดิมไปสู่ผู้ให้กูระยะใหม่ได้ง่าย การที่สารสนเทศเกี่ยวกับตัวผู้ขอกู้ไม่สมบูรณ์ ทำให้การให้กูมีความเสี่ยงสูงจากการไม่ได้เงินที่ให้กับคืน และถ้าการทำสัญญาค่าประกันเพียงลดความเสี่ยง มีความยุ่งยาก มีต้นทุนสูง หรือผู้ขาดหลักทรัพย์ค่าประกันที่มีเอกสารสิทธิ์รับรองตามกฎหมาย การให้กูจะเลือกให้กับบุคคลที่ผู้ให้กูรู้จักเป็นอย่างดีและไว้นใจเชื่อใจ (มีสารสนเทศของผู้กู้) ผู้ให้กูจะไม่ให้เงินกู้แก่บุคคลที่ตัวไม่รู้จัก ลักษณะของความสัมพันธ์ในการกู้จึงเป็นความสัมพันธ์ส่วนบุคคล การกูจะเป็นการกูจากผู้ให้กูรายเดิม การเปลี่ยนแปลงแหล่งกูจากผู้ให้กูรายหนึ่ง ไปหาผู้ให้กูรายอื่นทำได้ลำบาก นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงเจ้าหนี้ก็จะไม่ได้ประโยชน์เท่าใด เพราะเงื่อนไขการกูจะไม่ต่างกันเท่าใด ยิ่งกว่านั้นจะทำให้เกิดความล่าช้า ความอึดอ้อมล้วยที่เคยได้ก็อาจหายไปด้วย การที่ผู้ให้กูมีความได้เปรียบเรื่องสารสนเทศเกี่ยวกับตัวผู้กู้ ช่วยทำให้ผู้ให้กูมีค่าเช่าเศรษฐกิจ

5.4.3 อัตราดอกเบี้ยในตลาดนอกระบบ

ดังที่กล่าวถึงแล้วข้างต้นว่า อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอกระบบนั้นสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินในระบบมากพอสมควร การที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอกระบบสูงกว่ามากนี้ ไม่ได้หมายความว่า อัตราดอกเบี้ยส่วนที่แตกต่างกันนั้นเกิดจากอำนาจการผูกขาดของผู้ให้กูในตลาดนอกระบบแต่เพียงอย่างเดียว แต่ส่วนที่แตกต่างนั้นเกิดจากปัจจัยด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ความเสี่ยง ต้นทุนของเงินที่นำมาให้กู เป็นต้น ในเรื่องความเสี่ยงถึงแม้ว่าจะมีการคัดเลือกผู้กู้ อย่างไรก็ตามผู้กูในตลาดนอกระบบโดยปกติเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงสูงกว่าผู้กูในตลาดในระบบ เพราะตามธรรมชาติผู้กูในตลาดนอกระบบมักเป็นผู้ที่ไม่สามารถกูจากตลาดในระบบได้ หรือกูได้ไม่เพียงพอเพราะหลักทรัพย์ค่าประกันไม่เพียงพอ การให้กูในตลาดนอกระบบส่วนมากมักไม่มีที่ดิน หรือสินทรัพย์ถาวรเป็นเครื่องค้ำประกัน ยิ่งกว่านั้นยังมีการใช้เงินที่ได้จากแหล่งนอกระบบเข้าไปในวัตถุประสงค์การเก็งกำไร และการบริโภคอีกด้วย ซึ่งในกรณีหลังนี้ทำให้ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ลดลง

ต้นทุนของเงินที่นำมาปล่อยให้กับก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่นำมาใช้อธิบายได้ กล่าวคือค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนของผู้ให้กู้สูง และบางส่วนก็เป็นเงินที่กู้มาจากธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุน หรือแม้กระทั่งเงินจากแหล่งนอกระบบเอง ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอกระบบอย่างน้อยจึงต้องเท่ากับอัตราดอกเบี้ยของตลาดเงินในระบบ ค่าใช้จ่ายในการปล่อยเงินกู้อาจจะเป็นปัจจัยตัวเดียวที่ตลาดนอกระบบต่ำกว่าตลาดในระบบ อย่างไรก็ตามเมื่อรวมๆ ต้นทุนทั้งหมดแล้วก็ยังทำให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอกระบบสูงกว่าตลาดเงินในระบบ

5.5 แหล่งเงินนอกระบบกับเพดานอัตราดอกเบี้ย

การปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ของสถาบันการเงินในระบบสูงขึ้น ไม่ได้ให้ประกันว่าอุตสาหกรรม หรือกิจการขนาดเล็กจะได้รับบริการจากสถาบันการเงินได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพราะความไม่สมมาตรของสารสนเทศ อาจทำให้สถาบันการเงินตัดสินใจไม่ขึ้นอัตราดอกเบี้ย แต่ใช้วิธีเลือกลูกค้า/ผู้กู้ที่จะให้บริการแทน หรือจะยังคงมีการปันส่วนสินเชื่ออยู่

ในตลาดการเงินที่มีสารสนเทศไม่สมบูรณ์ การทำงานของตลาดจะไม่เหมือนกับกรณีในตลาดที่มีสารสนเทศอย่างสมบูรณ์ ซึ่งในตลาดประเภทหลังนี้อัตราดอกเบี้ยจะเปลี่ยนแปลงไปตามจนตลาดได้ดุลยภาพหรืออุปสงค์เท่ากับอุปทาน ในตลาดที่มีสารสนเทศอย่างสมบูรณ์ ผู้กู้แต่ละคนจะจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสารสนเทศของแต่ละคนในเรื่องความเสี่ยงและกระแสรายได้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามถ้าหากสารสนเทศต้องหามาโดยเสียต้นทุนที่แพงมาก ก็อาจทำให้เกิดกรณีสารสนเทศไม่สมบูรณ์ได้ (ผู้ให้กู้ไม่สามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงและกระแสรายได้ที่คาดว่าจะได้รับของผู้ขอกู้แต่ละคนได้) ผู้ให้กู้จะประสบปัญหาในการแยกแยะระหว่างผู้ขอกู้ที่ดี และผู้ขอกู้ที่ไม่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ขอกู้หน้าใหม่ เมื่อเกิดกรณีเช่นนี้ขึ้นการปันส่วนสินเชื่อ (credit rationing) ซึ่งเป็นการจัดสรรสินเชื่อที่ไม่มีประสิทธิภาพจะกลับกลายเป็นผลดีสำหรับผู้ให้กู้ (Stiglitz and Weiss, 1981)

Stiglitz และ Weiss กล่าวต่อไปว่า ในกรณีที่ต้นทุนสารสนเทศเกี่ยวกับผู้ขอกู้สูงมาก ผู้ให้กู้จะพบว่า การปันส่วนสินเชื่อโดยคิดอัตราดอกเบี้ยที่ระดับหนึ่ง ซึ่ง ณ ระดับนั้นยังมีความต้องการส่วนเกินของสินเชื่ออยู่ จะทำให้มีกำไรมากกว่าการคิดอัตราดอกเบี้ยแพงขึ้น (และให้กู้ในจำนวนมากขึ้น จนอุปสงค์เท่ากับอุปทานและความต้องการส่วนเกินหมดไป) Broll และ Gilroy ก็มีทัศนะที่คล้ายคลึงกันคือในสภาพที่สารสนเทศไม่สมบูรณ์ การเรียกหลักทรัพย์ค้ำประกันมากๆ ก็ไม่เป็นผลดีแก่ผู้ให้กู้เช่นกัน (Broll และ Gilroy, 1986)

Stiglitz และ Weiss ได้ให้เหตุผลไว้สองประการว่าเหตุใดในกรณีที่สารสนเทศเกี่ยวกับความเสี่ยงของผู้ขอกู้ไม่สมบูรณ์แล้ว อัตราผลตอบแทนจากการให้กู้ของธนาคารจะไม่สูงขึ้น ถึงแม้ว่าสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้สูงขึ้น ทั้งนี้เมื่อปริมาณสินเชื่อและต้นทุนของเงินที่นำมาปล่อยให้กู้ยังเท่าเดิม เหตุผลทั้งสองคือ adverse selection และ incentive effect adverse selection คือเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ผู้ที่ตัดสินใจไม่กู้ อาจเป็นผู้ที่มีความปลอดภัยกว่า (ในทัศนะของผู้ให้กู้) ผู้ที่ตัดสินใจไม่กู้ เหล่านี้อาจมีโครงการลงทุนที่ดีแต่ไม่เสี่ยงมาก กล่าวคือ อัตราผลตอบแทนของโครงการสูงพอประมาณแต่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำ (low standard deviation) adverse selection จะเกิดขึ้นเมื่อธนาคารพาณิชย์ไม่ทราบสารสนเทศเกี่ยวกับความเสี่ยงของโครงการ เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงเกินระดับหนึ่งขึ้นไป จะมีแต่ผู้ขอกู้ที่มีความเสี่ยงที่จะไม่ชำระคืนสูงเท่านั้นที่จะมาขอกู้ ผลที่อาจเกิดขึ้นก็คือธนาคารพาณิชย์จะมีแต่ลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง รายได้ที่สูงขึ้นจากอัตราดอกเบี้ยอาจไม่คุ้มกันกับความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้น การปล่อยให้กู้ ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยสูงๆ อาจทำให้กำไรลดลงได้ ส่วน incentive effect เกิดขึ้นเมื่อธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถหาสารสนเทศที่จะติดตามผู้ขอกู้ได้อย่างสมบูรณ์ ในกรณีนี้การที่อัตราดอกเบี้ยสูง อาจเป็นการบีบบังคับให้ผู้ขอกู้เลือกโครงการลงทุนที่มีความเสี่ยงมากขึ้น (ถ้ามีโอกาสที่จะทำได้เพราะโครงการที่เสี่ยงมากขึ้น ก็คาดว่าจะให้อัตราผลตอบแทนสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้กำหนดให้สิ่งอื่นๆ คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง)

การสอบถามผู้จัดการธนาคารทั้งสำนักงานใหญ่ และสำนักงานสาขาต่างจังหวัด พบว่าถึงแม้ทางการจะอนุญาตให้คิดอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ธนาคารอาจให้สินเชื่อเพิ่มขึ้นบ้างแต่ยังคงเรียกหลักทรัพย์ค้ำประกันเหมือนกรณีทั่วๆ ไป ทั้งนี้เพราะธนาคารเน้นที่คุณภาพของลูกค้า การปล่อยเงินกู้ธนาคารต้องการเงินต้นและดอกเบี้ยคืน ถึงแม้ช่วงเหลือ้มจะเพิ่มแต่ถ้าเกิดพลาตพลั้งไปจะใช้เวลาานามากกว่าจะคืนทุนได้ นอกจากนั้น ธนาคารก็ไม่มีอิทธิพลเหมือนแหล่งเงินกู้นอกระบบที่มีมาตรการอื่นๆ บีบบังคับให้ผู้กู้ชำระเงินได้ ธนาคารพึงพอใจมากกว่าที่จะไม่ขึ้นอัตราดอกเบี้ยแต่ใช้วิธีคัดเลือกและปันส่วนสินเชื่อแทน

ในกรณีที่ต้นทุนสารสนเทศของโครงการลงทุนหรือของผู้ขอกู้สูงมาก จะมีระดับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เหมาะสมอยู่ระดับหนึ่ง ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่านี้ผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์คาดว่าจะได้รับจะลดลง ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมนั้น ความต้องการสินเชื่อส่วนเกินยังคงมีอยู่ แต่ไม่มีแนวโน้มที่ธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้น เพื่อทำให้ความต้องการส่วนเกินหมดไป ดังนั้น จะมีกิจการจำนวนหนึ่งที่ยังคงต้องพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบอยู่ต่อไป อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ที่สถาบันการเงินมีสภาพคล่องสูง สถาบันการเงินก็อาจปล่อยกู้มากขึ้น โดยคิดอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ชดเชยกับความเสี่ยงที่สูงขึ้น

ข้อสรุปที่กล่าวถึงข้างต้นชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงว่า ในระบบเศรษฐกิจที่มีต้นทุนสารสนเทศสูง เช่น ในประเทศที่กำลังพัฒนาต่างๆ ถึงแม้ว่าระบบธนาคารพาณิชย์จะมีสระเต็มที่จะเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เท่าไรก็ได้ก็ยังคงมีการปันส่วนสินเชื่อ อยู่นั่นเอง ยิ่งกว่านั้นในสภาพการณ์ที่มีกิจการประเภทต่างๆ และขนาดต่างๆ อยู่มากมายความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศอาจทำให้กิจการกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งถูกคัดออกไปไม่ได้รับสินเชื่อเลยก็ได้ หรืออีกนัยหนึ่ง อาจมีระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพที่ทำให้กิจการกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ได้รับสินเชื่อเลยก็ได้ ซึ่งอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของกิจการกลุ่มที่ไม่ได้รับสินเชื่อนี้ อาจสูงกว่าของกิจการกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อก็ได้ ในสภาพการณ์เช่นนี้ จะเกิดการจัดสรรสินเชื่อหรือทรัพยากรการเงินที่ไม่ถูกต้อง กิจการกลุ่มหนึ่งนี้ยังคงต้องพึ่งแหล่งเงินนอกระบบต่อไป

สถานการณ์นี้ได้แสดงให้เห็นใน รูปที่ 5.1 ตามรูปนี้สมมติว่า ธนาคารพาณิชย์สามารถแยกแยะผู้ขอกู้ออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้ เช่น อุตสาหกรรมแต่ละประเภท หรืออุตสาหกรรมแต่ละขนาด เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์ไม่มีสารสนเทศมากพอที่จะแยกแยะผู้ขอกู้แต่ละคนในแต่ละกลุ่ม และเนื่องจากธนาคารมีข้อสารสนเทศที่ไม่สมบูรณ์ จึงคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้อัตราเดียวสำหรับผู้ทุกคนในแต่ละกลุ่มนั้น ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยนี้ ผู้กู้แต่ละคนจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะกู้หรือไม่กู้ อัตราผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์คาดว่าจะได้รับจากผู้กู้แต่ละกลุ่มจะเป็นฟังก์ชันกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ธนาคารคิดกับแต่ละกลุ่ม ข้อสมมติต่อไปคือสมมติว่าเป็นระบบธนาคารพาณิชย์ที่มีการแข่งขันกัน มีต้นทุนในการบริการเท่ากับ 0 นั่นคือ อัตราผลตอบแทนจากการให้กู้ยืมจะเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ดังนั้น แกนตั้งของรูปเป็นแกนที่แสดงทั้งอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก (D) และอัตราผลตอบแทนจากการให้กู้ของธนาคารที่คาดว่าจะได้รับ (π) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่คาดว่าจะได้รับของแต่ละกลุ่ม จะแสดงโดยตัวเลขจาก 1 ถึง 5 ตัวอย่างเช่น π_1 คือ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ที่คาดว่าจะได้รับของกลุ่มที่ 1 เป็นต้น ตัวเลขที่สูงขึ้นแสดงถึงอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่สูงขึ้น ส่วนแกนแนวนอนแสดงถึงอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ของแต่ละกลุ่ม สิ่งที่เกิดขึ้นได้ประการแรกจากรูปนี้ ก็คือการจัดลำดับก่อนหลังของแต่ละกลุ่ม เมื่อพิจารณาจากอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ จะไม่เหมือนกับเมื่อพิจารณาจากอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้

ในส่วนต่อไปนี้เป็นพิจารณาผลการยกเลิก การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย ต่อประสิทธิภาพในการจัดสรรสินเชื่อ สมมติว่า รัฐบาลกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ณ ระดับ L_0 เมื่อมีการกำหนดเช่นนี้ ธนาคารมีความพึงพอใจที่จะให้ลูกค้ากลุ่มที่ 1 กู้ยืมมากกว่ากลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 2 มากกว่ากลุ่มที่ 3 และต่อไปเรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะความแตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ควรจะต้องคิด กับอัตราดอกเบี้ยที่จะคิดได้จริง ของกลุ่มที่หนึ่ง มีค่าต่ำที่สุด กล่าวคือ $\{ (L_1 - L_0) > (L_2 - L_0) \dots \}$ จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจเลือก ถ้าหากมีการกำหนด

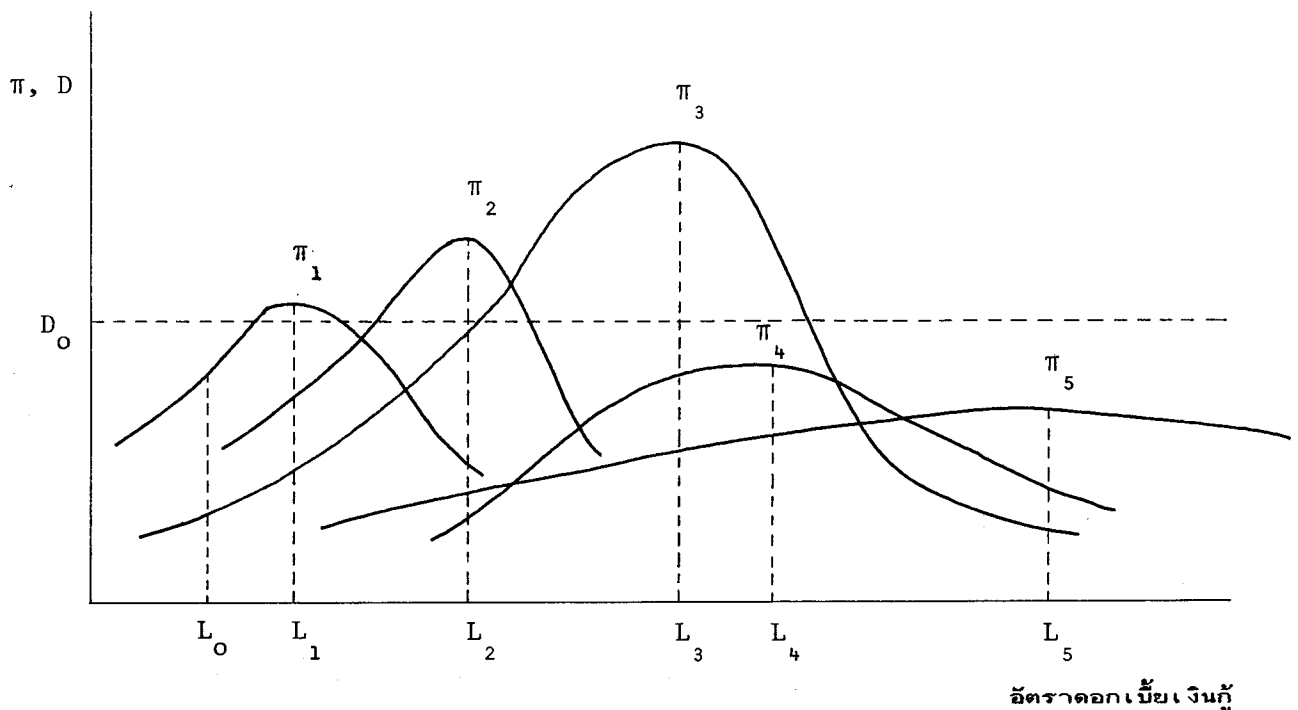
เพดานอัตราดอกเบี้ย จะเป็นการจัดสรรสินเชื่อที่ไม่มีประสิทธิภาพที่สุด ทั้งนี้เพราะเป็นการเลือกกลุ่มที่มีผลิตภาพในการลงทุน (productivity of investment) ต่ำที่สุด ผลิตภาพในการลงทุนจะสูงขึ้นตามกลุ่มที่มีเลขหมายสูงขึ้น จะเห็นได้ว่าเมื่อระดับอัตราดอกเบี้ยถูกกำหนดให้อยู่ต่ำกว่าอัตราตลาดแล้ว จะทำให้เกิดการจัดสรรสินเชื่อที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ต่อไปสมมติว่าไม่มีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย โดยปล่อยให้มีการกำหนดได้โดยเสรี (liberalized) แต่สารสนเทศเกี่ยวกับผู้ขอกู้แต่ละคนในแต่ละกลุ่มยังไม่สมบูรณ์อยู่เช่นเดิม เมื่อเป็นเช่นนั้น ธนาคารพาณิชย์ย่อมมีความพึงพอใจ ที่จะให้กู้แก่กลุ่มที่ 3 มากกว่า กลุ่มที่ 2 มากกว่ากลุ่มที่ 1 มากกว่ากลุ่มที่ 4 และมากกว่ากลุ่มที่ 5 ทั้งนี้เพราะ π_3 หรืออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่คาดว่าจะได้รับของกลุ่มที่ 3 สูงที่สุด และลดหลั่นลงตามลำดับ การ

รูปที่ 5.1 อัตราผลตอบแทนที่ธนาคารคาดว่าจะได้ จากการให้กู้แก่ผู้ขอกู้กลุ่มต่างๆ

อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และ

อัตราผลตอบแทนที่ธนาคารคาดว่าจะได้

จัดลำดับการจัดสรรสินเชื่อ เมื่อไม่มีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยการจัดสรรสินเชื่อจะดีขึ้น แต่ก็ยังไม่เหมาะสมที่สุด และถ้าสมมติว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากอยู่ ณ ระดับ D_0 กลุ่มลูกค้ากลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 จะไม่ได้รับการจัดสรรสินเชื่อให้เลย ทั้งๆ ที่ทั้ง 2 กลุ่ม มีโครงการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงที่สุด

ความหมายของรูปที่อธิบายข้างต้นนี้ก็คือ การยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่กำหนดไว้ต่ำกว่าอัตราตลาดเพียงอย่างเดียว ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะให้เกิดการจัดสรรสินเชื่อ (เงินที่มีเพื่อการลงทุน) ที่เหมาะสมที่สุดตราบดีที่ยังมีสารสนเทศที่ไม่สมบูรณ์ หรือเมื่อต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศสูงมาก

แม้ในตลาดเงินนอกระบบ พฤติกรรมการไม่ขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อชดเชยกับความเสี่ยงหรือการขาดสารสนเทศก็มีอยู่เช่นกัน การศึกษาของเจมส์ คัดดี กล่าวหานายทุนไม่ยินดีที่จะยกระดับอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้น ถ้าพบลูกค้าไม่ค่อยดีหรือข่าวสารข้อมูลที่ได้รับมีความเสี่ยงสูงในสายตาของผู้ให้กู้ อัตราดอกเบี้ยจะแพงเท่าใดก็ไม่อาจคุ้มค่าความเสี่ยงได้ เนื่องจากถ้าเป็นลูกค้าไม่ดีก็จะไม่ได้คืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย หรือแม้แต่กรณีให้ดอกเบี้ยก่อนก็ยังขาดทุนเงินต้นอยู่นั่นเอง ข้อมูลที่พบกลับตรงกันข้ามกันคือ ถ้ามีผู้ขอกู้รายใดเสนอขอกู้โดยให้อัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าปกติ ผู้ให้กู้จะไม่อยากให้กู้ และผู้ให้กู้จะตั้งคำถามทันทีว่าผู้กู้ต้องมีปัญหาอะไรผิดปกติจึงเสนออัตราดอกเบี้ยสูง (เจมส์ คัดดี 2532)

ตารางที่ 5.1
ต้นทุนของเงินทุน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ของธุรกิจซื้อลดเช็ค

รายการ	ต้นทุน (ร้อยละของจำนวนซื้อลดเช็ค)
ต้นทุนของเงินกู้ (ประมาณ 33% ของวงเงินทั้งหมด)	6.01
ต้นทุนอื่นๆ	1.52
ค่าเช่าสำนักงาน	1.46
ค่าใช้จ่ายสำนักงาน	0.01
เงินเดือน และค่าจ้าง	0.03
อื่นๆ	0.02
รวม	7.53

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 5.2
สถานการณ์การให้กู้ ของธุรกิจซื้อลดเช็ค

รายการ	หน่วย	2526	2527
(1) เงินให้กู้ทั้งหมด	ล้านบาท	576.74	565.10
(2) หนี้สงสัยจะสูญ	ล้านบาท	74.38	8.94
(3) หนี้สูญ	ล้านบาท	29.34	30.42
(4) หนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้กู้ทั้งหมด $((2)/(1) * 100)$	ร้อยละ	12.90	15.90
(5) หนี้สูญต่อเงินให้กู้ทั้งหมด $((3)/(1) * 100)$	ร้อยละ	5.10	5.40

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

6. สรุปและเสนอแนะ

6.1 สรุป

ผลการศึกษาข้างต้นพอสรุปได้ดังนี้คือ

การศึกษาขนาดสินทรัพย์ของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ซึ่งพอใช้เป็นเครื่องชี้ขนาดความต้องการเงินทุนได้ โดยใช้ข้อมูลในลักษณะของบัญชีงบดุล พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วขนาดการลงทุนทั้งหมดหรือขนาดของสินทรัพย์ทั้งหมด ของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด เท่ากับประมาณ 16 ล้านบาท ขนาดการลงทุนของกิจการขนาดต่างๆ แตกต่างกันไปดังนี้คือ ขนาดการลงทุนทั้งหมดของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก กลางและใหญ่ เท่ากับประมาณ 4 ล้านบาท 24 ล้านบาท และ 260 ล้านบาทตามลำดับ ความต้องการเงินของกิจการสามารถแบ่งได้เป็น ความต้องการเงินทุนระยะสั้นเพื่อลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนต่างๆ และ ความต้องการเงินทุนระยะยาวเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ถาวรต่างๆ ผลการสำรวจพบว่า เงินทุนระยะสั้นจะประกอบเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 3 ของความต้องการเงินทุนทั้งหมด

ความต้องการเงินทุนระยะสั้น หรือ การลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด ยังแตกต่างกันไปตามฤดูกาล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญๆ เช่น ความต้องการเก็บวัตถุดิบที่มีตามฤดูกาล ความต้องการสินค้าที่เปลี่ยนไปตามฤดูกาลของสินค้าแต่ละประเภทที่อุตสาหกรรมต่างๆ ทำการผลิต เป็นต้น

การศึกษาเรื่องแหล่งเงินทุนของกิจการในลักษณะต่างๆ พบว่า เงินทุนจากแหล่งภายในกิจการแต่อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ กิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดจำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกกิจการ ทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและแหล่งเงินนอกระบบ เพื่อดำเนินงานและขยายกิจการ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่พบชี้ให้เห็นว่า กิจการขนาดเล็กต้องพึ่งแหล่งเงินนอกระบบมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกิจการขนาดใหญ่ หรืออีกนัยหนึ่งกิจการขนาดใหญ่ใช้เงินจากสถาบันการเงินมากกว่ากิจการขนาดเล็ก

การศึกษาเรื่องแหล่งเงินทุนของกิจการ พบว่า ในจำนวนกิจการทั้งหมด มีร้อยละ 24 ที่ไม่ได้กู้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการเลย ใช้เงินทุนจากแหล่งภายในกิจการแต่เพียงอย่างเดียว ในบรรดาแหล่งเงินภายนอกกิจการ ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินภายนอกกิจการ ที่สำคัญที่สุด สถาบันการเงินอื่นที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ และแหล่งเงินนอกระบบมีความสำคัญรองลงไปตามลำดับ ทั้งนี้จะเห็นได้จากที่ร้อยละ 34 ของจำนวนกิจการทั้งหมด ใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์

แต่เพียงอย่างเดียว ไม่ใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการอื่นๆ เลย ในทำนองเดียวกัน มีร้อยละ 12 และร้อยละ 6 ของจำนวนกิจการทั้งหมดใช้เงินกู้จากสถาบันการเงินอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ และแหล่งเงินนอกระบบอย่างเดียวยตามลำดับ จำนวนกิจการที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 25 ใช้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการหลายแหล่งผสมกันไป กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดคือ ธนาคารพาณิชย์ และแหล่งเงินนอกระบบ ซึ่งร้อยละ 12 ของจำนวนกิจการทั้งหมดใช้เงินจากแหล่งทั้งสองนี้ เมื่อพิจารณาทั้งหมดแล้ว จะมีกิจการเป็นจำนวนเพียงร้อยละ 52 ของจำนวนกิจการทั้งหมด ที่ใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์

เมื่อพิจารณาแยกตามขนาดของกิจการ พบว่า ประมาณร้อยละ 27 ของกิจการขนาดเล็ก ใช้เงินจากแหล่งภายในกิจการอย่างเดียวเลย ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 15 ของกิจการขนาดใหญ่ ที่ใช้เงินจากแหล่งภายในอย่างเดียว ร้อยละ 44 ของกิจการขนาดใหญ่ กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์แต่เพียงอย่างเดียว โดยที่มีเพียงร้อยละ 32 ของกิจการขนาดเล็กที่กู้ในลักษณะดังกล่าว และมีถึงร้อยละ 7 ของกิจการขนาดเล็ก ที่ต้องใช้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบแต่เพียงอย่างเดียว ในขณะที่ไม่มีกิจการขนาดใหญ่อยู่ในสภาพการณ์นี้เลย

ในเรื่องแหล่งเงินทุนเพื่อขยายกิจการ กิจการส่วนใหญ่ระบุว่าเงินที่นำมาใช้ในการขยายกิจการส่วนใหญ่จะใช้จากแหล่งภายในกิจการ ส่วนเงินที่ต้องหาเพิ่มเติมจากแหล่งภายนอกกิจการ กิจการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77 ของกิจการที่ระบุว่าจะขยายกิจการ) ตอบว่าจะหาเงินได้ไม่ยากนัก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามขนาดของกิจการ พบว่ากิจการขนาดเล็กจะประสบความยุ่งยากมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ กล่าวคือ ร้อยละ 26 ของกิจการขนาดเล็กที่คาดว่าจะขยายกิจการ คาดว่าจะประสบปัญหาในการกู้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 17 ของกิจการขนาดใหญ่ที่ระบุปัญหาดังกล่าว

ในเรื่องอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของ พบว่า อัตราผลตอบแทนดังกล่าวของอุตสาหกรรมในชนบทเท่ากับประมาณร้อยละ 26 ต่อปี อัตราผลตอบแทนของกิจการขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เท่ากับประมาณร้อยละ 12, 78 และ 33 /ต่อปี ตามลำดับ

การที่กิจการขนาดใหญ่ใช้เงินจากสถาบันการเงินมากกว่ากิจการขนาดเล็ก อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมในต่างจังหวัดต่อไปก็คือ การขยายตัวของกิจการขนาดใหญ่เร็วกว่ากิจการขนาดเล็ก กิจการขนาดใหญ่มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรประเภท โรงเรือน เครื่องจักร อุปกรณ์ ที่ทันสมัยเพื่อยกระดับ operating leverage ให้สูงขึ้นได้มากกว่ากิจการขนาดอื่น และต้นทุนของเงินทุนของกิจการขนาดใหญ่จะต่ำกว่า

ผลกระทบที่กล่าวถึงข้างต้น จะทำให้การแข่งขันของอุตสาหกรรมขนาดเล็กเสียเปรียบ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และในระยะยาวอาจนำไปสู่การกระจุกตัวของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในต่างจังหวัด

ในการใช้เงินจากแหล่งนอกกิจการของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด มีปัญหาอุปสรรคได้ดังนี้ คือ

ปัญหาในการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์) : ในบรรดากิจการที่ระบุว่ามีปัญหา ปัญหาที่สำคัญได้แก่ หนึ่ง วงเงินกู้ที่ได้ไม่เพียงพอและ สอง สถาบันการเงินเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้สูงเกินไป

ปัญหาทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน และสัมพันธ์กับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด กล่าวคือ เมื่อสถาบันการเงินไม่สามารถคิดอัตราดอกเบี้ย มากกว่าเพดานที่กำหนดไว้ สถาบันการเงินก็ไม่สามารถจะคิดอัตราดอกเบี้ยชดเชยกับความเสี่ยง และต้นทุนในการให้กู้ยืมได้ สถาบันการเงินจึงปันส่วนสินเชื่อที่มีให้แก่กิจการที่มีความเสี่ยงต่ำ มีต้นทุนในการให้กู้ยืมต่ำ ซึ่งมักจะให้แก่กิจการขนาดใหญ่มากกว่า ลักษณะดังกล่าวนี้จึงทำให้กิจการขนาดเล็กระบุว่ามีวงเงินกู้ไม่เพียงพอ และการที่สถาบันการเงินเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันสูง ก็เพราะเมื่ออัตราดอกเบี้ยมีเพดานสูงสุด สถาบันการเงินจึงหาทางชดเชยความเสี่ยงที่เกิดขึ้น โดยเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันสูงกว่าปกติ นอกจากนั้น การที่ธนาคารพาณิชย์ขาดข้อมูล หรือมีข้อมูลไม่เพียงพอเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของตัวผู้ประกอบการ และความเป็นไปได้ของโครงการ ก็อาจหาทางออก โดยการเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันมากกว่าปกติก็ได้

เรื่องหลักทรัพย์ค้ำประกันที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้ มีสาเหตุอีกประการหนึ่ง สืบเนื่องมาจากการที่สถาบันการเงินยอมรับสินทรัพย์เพียงไม่กี่ชนิด เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงินได้ ผลการสำรวจของโครงการพบว่า ร้อยละ 78 ของผู้ขอกู้จากธนาคาร และร้อยละ 53 ของผู้ขอกู้เงินจากบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ ต้องใช้ที่ดิน โรงเรือน เครื่องจักรกล ค้ำประกันการกู้เงิน ผู้ขอกู้จากสถาบันการเงินจำนวนน้อยมากที่กู้ได้โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือใช้สิ่งค้ำประกันประเภทอื่น

ปัญหาในการกู้ยืมเงินจาก บรรษัทฯ และ สธอ. : ปัญหาที่กิจการตอบมากคือ ในการขอกู้ต้องใช้เอกสารมากมายยุ่งยาก และ ทำเอกสารเสนอโครงการไม่เป็นและการขอกู้ยืมเสียเวลานาน ซึ่งเป็นผลจากวิธปฏิบัติในการให้กู้ เพราะการให้กู้เป็นแบบ project lending (แต่ต้องการหลักทรัพย์ค้ำประกันเช่นกัน) และไม่ว่าจะเป็นโครงการขนาดใหญ่หรือเล็กต้องมีการเขียน

เสนอโครงการ มีการวิเคราะห์โครงการ ซึ่งต้องการข้อมูลทั้งทางด้านเทคนิคการผลิต การตลาดและการเงิน แต่กิจการในต่างจังหวัดส่วนมากไม่มีการเก็บข้อมูลไว้เป็นระบบ จึงประสบปัญหาทั้งด้านการหาข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการเขียนโครงการซึ่งก็เขียนไม่เป็น ขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้ ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกประการหนึ่งคือ การขอกู้ยืมเงิน เสียเวลานานมาก กว่าที่จะทราบว่าจะได้รับพิจารณาอนุมัติให้กู้เงินหรือไม่

ในกรณีของบริษัทฯ การวิเคราะห์โครงการของอุตสาหกรรมขนาดย่อมใช้เวลาประมาณ 1 เดือนต่อโครงการ ระยะเวลาทั้งหมดตั้งแต่ส่งคำขอกู้จนกระทั่งเบิกจ่ายเงินกู้ได้ จะใช้เวลาทั้งหมด ประมาณ 2-3 เดือน ในกรณีของ สธอ. ระยะเวลาที่ใช้ทั้งหมดตามขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ยื่นคำร้องจนถึงเบิกจ่ายเงินจะใช้เวลา 142 วันหรือเกือบ 5 เดือนในกรณีของการให้กู้โดยตรง และ 189 วันหรือมากกว่า 6 เดือน สำหรับกรณีการให้กู้ร่วมกับธนาคารกรุงไทย ซึ่งนับว่ายาวมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีกู้จากธนาคารพาณิชย์ นอกจากนั้น การพิจารณาอนุมัติยังต้องทำที่สำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น และถ้าหากจะมีการให้บริการการค้ำประกันของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมแล้ว การกู้จะต้องเสียเวลาเพิ่มอีกประมาณอย่างน้อย 2 อาทิตย์

ปัญหาในการกู้เงินจากแหล่งนอกระบบ: ปัญหาที่สำคัญคือวงเงินไม่พอ อัตราดอกเบี้ยสูง และต้องกู้จากหลายแหล่งเพื่อจะได้จำนวนเงินที่ต้องการ ปัญหาวงเงินไม่พอและปัญหาต้องกู้เงินจากหลายแหล่ง เป็นปัญหาที่สัมพันธ์กัน คือเมื่อวงเงินให้กู้จากเจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดไม่พอ กิจการก็จะหาจากแหล่งอื่นๆ ต่อไป ถ้าหากกู้ได้ส่วนสาเหตุที่วงเงินกู้ไม่พอ น่าจะสืบเนื่องมาจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ประกอบการ และโครงการที่ขอกู้ ทำให้ผู้ให้กู้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการชำระคืน ความน่าเชื่อถือของผู้ขอกู้ไม่เท่ากัน จะมีผู้รู้ข้อมูลที่ลึสุดเท่านั้นที่จะให้กู้ และการจะไปกู้จากหลายๆ ราย ก็ทำได้จำกัดเพราะจะทำให้ความสามารถในการชำระคืน แก่ผู้ให้กู้เดิมลดลง ซึ่งผู้ให้กู้เดิมมักจะ ไม่ยอม ดังนั้น ถึงแม้จะมีผู้ให้กู้หลายราย ผู้กู้จะกู้ได้จริงๆ จากหนึ่งรายเป็นส่วนมาก ดังนั้น จำนวนเงินที่จะขอกู้ได้จึงขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่ผู้ให้กู้จะมีให้กู้ด้วย และถ้ามีผู้มาขอกู้หลายรายจากผู้ให้กู้คนเดียวก็จะเกิดการปันส่วนเงินให้กู้ ทำให้วงเงินกู้แก่ผู้ขอกู้รายใดรายหนึ่งไม่เพียงพอได้ ส่วนในเรื่องอัตราดอกเบี้ยสูงนั้นก็เป็นเรื่องปกติของแหล่งเงินกู้ที่ไม่ใช่สถาบันอยู่แล้ว ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นว่า ความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศ ทำให้การขอกู้เงิน จะจำกัดอยู่แก่ผู้ให้กู้ที่ทราบสารสนเทศดี จากสภาพการณ์นี้ผู้ให้กู้จึงมีอำนาจผูกขาดสามารถคิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจจากผู้ขอกู้ได้

การให้บริการการประกันสินเชื่อของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม และการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ผ่านธนาคารพาณิชย์ที่เกิดจากการส่งออก การประกอบอุตสาหกรรม

และการประกอบอุตสาหกรรมขนาดย่อมอยู่ในระดับต่ำมาก ในบริการแต่ละประเภทจำนวนกิจการที่ใช้บริการไม่ถึงร้อยละ 5 ของจำนวนกิจการทั้งหมด มีสาเหตุสำคัญที่ทำให้การใช้บริการอยู่ในระดับต่ำมี 4 ประการ คือผู้ประกอบการไม่ต้องการใช้ หรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ หรือไม่อยู่ในกลุ่มที่จะใช้ประโยชน์ได้ กิจการไม่ทราบว่า จะใช้บริการได้ที่ใด ไม่ทราบวิธีที่จะใช้บริการ มีขั้นตอนระเบียบมาก และกิจการไม่มีข้อมูลการเงินที่บริการต่างๆ ต้องการ

ในบรรดาสถาบันการเงินต่างๆ ธนาคารพาณิชย์จัดได้ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด สินเชื่อที่ภาคอุตสาหกรรมได้รับจากสถาบันการเงินต่างๆ นั้น เป็นสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์มากที่สุด กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากยอดเงินคงค้างที่ให้ภาคอุตสาหกรรม ณ สิ้นปี 2531 พบว่าประมาณร้อยละ 84 เป็นยอดเงินคงค้างของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญรองลงมา แต่สัดส่วนของสินเชื่อที่ให้เมื่อเปรียบเทียบกับยอดสินเชื่อทั้งหมดนั้น ยังน้อยกว่าของธนาคารพาณิชย์มาก กล่าวคือ ยอดเงินให้กู้คงค้างของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ และบริษัทฯ คิดเป็นร้อยละ 13 และ 3 ของยอดเงินให้กู้คงค้างทั้งหมดตามลำดับ

เมื่อนำเอาสัดส่วนของสินเชื่อ ที่ให้แก่กิจการอุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาคต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั่วประเทศ ไปเปรียบเทียบกับสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรมของแต่ละภาคต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ในระหว่างช่วงปี 2524 ถึง 2530 แล้วพบว่า สัดส่วนทั้งสองในภาคกลางและกรุงเทพมหานครจะเท่ากันพอดี แต่ในภูมิภาคอื่นๆ พบว่าสัดส่วนของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่อุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาคต่อสินเชื่อทั้งหมด น้อยกว่า สัดส่วนของมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ภาคที่แตกต่างกันมากที่สุดคือภาคเหนือ และเมื่อพิจารณารวมทั้งประเทศแล้ว พบว่า สัดส่วนของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่อุตสาหกรรมนั้น น้อยกว่า สัดส่วนผลรวมมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาคอุตสาหกรรมได้สินเชื่อน้อยกว่าที่ควรจะเป็น และส่วนของภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับสินเชื่อ น้อยกว่าที่ควรจะเป็นคืออุตสาหกรรมในภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ทั้งนี้จะเห็นได้จาก การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แก่กิจการอุตสาหกรรมนั้น เพียงประมาณร้อยละ 6-7 ของสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมทั้งประเทศเท่านั้นที่เป็นสินเชื่อที่ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก (วงเงินให้กู้ต่ำกว่า 5 ล้านบาท)

สาเหตุที่สาขานาการพาณิชย์ปฏิเสธการให้กู้ แก่กิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีมากมาย สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่สาขานาการพาณิชย์ปฏิเสธการให้กู้ไป ก็คือ สาขานาการพาณิชย์ไม่มีความมั่นใจ หรือยังไม่แน่ใจว่าโครงการจะก่อให้เกิดรายได้เพิ่ม จนผู้ประกอบการไม่มีปัญหาในการชำระคืนเงินกู้ สาเหตุที่สำคัญรองลงไปคือ ทุนของผู้ประกอบการประกอบเป็นสัดส่วนที่น้อยเกิน

ไป เมื่อเทียบกับเงินลงทุนทั้งหมดของโครงการ และฐานะการเงินของเจ้าของโครงการไม่ยุตินัก
อันดับที่สามคือ ผู้ประกอบการมีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ สาเหตุที่สี่คือชื่อเสียงของผู้ขอกู้
ไม่ดี ไม่เป็นคนจริงจัง หรือชอบเที่ยวเตร่ เล่นการพนัน หรือเคยมีประวัติไม่ซื่อสัตย์ตามกำหนด

ในกรณีที่ต้องวิเคราะห์ความเป็นไปได้โครงการอย่างละเอียดก่อนการพิจารณาอนุมัติ ปัญหา
ด้านข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่ธนาคารพบ กล่าวคือลูกค้า
ให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความจริง และลูกค้าไม่มีข้อมูลให้ใช้ในการวิเคราะห์ ส่วนปัญหา
อีกด้านหนึ่งเป็นปัญหาจากทางด้านธนาคารเองคือ ปัญหาที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ไม่มีประสบการณ์
พอ เจ้าหน้าที่มีไม่พอ และอำนวยการอนุมัติวงเงินให้กับผู้จัดการสาขาธนาคารต่ำ

ในเรื่องโครงสร้างการบริหารงานของธนาคารนั้น ไม่รู้เป็นปัญหาสำหรับธนาคารขนาดใหญ่ที่
มีการกระจายอำนาจให้แก่ฝ่าย (ภาค) เขต และสาขามากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากธนาคารขนาดใหญ่
มีระบบการพัฒนาศักยภาพดีกว่า ทำมานานกว่า และมีระบบการตรวจสอบควบคุมภายในดีกว่า

การให้เงินกู้แก่ภาคอุตสาหกรรมของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ คิดเป็นสัดส่วนในช่วงร้อยละ
21 ถึงร้อยละ 26 ของยอดเงินให้กู้ทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วในระหว่างปี 2524 ถึง 2530
สัดส่วนการให้สินเชื่อของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์แก่กิจการอุตสาหกรรมนั้น มากกว่าสัดส่วนของ
ผลรวมมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ

การให้กู้ของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (บรพ.) ณ สิ้นปี 2531
บรพ. มียอดเงินให้กู้คงค้างเป็นจำนวน 8.3 พันล้านบาท การให้บริการของบรพ. อยู่ใน
วงค่อนข้างจำกัด จนถึง 2531 มีเพียง 1290 โครงการเท่านั้นที่สัญญากู้เงินกับบรพ. และ
จำนวนผู้คงค้าง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2531 มีเพียง 597 รายเท่านั้น

การให้สินเชื่อของบรพ. ส่วนใหญ่จะให้แก่กิจการขนาดใหญ่ ถึงแม้ว่าในระยะหลังๆ จะ
มีการให้สินเชื่อแก่กิจการขนาดเล็กๆ มากขึ้น แต่วงเงินให้กู้ก็จำกัดอยู่ในระดับหนึ่ง และประกอบ
เป็นสัดส่วนที่ไม่มากนัก ในช่วงปี 2527-2530 วงเงินให้กู้แก่กิจการขนาดเล็ก (วงเงินกู้ไม่
เกิน 5 ล้านบาท) จะจำกัดอยู่ประมาณปีละ 200 ล้านบาท ส่วนเงินที่ให้กิจการขนาดใหญ่เป็น
เงินปีละ 1,200 ล้านบาท

พฤติกรรมการให้กู้ของบรพ. นั้นเกิดจาก ประการที่หนึ่ง นโยบายที่รัฐบาลต้องการจะ
ให้บรพ. เป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยจะให้สินเชื่อระยะยาวแก่
อุตสาหกรรมในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าท้องตลาด และประการที่สอง เกิดจากการที่บรพ.

พยายามที่จะทำให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นสูงสุด (maximize profit under constraints) โดยที่ผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ มากกว่าครึ่งเป็นสถาบันการเงินเอกชนต่างๆ ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะขัดแย้งกับความพยายามที่จะเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนา การกำหนดอัตราดอกเบี้ยทำให้บริษัทฯ มีความยากลำบากในการหาเงินมาให้กิจการอุตสาหกรรมกู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินกู้ระยะยาว การหาเงินทำได้จำกัด และเป็นผลให้ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากธนาคารแห่งประเทศไทย ต้องพึ่งเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ (soft loans) จากต่างประเทศ ต้องพึ่งการค้าประกันการกู้ยืมโดยรัฐบาล (กระทรวงการคลัง) และต้องเสี่ยงกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเงินที่จะให้กู้มีจำกัด การให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราตลาด จึงทำให้เกิดความต้องการเงินกู้ส่วนเกิน (excess demand) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะที่สภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ต่ำ และอัตราดอกเบี้ยตลาดสูง ประกอบกับการที่บริษัทฯ พยายามที่จะทำกำไรให้ผู้ถือหุ้นสูงสุด บริษัทฯ จึงปันส่วน (ration) สินเชื่อให้แก่กิจการขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก การให้บริการแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมในต่างจังหวัด จึงกำหนดเป้าหมายไว้ในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะต้นทุนในการให้กู้สูง ความเสี่ยงสูง สาขาของบริษัทฯ มีน้อยแห่ง บุคลากรมีไม่เพียงพอ ปริมาณการให้กู้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม ส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับปริมาณ soft loans ที่ทามาได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมของบริษัทฯ มีปัญหาดังนี้คือ ในการให้สินเชื่อตามโครงการสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ยต่ำมาก หรืออาจติดลบเลยก็ได้ การให้บริการแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม บริษัทฯ แม้จะให้บริการในลักษณะ project lending การวิเคราะห์ถึงแม้จะทำให้ง่ายลง แต่ก็เหมือนการจำลองการวิเคราะห์โครงการขนาดใหญ่ลงมา ซึ่งก็ยังคงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่ผู้ประกอบการไม่มี หรือมีแต่ไม่สมบูรณ์อยู่นั่นเอง การมีสาขาน้อยทำให้ accessibility ของผู้ประกอบการลดลง นอกจากนั้น ยังเป็นผลให้ต้นทุนสารสนเทศเกี่ยวกับตัวผู้ประกอบการและโครงการสูงขึ้นอย่างมากอีกด้วย ขั้นตอนการขอกู้ยุ่งยาก นอกจากจะต้องเขียนโครงการ วิเคราะห์โครงการแล้ว อำนาจของผู้จัดการสำนักงานภาคมีจำกัด ในปัจจุบันผู้จัดการสำนักงานภาคไม่สามารถพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติโครงการได้ ซึ่งทำให้คำขอกู้ต่างๆ ต้องส่งเข้ามาเพื่อพิจารณาอนุมัติในกรุงเทพฯ ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น การค้าประกัน บริษัทฯ ถือหลักว่า การนำสินทรัพย์มาค้ำประกันกับบริษัทฯ ในการกู้เงิน บริษัทฯ จะต้องมียกยติเหนือสินทรัพย์ที่นำมาประกันเป็นอันดับแรก การกำหนดเช่นนี้ทำให้กิจการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถใช้บริการเงินกู้ของบริษัทฯ ได้ เนื่องจากสินทรัพย์ที่สามารถนำมาใช้ในการค้ำประกัน ได้ไปติดจำนองอยู่กับการกู้จากธนาคารพาณิชย์แล้ว

การให้เงินกู้ของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (สธอ.) สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการสินเชื่อแก่กิจการขนาดย่อมโดยเฉพาะ เมื่อปี 2507

บทบาทในการให้สินเชื่อของ สธอ. ยังมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินอื่นๆ การให้เงินกู้มีทั้งที่ สธอ. ปลอมยืมให้ตัวเองโดยตรงและที่ให้กู้ร่วมกับธนาคารกรุงไทย ตั้งแต่เริ่มดำเนินกิจการมาจนถึงเดือนธันวาคม 2531 สธอ. อนุมัติเงินกู้ไปแล้วทั้งสิ้นประมาณ 533.7 ล้านบาทให้แก่ผู้กู้จำนวนทั้งหมด 1,712 ราย

การให้สินเชื่อของ สธอ. ส่วนใหญ่ให้แก่อุตสาหกรรมในภูมิภาค สถิติการให้สินเชื่อตั้งแต่ปี 2507-2527 ระบุว่าประมาณร้อยละ 53 ของเงินให้กู้ทั้งหมด เป็นเงินที่ให้กิจการในภูมิภาคฯ ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 47 เป็นเงินที่ให้กิจการในกรุงเทพฯ และ 5 จังหวัดใกล้เคียงๆ ร้อยละ 85 ของจำนวนโรงงานเป็นโรงงานที่มีจำนวนคนงานไม่เกิน 19 คน

ปัญหาที่จำกัดการให้บริการของ สธอ. พอสรุปได้ดังนี้ คือ ปัญหาการให้บริการสินเชื่อร่วมกับธนาคารกรุงไทย สาเหตุที่ธนาคารกรุงไทยไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับ สธอ. นอกจากในเรื่องที่ธนาคารไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สินเชื่อ วิเคราะห์โครงการในขั้นตอนการให้กู้ การวิเคราะห์ดังกล่าวทำโดยเจ้าหน้าที่ของ สธอ. ทั้งหมด แต่ธนาคารต้องรับผิดชอบในความเสี่ยงที่เกิดจากหนี้สูญทั้งหมด สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ย (interest margin) ในกรณีที่ธนาคารใช้เงินของธนาคารเอง และให้กู้เองจะมากกว่ากรณีที่ใช้เงินของธนาคารปล่อยสินเชื่อร่วมกับ สธอ. ถึง 3 เท่า การไม่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย สธอ. ไม่ได้เป็นบริษัทจำกัด ไม่ได้เป็นบรรษัทฯ ไม่ได้เป็นรัฐวิสาหกิจ ไม่ได้เป็นหน่วยราชการ เป็นแค่สำนักงานการไม่เป็นนิติบุคคล ทำให้การดำเนินงานของ สธอ. ไม่สามารถให้บริการการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินประเภทต่างๆ ของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ ไม่สามารถให้บริการของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมได้ การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำก็เป็นปัญหาหนึ่ง เพราะนอกจากจะไม่เป็นสิ่งจูงใจให้ธนาคารกรุงไทยร่วมปฏิบัติงานด้วยแล้ว ในกรณีที่ สธอ. ปลอมยืมให้ตัวเอง การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำทำให้กำไรของ สธอ. น้อย อาจไม่เพียงพอกับหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้นถ้าไรสะสมเพื่อการขยายงานก็จะน้อยตามไปด้วย แหล่งที่มาของเงินทุนเองก็เป็นปัญหา เพราะ สธอ. ไม่สามารถระดมเงินออมได้ จึงต้องพึ่งพาเงินจำนวนจำกัดที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นครั้งคราว (เมื่อเริ่มตั้ง 50 ล้านบาท และในปี 2531 เป็น 200 ล้านบาท) และความร่วมมือของธนาคารกรุงไทย สธอ. ไม่มีสาขาไปต่างจังหวัด ถึงแม้ สธอ. จะหาทางออกโดยให้ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมตามภาคต่างๆ ช่วยให้คำขอและให้คำแนะนำในการรอกคำขอกู้ ซึ่งก็ได้เท่านั้น งานที่นอกเหนือจากนั้น สธอ. ต้องทำเองทั้งหมด การไม่มีสาขาให้บริการในต่างจังหวัด ทำให้ต้นทุนในการหาสารสนเทศสูงมาก การเร่งขยายบริการแก่กิจการในชนบท จะทำให้ต้นทุนการให้กู้และความเสี่ยงจากหนี้สูญสูงมากเกินกว่ารายได้ดอกเบี้ยรับที่เพิ่มขึ้น ความมั่นคงของ สธอ. จะถูกกระทบด้วย

การดำเนินงานของ กสย. ก็ยังไม่มีความช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดย่อมมากนัก นับจากเริ่มให้บริการอย่างจริงจังเมื่อปี 2529 จนถึงปี 2531 กสย. ให้การค้ำประกันเป็นจำนวน 260 โครงการ เป็นวงเงินค้ำประกัน 191 ล้านบาท จำนวนบุคคลากรและประสบการณ์ยังจำกัด มีความระมัดระวังในการดำเนินงาน นอกจากนั้น การดำเนินงานต้องพึ่งความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์ ถ้าผู้จัดการธนาคารไม่รู้จักรโครงการหรือไม่รู้วิธปฏิบัติ หรือสำนักงานใหญ่ไม่มีนโยบายให้ใช้บริการของ กสย. การให้บริการของ กสย. ก็จะไม่เกิดขึ้น การสำรวจของโครงการพบว่า มีเพียงร้อยละ 10 ของธนาคารพาณิชย์เท่านั้นที่ให้บริการของ กสย.

ธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ให้บริการของ กสย. ระบุว่า การขอการค้ำประกันและการอนุมัติการค้ำประกันต้องขอผ่านสำนักงานใหญ่ของธนาคาร การหาข้อมูลตามที่ กสย. ต้องการเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ ทำให้ต้องเป็นภาระกับธนาคารและผู้ขอการค้ำประกันมากขึ้น งานของธนาคารเองไม่นับรวมงานของ กสย. ก็มากอยู่แล้ว เพราะสำนักงานใหญ่มีนโยบายที่จะกระจายความเสี่ยงในการให้กู้ของธนาคาร จึงมีเป้าหมายให้สาขาธนาคารขยายการให้สินเชื่อเพิ่มขึ้นอย่างมาก และสุดท้ายธนาคารไม่ใช้บริการของ กสย. ก็เพราะว่าลูกค้าที่ไม่ได้ให้เงินกู้ไป คือลูกค้าที่คุณภาพไม่ค่อยดี หรือเป็นโครงการลงทุนที่ไม่ค่อยดี การให้การค้ำประกันของ กสย. ไม่ได้ทำให้คุณภาพของลูกค้า หรือโครงการลงทุนดีขึ้น

การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการอุตสาหกรรมมี 3 ระเบียบคือ การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก ระเบียบฯ อุตสาหกรรมและระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม

การรับซื้อในช่วงเวลาที่ผ่านมา ปรากฏว่าประมาณร้อยละ 90 เป็นการรับช่วงซื้อตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก ที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็นการรับช่วงซื้อตามระเบียบฯ อุตสาหกรรม การรับซื้อตามระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อมมีน้อยมาก และเริ่มมีในปี 2529 เท่านั้น การใช้บริการการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน ร้อยละ 94 ของจำนวนการรับซื้อทั้งหมด ทำผ่านสำนักงานใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพฯ การรับซื้อส่วนใหญ่ตกแก่กิจการขนาดใหญ่ ตัวอย่างเช่น การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินตามระเบียบฯ สินค้าส่งออกนั้น ประมาณร้อยละ 55 ของจำนวนเงินรับช่วงซื้อตามระเบียบฯ นี้ใช้โดยผู้ส่งออกขนาดใหญ่ 122 ราย

สาเหตุที่ธนาคารพาณิชย์สนใจให้ความช่วยเหลือแก่กิจการขนาดใหญ่ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออกเป็นจำนวนมาก เนื่องมาจากการกำหนดจำนวนเงินการรับซื้อของแต่ละธนาคาร เป็นการกำหนดรวม ไม่แยกตามแต่ละระเบียบฯ ธนาคารพาณิชย์จึงใช้การรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้กิจการส่งออกขนาดใหญ่ที่มีการกู้ยืมเป็นจำนวนมาก เพราะมีต้นทุนในการให้กู้ต่ำ และมี

ความเสี่ยงต่ำกว่า ให้มาเป็นลูกค้าของธนาคาร ทั้งนี้เพราะอัตราดอกเบี้ยจากการซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินต่ำกว่า prime rate มาก นอกจากนั้นธนาคารจะได้กำไรจากการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอีกทอดหนึ่ง ผลของการกำหนดกรอบคุมดังกล่าวทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สนใจให้บริการตามระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม ถึงแม้ว่ามีการเพิ่มช่วงเหลื่อม (margin) จากร้อยละ 2 เป็นร้อยละ 3 ในปี 2528 ก็ตาม นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอื่นๆ อีก คือ ไม่มีผู้ประกอบการมาติดต่อขอใช้บริการ ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากผู้ประกอบการไม่ทราบว่ามีการให้บริการ หรือทราบว่ามีการให้บริการแต่ไม่ใช้เพราะเป็นเงินกู้ (term loan) ระยะสั้น พอถึงกำหนดต้องนำเงินไปชำระคืนเมื่อต้องการเงินก็ต้องทำสัญญากันใหม่ ซึ่งทำให้ความสะดวกน้อยกว่ากรณีของการใช้เงินกู้แบบเบิกเกินบัญชี หรือไม่มีการเก็บข้อมูลในรูปแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการ หรือไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการ เพราะกลัวข้อมูลจะตกไปถึงมือของสรรพากร ซึ่งจะทำให้ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น หรืออาจเป็นเพราะ ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันมากพอที่จะเปิดวงเงินก็ได้ และความไม่สะดวกในการให้บริการเพราะต้องส่งเรื่องเข้าสำนักงานใหญ่ทำให้ยุ่งยากขึ้น และสาขานาคารอยู่ไกลจากสำนักงานสาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งทำให้การติดต่อลำบากขึ้น ดังนั้นในการให้บริการสูงขึ้น

การให้ความช่วยเหลือของธนาคารแห่งประเทศไทยแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมตามนโยบาย "สินเชื่อสู่ชนบท" นี้ เป็นผลให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมเห็นได้ชัดเจนขึ้น จำนวนสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมตามนโยบายนี้ ในปี 2530 คิดเป็นประมาณร้อยละ 6 ของสินเชื่อที่ให้แก่ภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด เป็นการยากที่จะแยกว่าสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นตามนโยบายนี้เป็นเท่าไร เพราะปกติธนาคารพาณิชย์ก็ให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมในสัดส่วนเท่านี้อยู่แล้ว

แหล่งเงินทุนนอกระบบมีมากมาย แหล่งเงินที่อุตสาหกรรมในชนบทใช้กันมากพอจัดเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ ดังต่อไปนี้คือ วงแชร์ต่างๆ สินเชื่อการค้า การกู้ยืมระหว่างผู้ใกล้ชิดกัน เช่น พ่อแม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน และการกู้ยืมโดยวิธีขายลดเช็ค เป็นต้น

แหล่งเงินนอกระบบให้บริการสินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กได้ดีกว่า หรือมีประสิทธิภาพกว่าแหล่งเงินในระบบหรือสถาบันการเงินต่างๆ เพราะ เป็นการให้บริการสินเชื่อที่มีต้นทุนในการให้บริการและหนี้สูญต่ำ กล่าวคือ ผู้ให้กู้ยืมอยู่ใกล้ชิดกับผู้ขอกู้มากกว่า จึงรู้จักผู้ขอกู้ดีกว่า ผู้ให้กู้มีสถานประกอบการไม่ใหญ่โตหรูหราเหมือนกับธนาคารพาณิชย์ จ่ายค่าแรงงานและเงินเดือนในอัตราที่ต่ำกว่า และมีขั้นตอนในการปล่อยเงินกู้น้อยกว่า การแข่งขันในด้านอื่นๆ ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยมีน้อยกว่า และแหล่งเงินนอกระบบไม่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ซึ่งทำให้ต้นทุนสูงขึ้น เหมือนกรณีของธนาคารพาณิชย์ เช่น ไม่ต้องสำรองเงินส่วนหนึ่งไว้ เป็นต้น

ลักษณะโดยทั่วไปของเงินนอกระบบจากแหล่งต่างๆ คือ

- เงินนอกระบบส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ระยะสั้น ยกเว้นการเข้าซื้อและลิสซิ่ง ซึ่งอาจเป็นระยะยาวได้
- แหล่งที่มาของเงินทุนของผู้ให้กู้นอกระบบมีทั้งที่เป็นเงินออมของผู้ให้กู้เอง เงินกู้จากสถาบันการเงิน และเงินกู้จากแหล่งนอกระบบ
- การใช้เงินกู้ที่ได้จากแหล่งเงินนอกระบบ มีทั้งที่ใช้ในการผลิตหรือการทำธุรกิจ การบริโภค และการเก็งกำไร
- การพิจารณาให้กู้ จะพิจารณาจากประวัติ (เครดิต) ของผู้กู้มากกว่าความเป็นไปได้ของโครงการ หรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน
- ชื่อเสียง ความเชื่อถือ เป็นสิ่งค้ำประกันที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาให้กู้เงินในตลาดเงินนอกระบบ การใช้เช็คส่งจ่ายล่วงหน้าเป็นสิ่งค้ำประกันก็มีอยู่แพร่หลาย และถ้ามีการกู้เป็นจำนวนเงินมากๆ ก็ต้องใช้ที่ดินหรือสินทรัพย์ถาวรอื่นๆ ค้ำประกันเช่นกัน
- การจัดสรรสินเชื่อมีต้นทุนในการให้บริการและหนี้สูญต่ำ
- อัตราดอกเบี้ย โดยทั่วไปสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน อัตราดอกเบี้ยที่กิจการขนาดใหญ่จ่ายต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กิจการขนาดเล็กจ่าย
- ตลาดเงินนอกระบบประกอบด้วยผู้ให้กู้ขนาดเล็กจำนวนมาก

อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอกระบบนั้น สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินในระบบมากพอสมควร การที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอกระบบสูงกว่ามากนั้น นอกจากอำนาจการผูกขาดของผู้ให้กู้ในตลาดนอกระบบแล้ว เกิดจากการที่ผู้กู้ในตลาดนอกระบบโดยปกติ เป็นผู้มีความเสี่ยงสูงกว่าผู้กู้ในตลาดในระบบ เกิดจากต้นทุนของเงินที่นำมาปล่อยให้กู้สูง กล่าวคือ ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนของผู้ให้กู้สูง และบางส่วนก็เป็นเงินที่กู้มาจากธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุน หรือแหล่งนอกระบบ ค่าใช้จ่ายในการปล่อยเงินกู้อาจจะจะเป็นปัจจัยตัวเดียว ที่ตลาดนอกระบบต่ำกว่าตลาดในระบบ อย่างไรก็ตาม เมื่อรวมๆ ต้นทุนทั้งหมดแล้วก็ยังทำให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอกระบบสูงกว่าตลาดเงินในระบบ

การปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินในระบบสูงขึ้น ไม่ได้ให้ประกันว่าอุตสาหกรรมหรือกิจการขนาดเล็กจะได้รับบริการจากสถาบันการเงินได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพราะความไม่สมมาตรของสารสนเทศ อาจทำให้สถาบันการเงินตัดสินใจไม่ขึ้นอัตราดอกเบี้ย แต่ใช้วิธีเลือกลูกค้า/ผู้กู้ที่จะให้บริการแทน หรือยังจะคงมีการปันส่วนสินเชื่ออยู่

Stiglitz และ Weiss ได้ให้เหตุผลไว้สองประการว่า ในกรณีที่สารสนเทศเกี่ยวกับความเสี่ยงของผู้ขอกู้ไม่สมบูรณ์แล้ว อัตราผลตอบแทนจากการให้กู้ของธนาคารจะไม่สูงขึ้น ถึงแม้ว่าสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้สูงขึ้น เหตุผลทั้งสองคือ adverse selection และ incentive effect adverse selection จะเกิดขึ้นเมื่อธนาคารพาณิชย์ไม่ทราบสารสนเทศเกี่ยวกับความเสี่ยงของโครงการ เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงเกินระดับหนึ่งขึ้นไป อาจมีแต่ผู้ขอกู้ที่มีความเสี่ยงที่จะไม่ชำระคืนสูงเท่านั้นที่จะมาขอกู้ ผลที่อาจเกิดขึ้นก็คือธนาคารพาณิชย์จะมีแต่ลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง รายได้ที่สูงขึ้นจากอัตราดอกเบี้ยอาจไม่คุ้มกันกับความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้น การปล่อยให้กู้ ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยสูงๆ อาจทำให้กำไรลดลงได้ ส่วน incentive effect เกิดขึ้นเมื่อธนาคารพาณิชย์คิดอัตราดอกเบี้ยสูง อาจเป็นการบีบบังคับให้ผู้ขอกู้เลือกโครงการลงทุนที่มีความเสี่ยงมากขึ้น (ถ้ามีโอกาสที่จะทำได้เพราะโครงการที่เสี่ยงมากขึ้น ก็คาดว่าจะให้อัตราผลตอบแทนสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้กำหนดให้สิ่งอื่นๆ คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง)

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ในกรณีที่ต้นทุนสารสนเทศของโครงการลงทุนหรือของผู้ขอกู้สูงมาก จะมีระดับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เหมาะสมอยู่ระดับหนึ่ง ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่านี้ผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์คาดว่าจะได้รับจะลดลง ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมนั้น ความต้องการสินเชื่อส่วนเกินยังคงมีอยู่ แต่ไม่มีแนวโน้มที่ธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้นเพื่อทำให้ความต้องการส่วนเกินหมดไป อย่างไรก็ตาม ในสภาพการณ์ที่สถาบันการเงินมีสภาพคล่องสูง สถาบันการเงินก็อาจปล่อยกู้มากขึ้น โดยคิดอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ชดเชยกับความเสี่ยงที่สูงขึ้น

ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้จัดการสาขาธนาคารพบว่า อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารควรคิดกับกิจการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีช่วงอยู่ระหว่างร้อยละ 12 ต่อปี ถึงร้อยละ 18 ต่อปี มีอัตราดอกเบี้ยฐานนิยมเท่ากับร้อยละ 14 ต่อปีเช่นกัน แต่อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต่ำกว่าคือ เท่ากับร้อยละ 12.9 ต่อปี

การศึกษาความคิดเห็นของสาขาธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย พบว่า หนึ่ง ช่วงอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ควรคิด สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเพดานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ สอง ทั้งอัตราดอกเบี้ยฐานนิยมและอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ที่ผู้จัดการสาขาธนาคารคิดว่าควรคิดกับลูกค้าสูงกว่าของอัตราดอกเบี้ยที่คิดในปัจจุบันแต่ไม่มากนัก ประมาณไม่เกินร้อยละ 1 ต่อปี สำหรับอัตราดอกเบี้ยฐานนิยม และประมาณไม่เกินร้อยละ 0.4 ต่อปี สำหรับอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก สาม อัตราดอกเบี้ยที่ควรคิดกับกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ควรสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ควรคิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ในความคิดเห็นของผู้จัดการสาขาธนาคาร ร้อยละ 76 ของจำนวนทั้งหมด ระบุว่าถ้าหากสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นได้ตามที่เสนอแล้ว ยินดีจะให้สินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมขนาดเล็กมากขึ้น

การให้บริการของบริษัทลิสซิง นอกจากการให้บริการลิสซิงแล้ว ยังให้บริการเช่าซื้อด้วย แต่การให้บริการลิสซิงน้อยมาก เพราะหนึ่ง ถ้าไรจากการให้บริการลิสซิงต่ำมาก ซึ่งเป็นเพราะภาษีการค้าของการให้บริการลิสซิงเก็บจากฐานรายได้ทั้งหมด (ไม่ใช่ส่วนต่างของรายรับและต้นทุนรวม) นอกจากนั้น ทางด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล ก็เก็บร้อยละ 5 ของฐานรายได้แทนที่จะเป็นส่วนต่างเงินต้นกับดอกเบี้ยเช่นกัน สอง อัตราผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยจากการให้บริการเช่าซื้อสูงมาก เพราะเป็นการคิดอัตราดอกเบี้ยโดยไม่ลดยอดเงินต้นลง เมื่อมีการชำระเงินค้างงวดตลอดระยะเวลาของการเช่าซื้อ

การให้บริการของกิจการลิสซิงเก็บร้อยละ 100 เป็นการให้บริการแก่กิจการที่อยู่ในกรุงเทพ และจังหวัดรอบๆ กรุงเทพ ทั้งนี้เพราะ หนึ่ง กิจการอุตสาหกรรมหรือกิจการอื่นๆ ที่จะใช้บริการลิสซิงส่วนมากมีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ สอง ต้นทุนในการหาสารสนเทศเกี่ยวกับผู้ขอใช้บริการในต่างจังหวัดสูงกว่า สาม ต้นทุนในการให้บริการแก่กิจการในต่างจังหวัดสูงกว่า กล่าวคือ ถ้าหากไม่มีการชำระค้างงวดตามกำหนดแล้ว การออกไปติดตามในแต่ละครั้ง (ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าเบี้ยเลี้ยง) จะมากกว่ารายได้สุทธิที่จะได้รับ

การเช่าซื้อเป็นกิจการที่แพร่หลายมากในปัจจุบัน และเป็นกิจการที่บริษัทเช่าซื้อปลอดภัยมาก เพราะเป็นการให้กู้เงินโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ในกรณีของรถยนต์ รถบรรทุก หรือรถจักรยานยนต์ ชื่อในทะเบียนของสินทรัพย์ซึ่งแสดงการเป็นเจ้าของกฎหมาย จะเป็นชื่อของบริษัทเช่าซื้อ จนกว่าผู้เช่าซื้อจะทำครบตามสัญญาจึงจะมีการโอนให้เป็นชื่อของผู้เช่าซื้อ ถ้าหากผู้เช่าซื้อไม่ปฏิบัติตามสัญญา บริษัทเช่าซื้อสามารถยึดคืนสินทรัพย์ในสัญญาได้ทันที ซึ่งแตกต่างจากการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินนอกระบบอื่นๆ เช่น การเล่นแชร์ การรับซื้อขายลดเช็ค หรือการกู้ยืมจากญาติ พี่น้อง เพื่อน ซึ่งมักมีการค้ำประกันที่อ่อนกว่า เช่น เช็คสั่งจ่ายล่วงหน้า (บางครั้งก็ยังไม่มีการลงวันที่) เป็นต้น ดังนั้น ผู้ให้กู้ในแหล่งเงินนอกระบบจึงอยู่ในฐานะที่เสี่ยงมากกว่า

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวถึงแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า การดำเนินการของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนสูง กิจการมีการกู้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการ ซึ่งการศึกษาพบว่าเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ นั้นยังไม่เพียงพอ

กับความต้องการของกิจการ กิจการเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการขนาดเล็กต้องใช้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบ ที่มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงในสัดส่วนที่มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผลที่อาจเกิดตามมาคือ การขยายตัวของกิจการขนาดใหญ่เร็วกว่ากิจการขนาดเล็ก กิจการขนาดใหญ่มีโอกาที่จะลงทุนในสินทรัพย์ถาวรประเภทโรงเรือน เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อยกระดับ operating leverage ให้สูงขึ้นมากกว่ากิจการขนาดอื่น และต้นทุนของเงินและต้นทุนในการผลิตสินค้าของกิจการขนาดเล็กจะสูงกว่า ในระยะยาวแล้วโอกาสในการขยายตัวของกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในต่างจังหวัดจะจำกัดลง

สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดสภาพการณ์ดังกล่าว คือ

1. นโยบายอัตราดอกเบี้ยและระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทย
2. สาเหตุจากด้านสถาบันการเงิน และ
3. สาเหตุจากด้านตัวผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะที่จะกล่าวถึงต่อไป จึงเป็นข้อเสนอแนะที่มีวัตถุประสงค์ให้กิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กในต่างจังหวัด มีโอกาสและสามารถที่จะใช้เงินจากสถาบันการเงินได้มากขึ้น

ก. ข้อเสนอแนะด้านนโยบายอัตราดอกเบี้ย และระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทย

1. นโยบายอัตราดอกเบี้ยในที่นี้หมายถึง นโยบายเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงิน ดังที่กล่าวถึงแล้วข้างต้นว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยอยู่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยตลาด ซึ่งเป็นผลให้เกิดความต้องการสินเชื่อส่วนเกิน สถาบันการเงินจึงจัดสรรสินเชื่อที่มีจำกัดให้แก่ลูกค้าที่มีต้นทุนในการให้กู้ต่ำ และ/หรือ ลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งส่วนมากได้แก่ลูกค้ากิจการขนาดใหญ่ก่อน ลูกค้าที่เป็นกิจการขนาดเล็กส่วนมากจึงได้สินเชื่อจากสถาบันการเงินในสัดส่วนที่น้อยกว่า และมักจะเสียอัตราดอกเบี้ยสูงกว่ากิจการขนาดใหญ่อีกด้วย

ธนาคารแห่งประเทศไทยน่าจะพิจารณาปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลอยตัว หรือถูกกำหนดโดยตลาด เช่นเดียวกับกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี ที่ได้ทำไปแล้ว กระทำดังกล่าวน่าจะมีส่วนช่วยให้กิจการขนาดเล็กได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินมากขึ้น เพราะสถาบันการเงินสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยให้คุ้มกับต้นทุนและความเสี่ยงได้ ประสบการณ์ในฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียบ่งว่า การยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยมีผลทำให้การระดมเงินออมและอุปทานของสินเชื่อแก่ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีมากขึ้น

เมื่อปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินลอยตัว สิ่งที่เกิดขึ้น นอกเหนือจากการที่กิจการขนาดเล็กที่มีอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนสูง จะได้เงินกู้จากสถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้นทุนของเงิน ต้นทุนการผลิตสินค้าลดลง สามารถแข่งขันกับกิจการขนาดใหญ่ได้มากขึ้น กำไรและกำไรสะสมของกิจการอาจเพิ่มมากขึ้น การลงทุนและการขยายกิจการอาจเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยิ่งคาดได้อีกว่า หนึ่ง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินจะไม่สูงขึ้นมากนัก ทั้งนี้เป็นผลมาจาก adverse selection และ incentive effect ที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น อัตราดอกเบี้ยจะมีช่วงกระจายมากขึ้น เพราะธนาคารหรือสถาบันการเงินสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยกับลูกค้าแต่ละคนแตกต่างกันตามความเสี่ยง และต้นทุนในการกู้ยืมได้ อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยเมื่อมีการปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยลอยตัว จะไม่แตกต่างจากเมื่อยังมีเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่มากนัก ซึ่งผลการสำรวจของโครงการที่สนับสนุนการคาดการณ์ สอง ความต้องการสินเชื่อจากสถาบันการเงิน และความต้องการส่วนเกินจะลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกิจการที่มีอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนต่ำ สาม การใช้เงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินกู้ของกิจการจะมีระเบียบวินัย ระมัดระวังมากขึ้น สี่ จะเห็นการชักนำให้ธนาคารและสถาบันการเงินมีการระดมเงินออมมากขึ้น อุปทานของสินเชื่อจากสถาบันการเงินจะมีมากขึ้น ห้า กิจการหรือโครงการที่มีอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนสูงที่แต่เดิมไม่ได้รับสินเชื่อเนื่องจากสินเชื่อมีจำกัด หรือเนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศ มีโอกาสที่จะได้รับสินเชื่อมากขึ้น เพราะสินเชื่อมีมากขึ้น และสถาบันการเงินมีช่วงเหลือมซึ่งสามารถนำมาใช้หาข้อเสน�풀์ได้มากขึ้น หรือกิจการที่เคยได้รับสินเชื่ออยู่จำนวนหนึ่งแล้ว ก็อาจจะได้รับมากขึ้น ผลที่ตามมาคือ การลงทุนของกิจการที่มีอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนสูงจะมีมากขึ้น หก การลงทุนโดยรวมๆ ไม่น่าจะลดลง เพราะถึงแม้การลงทุนของโครงการที่มีอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนต่ำจะหายไป ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดี ก็จะถูกทดแทนด้วยการลงทุนของโครงการที่มีอัตราผลตอบแทนสูง เจ็ด การใช้เงินจากแหล่งเงินนอกระบบจะน้อยลง แปด การทำหน้าที่เป็นตัวกลางการเงินของสถาบันการเงินจะดีขึ้น การจัดสรรสินเชื่อโดยไม่ใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องพิจารณาจะน้อยลง

แนวทางแก้ปัญหาด้านเพดานอัตราดอกเบี้ย ถ้าจะไม่มีปล่อยให้ลอยตัว มีทางที่จะทำได้คือ จัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจขึ้นมา และพิจารณาอนุมัติให้สถาบันการเงินนี้คิดอัตราดอกเบี้ยได้สูงกว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ แต่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของแหล่งเงินนอกระบบ การแก้ปัญหาในลักษณะนี้ จะทำให้มีสินเชื่อถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง และการที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงขึ้น ก็จะมีผลกระทบเฉพาะถึงกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีผลกระทบถึงกิจการหรือภาคเศรษฐกิจอื่นๆ วิธีนี้เป็นมาตรการหนึ่งที่ประเทศอินโดนีเซียนำมาใช้กับสินเชื่อชนบทได้ผลสำเร็จเป็นที่น่าสนใจ ลักษณะด้านอื่นๆ ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ควรจะเป็น จะกล่าวถึงต่อไปภายหลัง

2. กฎระเบียบต่างๆ ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ระเบียบสินเชื่อสู่ชนบท และระเบียบที่กำหนดให้ธนาคารที่เปิดใหม่ในอำเภอรอบนอก ต้องให้สินเชื่อแก่ท้องถิ่นของสาขาเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของเงินฝาก เป็นระเบียบที่ยังน่าจะคงไว้ เพราะยังมีผลให้สินเชื่อจากสถาบันการเงินไปถึงอุตสาหกรรมในชนบทมากกว่าในกรณีที่ไม่มี ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม

ในระหว่างระเบียบทั้ง 2 ที่กล่าวถึงข้างต้น ระเบียบสินเชื่อสู่ชนบท จะเป็นประโยชน์แก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัดมากกว่า เพราะกิจการอุตสาหกรรมมักจะมีมากในเขตอำเภอเมืองที่เป็นที่ตั้งของตัวจังหวัด มากกว่าในอำเภอรอบนอก การสำรวจธนาคารพาณิชย์ของโครงการพบว่า ร้อยละ 18 ของจำนวนสาขาทั้งหมดซึ่งส่วนมากเป็นสาขาในอำเภอรอบนอก ไม่ได้ให้เงินกู้แก่กิจการอุตสาหกรรมเลย เพราะไม่มีกิจการอุตสาหกรรมในท้องที่ที่สาขาดำเนินงานอยู่

การให้เงินกู้ตามระเบียบสินเชื่อสู่ชนบทนั้น ถ้าหากธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก็ควรให้นำมาฝากไว้กับสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่จะกล่าวถึงต่อไปได้ เช่นเดียวกันกับกรณีของ ธกส.

การช่วยเหลือทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ในรูปการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น เป็นการให้การสนับสนุนด้านการเงิน (subsidy) แก่ภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ การศึกษาของโครงการพบว่า ผู้ที่ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่จากระเบียบฯ สินค้าออก ระเบียบฯ อุตสาหกรรม และระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม คือผู้ส่งออก ซึ่งใช้ตามระเบียบฯ สินค้าออกมากที่สุด และผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดคือผู้ส่งออกในกรุงเทพฯ ในปัจจุบัน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมขนาดย่อม ได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือดังกล่าวน้อยมาก ดังนั้นจึงควรพิจารณายกเลิกการให้ความช่วยเหลือนี้เสียเพราะกิจการขนาดใหญ่ สามารถหาเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำได้อยู่แล้ว และถ้าหากจะส่งเสริมด้านการส่งออกน่าจะใช้มาตรการด้านอื่น เช่น ด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศแทน ถ้าหากจะยังคงให้มีการช่วยเหลือไว้ ก็จะมี การให้ความช่วยเหลือ ควรเน้นให้ความช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นหลัก และควรเลือกพิจารณา ให้ความช่วยเหลือบนหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขของการมีประสิทธิภาพ กิจการที่ได้รับความช่วยเหลือควรเป็นกิจการที่ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเครื่องชี้การมีประสิทธิภาพอย่างหนึ่ง เช่น ความสามารถในการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ หรือในกรุงเทพฯ เป็นต้น ซึ่งโดยปกติแล้ว กิจการหรืออุตสาหกรรมเหล่านั้น เป็นอุตสาหกรรมที่ดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต การหาวัตถุดิบ การตลาด การบริหารการเงิน ฯลฯ มากกว่ากิจการหรือ

นอกเหนือจากการเลือกพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่กิจการที่มีประสิทธิภาพแล้ว มีสิ่งอื่นๆ ที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมขนาดย่อม สามารถให้บริการรับช่วงซื้อลดได้มากขึ้น คือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการทราบว่ามีการให้ความช่วยเหลือ ทราบวิธีการขอใช้ การให้การอบรมเจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ในต่างจังหวัดให้ทราบวิธีปฏิบัติ การพิจารณาปรับช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะธนาคารพาณิชย์ มักกล่าวอ้างอยู่เสมอว่าช่วงเหลื่อมอัตราดอกเบี้ยต่ำ ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการให้บริการและความเสี่ยง หรือยังไม่สูงเพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้เงินที่ธนาคารระดมมากปล่อยให้ตัวเอง ตัวอย่างเช่น ตามระเบียบฯ สินค้าส่งออก ธนาคารแห่งประเทศไทยจะคิดดอกเบี้ยจากธนาคารพาณิชย์ผู้นำตัวสัญญาใช้เงินมาขาย ในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ในกรณีที่ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินเป็นผู้ส่งออกทั่วไป และในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 ต่อปี ในกรณีที่ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินเป็นผู้ส่งออกรายย่อย ทั้งนี้ได้ขอความร่วมมือให้ธนาคารพาณิชย์คิดดอกเบี้ย จากผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน สำหรับจำนวนเงินเต็มตามตัวสัญญาใช้เงินอย่างผ่อนปรน ซึ่งอาจจะเป็นร้อยละ 7, 8 หรือ 9 แต่อย่างไรก็ตาม ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี ระเบียบใหม่เพิ่งจะประกาศใช้เมื่อเร็วๆ นี้ ดังนั้น ถ้าหากติดตามแล้วว่า สถิติการใช้บริการของผู้ส่งออกรายย่อยยังไม่เพิ่มขึ้น ก็น่าจะพิจารณาปรับดอกเบี้ยเป็นร้อยละ 3 ต่อปี ในกรณีที่ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินเป็นผู้ส่งออกรายย่อย หรือถ้าเป็นผู้ส่งออกรายย่อยในต่างจังหวัดด้วยแล้ว น่าจะพิจารณาปรับดอกเบี้ยเป็นร้อยละ 2 หรือ 2.5 ต่อปี เป็นต้น หรือในกรณีของระเบียบฯ อุตสาหกรรมขนาดย่อม ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ควรจะคิดอัตราดอกเบี้ยจากธนาคารพาณิชย์ และบรรษัทฯ ผู้ขายตัวสัญญาใช้เงินในอัตราร้อยละ 2 หรือ 2.5 ต่อปี เป็นต้น นอกเหนือจากปัญหาเรื่องการไม่ทราบว่ามีการ และส่วนเหลื่อมแล้ว จากการศึกษาของโครงการ ข้อมูลที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการในการขอใช้บริการ ก็เป็นข้อจำกัดการใช้บริการเช่นกัน ผู้ทำการศึกษาขอเสนอว่า ข้อมูลต่างๆ ที่ต้องใช้ในรายงานของผู้ประกอบการกิจการอุตสาหกรรม (ขนาดย่อม) เพื่อขอรับอนุเคราะห์ หรือรายงานประจำปี แสดงการประกอบกิจการอุตสาหกรรม (ขนาดย่อม) ควรเป็นข้อมูลที่ทำได้จากบัญชีการเงินมาตรฐานทั่วๆ ไป คือ บัญชีงบดุล บัญชีกำไร-ขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน ที่ผู้ประกอบการที่ทันสมัยต้องจัดเตรียมเป็นประจำอยู่แล้ว ข้อมูลอื่นๆ ที่นอกเหนือจากนี้ไม่ควรขอเพิ่มเติม เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ประกอบการ ตัวอย่างข้อมูลเหล่านี้ ได้แก่ ชนิดของผลผลิต วิธีการผลิต ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต ความสามารถในการผลิต ปริมาณ และต้นทุนการผลิตสินค้าแต่ละชนิด ค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการในแต่ละเดือน เป็นต้น การค้าประกันก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง ทั้งนี้เพราะธนาคารพาณิชย์ต้องรับผิดชอบ ในการชำระคืนเงินแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์จึงมักเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกัน จากกิจการ ดังนั้น การใช้ LC ค้ำประกัน หรือการค้าประกัน LC ของ กสย. ก็น่าจะมีส่วนช่วยได้

ข. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถาบันการเงิน

1. ควรจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่จะให้บริการสินเชื่อและบริการอื่นๆ แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้นมา ภายใต้สภาพการณ์ที่มีกิจการมากมายหลายประเภท และมีกิจการขนาดเล็กจำนวนมาก ถึงแม้จะมีการปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลอยตัว Biggs และ Stiglitz และ Weiss มีความคิดเห็นว่า จะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินจะสูงขึ้นบ้างไม่มากนัก (ไม่ถึงอัตราตลาด) การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินจะสูงขึ้นแต่ก็ไม่มากนัก การปันส่วนสินเชื่อและความต้องการสินเชื่อส่วนเกินจะยังคงมีอยู่ ดังนั้น การมีสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ที่จะให้บริการสินเชื่อแก่กิจการกลุ่มที่สถาบันการเงินที่มีอยู่ไม่ประสงค์จะเข้าไปให้บริการ และต้องใช้เงินจากของแหล่งเงินนอกระบบเป็นจำนวนมากจึงเป็นสิ่งที่น่าจะทำ

ลักษณะของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ควรจะพิจารณาโดยหลักถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับบริษัทฯ และ สธอ. ตัวอย่างเช่น หนึ่ง บริการการเงินต่างๆ ควรมีเหมือนเช่นที่ธนาคารพาณิชย์มี ทั้งนี้เพราะผู้ประกอบการชอบที่จะไปติดต่อสถานที่เดียวมากกว่าหลายที่ ผู้ประกอบการระบุว่า ประเภทบริการที่บริษัทฯ และ สธอ. มีในปัจจุบันยังมีไม่เพียงพอ เงินให้กู้ควรมีทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นต้น สอง อัตราดอกเบี้ยไม่ควรต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ และควรจะต้องปรับสำหรับผู้ที่ไม่สามารถชำระคืนได้ตามกำหนด วิธีการที่ทำอยู่ในต่างประเทศคือ ในขั้นแรกจะคิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าของธนาคารพาณิชย์ กิจการที่สามารถชำระคืนได้ตามกำหนดก็ลดอัตราดอกเบี้ยให้เหลือเท่าที่ธนาคารพาณิชย์คิด ส่วนกิจการที่ไม่สามารถชำระคืนได้ตามกำหนด ก็คิดอัตราดอกเบี้ยเต็มๆ ที่ไม่มีส่วนลด สาม สถาบันการเงินต้องเน้นการระดมเงินฝากเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการปล่อยกู้ ไม่เน้นการพึ่งเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย หรือจากสถาบันการเงินต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งในการนี้หลังจะต้องเสี่ยงกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนอีกด้วย สี่ การให้กู้แบบ project lending เป็นการให้กู้ที่มีการวิเคราะห์โครงการอย่างละเอียดเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา เพราะเป็นการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งในหลายๆ ด้าน ต้องการข้อมูลมาก และเป็นข้อมูลที่ผู้ประกอบการไม่ค่อยมีให้ และถ้ามีก็ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องอีก การวิเคราะห์แบบนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การขอเงินเสียเวลามาก กว่าที่รู้ว่าได้รับอนุมัติหรือไม่ และเสียต้นทุนมาก การให้กู้ในแบบ project lending นี้ น่าจะเหมาะสมกับโครงการที่ต้องการเงินกู้ระยะยาวเป็นจำนวนมาก แต่ดูจะเป็นอุปสรรคสำหรับการกู้เงินจำนวนไม่มากและเงินกู้ระยะสั้น การพิจารณาอนุมัติเงินกู้สำหรับกรณีเงินกู้ระยะสั้น หรือเงินกู้จำนวนไม่มาก ควรใช้การพิจารณาที่คล้ายคลึงกับของธนาคารพาณิชย์ หรือแหล่งเงินนอกระบบ เน้นที่ความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ และการวิเคราะห์อัตราส่วนการเงินง่ายๆ เช่น current ratio หรือ quick ratio ซึ่งใช้ข้อมูลน้อยกว่าและหาได้

ง่ายกว่าข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์โครงการมาก ทำ การให้กู้เงินต้องมีการค้ำประกัน ในกรณีของเงินกู้ระยะยาวคงจำเป็นต้องใช้ที่ดิน หรือสิ่งทราบริมทรัพย์อื่นๆ ในการค้ำประกัน แต่ควรจะรับพิจารณาการค้ำประกันอันดับสอง (second mortgage) ทั้งนี้ เพราะที่ดินมักจะติดการค้ำประกันอยู่แล้ว ส่วนการกู้เงินระยะสั้นควรรับพิจารณาใช้สินทรัพย์หมุนเวียน เช่น ลูกหนี้การค้า หรือสินค้าคงคลัง หรือแม้กระทั่ง LC หรือ DLC เป็นเครื่องค้ำประกันได้ หก เน้นให้มีสาขากระจายอยู่ทั่วไปในทุกจังหวัด (ในระดับอำเภอยังไม่จำเป็นเท่าไร นอกจากในอำเภอขนาดใหญ่ เพราะจำนวนกิจการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะกระจุกอยู่ในตัวจังหวัด) ทั้งนี้ เพื่อให้สะดวกในการติดต่อ ต้นทุนในการขอกู้ยืมของผู้ประกอบการจะลดลง และที่สำคัญคือ จะทำให้เจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินได้มีโอกาสใกล้ชิดกับตัวผู้ประกอบการมากขึ้น จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของตัวผู้ประกอบการมากขึ้น ต้นทุนในการหาข่าวสารและความเสี่ยง ในการให้กู้ยืมจะลดลง การพิจารณาอนุมัติให้กู้จะทำให้ถูกต้องมากขึ้น เจ็ด เพื่อลดขั้นตอนในการพิจารณาอนุมัติ ควรให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงสุดที่ประจำอยู่ที่สาขาสารณอนุมัติวงเงินกู้ได้ ในเรื่องโครงสร้างขององค์กร ควรพิจารณาแบบอย่างของธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ที่มีการแบ่งสาขาออกเป็นเขต หรือภาค ซึ่งมีอำนาจในการอนุมัติมากกว่าสาขา วงเงินกู้ที่มากกว่าที่สาขาจะอนุมัติได้ จึงไม่จำเป็นต้องส่งเข้าสำนักงานใหญ่ แปด สถาบันการเงินต้องเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมี พรบ. รองรับ เป็นสถาบันการเงินที่ใช้บริการการช่วยเหลือทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ ใช้บริการของ กสย. ได้ เป็นสถาบันที่รัฐเป็นเจ้าของหรือเป็นหุ้นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะเป็นสถาบันการเงินที่มีจุดประสงค์ในการพัฒนา ไม่ควรให้เอกชนเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ (เช่น บริษัทฯ ในปัจจุบัน) ทั้งนี้เพราะประโยชน์ส่วนตน (ประโยชน์ของเอกชน) และประโยชน์ส่วนรวม มักจะขัดแย้งกัน เก้า สถาบันการเงินนี้ควรให้บริการคำแนะนำประกอบไปด้วย ทั้งด้านวิชาการและการช่วยกิจการทำและพัฒนาโครงการลงทุน สิบ สถาบันการเงินใหม่นี้ ควรให้บริการการเงินโดยเข้าไปถือหุ้นในลักษณะเป็น Venture capitalist ในกิจการที่มีเส้นทางในการทำกำไรและขยายตัวสูงแต่มีทุนไม่เพียงพอ เพราะขาดหลักทรัพย์หรือมีอัตราส่วนหนี้สินสูงมากแล้ว

สถาบันการเงินเฉพาะกิจนี้ ควรจัดตั้งในรูปของธนาคารเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม จัดตั้งขึ้นมาโดยมี พรบ. รองรับ เป็นรัฐวิสาหกิจ อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงการคลัง และกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เพื่อให้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศในอนาคต การจัดตั้งอาจทำได้ โดยแยกส่วนของบริษัทที่ทำงานให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมออกมา นอกจากนั้นนำพิจารณาให้บริษัทฯ ถือหุ้นในสถาบันการเงินเฉพาะกิจใหม่นี้ด้วย เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ที่บริษัทฯ มีสถาบันการเงินในประเทศ เช่น ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ไม่ควรให้เข้ามาถือหุ้นร่วมด้วย เพราะจะเกิดสภาพ conflict of interest เหมือนเช่น กรณีของบริษัทฯ

2. กองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ในกรณีที่มีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การให้บริการของสถาบันนี้ ยังจำเป็นสำหรับกิจการที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ การดำเนินงานประกันสินเชื่อควรเป็นบริการส่วนหนึ่งของสถาบันการเงินที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ ที่กล่าวถึงข้างต้น ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีการจัดตั้งสถาบันการเงินใหม่ การทำงานของ กสย. ควรฝากให้บริษัทฯ บริหารงานอยู่เช่นเดิม แต่ควรขยายการให้บริการให้มากขึ้น อย่างน้อยรายได้จากค่าธรรมเนียมค้ำประกัน ควรเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รายได้ส่วนใหญ่ ควรได้จากค่าธรรมเนียมค้ำประกัน ไม่ใช่จากดอกเบี้ยเงินฝากเช่นในปัจจุบัน (ดูภาคผนวก) นอกจากนั้นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการทราบถึงบริการ และให้ธนาคารพาณิชย์ทราบวิธีการให้บริการ

ในการพิจารณาอนุมัติว่าจะให้การค้ำประกันหรือไม่ เมื่อเป็นโครงการหรือการกู้เงินที่สาขาธนาคารพิจารณาเห็นแล้วว่าสมควรให้กู้ ข้อมูลที่ กสย. ควรจะต้องทราบต่อไป คือ ข้อมูลที่จะนำมาใช้คำนวณวงเงินที่ขาดการค้ำประกัน ที่ กสย. จะต้องให้การค้ำประกัน ดังนั้น ข้อมูลในแบบแสดงรายละเอียดโครงการของผู้ขอกู้ประกอบการพิจารณาค้ำประกัน ส่วนที่นอกเหนือจากข้อมูลที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นข้อมูลที่ กสย. จะเอามาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของผู้ขออีกครึ่งหนึ่ง เช่น ลักษณะผลิตภัณฑ์หรือบริการ รายละเอียดวัตถุดิบ รายละเอียดเครื่องจักร ที่สำคัญ กำลังการผลิต กรรมวิธีการผลิต ปริมาณการผลิต เป็นต้น ควรตัดออกไป สิ่งเหล่านี้ถ้าหาก กสย. ต้องการทราบ ก็ควรขอจากรายงานการวิเคราะห์ของธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทฯ โดยตรง ซึ่งจะเป็นการลดภาระของผู้ขอู้ ธนาคาร/บริษัทฯ ลง ใช้เวลาน้อยลง การขอการค้ำประกันก็น่าจะเป็นการติดต่อโดยตรงกับสาขาธนาคาร ไม่ต้องทำผ่านสำนักงานใหญ่ ขึ้นตอนระยะเวลา และค่าใช้จ่ายก็จะลดลง

ในเรื่องการค้ำประกันนี้ มีข้อเสนอที่น่าจะพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือ แทนที่จะให้ กสย. ค้ำประกันวงเงินกู้ส่วนที่มูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอ ก็น่าจะพิจารณาให้ธนาคารพาณิชย์ให้การค้ำประกันเอง คือ เป็นการอนุมัติให้ธนาคารพาณิชย์คิดค่าธรรมเนียมค้ำประกัน หรือค่าตอบแทนชดเชยความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากเพดานอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์สามารถคิดได้ ตัวอย่างเช่น มูลค่าสินทรัพย์เท่ากับ 1 ล้านบาท ธนาคารอนุมัติให้กู้เพียง 600,000 บาท แต่กิจการต้องการกู้ 700,000 บาท ดังนั้น วงเงินขอู้ 100,000 บาท ที่มากกว่า 600,000 บาท ก็ควรจะอนุมัติให้ธนาคารคิดค่าธรรมเนียมค้ำประกัน สมมติว่า ร้อยละ 1.5 เพิ่มเข้าไปกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ได้ เป็นต้น ในกรณีนี้การพิจารณาอนุมัติจะสิ้นสุดลงที่สาขาธนาคารพาณิชย์ ขึ้นตอนค่าใช้จ่าย เวลา จะลดลงไปมาก บทบาทของ กสย. ก็จะลดลงมากเช่นกัน

3. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันเน้นการให้บริการแก่

อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ น่าจะยังให้บริการแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมอยู่ต่อไป แม้จะมีการจัดตั้งสถาบันการเงินพิเศษสำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้นมา

เพื่อให้บริษัทฯ สามารถและสนใจให้บริการแก่อุตสาหกรรม (ขนาดย่อม) ในชนบทมากขึ้น ควรมีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต่อไปนี้ ก. อัตราดอกเบี้ยน่าจะสูงขึ้น เพราะ 1) การให้สินเชื่อระยะยาวมีความเสี่ยงมาก (กว่าระยะสั้น) 2) ทำให้บริษัทฯหาแหล่งเงินมาให้กู้ได้มากขึ้น 3) การปันส่วนสินเชื่อจะน้อยลง 4) การเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันจะลดลง 5) บริษัทฯ จะสนใจให้บริการเงินกู้มากขึ้น เพราะนโยบายของบริษัทฯ ในปัจจุบันให้ความสนใจต่อการเข้าร่วมทุนในรูป Vanture capital และพัฒนาตลาดทุนมาก (เพราะให้อัตราผลตอบแทนสูงกว่าการให้กู้) ซึ่งเป็นการยากที่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด โดยเฉพาะขนาดเล็กจะใช้บริการได้ ข. ควรให้อำนาจผู้จัดการสาขาสามารถอนุมัติเงินกู้ได้ ค. ควรขยายสาขาและบุคคลาการในต่างจังหวัดให้มากขึ้น ง. ควรยอมรับการค้ำประกันอันดับสอง (Second mortgage) ในกรณีของข้อเสนอแนะ ข. และ ค. นี้ บริษัทฯมีแผนที่จะทำในอนาคตอยู่แล้ว

4. สำนักงานธกษอุตสาหกรรมขนาดย่อม ควรยุบเข้าไปรวมกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ หรือนำเข้าไปรวมให้เป็นส่วนงานหนึ่งของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

เพื่อให้ สธอ. สามารถให้บริการได้มากขึ้น (ในกรณีที่ไม่นำไปรวมกับสถาบันใด) อย่างน้อยควรมีการปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้ ก) ควรเน้นการให้สินเชื่อเอง ไม่ร่วมกับธนาคารกรุงไทย ข) ควรคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สูงขึ้น อย่างต่ำควรเท่ากับของธนาคารพาณิชย์ ค) ในระยะสั้น ควรเน้นให้บริการแก่อุตสาหกรรมในและรอบๆ กรุงเทพฯ ในระยะยาวเมื่อมีประสบการณ์ ความชำนาญมากขึ้น มีกำไรสะสมมากขึ้น จึงค่อยๆ ขยายให้มีสาขาให้บริการแก่อุตสาหกรรมต่างจังหวัดมากขึ้น ง) ต้องมีการพัฒนาบุคลากร ในด้านขวัญ กำลังใจ และความสามารถ ให้สิ่งจูงใจที่จะกระตุ้นให้บุคลากรทุ่มเทให้กับงานมากขึ้น จ) ต้องปรับให้มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ฉ) ต้องให้บริการทั้งเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาว ช) ควรใช้บริการของ กสย. และเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ ซ) ในกรณีการให้กู้ระยะสั้น ควรพิจารณาใช้สินทรัพย์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ที่ดินค้ำประกัน ฅ) การวิเคราะห์การให้เงินกู้ระยะสั้น ควรพิจารณาจากอัตราส่วนการเงินต่าง ๆ และ ความน่าเชื่อถือของผู้ขอกู้

5. ถึงแม้จะมีการขยายขอบเขตการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจพิเศษแล้ว ก็ยังคาดได้ว่ายังมีกิจการ/อุตสาหกรรมขนาดเล็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ financially viable แต่ถูกสถาบันการเงินปฏิเสธการขอกู้ เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศแหล่งนอกระบบ เป็นแหล่งเงินหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานและการขยายตัวของ

อุตสาหกรรมขนาดเล็กเหล่านั้น การพยายามลดอุปทานสินเชื่อของแหล่งเงินนอกระบบ อาจทำให้ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอาจลดลงได้ (Biggs 1989) ดังนั้น การช่วยเหลือกิจการขนาดเล็ก อาจทำได้โดยรัฐไม่เข้าไปยุ่งกับแหล่งเงินนอกระบบ และสนับสนุน แหล่งเงินนอกระบบในการใช้เงินจากแหล่งในระบบหรือสถาบันการเงินต่างๆ ไปปล่อยให้กับแก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กอีกต่อหนึ่ง เช่น การให้สินเชื่อการค้า การออก LC เป็นสิ่งค้ำประกันการกู้ยืมเงิน เป็นต้น

6. การแก้ไขปัญหาการไม่เพียงพอของเงินทุน หรือสินเชื่อระยะยาวของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด อาจทำได้ในรูปของการเพิ่มอุปทานของสินทรัพย์ถาวรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ที่ดิน โรงเรือน เครื่องจักร อุปกรณ์ โดยตรง โดยสนับสนุนบริการให้เช่า (leasing) และเช่าซื้อ (hire purchase) ให้มีในต่างจังหวัดให้มากขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยให้สิ่งจูงใจด้านภาษี เช่น การลดอัตราภาษีรายได้ การให้ประโยชน์ในด้านภาษีแก่บริษัทลีสซิ่งที่จะลงทุนซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์ใหม่ ในรูป investment tax credit หรือ การให้ประโยชน์ในการหักค่าเสื่อมราคาแบบเร่งรัด (accelerated depreciation) เป็นต้น

ข้อจำกัดประการหนึ่ง ที่จำกัดการให้บริการให้เช่า (leasing) คือ การเก็บภาษีการค้า และภาษีรายได้ เป็นการเก็บจากยอดรายได้ทั้งหมดซึ่งเป็นผลรวมของมูลค่าทรัพย์สิน และค่าบริการการให้เช่า ซึ่งที่ถูกต้องแล้วควรคิดจากส่วนของค่าบริการการให้เช่าเท่านั้น การที่จะนำระบบ value added tax มาใช้กับธุรกิจในอนาคตอันใกล้นี้ จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ นอกจากนั้น ในกรณีของกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ถ้าหากกิจการต้องการจะจัดหาเครื่องจักร หรือสินทรัพย์ถาวรอื่นๆ โดยวิธีการลีสซิ่งการนำเข้าเครื่องจักรเข้าจากต่างประเทศโดยกิจการลีสซิ่ง ก็ควรได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีเช่นกัน

ค. ข้อเสนอแนะด้านตัวผู้ประกอบการ

สุดท้ายจะต้องตระหนักว่า ข้อเสนอแนะมาตรการทางการเงินเป็นเพียงมาตรการกลุ่มหนึ่งเท่านั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดจำเป็นต้องมีมาตรการอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งได้กล่าวถึงแล้วในรายงานการศึกษาเรื่องอื่นๆ ในส่วนของเรื่องมาตรการทางการเงินและสินเชื่อ นอกจากการปรับปรุงทางด้านแหล่งอุปทานของสินเชื่อแล้ว การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมตัวผู้ประกอบการก็มีความสำคัญ ผู้ประกอบการจะต้องได้รับการปรับปรุงให้มีวิธีการบริหารงานที่เป็นระบบมากขึ้น มีการเก็บข้อมูลการเงิน เช่น การทำงบดุล งบกำไร ขาดทุน งบกระแสเงินสด เป็นต้น และมีการใช้ข้อมูลการเงินเพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของกิจการ และเพื่อใช้วางแผนการบริหารงาน บริหารการเงิน เพราะถ้าไม่มีการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ มีการบริหาร

ที่ดีแล้ว การใช้บริการจากธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินอื่นๆ และแม้กระทั่งการใช้บริการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ก็ยังขัดข้องอยู่เช่นเดิม

การพัฒนาตัวผู้ประกอบการในด้านนี้ในระยะสั้น อาจทำได้โดยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ให้แก่ตัวผู้ประกอบการและลูกจ้าง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษา และมหาวิทยาลัยต่างๆ ในภูมิภาค ควรร่วมมือกันจัดการฝึกอบรมขึ้น ส่วนในระยะยาวควรเป็นเรื่อง formal education ที่จะตระเตรียมทรัพยากรมนุษย์รุ่นเยาว์ของประเทศให้มีความรู้พื้นฐานในด้านดังกล่าวให้มากขึ้น

การให้บริการฝึกอบรม นอกจากการจัดทำข้อมูลการเงินในรูปแบบบัญชีประเภทต่างๆ แล้ว ควรให้การฝึกอบรมในเรื่องการจัดการการเงิน การลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน และการพิจารณาตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ถาวรด้วย เพราะการศึกษาของโครงการยังพบร่องรอยของความบกพร่องในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ เช่น มีการใช้เงินระยะสั้น (จาก OD) ลงทุนในสินทรัพย์ถาวร การถือสินค้าคงคลังมากเกินไป หรือทำการประเมินโครงการลงทุนไม่เป็น เป็นต้น

ง. การเข้าถึงเพื่อใช้บริการจากสถาบันการเงิน

ปัญหาในเรื่องการเข้าถึงเพื่อใช้บริการของสถาบันการเงินนั้น ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น น่าจะทำให้อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด สามารถเข้าถึงเพื่อใช้บริการได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมขนาดย่อม กล่าวคือ ในเรื่องสาขาของสถาบันการเงิน สาขาของธนาคารของธนาคารพาณิชย์ก็มีครบอยู่ในทุกจังหวัดอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบริเวณที่เป็นที่ตั้งของตัวจังหวัด ซึ่งเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดส่วนมาก นอกจากนั้น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ก็เสนอแนะให้มีสาขากระจายอยู่ทั่วไปในทุกจังหวัดเช่นกัน ในเรื่องหลักทรัพย์ค้ำประกัน ข้อเสนอแนะที่ให้ปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลอยตัว ก็จะทำให้ปัญหาหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอลดลง เพราะสถาบันการเงินสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงขึ้น เพื่อชดเชยกับความเสี่ยงได้ การให้บริการของ กสย. ก็จะมีส่วนช่วยได้ การเสนอแนะให้สถาบันการเงินให้สินทรัพย์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ที่ดิน และอาคาร ในการค้ำประกันเงินกู้ระยะสั้น ก็จะช่วยลดปัญหาด้านหลักทรัพย์ค้ำประกัน นอกจากนั้น การปรับปรุงตัวผู้ประกอบการและการจัดเก็บข้อมูล ก็จะเป็นผลให้กิจการมีโอกาสใช้บริการจากสถาบันการเงินได้มากขึ้นเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

จิตติมา ดุริยะประพันธ์ อธิพล รัตนาลังการ ฤชกร สิริโยธิน 2529 แשרธุรกิจในประเทศไทย
รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย 26 (9)

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และประยงค์ เนตยารักษ์ "โฉมหน้านายทุนผู้ให้กู้ในตลาดสินเชื่อชนบทไทย"
เอกสารของโครงการวิจัยเรื่องสินเชื่อชนบทในประเทศไทย โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา
ประเทศไทย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นิพนธ์ นัวงศกร 2532 "ตลาดสินเชื่อในระบบในชนบทไทย: การศึกษาเรื่องสัญญาเงินกู้
โครงสร้างตลาด พฤติกรรมและอัตราดอกเบี้ย" เอกสารของโครงการวิจัยเรื่องสินเชื่อ
ชนบทในประเทศไทย โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประพันธ์ สายสงเคราะห์ 2529 สินเชื่อการค้า รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคาร
แห่งประเทศไทย 26 (7)

ประसार ไตรรัตน์วรกุล และณัฐ ดาปสันนันท์ ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย
"ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนในตลาดเงินนอกระบบ"

मारศรี กิตติอุดมสุข 2529 ธุรกิจลีสซิ่ง (Leasing) ในประเทศไทย กระทรวงอุตสาหกรรม

อนันต์ ศรีสว่างสุข กันยายน 2528 "การซื้อขายลดเช็ค" โครงการศึกษาตลาดเงินนอกระบบ
ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

- Aungsumalin, Saroj. September 1982. "Financial Structure and Credit Needs of Small-Scale Industries," Paper Prepared for the Seminar of ROFEAP, Center for Applied Economics Research, Kasetsart University.
- Bank of Thailand. Monthly Economic Bulletin, Vol. 27 No.8 September 1987.
- Biggs, Tyler S., August 1988, "Financing the Emergence of Small and Medium Enterprises in Taiwan: Heterogeneous Firm Size and Efficient Intermediation," Employment and Enterprise Policy Analysis Discussion Paper No. 16.
- Bottomley Anthony, "Interest Rate Determinations in Underdeveloped Rural Areas, W American Journal of Agricultural Economics, Vol. 57 May 1975, pp. 279-291.
- Broll, U. and M. B. Gilroy, December 1986, "Collateral in Banking Policy and Adverse Selection," Manchester School of Economics and Social Studies, 54 (4).
- Deschamps and Others, March 1988, Project Paper for the Mahaweli Enterprise Development Project, Development Alternatives, Inc.
- JICA Expert, "The Report on Study of SMI Financing".
- Kuroda, A. And Kasajima, S. 1987. The Development Strategies for the Small and Medium Scale Industries in Thailand, Small/Medium Industry Promotion and Finance Project, The Department of Industrial Promotion, The Ministry of Industry, Thailand.
- Onchan, T. January 1985. Informal Credit and the Development of Non-Farm Enterprises in Thailand, Research Paper Prepared for USAID/THAILAND.
- Onchan, T. et al. July 1985. Rural Industrialization and Employment Generation: A Study of Regional Industries in Thailand, Research Report Prepared for ILO-ARTEP, Center for Applied Economics Research, Kasetsart University.
- Research and Planning Division, IFCT, 1982. Investment Financing of Manufacturing Companies.
- Rozental, A.A. 1970. Finance and Development in Thailand, New York, Praeger Publisher.
- Sanguangruang, Saeng and Others. 1976. Small and Medium Scale Industries in Thailand.
- Sanguangruang, Saeng et. al. 1978. Development of Small and Medium Manufacturing Enterprises in Thailand, An ADIPA Research Project, Bangkok.

- Scitovsky, Tibor, 1986, "Economic Development in Taiwan and South Korea, 1965-1981" in L. J. Lou (ed.) Models of Development: A Comparative Study of Economic Growth in South Korea and Taiwan, ICS Press.
- Stiglitz, J. E. and A. Wiess, June 1981, "Credit Rationing in Markets with Imperfect Information," AER 71 (3)
- Timberg, T. A., and C. V. Aiyar, October 1984, "Informal Credit Markets in India, "Economic Development and Cultural Change, 33 (1).
- U Tun Wai, "Interest Rates Outside the Organized Money Markets of Underdeveloped Countries", IMF Staff Papers, Vol. VI, Nos. 1-3, Nov. 1957-58, pp. 80-142.
- U Tun Wai, "A Revisit to Interest Rates Outside the Organized Money Markets of Underdeveloped countries," Banca Nazionale Del Laroro Quarterly Review, No. 122, September 1977, pp. 291-312.
- USAID Small Industry Survey, 1984.

ภาคผนวก
แหล่งข้อมูลงานวิจัยในอดีต

ก. ข้อมูลบางประการที่เกี่ยวกับการสำรวจของ Alek A. Rozental เรื่อง Finance and Development in Thailand

1. ปีที่สำรวจ 1965-1967

2. ที่ตั้งที่สำรวจ

ภาค

จังหวัด

เหนือ

เชียงใหม่

กลาง

กรุงเทพฯ

ใต้

สงขลา

3. ประเภทอุตสาหกรรมที่สำรวจ และจำนวนตัวอย่าง

ประเภท

จำนวนตัวอย่าง

Industrial Enterprises and

Trading Establishment excluding

1,070

Transport, Mining, Contracting

and other Areas of Business Activity

ข. ข้อมูลบางประการของรายงานวิจัยของแสง สงวนเรือง และคณะ เรื่อง Small and Medium Scale Industries in Thailand

1. ปีที่พิมพ์รายงาน 1976

2. ที่ตั้งที่สำรวจ

ภาค

จังหวัด

กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

เลือกทั้งหมด ยกเว้นปทุมธานี

ภาคกลาง

สมุทรสาคร ราชบุรี เพชรบุรี ชลบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นครราชสีมา ขอนแก่น บุรีรัมย์ อุบลราชธานี

ภาคเหนือ

นครสวรรค์ พิจิตร โลก เชียงใหม่ ลำปาง

ภาคใต้

นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา ยะลา

3. ประเภทอุตสาหกรรมที่สำรวจและจำนวนตัวอย่าง

ประเภท

จำนวนตัวอย่าง

อุตสาหกรรมขนาดย่อม

1,000

อุตสาหกรรมขนาดกลาง

500

ค. ข้อมูลบางประการของรายงานวิจัยของ แสง สงวนเรือง และคณะ เรื่อง Development of Small and Medium Manufacturing Enterprises in Thailand

1. ปีที่พิมพ์รายงาน 1978

2. ท้องที่ที่สำรวจ

ภาค

ทั่วประเทศ

จังหวัด

จังหวัดที่เลือกขึ้นอยู่กับจำนวนและการกระจาย
ของกิจการอุตสาหกรรมในแต่ละจังหวัด

3. ประเภทอุตสาหกรรมที่สำรวจและจำนวนตัวอย่าง

ประเภท

จำนวนตัวอย่าง

อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลาง

600

ง. ข้อมูลบางประการของรายงานวิจัยของ สาโรช อังสุมาลิน เรื่อง Financial Structure and Credit Needs of Small Scale Industries

1. ปีที่สำรวจ 1981

2. ท้องที่ที่สำรวจ

ภาค

จังหวัด

ภาคเหนือ

เชียงใหม่

ภาคกลาง

สุพรรณบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอนแก่น ร้อยเอ็ด

3. ประเภทอุตสาหกรรมที่สำรวจ และจำนวนตัวอย่าง

ประเภท

จำนวนตัวอย่าง

อุตสาหกรรมผลิตอิฐ

3

ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์

19

เครื่องเรือน

19

ผ้าไหม

35

แกะสลักไม้

11

ผักตองและผลไม้แช่อิ่ม

8

เสื้อผ้าสำเร็จรูป

29

กล้วยเตี๋ยวและเต้าหู้

23

รวม

147

- จ. ข้อมูลบางประการของรายงานวิจัยของ ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ และคณะ เรื่อง Rural Industrialization and Employment Generation: A Study of Regional Industries in Thailand

1. ปีที่สำรวจ 1984

2. ท้องที่ที่สำรวจ

ภาค

จังหวัด

ภาคกลาง

กาญจนบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอนแก่น

ภาคใต้

สงขลา

3. ประเภทอุตสาหกรรมที่สำรวจ และจำนวนตัวอย่าง

ประเภท

จำนวนตัวอย่าง

Feed

6

Flour

2

Furniture

7

Wooden Frame

3

Chinese Cake

1

Farm Machinery

14

Ready-Made Garment

5

Silk

7

Canned Food

3

Cold Storage

6

Fish Packing

6

Fish Meal

3

Smoked Rubber

6

Tyre Casting

5

Total

74

- ฉ. ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจในปี 2529

1. ปีที่สำรวจ ธันวาคม 2529 - มกราคม 2530

2. ท้องที่ที่สำรวจ ทั่วประเทศ

3. ประเภทของอุตสาหกรรมที่สำรวจและจำนวนตัวอย่าง

<u>ประเภท</u>	<u>จำนวนตัวอย่าง</u>
ภาคอุตสาหกรรม	678
การค้าส่ง	145
การค้าปลีก	293
การก่อสร้าง	49
รวม	1,165

งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสมของกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (กสย.)

	ปี พ.ศ. 2531	ปี พ.ศ. 2530
	บาท	บาท
รายได้		
ดอกเบี้ยรับ	21,735,611.00	20,708,641.32
รายได้ค่าธรรมเนียมค่าประกัน	1,775,055.80	437,131.93
รายได้เงินช่วยเหลือจาก USAID	1,012,107.27	250,000.00
รายได้อื่น	11,767.00	25,000.00
รวมรายได้	24,534,541.07	21,420,773.25
ค่าใช้จ่าย		
เงินเดือนและค่าใช้จ่ายอื่นเกี่ยวกับพนักงาน	3,867,022.72	3,324,407.37
ค่าใช้จ่ายสำนักงาน	572,652.26	329,508.48
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและพัฒนารูธุรกิจ	635,104.25	257,054.00
ค่าโฆษณาและประชาสัมพันธ์	478,848.00	495,670.00
ค่าพาหนะเดินทางและค่าใช้จ่ายรถยนต์	113,599.53	103,856.27
ค่าพาหนะกรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ	252,000.00	246,000.00
ค่าเสื่อมราคา	374,599.97	285,327.40
เงินสำรองค่าประกันชดเชย	2,864,089.00	350,911.00
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	78,139.98	78,182.93
รวมค่าใช้จ่าย	9,236,055.71	5,470,917.45
กำไรสุทธิ	15,298,485.36	15,949,855.80
กำไรสะสมต้นปี	53,063,333.93	38,233,656.84
	68,361,819.29	54,183,512.64
จัดสรรเป็นค่าตอบแทนในการจัดการ	(1,594,985.58)	(1,120,178.71)
กำไรสะสมสิ้นปี	66,766,833.71	53,063,333.93

ที่มา: รายงานประจำปีกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

565 Soi Ramkhamhaeng 39 (Thepleela 1), Bangkapi, Bangkok 10310 Thailand

Tel: (662) 718-5460; Fax: (662) 718-5461-2; Internet: publications@leela1.tdri.or.th